Carl Olof Rosenius

Fortellinger fra livet

Valgt av C. O. Rosenius

Oversatt til norsk
Gamle stier · gamlestier.no

Carl Olof Rosenius: *Fortellinger fra livet* (Valgt av C. O. Rosenius).
Tekstene er frie fordi forfatterne døde for mer enn 70 år siden. Oversettelsene er eget arbeid.
Bibelsitatene er fra Norsk Bibel 88/07.
Boka kan leses, skrives ut og deles fritt. Den nyeste utgaven finnes alltid på gamlestier.no.
Utgave 25. november 2026.

Innhold

Forord 1
Første hefte 2
Luthers omvendelse 2
Tro som et barn! 10
Minner fra pastor Flattichs liv 11
En god hyrde 15
Mist aldri motet helt! Gud kan hjelpe i alle ting 17
Hvor stort og høyt det er å være Guds barn! 21
Den unge presten 21
Gjør ikke Guds Hellige Ånd sorg 23
Kjærligheten er sterk som døden 27
En kristen på dødsleiet 30
Andre hefte 37
John Bunyan 37
Et kjennetegn på den ekte omvendelsen 45
Den sveitsiske gutten, eller: Hva er det å tro? 49
En fortapt sønn funnet igjen 51
Enhver kristen kan gjøre noe for sine brødres frelse 55
«For sent!» 56
«Sabbatsbryteren» 61
Tre martyrer 62
«Det står skrevet» 65
Salig liv og salig død 67
Tredje hefte 73
Antoinette Bourignon 73
Kraften i et spørsmål 82
En omvendelse og et levnetsløp 84
Hjemkomst- og bryllupsgleden 89
En uventet frukt 91
Zwickau-profetene i reformasjonstiden 94

Sennepsfrøet og treet 99
Morderen og martyren 100
Fjerde hefte 108
Den blinde soldaten 108
To eksempler på bønnesvar 119
Det er ikke frelse i noen annen 121
Bibelen som ble murt inn 127
Et advarende eksempel på forakt for nåden 133
Størst er kjærligheten 136
Troen er en Guds gave 140
Den eneste trøst som ikke blekner i døden 142
Femte hefte 144
Den lille døvstumme Jack 144
«Og så?» 154
Guds underfulle veier til en sjels frelse 155
Ikabod 161
Den gamle kona på heia 163
Augustins erfaring med ordet i Rom 13,13–14 166
Den bedende moren 168
Athanasius Kircher og gudsfornekteren 171
Hva den største jordiske lykke gir 172
Vær rede i tide og utide 174
En martyr i England 175
Under hans vinger finner du ly 175
Sjette hefte 178
Frans Spiera 178
En løve forvandlet til et lam 189
Prøvelse og oppmuntring 193
Hvordan kan en såre et hellig menneske dypest? 196
Hårene på hodet er talt alle sammen 196
Straffen lærer en å gi akt på Ordet 197
En underlig omvendelseshistorie 200
Hvordan en uverdig synder blir frelst 201
Når Herren vil 207
En skjønn død 209
Om Carl Olof Rosenius 211

Forord

Fortellingene som her blir gitt ut, er ikke skrevet av C. O. Rosenius, men han har valgt dem ut eller i det minste godkjent dem for tidsskriftet sitt, «Pietisten». Til noen av dem skrev han et par innledende eller avsluttende ord, og her og der la han til en forklarende note.

Når vi nå gir ut et utvalg av det som stod i dette tidsskriftet, vil tittelen «Fortellinger fra livet» antyde at fortellingene bærer sannhetens preg: Det de forteller, har virkelig hendt. Hvert hefte søker å belyse menneskelivet fra forskjellige sider og kan derfor leses som en helhet. Mellom de enkelte heftene er det derimot ingen nærmere sammenheng eller fast rekkefølge.

Måtte Herren nå la disse fortellingene, så langt de rekker, fremme hans sak og hjelpe til at leserens liv i fullere forstand blir et liv i Gud.

Første hefte

Luthers omvendelse

Tenk på hvilket herlig lys Herren Gud gav kristenheten gjennom Luther og skriftene hans – særlig i de store spørsmålene om hvordan en fattig synder blir benådet og helliggjort, om tro og kjærlighet, om den *rettferdighet* som gjelder for Gud, og om et rett *liv* som behager Gud. Da er det av særlig interesse å se den samme Luther i det tykkeste mørke i disse spørsmålene: å høre ham tale som et uvitende barn da han ble omvendt, se hans bekymring, hans syndenød og rådvillhet, og høre ham klage over at han manglet anger, og over syndens ukuelige makt.

Om dette har vi ikke lest noe på svensk som er så utførlig og levende fortalt som i Merle d'Aubignés reformasjonshistorie. (*Oversatt av lektor G. S. Lövenhielm, Stockholm, Bonniers forlag. Merle d'Aubignés reformasjonshistorie er et mesterverk, et virkelig klassisk verk.*)

De fleste vet nok hvordan Luther, like etter at han hadde tatt magistergraden, ble grepet av en voldsom redsel for døden og for syndene sine. Han mente da at den eneste veien bort fra verden og synden var å gå i kloster. En av vennene hans ved universitetet i Erfurt skrev senere til ham: «Det guddommelige forsyn hadde nok for øye hva du en dag skulle bli, da himmelens ild på veien fra dine foreldre kastet deg til jorden som en annen Paulus, rev deg ut av vårt fellesskap og drev deg til å bli augustinermunk.»

Merle d'Aubigné legger til: «Luthers og Paulus' omvendelse er preget av lignende omstendigheter – disse to kraftige redskapene som Herren framfor alle brukte til de to største omveltningene i menneskehetens historie.» Etter en utførlig skildring av Luthers klosterliv følger så til slutt:

Luther fant ikke den freden han søkte i klosterets ro og munkelivets hellighet. Å bli viss på sin frelse var sjelens største behov, og så lenge det ikke var stilt, fantes det ingen ro for ham. Nei, den frykten som hadde plaget ham i verden, fulgte ham også inn i cellen – ja, der anfektet den ham enda sterkere. Under de stille klosterhvelvene gjallet hans hjertes mest skjulte sukk.

Den våkne samvittigheten hans sa ham hva det vil si å være *hellig*. Han ble fylt av redsel da han verken i hjertet eller i livet sitt fant igjen det bildet av hellighet som han med beundring hadde sett i Guds ord. Det er en sørgelig oppdagelse som hvert oppriktig menneske må gjøre: ingen indre og ingen ytre rettferdighet, men overalt forsømmelse, synd og urenhet.

Jo mer brennende Luther var av natur, desto sterkere var også den skjulte og seige motstanden mot sannheten som reiser seg i hvert menneskehjerte. Denne striden drev ham til fortvilelse. – – – –

Den ømme samvittigheten fikk ham til å se den minste forseelse som en stor synd. Knapt hadde han sett feilen sin før han prøvde å sone den med de strengeste botsøvelser. Dette tjente bare til å overbevise ham mer og mer om at alt mennesker kan gjøre, er fåfengt. «Jeg plaget meg nesten til døde», fortalte han senere, «for å skaffe mitt urolige hjerte fred med Gud; men i et slikt gyselig mørke var freden intet sted å finne.»

Snart så Luther at munkelivets hellighet – som fikk så mange samvittigheter til å sovne, og som han selv hadde søkt tilflukt i da han var i angst – ikke var noe annet enn et religiøst kvakksalveri.

«Da jeg ennå var munk», forteller han, «og en fristelse kom over meg, sa jeg til meg selv: Jeg er fortapt! Så grep jeg til tusen forskjellige midler for å få hjertet til å tie. Jeg skriftet hver dag, men det hjalp ingenting. I min dype sorg ble jeg pint av alle mine tanker. ‹Så er du igjen misunnelig, utålmodig og hissig›, sa jeg til meg selv, ‹og det hjelper deg ingenting, din elendige, at du har gått inn i denne hellige orden.›»

Og likevel hadde Luther fra barndommen av sugd inn sin tids fordommer og vent seg til å se på disse øvelsene som ufeilbarlige legemidler for sjelens sykdommer – og nå erfarte han at de var maktesløse. Hva skulle han tenke om denne uventede oppdagelsen, som trengte seg på ham i klosterets ensomhet? En kunne altså bo i selve

helligdommen og likevel bære det gamle syndemennesket i seg! Han hadde fått en annen drakt, men ikke et annet hjerte. Alt han hadde håpet på, hadde slått feil.

Hele livet hans ble en stadig strid. Som en skygge slepte den unge munken seg fram gjennom de lange klostergangene, som gjallet av hans dype sukk. Kroppen hans visnet, kreftene sviktet, og iblant falt han i en dvale som lignet døden.

En dag stengte han seg inne i cellen, nedtrykt av sorg, og i flere dager og netter slapp han ingen inn til seg. Men en dag ble en av vennene hans, Lukas Edemberger, underlig urolig for den ulykkelige munken. Straks gikk han til cellen hans sammen med noen gutter som pleide å synge i koret. Han banket på døren, men fikk ikke svar; alt var stille. Enda mer forskrekket brøt han opp døren og fant Luther liggende utstrakt på gulvet uten tegn til liv.

Forgjeves prøvde han å få liv i vennen igjen; Luther ble liggende like urørlig. Da stemte guttene i en vakker åndelig sang, ledsaget av luttoner. De rene stemmene virket som et trylleslag på den stakkars munken, for han hadde stor glede av musikk; litt etter litt fikk han bevisstheten og kreftene tilbake. Men om tonene for noen øyeblikk kunne gi ham fred, trengtes det likevel et sterkere legemiddel for å lege sjelens lidelse helt. Til det trengtes evangeliet. Og den trofaste Gud sendte ham også det, midt i det mørke klosteret.

Luther var ikke den første munken som hadde gjennomgått slike strider. Oftest skjulte nok klostermurene avskyelige laster eller en blind, innbilt hellighet; men iblant modnet det likevel et sant nådeliv i tro og gudsfrykt under hvelvene.

Et eksempel på det fantes på denne tiden i Johann Staupitz, en fremragende mann av en adelsslekt i Meissen. Han hadde lest Bibelen og Augustins skrifter og fått en dyp selverkjennelse gjennom de stridene han – som Luther – måtte utkjempe mot hjertets svik og urene lyster, og dette førte ham til Frelseren. I troen på Jesus fant han fred for sin sjel. Særlig hadde læren om den frie nåde vunnet hjertet hans.

Staupitz var også i det ytre en høytstående mann. Kurfyrsten av Sachsen, Fredrik den vise, valgte ham til sin venn. Han ble også den første dekanen ved det teologiske fakultetet i Wittenberg og senere generalvikar for augustinerordenen i hele Tyskland.

Mens Luther, som vi har sett, ble fortært av angst og indre strider i klosteret, kom det melding om at generalvikaren på en embetsreise også skulle til Erfurt. Staupitz kom virkelig dit for å holde den vanlige visitasen. Fredriks venn, grunnleggeren av universitetet i Wittenberg og forstanderen for augustinerordenen, viste stor velvilje mot munkene som stod under hans tilsyn.

Men snart ble hele oppmerksomheten hans trukket mot en av brødrene. Det var en ung mann av middels høyde, som av studier, faste og nattevåk var blitt så avmagret at en kunne telle alle knoklene hans. Øynene hans, som en senere sammenlignet med falkeøyne, var slått ned mot jorden, ganglaget var matt, og blikket røpet en urolig sjel, revet i stykker av tusen kamper, men likevel sterk og spenstig. Over hele hans vesen lå det noe alvorlig, tungsindig og høytidelig.

Staupitz hadde fått et skarpt blikk gjennom lang erfaring, og han så lett hva som foregikk i den unge brorens sjel og skilte ham ut fra alle de andre. Han ante at denne mannen hadde et stort kall, og følte seg dratt mot ham med faderlig velvilje. Selv hadde han hatt de samme stridene å kjempe som Luther, og derfor kunne han godt forstå ham. Framfor alt kunne han vise ham den veien til fred som han selv hadde funnet. Det han hørte om grunnene til at Martin hadde gått i kloster, gjorde ham enda mer deltakende.

Han bad prioren behandle den unge munken mildere, og han brukte de anledningene embetet gav ham, til å vinne tilliten hans. Han nærmet seg ham vennlig og prøvde på alle måter å drive bort sjenansen hans, som ble enda større av ærefrykten for en så høytstående mann.

Den harde behandlingen hadde lukket Luthers hjerte, men nå åpnet det seg endelig for menneskekjærlighetens milde stråler. «Likesom ansikt speiler seg mot ansikt i vannet, slik finner det ene menneske sitt hjerte igjen hos det andre» (Ordsp 27,19). Staupitz' hjerte svarte til Luthers. Generalvikaren forstod munken, og munken fikk en tillit til ham som han aldri før hadde hatt til noen. Han betrodde ham grunnen til tungsinnet sitt og fortalte om de forferdelige tankene som plaget ham. Og nå begynte det i klosteret i Erfurt en rekke vise og lærerike samtaler.

«Forgjeves», sa Luther motløst, «gir jeg Gud mine løfter; synden får alltid overtaket.»

«Å, min venn», svarte generalvikaren og tenkte på seg selv, «jeg har mer enn tusen ganger sverget ved den hellige Gud at jeg skulle føre et fromt liv, og jeg har aldri holdt eden min. Nå sverger jeg ikke mer, for jeg vet at jeg ikke kan holde det. Hvis Gud ikke for Kristi skyld lar nåde gå for rett og gir meg en salig hjemferd når jeg skal skilles fra denne verden, kan jeg med alle mine løfter og gode gjerninger ikke bestå for ham, men må gå til grunne.»

Men den unge munken blir forferdet ved tanken på Guds rettferdighet; Guds usigelige hellighet og hans høye majestet fyller ham med beven. Hvem kan utholde den dagen han kommer? Hvem kan bli stående når han åpenbarer seg?

Staupitz tar ordet igjen. Han vet hvor han selv har funnet fred, og vil nå vise den unge mannen veien dit.

«Hvorfor plager du deg med disse dype og høye tankene?» sier han. «Se på Kristi sår og på blodet han har utøst for deg, så skal Guds nåde bli åpenbar for deg. I stedet for å gjøre deg til martyr for dine feil, så kast deg i Gjenløserens armer! Stol på ham, på hans hellige liv og hans soningsdød! Vik ikke tilbake! Gud er ikke vred på deg – det er *du* som er vred på ham. Lytt til Guds Sønn! Han ble menneske for å forsikre deg om Guds nåde. Han sier: ‹Du er mitt får; ingen skal rive deg ut av min hånd.›»

Men Luther finner ikke hos seg selv den *angeren* som han tror er nødvendig for å bli frelst. Han svarer med den vanlige innvendingen fra engstelige og fryktsomme sjeler: «Hvordan skal jeg våge å tro på Guds nåde så lenge det ikke har skjedd noen sann omvendelse hos meg? Jeg må forandre meg for at han skal kunne ta imot meg.»

Den ærverdige læreren hans viser at ingen sann omvendelse er mulig så lenge mennesket frykter Gud som en streng dommer. «Hva skal en da si», roper Luther, «til alle de samvittighetene som får foreskrevet tusenvis av utålelige bud for å vinne himmelen?»

Da hører han dette svaret fra generalvikaren – eller rettere: et svar han syntes ikke kom fra et menneske, men fra Gud i himmelen.

«Det finnes ingen sann anger», sier Staupitz, «uten den som begynner med kjærlighet til Gud og hans rettferdighet. Det som andre regner for angerens slutt og fullendelse, er tvert imot bare begynnelsen. For å elske det gode må du framfor alt elske Gud. Vil du omvende deg, så hold deg ikke med selvpining og botsøvelser. Elsk ham som

først har elsket deg!» (*En skulle ønske at den gode Staupitz hadde lagt til noe om hvordan en får denne kjærligheten til Gud – for den kjærligheten kan mennesket like lite ta seg selv som angeren eller noe annet godt. En skulle ønske han hadde lagt til at jeg først begynner å elske Gud når jeg fornemmer hvordan han elsker meg, har tilgitt meg alle mine synder, nå er forsonet med meg og vil gjøre meg evig salig – altså ved troen* (Luk 7,41–43; Gal 3,2.5; 1 Joh 4,10).)

Luther lytter med stadig større oppmerksomhet. Denne trøsterike talen fyller ham med en ukjent glede og tenner et nytt lys for ham. «Det er Jesus Kristus», tenker han i sitt hjerte, «ja, det er Jesus Kristus selv som trøster meg så underfullt med disse milde og legende ordene.»

Staupitz' ord trengte virkelig inn til bunnen av den unge munkens hjerte, som «en stridsmanns skarpe pil». For å kunne angre må en elske Gud. I dette nye lyset begynner han å granske Skriftene. Han leter opp alle stedene der det tales om anger og omvendelse. Disse ordene, som han til nå hadde fryktet så sterkt, er nå blitt en kjær lek for ham og den søteste vederkvegelse, for å bruke hans egne uttrykk. De skriftstedene som før hadde skremt ham, synes nå å skynde seg mot ham fra alle kanter og leke omkring ham, hoppende og smilende.

«Før», utbrøt han, «da jeg skjulte for Gud hvordan det stod til i hjertet mitt, og strevde med å vise ham en kjærlighet som bare var tvang og tomt skinn, fantes det ikke noe bitrere ord for meg i Skriften enn *anger*. Nå derimot er det ingenting som er meg kjærere og søtere. Så søte blir Guds bud når vi forstår at de ikke bare skal leses i Skriftene, men også i Frelserens dyre sår.»

Selv om Staupitz' ord hadde trøstet ham, falt Luther likevel iblant tilbake i den gamle motløsheten. *Synden* gjorde seg på ny gjeldende i den skremte samvittigheten hans, og gleden som vissheten om frelsen hadde gitt ham, måtte da vike for den gamle fortvilelsen. «Å, min synd, min synd, min synd!» utbrøt han en dag i den dypeste smerte mens generalvikaren var til stede.

«Vil du da bare være en synder i navnet», innvendte Staupitz, «og bare ha en frelser i navnet?» Så la han refsende til: «Vit at Jesus Kristus er en frelser også for store og virkelige syndere, som har fortjent en evig fordømmelse.»

Men det var ikke bare *synden* han fant i hjertet sitt, som gjorde Luther engstelig; til samvittighetens skrupler kom også fornuftens.

Særlig var det læren om *utvelgelsen* som satte den unge mannen i grubling og førte ham inn i en labyrint som han hadde vanskelig for å finne ut av. Skulle han tro at det var mennesket som først valgte Gud som sin del, eller at det var Gud som først valgte mennesket? Bibelen, historien, den daglige erfaringen og Augustins skrifter hadde vist at en alltid og i alt til sist må gå tilbake til den høyeste vilje som alt er til ved, og som alt avhenger av.

Men Luthers brennende ånd ville gå enda lenger. Han ville trenge inn i Guds skjulte råd, avsløre alle dets hemmeligheter og begripe den ubegripelige.

Staupitz stanset ham. Han formante ham til ikke å prøve å utforske den skjulte Gud, men til å holde seg til det som er åpenbart for oss om ham i Kristus. «Se på Kristi sår», sa han, «så skal Guds råd med menneskene klarne for deg i alt sitt lys. Vi kan ikke fatte Gud utenom Jesus Kristus. Herren har sagt: ‹I Kristus skal dere finne hva jeg er, og hva jeg krever.› Ingen andre steder skal dere finne ham, verken i himmelen eller på jorden.»

Generalvikaren gjorde enda mer. Han forklarte Luther Guds faderlige hensikt med de mange *fristelsene* og *stridene* han lot ham gå gjennom, og lærte ham å se dem i et lys som måtte gi ham nytt mot. Gjennom slike prøver bereder Gud seg de sjelene som han har bestemt til et viktig verk. Skipet må prøves før det sendes ut på det vide havet. Trenger alle mennesker oppdragelse, så trenger de som skal virke på hele slekten, en helt særskilt oppdragelse.

Alt dette gjorde Staupitz klart for Luther. «Det er ikke for ingenting», sa han, «at Gud øver deg gjennom så mange strider. Du skal få se at han kommer til å bruke deg som sitt redskap i viktige oppgaver.» Luther lytter forundret og ydmyk til disse ordene, og de fyller ham med mot og vekker krefter i ham som han ikke engang hadde visst om.

Staupitz blir ikke stående ved dette. Han gir ham verdifulle råd for studiene. Han oppfordrer ham til heretter å hente all sin teologi fra Bibelen og legge de skolastiske systemene til side. «La granskingen av Den hellige skrift være ditt kjæreste arbeid!» sa han. Aldri ble et bedre råd bedre fulgt.

Men det som framfor alt gledet Luther, var en bibel som Staupitz gav ham. Endelig eier han selv den skatten som han til nå hadde måttet oppsøke i universitetsbiblioteket, lenket fast i klosteret eller i en venns celle. Fra nå av studerte han Skriften med voksende iver, særlig Paulus' brev, og ellers bare Augustins skrifter. Alt han leser, preger seg uutslettelig inn i sjelen hans. Stridene hadde gjort hjertet hans mottakelig for Ordet. Jorden var dypt bearbeidet, og den uforgjengelige sæden trengte med kraft ned i den. Da Staupitz forlot Erfurt, hadde nådens dag begynt å gry for Luther.

Likevel var verket ennå ikke fullført. Generalvikaren hadde forberedt det, men Gud hadde bestemt at et ringe redskap skulle fullføre det. Den unge augustinermunkens samvittighet hadde ikke fått ro. Til slutt bukket kroppen under for den spenningen sjelen hans lenge hadde vært i. Han ble rammet av en sykdom som førte ham helt til gravens rand. Han var da i sitt andre år i klosteret. All den gamle angsten og redselen våknet igjen da døden nærmet seg. Tanken på hans egen urenhet og Guds hellighet tok på ny makten over sjelen hans.

En dag da han var overveldet av fortvilelse, kom en gammel munk inn i cellen og sa noen trøstende ord til ham. Luther åpnet hjertet sitt og fortalte ham om den frykten som rystet ham innvendig.

Den ærverdige gamle mannen kunne ikke som Staupitz følge denne sjelen gjennom all tvilen; men han kunne trosbekjennelsen sin og hadde funnet trøst for hjertet i den. Derfor brukte han det samme legemidlet for den unge broren. Han førte ham tilbake til Den apostoliske trosbekjennelse, som Luther hadde lært i sin tidligste barndom på skolen i Mansfeld, og leste med from enfold denne artikkelen for ham: *Jeg tror syndenes forlatelse*.

Disse enkle ordene, sagt så hjertelig av den fromme broren i dette avgjørende øyeblikket, gav Luthers sjel stor trøst. «Jeg tror», gjentok han snart for seg selv på sykeleiet, «jeg tror syndenes forlatelse.» – «Å», sa den gamle igjen, «det er ikke nok å tro at David og Peter fikk syndene sine tilgitt; det tror også djevlene. Guds befaling er at vi skal tro at også *våre* synder er tilgitt.»

Hvor herlig lød ikke denne befalingen i den stakkars Luthers ører! «Hør hva den hellige Bernhard sier i sin tale om Marias bebudelse»,

la den gamle broren til: «Den Hellige Ånds vitnesbyrd i ditt hjerte er dette: Dine synder er deg tilgitt.»

I samme øyeblikk falt sannhetens lys inn i den unge munkens hjerte. Nådens ord var blitt sagt, og han hadde tatt imot det i tro. Han gav opp strevet med å fortjene frelsen og overgav seg i tillit til Guds nåde i Jesus Kristus. Men ennå forstod han ikke følgene av det grunnsynet han hadde tatt imot. Han var fremdeles oppriktig hengiven til den katolske kirke; likevel var den nå overflødig for ham. For han hadde fått frelsen direkte fra Gud selv, og dermed var den romerske katolisismen satt ut av kraft og virkning for ham.

Han ble ikke stående ved dette. Han lette i apostlenes og profetenes skrifter etter alt som kunne styrke det håpet hjertet hans var fullt av. Hver dag bad han om hjelp fra det høye, og hver dag vokste også lyset i ham.

Den helsen han hadde funnet for sjelen, gav også kroppen helsen tilbake. Snart stod han opp fra sykesengen med nytt liv i dobbelt forstand. Julen, som stod like for døren, lot ham i rikt mål smake troens salighet. Inderlig grepet var han med i høytidens hellige gudstjenester, og da han skulle synge ordene O *beata culpa, quae talem meruisti Redemptorem!* (Å, salige fall, som fortjente en slik Gjenløser!), sa hele hans vesen, gjennomstrømmet av glede: «*Amen*.»

Nå tenker jeg: Luther tok ikke saken for lett. Når han legger så stor vekt på troen, er det ikke av lettsinn, men av dyp erfaring og høy opplysning. Har noen tatt saken på alvor og prøvd hva bot, bønn, kamp, alvor, selvpining og strid vil si, så var det sannelig denne mannen. Men vil noen nå bare tilegne seg Luthers tro uten noe strev med disse tingene, så får han litt skum å more seg med i stedet for sann kristendom. Nei, Johannes' dåp må alltid berede veien for Herren.

Men lykkelige er da de som i nødens tid vet å bruke det lyset i Skriften som Herren gav verden gjennom det underfulle redskapet Luther! En må vokte seg for å forakte Herrens gaver.

Tro som et barn!

Mark 10,15.

En lærer talte en gang om *troen* og forklarte den med en hendelse han selv hadde opplevd. En dag holdt han på med noe i en mørk kjeller i huset sitt; den eneste veien ned dit var gjennom en luke i gulvet.

Den lille datteren hans på tre år ville gjerne komme ned til ham og ropte: «Er pappa der? Hvordan kan jeg komme ned til pappa? Det er helt mørkt.»

«Det er sant, barnet mitt», sa faren, «men jeg står her i mørket, og jeg ser deg, selv om du ikke kan se meg. Bare hopp ned, så skal jeg ta imot deg.»

«Men pappa, jeg kan ikke se deg.»

«Det vet jeg, barnet mitt, men når jeg står her, kan ikke noe vondt hende deg om du kommer.»

Lille Maria gjorde øynene så store hun kunne, men kunne ikke se noe. Hun nølte litt, men tok til slutt mot til seg, hoppet og ble fanget i farens armer.

Noen dager etter så Maria igjen at luken stod åpen, og hun visste at faren var der nede. Da ropte hun: «Får jeg hoppe igjen nå, pappa?»

«Straks, barnet mitt», svarte faren. Men han hadde knapt kommet på plass før hun i sin barnlige glede hoppet ned i armene hans. Mens hun holdt ham om halsen, sa hun: «Jeg visste jo, kjære pappa, at jeg ikke kunne falle når du var der.»

Se nå her! Mange av Guds barn klager og sier: Hvordan kan jeg tro når jeg ikke føler noe? Jeg kjenner ikke noe godt og søtt i hjertet – tvert imot bare mørke og kulde! Hvordan kan jeg da tro? – Å, om vi bare en gang lærte hva *tro* er! Kjære, gjør som dette barnet! Ta din Far på ordet! Stol på ham! Hans ord er mye sikrere enn alle følelser.

Nå står han i mørket, kaller på oss og sier: «*Den som kommer til meg*» – hør! – «den som kommer til meg, vil jeg slett ikke støte ut. Selv om dine synder var blodrøde, skal de likevel bli hvite som snø. Den som tror, den som kommer, *skal* ikke gå fortapt.» Kan noe være sikrere enn et slikt ord fra den himmelske Far? Du ser ham ikke, men han ser deg. Stol på ham! Gud, øk vår tro!

Minner fra pastor Flattichs liv

Johann Friedrich Flattich (født 1713, død 1797) var prest i Württemberg. I Tyskland er han godt kjent både for sin tro og sin gudsfrykt og for sin særpregede personlighet og sin praktiske livsvisdom.

En høytstående embetsmann kom en gang til ham med sønnen sin og ba ham ta seg av oppdragelsen hans. «Jeg må innrømme for Dem», sa embetsmannen da han var alene med sognepresten, «at sønnen

min er et fullstendig villmenneske. All undervisning, all tukt og all straff har hittil vært forgjeves. Jeg har formant slyngelen med det gode, jeg har slått ham og latt ham sulte, og jeg har gjort andre oppmerksom på uvanene hans mens han selv sto og hørte på – men han ble alltid den samme.»

Flattich spurte om han ikke hadde prøvd noen annen kur mot villskapen enn sult og ris. «Jo», svarte embetsmannen, «jeg har satt gutten på vann og brød, en gang i to hele dager. Jeg har også latt ham fryse.»

Da Flattich spurte videre, nevnte han enda noen huskurer av samme slag som han hadde brukt på sønnen uten virkning. Han fortalte også at han forgjeves hadde prøvd mildere midler. Han hadde for eksempel tatt gutten med blant veloppdragne barn, men gutten hadde løpt fra dem ut til gateguttene så fort han kunne, eller bare funnet på skøyerstreker.

Så spurte Flattich om han også hadde påkalt Gud for sønnen sin, riktig flittig og alvorlig, og om han hadde bedt *sammen med* ham. Embetsmannen innrømmet at det hadde han ikke gjort. «Har en ennå ikke brukt denne kuren mot villskapen», sa Flattich, «er det sannelig ikke rart at alt strevet med guttens skinn har vært forgjeves. En har forsømt å gi liv først; for bare å garve en død hud kunne ikke nytte noe.» Flattich prøvde nå sin kur på gutten, og den lyktes utmerket: Av villmennesket ble det en helt framifrå og svært virksom mann.

* * *

Den samme trofaste og prøvde presten var en gang i bryllup hos herskapet i sognet sitt. Etter landets skikk ble det etter måltidet gitt bryllupsgaver til brudeparet.

Da Flattich så det, gikk han bort til brudeparet og sa: «Jeg har også vært med og spist og drukket, så det er bare rett at også jeg gir mitt gode sogneherskap en gave. Men penger – det vet dere – har ikke gamle Flattich.» (Det var allment kjent at han aldri beholdt penger lenge, men ga dem til syke og fattige.) «Kostbare ting har jeg heller ikke. Likevel vil jeg gi dere en minnegave som skal bli til stor nytte for dere, om dere tar vare på den.

«I dag er dere svært glade i hverandre og godt fornøyd med hverandre, og dere ønsker sikkert at det alltid skal forbli slik. Derfor ber jeg dere merke dere nøye det jeg nå sier: Hvert menneske har sine lyse

dager, men nok også sine grå. Kommer det så en dag i ekteskapet deres da det ikke står så godt til med kjærligheten og gleden dere imellom, så tenk bare: Enten har *jeg* eller min ektefelle en grå dag i dag. Nåvel, la det være så; den lyse dagen kommer nok igjen.»

Brudeparet smilte, men det lå en særlig velsignelse i denne bryllupsgaven fra den gudfryktige mannen. Hver gang en av dem kom i dårlig lune i årene som fulgte, gjentok den ene eller den andre gjerne Flattichs ord, og begge måtte smile og rekke hverandre hånden igjen i vennlighet. Lenge etter, da håret deres alt var blitt grått, tenkte de med takknemlighet på Flattichs dyrebare gave, som på en så merkelig måte hadde vært med på å gjøre ekteskapet deres mildt og lykkelig.

* * *

I nabolaget til Flattich bodde en fattig, aktverdig enkefrue, og til datteren hennes gikk Flattichs yngste datter hver dag. En dag hadde begge jentene vært ulydige mot fruen, og hun ga dem begge litt ris. Det tok Flattichs datter svært ille opp, og hun gikk gråtende hjem. På hjemveien møtte hun faren sin, som spurte hvorfor hun gråt. Hun fortalte hva som hadde hendt, og la til at hun aldri mer i sitt liv skulle gå til disse naboene.

Da sa faren: «Gå hjem og be om å få en brødbolle. Bær den til fruen og takk henne for at hun har gjort slik med deg. Og si til henne at jeg selv skal komme og takke henne fordi hun hjelper meg å oppdra barna mine når jeg ikke er der.»

* * *

Om barneoppdragelse sier Flattich: «Mange dyrker barna sine som en blomsterhage, og de gjør seg stort bry for å kunne *skryte* av dem. I Stuttgart lærer de barna å lese allerede før de er fem år, bare for å skryte av det; men hos mange blir det likevel ikke noe godt av det i lengden. Derfor går det også sjelden godt med lærernes sønner: lærerne vil at barna deres skal utmerke seg framfor andres.

«Når vi oppdrar barn, må vi se mer på *lydighet* og *gudsfrykt* enn på lærdom. For Gud sier ikke: Lær mye, så det skal gå deg godt. Hovedsaken er altså å holde barna til det som er godt, og innprente dem lydighet mot foreldrene; da skal det sannelig gå dem godt i denne verden.

«Vi må passe oss vel for å plante ærgjerrighet i barna. For det hører med til de forførelsene Kristus taler om når han sier: ‹Ve dere som

forfører en av disse små.› Fremfor alt må vi være nøye med ikke å gi barn grunn til selvbehag og hovmod. Barn må oppdras med alvor og strenghet. Vi må ikke kle dem hovmodig og ikke la dem spise kresent, for de skal oppdras ‹med Herrens tukt og formaning›, slik også Kristus vokste opp under harde kår. Er barna ydmyke, er de vakre for Gud og mennesker.

«En biskop skal nok styre sitt eget hus vel og ha barn som ikke er overdådige og nytelsessyke; han skal vokte dem så de ikke faller i hovmod, overflod og fråtsing.» (*Å plante ærgjerrighet vil si å gjøre barnets egen ære og anseelse og ros fra mennesker til drivkraften for det det gjør. For dem som mangler en høyere styring – Kristi lov og Kristi Hellige Ånd – er ærgjerrigheten nødvendig og en god regulator. Men fra et kristent synspunkt er det ikke slik. For det første er ærgjerrighet som drivkraft i bunn og grunn adamittisk, kjødelig og ukristelig: Det er til* Guds *ære, ikke til* min, *jeg skal gjøre det gode og fly det onde. Dessuten: Selv om ærgjerrigheten holder barnet borte fra mye som verden laster, vil den en annen gang, når den har fått satt seg godt fast, bli et av de mektigste hindringene for det aller mest nødvendige, «det ene nødvendige»: en sann omvendelse og* etterfølgelsen av Kristus *i denne verden. For i verden blir ingenting mindre lovprist og ingenting mer hånet enn Kristus og hans veier, og ingen kan følge Kristus rett uten å ha en hard panne mot hele verdens dom.*)

* * *

En gang ble Flattich bedt om å besøke president Georgii i Stuttgart, som gjerne ville bli kjent med ham. Han tok med seg 30 gylden for å kjøpe seg en bedre frakk i Stuttgart.

Men på veien kom han til et hus der han hørte jammer og sorg. Da han gikk inn, fikk han høre av den gråtende konen at mannen hennes hadde drukket opp alt løsøre i huset, og nå skulle kroverten samme kveld ta deres siste ku for en fordring han hadde. Flattich gir henne da sine 30 gylden til å betale gjelden og legger til: «Nå skal mannen din ikke drikke mer.» Og det gikk virkelig slik han hadde sagt.

Nå gikk han til presidenten i en dårligere frakk. Der fortalte han mye om sine erfaringer i embetet og i hjemmet. Blant annet nevnte han hvor lang tid det hadde tatt ham å lære seg å finne seg i at han iblant ikke betydde noe – snart på kirkemøter, snart som lærer blant tilhørerne sine.

Da sa Georgii: «Det burde jeg også ha tatt lærdom av. Jeg og min kone lever for tiden atskilt, bare fordi hver av oss vil ha rett.» Flattich ba da presidenten ta ham med til henne. Så talte han med dem begge og sa til dem at den ene måtte gi etter for den andre, og mer i samme lei. Det endte med at de igjen ble forent i kjærlighet.

* * *

En annen gang talte Flattich med noen fattige bønder som klaget over at alt arbeidet deres ikke strakk til for å livnære dem. De viste ham åkrene sine og sa: «Se for et lite, elendig åkerstykke vi har, og hvor mange munner som skal mettes av det!»

Da svarte Flattich: «Dere ser alltid bare på den nedre delen av åkeren deres. Den er nok liten og steinete. Men den øvre delen, *himmelen*, som er spent ut over den, glemmer dere – og den er over *deres* åker like lang og bred og vakker som over hertugens. Ovenfra, ikke nedenfra, kommer velsignelsen. Derfor, når dere bare stoler på Gud, ber og arbeider, strekker avlingen på *deres* åker like godt til for dere som hertugens for ham.»

* * *

En dag satt Flattich i dype tanker i arbeidsværelset sitt, da et av fosterbarna hans falt ut av vinduet og ned på steingaten – og det var fra andre etasje. Rolig ba han datteren sin gå ned og bære barnet opp. Og se, barnet var ikke bare i live, men helt uskadd.

Ståket som oppsto, fikk en nabokone til å komme opp for å øse bebreidelser over den gode Flattich; fra vinduet sitt hadde hun nemlig sett ham sitte så rolig på stolen da barnet falt. Hun hadde også med seg et barn, og det satte hun fra seg på en benk mens hun fór løs på presten. Mens hun holdt på slik i sinne, falt barnet hennes ned fra benken og brakk armen.

«Ser De, kjære frue», sa Flattich, «tror De at De alene må vokte barnet Deres, så kan De ikke slippe det ut av armene. Jeg overgir barna mine til Gud, og faller de da, så faller de i armene på en engel.»

En god hyrde

«*Han går og leter etter den som er kommet bort*» (Luk 15,4).

Den gamle fortellingen om apostelen Johannes og den efesiske biskopen lyder slik:

Da apostelen Johannes var vendt tilbake fra øya Patmos til byen Efesus etter at den romerske keiseren Domitian var død, besøkte han de hedenske områdene omkring, fordi de kristne inntrengende ba ham om det. En gang kom han til en by nær Efesus for å forlike to brødre. Der la han merke til en ung mann – legenden sier at han het Teofilus. Ansiktet hans lovet mye godt, men han var ennå hedning.

Apostelen førte den unge mannen til biskopen på stedet og sa: «Denne unge mannen betror jeg til deg og din troskap. Måtte menigheten som er samlet her, og Kristus være vitner på det.» Læreren tok apostelens befaling dypt til seg, tok den unge mannen under sitt tilsyn og lovet å gjøre alt han kunne. Den unge mannen ble undervist i kristendommens grunnsannheter, ble snart døpt og levde en tid som en kristen. Ja, han oppførte seg så godt og var så oppmerksom at læreren mente han ikke behøvde å holde noe nøyere oppsyn med ham.

Men etter en tid ble han dratt inn i et fordervelig selskap av noen unge menn som latskapen allerede hadde vent til alle slags utskeielser. Steg for steg sank stakkars Teofilus i åndelig forfall, og til sist kom han så langt at han dannet en røverbande av kameratene sine da han manglet midler til å tilfredsstille sine kjødelige lyster; banden vokste for hver dag. Med sin store naturlige livlighet og kraft ble han selv anfører for flokken, og nå begikk de de verste skjendigheter.

En tid etter kom apostelen tilbake dit. Da han var ferdig med sitt ærend der, sa han til biskopen: «Nå, biskop, gi meg tilbake det som ble betrodd deg, det som jeg og Kristus med menighetens samtykke overga i din varetekt.» Først ble biskopen forskrekket og tenkte etter om han hadde tatt imot noen pengesum. Men apostelen forklarte seg tydeligere: «Den unge mannen og en brors sjel vil jeg nå ha tilbake. Gi meg min Teofilus igjen!»

Da gikk det den gamle biskopen hardt til hjertet. Motløs slo han øynene ned og sa: «Han er død.» – «Hva, er den kjære sønnen død?» spurte apostelen. Biskopen svarte: «Han er åndelig død. Han er blitt røver og har slått seg ned på fjellet ved siden av kirken han så ofte besøkte.»

Da ropte apostelen i stor smerte: «For en skjødesløs vokter over en brors sjel jeg har hatt i deg! Gi meg straks en hest og en veiviser.» – Med disse ordene red Johannes av sted. Så snart han kom fram til stedet

der røverne hadde slått seg ned, tok de ham til fange. Da ba han om å bli ført til anføreren med en gang.

Da han nå kom så nær at den unge mannen kjente ham igjen, begynte stakkaren å flykte. Johannes var utmattet av alderdom, men han samlet kreftene, løp etter ham og ropte: «Hva, min sønn, flykter du fra din far, din gamle, kraftløse, ubevæpnede far? Frykt ikke, du kan ennå bli frelst! Tro meg, Kristus har sendt meg til deg.»

Da den unge mannen hørte dette, stanset han, gråt bittert og falt den gamle gudsmannen om halsen. Som en trofast far talte apostelen nå kjærlighetens og alvorets ord til ham, og han fikk ført dette bortkomne fåret tilbake til de kristnes fellesskap. Der holdt han ikke opp med å be for ham og oppdra ham i evangeliets lys, liv og kraft, før han igjen var blitt et verdig medlem av den kristne kirke.

Mist aldri motet helt! Gud kan hjelpe i alle ting

Her er et rørende bevis på Guds trofasthet og makt! Selv om det ser helt fortvilet ut for oss selv eller for noen andre, åndelig eller legemlig, skal vi vite at alt kan hjelpes. *Gud gjør langt mer enn alt det vi ber om eller forstår.* Det lærer denne hendelsen oss.

Dagen før påske satt en gudfryktig prest sammen med familien sin og leste høyt fra Det nye testamente om Jesu lidelse. Men den såkalte *stille uke* hadde slett ikke vært stille og rolig for prestefamilien i denne ensomme, avsidesliggende bygden. Det var midt under et opprør. Rundt omkring dem raste alle de redsler som alltid følger med et folkeopprør, og mange ganger hadde freden i den trivelige prestegården også vært truet.

Presten lengtet av hele sitt hjerte etter et rike som ikke er av denne verden. Derfor hadde han heller ikke tatt del i de borgerlige stridighetene; han avskydde urettferdighetene på begge sider og ønsket de stridende den sanne freden. Likevel regnet lederne for de opprørske bøndene ham for en svært farlig mann, fordi han stadig formante til ro og lydighet mot øvrigheten. Flere ganger hadde livet og friheten hans vært i fare, men hver gang hadde Guds hånd synlig vernet ham.

Nå, på den hellige høytidsaftenen, var prestefamilien fylt av den stille roen som gjerne følger etter stormen. De var så inderlig vel til mote, for i ånden dvelte de ved graven i Josefs hage. Det var påskeaften.

Tilfeldig så et av barna ut av vinduet og satte straks i et skrik av redsel. En væpnet flokk av opprørerne hadde omringet huset, og med geværene siktet de mot rommet der familien satt. De beleirede hadde knapt kommet seg etter forskrekkelsen og søkt dekning for kulene de ventet – mens de i ro overga livet og friheten sin til Herren – før lensmannen kom inn og fortalte presten at troppen hadde til hensikt å føre ham som fange til lederen deres.

For et tordenslag for familien! Den gode, fredelige faren skulle slepes bort av ville krigere til hæren – og hvilken behandling kunne han vente seg av slike tøylesløse mennesker? Nå ropte hver og en på sin måte til Herren om hjelp i faren som truet. Faren rådslo i mellomtiden med lensmannen, som ivrig ba ham ikke våge seg ut til disse ville menneskene, og til sist gikk lensmannen selv ut for å forhandle med anføreren.

To engstelige timer gikk, og imens forsynte krigerne seg av det som fantes i prestens kjeller. Så kom lensmannen tilbake med det gledelige budskapet at anføreren hadde gått med på å ta imot løsepenger for presten. Da de var betalt, dro den ville flokken bort. Tilbake satt prestefamilien, fylt av hjertelig takknemlighet til Herren, som så nådig hadde reddet dem igjen.

Det yngste barnet, en gutt som da var fem år gammel og i redselen hadde sittet på fanget til moren, fortalte senere ofte om dette. Angsten han kjente for farens skyld, hadde drevet ham til å be Gud så inderlig om redning, og da redningen virkelig kom, ga det sinnet hans en slik retning at han siden alltid tok sin tilflukt til den usynlige, men sikre hjelperen i enhver nød.

Kort etter ble opprøret slått ned. Freden vendte tilbake til bygden, og nå kunne også prestefamilien vår for alvor glede seg over det stille familielivet på landet. Det gikk nesten femten år, og hendelsen ble ofte omtalt når familien mintes de gangene Gud nådig hadde vernet dem.

På den tiden kom en håndverker til prestegården, en mann som reiste rundt i bygdene med arbeidet sitt. Denne mannen var også en sann og oppriktig kristen, og under en samtale om det som hører Guds rike til, ble det knyttet et inderlig kjærlighetsbånd mellom ham og prestens hus. Med stor bevegelse fortalte den fremmede hvordan den trofaste hyrden hadde dratt ham til seg som et får som hadde

gått seg vill i ødemarken, og hvor usigelig lykkelig han nå følte seg i samværet med Guds barn.

En søndag ba presten ham til middag, og han tok imot innbydelsen med særlig glede. Det ble et ekte kjærlighetsmåltid, der de kjente seg inderlig samstemte. Gleden i Gud, behovet for Frelseren, troen på ham og på at han er nær *alle dager*, kjærligheten til ham og hans trofaste – dette var emnene de stadig vendte tilbake til i samtalen.

Og presten, som vi nå må tenke oss som en mann i høy alder, gledet seg av hjertet over å finne et kristent sinn hos sin nye venn, et sinn som i hjertelig ydmykhet hadde lagt seg ned ved sin Frelsers føtter.

Da måltidet var over og bordet ryddet, tok den fremmede til orde og sa med stor bevegelse:

«Kjære pastor! Det er en sak som i mange år har ligget tungt på hjertet mitt, og som jeg inderlig ønsker å bli fri fra. Jeg takker Gud for at han har latt meg oppleve denne stunden. Hvor ofte har jeg ikke lengtet etter å kunne bekjenne mine synder for Dem og be Dem om tilgivelse! For jeg har en gang vært Deres fiende og forfølger. Jeg har en gang voldt dere alle, kjære venner, smertefulle angsttimer og presset tårer fram i øynene deres.»

Den fremmede tørket tårene av kinnene, og hele familien så forundret og spørrende på ham. «Jeg var anfører for de ville flokkene som for seksten år siden så brått forstyrret påskeaftensfreden deres.»

Et høyt rop av forundring fra alle som var til stede, hindret ham i å si mer, og den alminnelige jubelen forvandlet til og med den tidligere krigerens alvor til glede. Dypt rørt sluttet den gamle presten ham i armene sine og ropte: «Så vær tusen ganger velkommen, min sønn! Du kommer til meg som en vennlig gave fra min Herre.»

Alle trengte seg nå glade omkring ham for å trykke hånden til ham som før hadde vært deres fiende. Nå sto han som en kjær bror blant dem og som en arving til den sanne frihetens og likhetens rike, der rettferd og fred kysser hverandre. Det var et gjensyn mer salig enn gjensynet med en elsket venn etter mange års atskillelse.

Da de første utbruddene av forundring, glede, kjærlighet og takk var over, fortalte den kjære gjesten sin historie slik: «Den dagen som Herrens uendelige nåde kunne gjøre til et minne om sin barmhjertighet, fikk jeg ordre om å ta Dem, kjære far, til fange. Da visste jeg ikke hvilken makt jeg ga meg i kamp med. Ung og heftig som jeg var, og

på leting etter friheten på feil sted, hadde jeg utmerket meg i disse stormene. Men mot den motstanden Deres bønner reiste, strandet både min kraft og mitt mot.

«De kan ikke forestille Dem hvilken uro som fylte hjertet mitt mens soldatene mine moret seg med vinen Deres. Som et tordenslag var den tanken kommet over meg: Hvem er du, som setter skrekk i folk som aldri i ditt liv har gjort deg noe ondt, og som vil legge hånd på Guds tjener? Lensmannen som forhandlet med meg, ante ikke hvor gjerne jeg gikk med på forslaget hans, bare for ikke å tynge samvittigheten min mer. Og da vi et lite stykke fra bygden deres fikk dårlige meldinger om hvordan det sto til med vår sak, var jeg glad for at jeg med det som påskudd kunne skille lag med kameratene mine.

«Jeg skyndte meg hjem, og noen dager senere, da de begynte å lete etter lederne for opprøret, flyktet jeg til fjells. Min våknende samvittighet og frykten for straff drev meg stadig videre til de mest øde stedene, og der måtte jeg gjennomgå all den frykt og nød som følger med en flukt full av farer. Mang en natt tilbrakte jeg på klipper der ingen menneskefot hadde trådt før, og overalt forfulgte skrekkbildet meg: huset Deres og den angsten jeg hadde ført over det.

«I flere år levde jeg blant fremmede folk, og det jeg hadde lært av denne første erfaringen, var ikke gått tapt for meg. Under flukten var jeg blitt overbevist om at ingen politisk frihet kan bestå uten frihet fra syndens lenker og byrden av en ond samvittighet.

«Da behaget det Herren litt etter litt å ta bort dekket fra øynene mine og gi meg lys i sitt ord. Hos ham fant jeg da tilgivelse og fred, og mitt høyeste ønske ble å kunne leve og dø i etterfølgelsen av min Frelser. Når jeg tenkte på mine tidligere synder, våknet ofte et inderlig ønske i meg om en gang å komme til dere og be om tilgivelse. Og selv om det lenge var umulig for meg, var det likevel en trøst å kunne be til Herren for dere alle på avstand, at han måtte gjøre godt igjen den uretten dere hadde lidt ved meg. Nå har han også oppfylt ønsket mitt, for i dag har han latt meg oppleve de saligste timene i mitt liv i kretsen deres og i kjærligheten deres.»

Den gamle presten var blitt så rørt av denne fortellingen at han brøt ut med tårer:

«*Min sjel, lov Herren, og alt som er i meg, love hans hellige navn! Den Mektige har gjort store ting, og hellig er hans navn.*»

Hvor stort og høyt det er å være Guds barn!

En misjonær i Tranquebar på Koromandelkysten lot en innfødt oversette Det nye testamente til malabarisk. Da oversetteren kom til 1 Joh 3,1: «*Se, hvor stor kjærlighet Faderen har vist oss, at vi skal kalles Guds barn*», ville han ikke oversette stedet ord for ord. «Nei», ropte han, «det er for mye, det er for stort at Gud skal kalle oss *sine barn!* Jeg vil heller skrive: at vi får kysse *Faderens føtter*. Bare det er herlig og stort nok.»

Gud, vær oss nådig – vi glemmer så forferdelig de største velgjerningene din nåde har gitt oss! Gud, vekk oss av søvnen! Vekk oss til å tenke over hvor stort det er at vi kalles *Guds barn!*

Den unge presten

Det er nå elleve år siden en ung landsprest, nylig ordinert, en dag gikk opp på prekestolen sin med mer hjertebank enn vanlig. Han hadde forberedt prekenen flittig og med bønn, og som tekst hadde han valgt et av de vakreste evangeliske ordene hos en av de gamle profetene. Han håpet at han i dag riktig skulle få oppbygge både seg selv og tilhørerne. (*Dette ble skrevet i 1855.*)

Det var den vakreste tiden på året, og en stor, andektig skare var samlet i kirken, som lå i en vakker skogpark. Over hele naturen hvilte en høytidelig sabbatsstillhet, ikke avbrutt, men løftet av fuglenes kvitter, som lovet sin skaper. Gudstjenesten begynte, og med tonene fra menighetens lovsang og ordene i bønnen han selv ba, vokste tilliten hos den unge predikanten, og uroen han hadde kjent, la seg.

Med sikker stemme leste han teksten: «*De elendige og fattige leter etter vann, men det er ikke noe. Deres tunge brenner av tørst. Jeg, Herren, jeg vil svare dem. Jeg, Israels Gud, jeg vil ikke forlate dem. Jeg vil la elver velle fram på bare hauger og kilder midt i daler. Jeg vil gjøre en ørken til en sjø og et tørt land til vannrike kilder*» (Jes 41,17–18).

Da han hadde lest disse ordene og lot blikket gli ut over menigheten, la han merke til et uttrykksfullt ansikt langt bak i kirken. Det var en herre fra byen som han kjente – en mann som med sin høye stilling i samfunnet og sin åndelige dannelse hadde full rett til å påpeke manglene i en preken.

Denne tanken slo ham, og han ble fanget i menneskefryktens snarer. Stammende begynte han prekenen, og det varte en god stund før

han ble herre over det nedslående inntrykket. Det ble en tørr stund. Misfornøyd med seg selv gikk han ned fra prekestolen. Han kunne ikke se brødrene i øynene da de kom bort til ham etter gudstjenesten, for han ville ikke lese i blikket deres at prekenen hadde mislyktes. Han ble til og med fristet til aldri å preke mer.

Men av nåde ble han befridd fra den fristelsen. De hellige embetspliktene trengte på, og ved Guds barmhjertighet lærte han å forkynne evangeliet med mer ydmykhet og enfold, «ikke med visdoms overtalende ord, men med Ånds og krafts bevis». Målet hans var ikke lenger å behage mennesker, men «ved å legge sannheten åpent fram» å anbefale seg «for Guds åsyn til alle menneskers samvittighet».

Det gikk ikke mange uker før en merkbar forandring skjedde i menigheten: De trege ble oppmuntret, de svake styrket og ugudelige omvendt. Det oppsto en vekkelse som bredte seg til nabomenighetene, og i løpet av noen måneder hadde den unge presten den gleden å kunne ønske 58 nye medlemmer av menigheten sin velkommen. Blant de første av dem var en fru T., som fortalte hva Gud hadde gjort med sjelen hennes, omtrent med disse ordene:

«Før pleide jeg ikke å gå i kirken. Men en søndag sist sommer ble jeg overtalt til å gå dit, fordi jeg håpet å treffe en venn der; ellers falt det meg ikke inn å vente noen velsignelse av prekenen. Men så snart jeg var kommet inn i kirken, kjente jeg noe av dette: ‹Her er sannelig Guds hus.› Og da predikanten leste teksten sin: ‹De elendige og fattige leter etter vann› og så videre, ble oppmerksomheten min vakt, og den vokste mer og mer mens han talte. Det var som om hvert ord var rettet bare til meg, og som om predikanten kjente og beskrev tilstanden i sjelen min.

«Jeg ble svært urolig. Syndene mine reiste seg foran meg som tykke skyer og skremte meg; jeg så hvor farlig jeg var stilt. Hva skal det bli av min arme sjel? Med den tanken gikk jeg dypt grepet hjem, men ro fant jeg ikke der. I flere uker søkte jeg Herren med bønn og tårer og var nær ved å fortvile, til jeg endelig i troen kunne se opp til korset på Golgata og overgi meg til ham som døde for våre synder og ble reist opp til vår rettferdiggjørelse.

«Da fant jeg sannelig at når ‹de elendige og fattige leter etter vann›, da oppfyller den nådige Gud lengselen deres og ‹åpner det evige livs kilder for dem›. Jeg priser ham fordi han på denne velsignede dagen

ledet foten min til dette huset og lot meg høre en preken som for meg var et ord i rette tid, og som viste seg å være en Guds kraft på sjelen min.»

Da den unge presten hørte dette, bøyde han hodet og gråt. Men hjertet hans løftet seg i varm bønn til Gud om at Gud fra nå av ville bevare ham for all motløshet og all menneskefrykt og gjøre sin kraft mektig i den svake, så han aldri skulle preke uten et enfoldig blikk for Guds ære.

Gjør ikke Guds Hellige Ånd sorg

Fortalt av en predikant.

I 1825, mens jeg var predikant i New York, kom en herr H. fra S. til meg. Han grep hånden min og spurte: «Tror De at en mann som har syndet i mer enn åtti år, kan finne nåde hos Gud?»

«Ja», svarte jeg, «det finnes nåde for alle som omvender seg og tror på Herren Jesus Kristus.»

«Men mener De det er mulig at Gud kan tilgi et menneske som i åttien år har overtrådt budene hans?»

Han stilte spørsmålet med en så høytidelig og alvorlig mine at det tydelig nok viste hvor dypt bekymret han var i hjertet. Jeg viste ham igjen til Jesus Kristus som den eneste kilden til nåde og ba ham kaste seg i Frelserens armer uten å nøle.

Han skalv i hele kroppen og holdt fremdeles hånden min i sin, mens tårene rant nedover de furete kinnene hans. Så gjentok han det samme inntrengende spørsmålet: «Kjære herre, tror De at Gud kan tilgi et menneske som i åttien år har overtrådt budene hans?» Før jeg rakk å svare, ropte han ut i stor sjelenød: «Jeg vet at mine misgjerninger ikke blir tilgitt – jeg skal dø i mine synder!»

Jeg spurte ham da hvordan han kunne vite det, og hva som fikk ham til å tro at Gud aldri ville forbarme seg over ham. Han svarte: «Til Dem vil jeg fortelle det jeg aldri før har betrodd noe menneske. Da jeg var tjueen år gammel, våknet samvittigheten min og overbeviste meg om at jeg var en synder. Men på den tiden hadde jeg mange nære venner blant de unge mennene, og jeg skammet meg over å la dem vite at jeg var bekymret for sjelen min.

«Likevel leste jeg i Bibelen i seks uker og ba hver dag på det lille kammeret mitt. Til sist sa jeg en dag til meg selv at jeg jo kunne utsette

dette arbeidet til jeg var blitt gift og hadde fått ro i hjemmet; da kunne jeg bedre tenke på min salighet. Men innerst inne visste jeg at det var galt.

«Etter at jeg hadde giftet meg og stiftet hjem, husket jeg forsettet mitt og det høytidelige løftet om å la meg forsone med Gud. Men nå hadde jeg ingen alvorlig vilje til det, og en stemme sa i hjertet mitt: ‹Utsett det i ti år til; så kan du gjøre deg rede til å dø.›

«Også den tiden gikk, og forsettet mitt sto igjen for sjelen min. Men nå var jeg ikke særlig bekymret for min salighet. Enda en gang skjøv jeg beslutningen fra meg: Om den gode Gud ville gi meg mange år til å nyte synden, skulle jeg endelig tenke alvorlig på mitt evige vel.

«Herren ga meg et langt liv, men jeg levde sorgløst og ble forherdet i syndene mine. Nå ser jeg hvilken forferdelig stilling jeg er kommet i. Jeg er fortapt. Jeg tror at jeg i mitt tjueførste år begikk en stor synd mot Den Hellige Ånd, og nå har jeg levd i seksti år etter at nådetiden var forbi for meg. Jeg vet at syndene mine ikke blir tilgitt.»

Denne enkle livshistorien og den forferdelige uroen som rådet i hans indre, rørte og bekymret meg. Den vakte en dyp medlidenhet hos meg og en usigelig omsorg for hans salighet. Samtidig meldte spørsmålet seg om denne mannen virkelig hørte til de ulykkelige som allerede her på jorden har latt nådetiden gli seg av hendene – de som har holdt så hardnakket fast ved synden at hjertet for alltid er blitt lukket for Åndens kallende røst.

Jeg spurte om vi skulle be for ham. «Ja», svarte han, «men det kommer likevel ikke til å hjelpe meg.» Den forferdelige vissheten om evig fortapelse som lå i dette svaret, rørte alle som var til stede, til tårer. Likevel håpet vi at det ikke sto så forferdelig til med ham som han selv trodde.

Han falt på kne med oss mens vi ba for ham, og fortsatte selv forbønnen vår med egne ord. Etterpå gråt han som et barn. Da han reiste seg fra bønnen, ropte han med en stemme som skar oss i hjertet: «Det kommer likevel ikke til å hjelpe meg; den gode Gud hørte meg ikke.»

Det var en mann i full besittelse av både legemlige og sjelelige krefter som sa dette, og det viste klart at han var overbevist om at det var sant. Det forferdelige utsagnet fylte hjertet mitt med usigelig sorg. Likevel hadde jeg håp om at han kunne bli frelst.

I flere måneder etter dette hadde jeg mange samtaler med ham. Jeg fant ham alltid dypt bekymret. Han ba meg be for ham og ville gjerne være med i forbønnene våre, men den sørgelige vissheten – «Det kommer likevel ikke til å hjelpe meg» – var fremdeles hans overbevisning.

Vi stilte ofte Frelseren fram for øynene hans og prøvde å legge ham på hjertet kraften i Kristi blod, som renser oss fra all synd. For Guds skyld ba vi ham ikke lenger skyve fra seg frelsen som nå oppriktig ble tilbudt ham. Men alt var forgjeves; håpet om frelse kunne ikke trenge inn i hjertet hans.

Den forferdelige tilstanden hans uroet meg mye. Jeg syntes nemlig å merke at det ikke var syndesorg eller anger over syndene han hadde gjort, som plaget ham, men bare angsten for den kommende vrede, og den fylte ham med gru.

Stundom så han med angst tilbake på livet han hadde levd. Men plutselig kunne en se at sjelen hans igjen var opptatt av helvete, som sto fram for ham i all sin gru. Han var ikke bøyd til anger over synden; i stedet hadde en uhyggelig og pinefull venting grepet ham – venting på en skjebne som han trodde var uunngåelig.

Mannens fryktelige anelser minnet meg ofte om det apostelen sier: «For dersom vi synder med vilje etter at vi har lært sannheten å kjenne, da er det ikke lenger tilbake noe offer for synder, men bare en forferdelig gru for dom, og en nidkjærhetens brann som skal fortære de gjenstridige.»

Mot slutten av det året som hadde begynt med så sørgelige og trøstesløse utsikter for ham, ble han grepet av en sykdom som snart førte ham fram for den evige Guds domstol. I klarere stunder hadde han de mest forferdelige tanker om det som skulle komme, og sa at han ventet Guds evige vrede. Selv den natten han døde, trodde han fremdeles at han i sitt tjueførste år for alltid hadde gjort Den Hellige Ånd sorg. Han skiltes fra denne verden med den forferdelige overbevisningen at sjelen hans var hjemfalt til helvete.

Vi følger ham ikke lenger og vil heller ikke prøve å løfte sløret som skjuler ham for øynene våre. Men hans død gjorde et forferdelig og sørgelig inntrykk på meg, og jeg ser her hvordan Kristi ord slår til: «Og for det mennesket blir det siste verre enn det første.» – Så langt fortelleren.

Det er vanskelig å si sikkert hvordan det sto til med denne mannen. Men så mye er sikkert: Hans historie innskjerper alvorlig advarselen: «*Gjør ikke Guds Hellige Ånd sorg*.»

Noen vil kanskje si: «Han ville ikke tro. Han holdt hardnakket fast ved sine egne tanker, følelser og meninger og lot seg ikke si noe av evangeliets ord.» Det er riktig. Men hvorfor gjorde han det, når han jo søkte frelse med beven, hørte ordet og fikk undervisning? En annen kan si: «Han angret ikke synden, men skalv bare for straffen.» Det er også riktig. Men hvorfor var det slik med ham, tross all undervisning?

Det sikre er at det er farlig å gjøre Ånden sorg og drive ham bort med ulydighet og egenrådig trass mot hans advarsler og formaninger. Og det kan heller ikke nektes at et menneske kan bli «overgitt til et udugelig sinn» (Rom 1,24.28) og overlatt til forherdelse (2 Mos 4,21), så det lever i legemet mens nådetiden er ute.

Herren sier uttrykkelig: «Min Ånd skal ikke alltid stride med mennesket.» «Jeg vil skjule mitt åsyn for dem. Jeg vil se hva ende det vil ta med dem.» Husbonden ble vred og sa: «Ingen av de menn som var innbudt, skal smake mitt festmåltid.» «Fordi du ikke kjente *din besøkelsestid*.» «Ingen kan komme til meg uten at Faderen … drar ham.»

Disse og flere slike skriftsteder viser at Faderens dragning kan opphøre når mennesket trassig og motvillig står imot. Og når Faderens dragning har opphørt, da er det ute; da kan du ikke omvende deg. Men er du ennå bekymret for frelsen og ønske nåde og omvendelse og tro på Jesus, da har du et sikkert tegn på at Ånden er nær; da kjenner du ennå Faderens dragning. For ingen bekymrer seg for omvendelse og tro uten at Guds Ånd drar ham.

Hva så med Hebr 10,26 og ordet om å «*synde med vilje* etter at vi har lært sannheten å kjenne»? Av v. 27, «*de gjenstridige*», og v. 29, «trådt Guds Sønn under føtter … og spottet nådens Ånd», ser vi tydelig at det her er tale om et bevisst frafall fra Kristus og hans evangelium, en frekk forakt for det og motstand mot det – slett ikke om tilfeldige synder.

David var rikt opplyst av Guds Ånd, og likevel syndet han så forferdelig og så bevisst, som en kan se av 2 Sam 11. Likevel var det ennå offer tilbake for hans synder; han ble ikke overgitt til et vrangt sinn, men reist opp igjen og benådet. For han syndet ikke «med vilje», men ble

overmannet av sine lysters voldsomme storm, så han «ikke skjønte det han gjorde» (Rom 7,15).

Av dette kan en se hvor mye som ligger i ordet *synde med vilje* – den synden der det ikke lenger finnes noen redning. For den som tramper Guds Sønn – det eneste offeret som gjelder for Gud – under føtter, har jo ikke noe offer tilbake. Om det var slik med denne fortvilte mannen, er vanskelig å si.

Men uansett: Når fortvilelsen og døden står for øynene, gjelder det ikke å dvele ved granskinger av sin egen tilstand eller av Guds skjulte råd. Da gjelder det å ta det visse for det uvisse. Og det visse er at den som ennå kan flykte til fristaden i Jesu sår, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv.

Her gjelder det bare å ta ett eneste dristig sprang – over alle omstendigheter, over alle synder og alle betenkeligheter – inn på den klippen som står evig: Kristus og hans forsoning.

Den som ikke tror, går jo fortapt uansett. Du taper altså ingenting på det dristige spranget, selv om du skulle tro for mye. Men Gud og hans nåde kan være større enn alle tankene dine. Og du har ennå et ord fra den allmektige Gud som er verdt å tenke over: «Så sant jeg lever …: Jeg har ikke behag i den ugudeliges død, men i at den ugudelige vender om fra sin ferd og lever.»

Men dette er hva Herrens visdom og fortellingen vi har hørt, sier oss: «I dag, om dere hører hans røst, da forherd ikke deres hjerter.» Utsett ikke omvendelsen din! Du sier: «Jeg vil ikke utsette den for alltid.» Men hvem har noen gang tenkt å utsette den for alltid?

Den ulykkelige mannen du har lest om, hadde heller ikke tenkt å utsette omvendelsen for alltid. Men den gamle slangen bedro ham. Bare utsett, så blir det utsatt for alltid. Derfor – «i dag», som sagt: «*I dag, om dere hører hans røst, da forherd ikke deres hjerter!*» Gjør ikke Guds Hellige Ånd sorg.

Kjærligheten er sterk som døden

Den 22. desember 1666 døde M'Kail, en ung skotsk predikant, på retterstedet. Han var en mann av den største fromhet og en veltalende forkynner. Det var den gangen Karl II, hjulpet av erkebiskop Sharp, ville tvinge den skotske kirken til å ta opp den katolske kirkes skikker,

og forfulgte med ild og sverd dem som satte seg mot denne samvittighetstvangen.

M'Kail ble tatt til fange sammen med noen andre trosbrødre i det nordligste hjørnet av Skottland. Han ble ført fram for det hemmelige rådet og spurt hvilke forbundsfeller de hadde, både hjemme og i utlandet. Han forklarte at han ikke visste om noen forbundsfeller, men sa åpent hvilken del han selv hadde hatt i det trosbrødrene hans hadde foretatt seg.

Da la de fram for ham de spanske støvlene, et fryktelig torturredskap, og sa at de ville bruke det på ham om han ikke bekjente. Han sa igjen at han ikke hadde noe mer å bekjenne. Da satte bøddelen den ene foten hans i trestøvelen og begynte sitt grufulle arbeid. Med et kraftig slag drev han en kile inn mellom benet og støvelen, så benet ble knust. Så ble M'Kail igjen bedt om å bekjenne, men forgjeves.

Nå fulgte slag på slag, med lange opphold for å gjøre den forferdelige pinen enda verre; men Gud ga den heltemodige martyren standhaftighet. Sju eller åtte slag etter hverandre hadde knust kjøttet og senene helt inn til benet. Da erklærte han, uten tegn til klage eller bitterhet, enda en gang høytidelig for Guds åsyn at han ikke hadde mer å si, selv om alle lemmene hans skulle pines slik som dette benet. Likevel ble kilen drevet inn tre ganger til, helt til selve benet ble knust og han besvimte.

Så ble han ført tilbake til fengselet. Markisinne Douglas og hertuginne Hamilton hadde inntrengende bedt for ham både hos statholderen og hos erkebiskopen. Likevel ble han dømt for høyforræderi – for å ha deltatt i opprøret og i det presbyterianske forbundet – og skulle henges på torget i Edinburgh.

Da domstolen hadde avsagt dommen og han var ført tilbake til fengselet, falt han på kne og ba en brennende bønn både for seg selv og for de fem andre som var dømt til samme død sammen med ham. Til en venn som besøkte ham, sa han: «Å, for en stor glede å få se Jesu Kristi ansikt om noen få dager!»

Vennen klaget over at M'Kail skulle dø så ung, i en alder da han ennå kunne ha vært til stor nytte for Kristi kirke. Da svarte han: «En dråpe av mitt blod kan ved Guds nåde vinne flere hjerter for ham enn mange års prekener kanskje ville ha klart.»

Mens han satt i fengselet, ba han og lovpriste Gud. Til forundring for alle som hørte ham, var han underfullt styrket og vederkvegnet; ja, han nøt en hellig glede og en himmelsk fred som ikke forlot ham et øyeblikk. Da noen spurte hvordan det sto til med det knuste benet hans, svarte han spøkefullt: «Det som venter halsen min, får meg til å glemme benet.»

Han oppmuntret også lidelsesbrødrene sine til frimodighet i troen. Den siste kvelden, etter at de hadde spist sammen, leste han Sal 16 for dem fra Den hellige skrift og sa så: «I morgen kveld skal vi ikke lenger kjenne Herren i hans ord her i de dødeliges land. Da skal vi være der hvor Lammet selv skal være vårt ord og vårt lys, og der levende vannkilder strømmer fra Guds og Lammets trone.»

Han sov rolig om natten, og neste morgen vekket han kameraten sin, Johan Wodrow, med disse spøkefulle ordene: «Opp, Johan, du sover for lenge! Det ser sannelig ikke ut som vi skal henges i dag, når vi sover så lenge!» Så ba han en brennende bønn om at Herren måtte gi ham og kameratene nåde til å avlegge en god bekjennelse for mange vitner denne dagen.

Klokken to om ettermiddagen ble de ført til retterstedet, og M'Kail så like glad og rolig ut som noen gang før. Synet av en slik yngling – spinkel og vakker av skikkelse, rolig og fredfull i hele sitt vesen – på vei til retterstedet grep dypt hver eneste en av de utallige som så på ham fra gatene og vinduene.

Tårene rant nedover alles kinn. Aldri hadde en sett en slik medfølelse i Skottland. Inderlig medlidenhet med ham og avsky for forfølgerne hans gikk gjennom mengden; noen forbannet biskopene, mens andre ba inderlige forbønner for den unge martyren.

På retterstedet sang han Sal 31, og deretter ba han med en så brennende ånd at tårene strømmet fra øynene på mange av tilhørerne. Da han steg opp på stigen, sa han: «Hvert trinn på denne stigen er et skritt nærmere himmelen.»

Mens han sto på stigen, holdt han sin siste tale. Der sa han blant annet: «Jeg gir villig livet mitt for Guds sak og for at evangeliets lære skal bli gjenopprettet – noe som en dag skal regnes som Skottlands ære. Gråt ikke over meg, men be og lovpris Herren, som nå holder meg oppe og trøster meg med sitt løfte: ‹Jeg vil gi den tørste å drikke

av livets vannkilde for intet.› Og jeg hører ropet: ‹Ånden og bruden sier: Kom!›

«Men til dere, mine venner, sier jeg: Jeg går til min Far og deres Far, til min Gud og deres Gud, og til de hellige apostler og martyrer, til den levende Guds by, det himmelske Jerusalem, til menigheten av de førstefødte og til de fullendte rettferdiges ånder, og til Jesus Kristus, mellommannen for den nye pakt. Farvel i Herren!»

Så ba han enda en gang. Da bøddelen hadde bundet for øynene hans, rev han bort halstørkleet og sa: «Undre dere ikke over at dere ser meg her uten frykt. Fra mengden som er samlet rundt skafottet, ser jeg opp til englenes skarer, som står rede til å ta imot sjelen min, renset ved Jesu blod, og føre den til himmelen. Nå holder jeg opp med å være blant de dødelige; nå kommer jeg til umiddelbart samfunn med min Gud og skal være hos ham i evighet.

«Farvel, kjære venner! Velkommen, min himmelske Far! Velkommen, min himmelske bror, min gode Jesus, du den nye paktens mellommann! Velkommen, du all nådes, all trøsts og all husvalelses Ånd! Velkommen, du evige herlighet! Å Herre og Far! I din hånd overgir jeg min ånd, for du har forløst min sjel.»

Slik gikk M'Kail herfra. Lidelsen og døden hans vakte straks mye bitterhet mot erkebiskop Sharp. Enda mer bitterhet vakte det som ble kjent senere: at erkebiskopen allerede før henrettelsen hadde hatt i hende en kongelig befaling om at det ikke skulle foretas flere henrettelser – men han hadde holdt den skjult.

En kristen på dødsleiet

Ved dødsleiet til den gamle greve Adolf Stackelberg, som nylig sovnet inn i troen på Kristus, skjedde det så mye oppbyggelig at vi ikke kan beholde det for oss selv. Et av barna hans har fortalt om det i brev, og vi har fått lov til å dele det med våre kristne venner.

For dem som kjente den elskelige mannen mens han levde – et vakkert Guds verk både i det ytre og det indre – og som kjenner hele den kjære familien på Stensnäs, vil det særlig være en hjerteglede å lese det vi nå skriver ned. Men også for andre må det være oppbyggelig, både vekkende og trosstyrkende, å se en kristen på dødsleiet.

Mens vi er friske, blir blikket vårt ofte formørket av skinnende skyer; vi tar ikke alt så nøye som vi burde. Men når evighetens alvor

kommer oss nærmere, pleier tåken å lette. Derfor er det sunt å være ved dødsleier, slik Forkynneren sier: «Bedre er det å gå til sørgehus enn til gjestebud. For i sørgehuset ender hvert menneskes liv, og den som lever, skal legge seg det på hjertet». Til en viss grad kan dette også skje gjennom en sann og levende skildring av et dødsleie.

Og hvor styrkende og livgivende er det så ikke for troen og håpet å se den milde Frelserens trofaste kjærlighet – hvordan han ikke lar sine barn være alene i nøden, men gjør som han sier: «Like til deres alderdom er jeg den samme, og til dere får grå hår, vil jeg bære dere» (Jes 46,4).

Dette fikk de erfare på en vakker måte på Stensnäs de to ukene den kjære faren kjempet på dødsleiet. Vi gjengir nå følgende fra brevene vi har fått:

«Har vi fått mye sorg, så har vi også fått mye nåde og trøst ved Jesus Kristus. Den trofaste Herren har igjen vist at han er nær og et sterkt vern i nøden. På det herligste har han gjort alle sine løfter til *ja* og *amen*. Slik har han vederkveget hjertene våre at vi umulig kan sørge – gråte, ja, savne og lengte, men ikke sørge. Vi kjenner det akkurat slik Luther en gang sa: ‹Etter kjødet er jeg tungt bedrøvet, men etter ånden storlig glad.›

«Sykdommen til vår dyre far var fra først til sist en eneste lang dødskamp, men også en herlig åpenbaring av et sant troensliv. Det var dypt gripende og lærerikt å se og høre denne kampen på liv og død – kjødets strid mot Ånden, men også Åndens strid mot kjødet. Heller ikke fienden lot være å gjøre sine siste kraftanstrengelser, for han visste at han hadde kort tid igjen.

«Gamle synder og troløsheter ble gravd fram og stilt for sjelens øyne. Noen stunder var det forferdelig pinefullt for oss barna å se og høre hvordan han jamret seg og led angst, i tonen fra Davids klagesalmer: ‹Herre, straff meg ikke i din vrede, og tukt meg ikke i din brennende harme. … For mine misgjerninger stiger over mitt hode. … Jeg har stinkende sår, det renner verk av dem for min dårskaps skyld›.

«En dag var det så forferdelig at det gikk en gysning gjennom oss, for vi kunne merke at mørkets fyrste var til stede. Men etter noen timers fortvilet kamp fikk vi også på det herligste se fienden lide fullstendig nederlag, og vi hørte igjen troens seier og jubelrop. Da utbrøt vår kjære far: ‹Han har ingenting i meg. Jeg lever ikke lenger selv, men

Kristus lever i meg – jeg lever i troen på Guds Sønn, han som elsket meg og ga seg selv for meg. Gud skje lov, saken er avgjort! Dommen er falt – jeg er fri!

«‹Jeg forsikrer dere, jeg tror jeg dør av salighet. Det er umulig å si hva jeg kjenner – det kan aldri verdsettes høyt nok. Å, min Jesus, så salig! Lengden og bredden, høyden og dybden av Guds kjærlighet, som ikke noe menneske kan fatte fullt ut!› Slike ord skrev vi ned med en gang.

«Mens ånden stred eller jublet i seierssanger, ble kroppen revet sønder av tunge plager, av vedvarende hjertekramper. Bortsett fra en tung søvn på omkring fire timer, ga de ham i 15 døgn knapt et minutts hvile. Men hvor tålmodig, vennlig og mild forble han ikke under alle disse plagene! Aldri så vi noen utålmodighet hos ham, unntatt tre ganger da *Herren* lot *vente for lenge på seg*, som han sa. Han hadde nemlig fastsatt tre dødsdager for seg selv, og da han overlevde dem, klaget han: ‹Herren vil ikke ha meg – men kanskje han kommer i morgen.›

«Lørdag 5. mars, mot klokken fem om ettermiddagen, hadde vi satt pappa i en lenestol, fordi det lettet pusten noe når han satt. Da falt han i søvn, og den varte i fire timer. Imens satt vi, barn og tjenere, rundt ham og trodde at han nå skulle gå bort fra oss. Men så slo han opp de kjærlige øynene igjen og hilste oss med et så varmt og glad ‹god morgen› at hjertet hoppet i hver eneste av oss.

«Så talte han kjærlighetens, advarselens og formaningens ord til hver enkelt av oss, sendte hilsener og formaninger til alle som ikke var der, og så videre. Og nå gikk talen hans over i profetisk ånd: Den omfattet hele menneskeheten og den striden mellom mørket og lyset som går gjennom alle tidsaldre. Om dette talte han med en varme som var rent overveldende.

«Dagen etter ville pappa ta farvel med alle. Etter ønske fra ham samlet barn og barnebarn seg om sengen hans, og i rommene ved siden av hans egne og min brors tjenestefolk og gårdsarbeidere med konene sine. Da den gamle hadde ønsket dem velkommen, var han stille en stund. Så ba han oss synge de to første versene av salme 51 i den svenske salmeboken: ‹Gled deg, du Kristi brud, og møt din Herre Gud› og så videre. Og i det andre verset står det: ‹Hans prakt er ringe,

men han kan døden tvinge. Hosianna, pris og ære vår konge vil vi bære.›

«Deretter leste pappa opp de to bibelordene han regnet som sine egne. I dem syntes han særlig å finne sin egen levnetsskildring og sin egen hjertetrøst, nemlig 1 Tim 1,15–16: ‹Det er et troverdig ord, fullt verdt å motta: Kristus Jesus kom til verden for å frelse syndere, og blant dem er jeg den største. Men jeg fikk miskunn, for at Jesus Kristus på meg først kunne vise hele sin langmodighet, til et forbilde for dem som skal komme til tro på ham til et evig liv.›

«Over dette talte han i nesten to timer, og med en slik Åndens salvelse, varme og kraft at det ikke kan gjøres tydelig med ord for den som ikke så blikket og hørte stemmen hans. Hvor angrer vi ikke på at ingen av oss da grep pennen og skrev ned noe av det! Men hvert hjerte og øye var fullt av tårer og hungret etter hvert ord. Og en slik strømmende rikdom av tanker og ord, oppmuntrende og formanende, kunne vi neppe ha skrevet ned.

«Mot slutten gjentok han ofte disse ordene: ‹Far, timen er kommet, herliggjør din Sønn for meg› – snart med tårer, snart med strålende glade øyne. Så tok han farvel med oss, først med folket. Han talte til dem alle, og til mange av dem sa han noe særskilt, advarende, oppmuntrende og velsignende – og likeså til barn og barnebarn. Å, det var en underfull og uforglemmelig stund! Bildet av patriarken Jakob på dødsleiet sto levende for oss.

«Til sist sluttet han med en varm, brennende bønn som omfattet oss alle, hele menneskeheten og framfor alt Guds kirke og menighet på alle steder. Så kom plagene tilbake; under den varme avskjedstalen hadde de liksom veket for Åndens drivende kraft.

«I dagene som fulgte, vekslet det mellom lysere og mørkere stunder i hjertet hans. Men i alt vant han mer enn seier ved ham som elsket oss. Det gjorde oss så inderlig vondt å se vår kjære pappa iblant så dypt bekymret, når Herren skjulte sitt ansikt for ham. Vi gjorde også alt vi kunne for å tjene ham med et godt Guds ord. Min søster lot for eksempel skrive disse ordene med store bokstaver:

«*Jesus Kristus, min Frelser.*
Jesu Kristi, Guds Sønns, blod renser oss fra
all synd.
Det er fullbrakt.

«Hun festet arket inne i sengen, rett foran øynene til pappa. Med stor glede leste han det, og han ba om å få også sine egne bibelord, 1 Tim 1,15–16, skrevet opp på samme måte. Så ble begge arkene festet på sengeforhenget, og de var hans store glede.

«En annen gang, da vår kjære pappa hadde det svært tungt og bare kjente angst og mismot, ble det også gitt meg å få vederkvege ham litt. Når anfektelsens angst ble svært tung, pleide han ofte å dra lakenet opp over hodet, og under det vred han seg som en mark, gråtende og jamrende. En gang han hadde en slik tung stund og ingen bibelord nådde inn til hjertet hans, ga Gud meg å begynne å synge lavt ved sengen: ‹O Guds Lam, som bærer bort verdens synder› og så videre. Etter et minutt ble lakenet trukket bort fra ansiktet, hendene ble foldet, og han som nettopp hadde jamret seg, begynte å synge med og gledet seg igjen i sin Jesus.

«En annen gang, på samme måte, da pappa ikke kunne eller ville høre noe Guds ord, spurte jeg om jeg ikke kunne få synge hans kjære salme, nr. 96. ‹Ja, det skulle da være det eneste›, svarte han, og igjen så jeg de kjære øynene fylles av trøstens og gledens tårer. Etter det sang vi for ham nå og da.

«Men ellers var det i det store og hele han som trøstet og oppmuntret oss med ord som viste hans hjertelige tro og glede i Kristus. En dag sa han for eksempel: ‹Det blir nok bra; jeg venter bare på min hyrde. Jesus kan aldri elskes nok, aldri prises nok. Jeg vil ikke ha noen egen rettferdighet, men bare deg, hel og holden, min Jesus. Jeg ber om så mye – men jeg er jo også arvingen.›

«En annen dag: ‹Jeg kjenner liksom en liten jevn kulde – men det gjør ingenting – det kommer bare av at jeg er fremmed her. Det blir nok bra. Jeg er jo din, Jesus! Hjelp meg – gled meg!› Og igjen litt senere: ‹Å, du min dyre, elskede Jesus, det er så godt, så godt! Jeg dør av bare godhet, for jeg har min rettferdighet ikke av loven, men av Jesus alene. Jesus alene, og ingenting og ingen mellom oss!›

«En annen dag kom legen inn og spurte: ‹Hvordan har greven det i dag?› Svaret var: ‹Gud skje lov, så bra, så bra, for Jesus er min Frelser.›

«En annen dag utbrøt min kjære pappa: ‹Gud skje lov, det er fullbrakt – og beseglet med Jesu eget blod. Men ingen kan tro hvilken kamp det koster før en kommer så langt at en kan stole på det.›

«‹Gud skje lov, nå er jeg glad,
Jesus er min Frelser, se!
Gud er min forsonte Far,
Ånden vitner: Dette skal skje,
at jeg skal med fryd og gammen
få med Jesus leve sammen.›

«‹Det går hjemover, oppover fra jorden til himmelen. Jeg synes bare det går for langsomt; jeg har ikke mer pust for jorden.›

«Kort sagt: Jeg kan ikke gjengi alle de skiftende uttrykkene for lys og mørke i sjelen til vår elskede pappa. I stundene innimellom kunne han også tenke på vårt beste, på barnas og hele fedrelandets. En dag var hilsenen hans denne: ‹Har du vært hos Kristus i dag? Svar ikke lettvint – har du vært hos Kristus?›

«Og igjen: ‹Det er én ting jeg så inderlig ønsker: at de små barna ikke må bli forsømt – framfor alt at bønnestundene deres aldri blir forsømt. Vi må hver dag være noen stunder ved nådestolen og tigge om miskunn, om lys og nåde, for oss og barna våre. Vi må være trofaste verger for dem så lenge vi lever, likesom vi selv trenger Jesus som vår verge så lenge vi lever. Forsøm ikke de kjære barna – la dem ikke være alene. Måtte de aldri bli skilt fra sin Jesus!›

«Men så var han igjen inne i sine egne erfaringer. Den 10. mars sa han: ‹Akk, du urolige, ustyrlige hjerte! Ingenting kan temme deg. Takk, gode Gud, at du også på denne måten lar meg kjenne forskjellen på mørke og lys. Men nå er det lyst igjen. Takk, min gode Jesus!› Og igjen samme dag, etter en urolig stund: ‹Han er likevel min venn, selv om han synes fryktelig. Han er likevel min venn, den beste. Takk, min Jesus! La dette være mitt siste ord: Det er fullbrakt! Jesus har gjort alt, alt, alt. Ham være takk og lov! Amen, amen.›

«Den 11. utbrøt han: ‹Jeg skjønner ikke hvorfor jeg skal engste meg! Hvem er han som står der borte med lovboken og påstår at jeg ikke har angret nok? Jesu Kristi, Guds Sønns, blod renser meg fra all synd – hva sier du til det? Hvorfor skal det søte ved Jesus stadig forstyrres?

«‹Det virker som om det er meningen at jeg hver dag på ny skal trenge meg igjennom og bli enda mer inderlig forent med Frelseren – som om jeg hver kveld må kjempe meg gjennom en hard kamp. Den kan være nyttig for meg, men den er tung, svært tung, når djevelen vil røve fra meg troen på det jeg jo har i hånden som min arv og eiendom:

min Jesu blods fortjeneste. Ved den er alle mine synder strøket ut, og jeg er fri, frigjort og salig.›

«Slike ord hørte vi hver dag fra vår dyre fars lepper, som nå er lukket – så mange at jeg ikke kan gjengi alt. Jeg vil bare nevne ett øyeblikk til, som særlig for meg er uforglemmelig. Mandag 14. mars, på fødselsdagen min, la pappa begge hendene på hodet mitt og lyste en varm farslig velsignelse over meg. Å, for en stund! Så la han til: ‹Gud har gitt deg en så god morgen – gi ham nå kvelden din, hele hjertet ditt – gjør det – gjør det!›

«Etter det talte han bare kort og stykkevis. Tirsdag 15. mars mot klokken fem om ettermiddagen sovnet han tungt. Han sov uten avbrudd til torsdag formiddag 17. mars klokken elleve (1859), da pusten stanset uten en eneste trekning eller bevegelse i en finger. Min søster satt alene inne hos ham i det øyeblikket. Hun ropte på H. og meg, som var i rommet ved siden av. Da vi kom inn, så vi bare et lett åndedrag – og alt var stille, taust. (*Hans «vandringstid» hadde vart i 84½ år.*)

«Vår dyre far var ikke lenger hos oss. De kjære, kjærlige øynene som aldri ble trette av å følge oss, var lukket; de vennlige leppene som aldri ble trette av å be for oss, hadde stilnet. Hvor trøstesløse hadde vi ikke vært om vi ikke hadde visst at vår Jesus ennå lever! Nå talte han til oss gjennom Ordet på en helt særskilt måte, som i Joh 11,25; 14,18–19 og Jes 49,15–16 med flere.

«Og da vi på begravelsesdagen knelte rundt pappas kiste og stemte i med vår bror Adolfs takk og lov for det dyre, velsignelsesrike lånet, da kjente vi så visst at vår dyre pappa ikke var der, ikke var død, men lever. Når vi kommer hjem, finner vi ham igjen. Vår trofaste Frelser, før oss snart hjem, hjelp oss hjem!»

Så langt fra brevene.

Og i dette siste bønnesukket stemmer vi alle i og legger til: «Salige er de døde som dør i Herren» – så sant Jesus har sagt: «Den som tror på meg, skal leve om han enn dør; han skal aldri i evighet dø.»

Andre hefte

John Bunyan

John Bunyan, den kjente forfatteren av «*En kristens reise*» og mange andre nyttige skrifter, ble født i Elstow, nær Bedford i England, i 1628. Foreldrene hans var svært fattige, men ga ham så god oppdragelse som de maktet. Likevel var han så fordervet at han allerede som barn ga seg over til det verste levevis.

I banning og forbannelser overgikk han de verste blant sine ugudelige kamerater. Fordi han utmerket seg slik på syndens vei, ble han deres anfører og leder. Men midt i all denne fordervelsen lot Gud ham likevel ikke være uten refselse i samvittigheten. Der kjente han mange alvorlige slag, og han hadde forferdelige tanker om helvete.

Etter dager i utsvevelser kunne han få skrekkelige drømmer, og frykten for døden og dommen forfulgte ham selv i hans gladeste stunder. Disse tidlige kampene og forbrytelsene har han skildret grundig i et av sine skrifter, som heter «*Overstrømmende nåde for den største av syndere*».

Gud var også nådig mot ham og fridde ham på merkelig vis ut av flere livsfarer. En gang falt han i elven Ouse, en annen gang i havet, og begge gangene var han nær ved å drukne. Som syttenåring ble han soldat. Under beleiringen av Leicester skulle han stå vakt, men en annen ba om å få stå i hans sted. Han sa ja, og mannen som tok plassen hans, fikk en muskettkule gjennom hodet.

Men verken Herrens straffedommer eller nådebevisninger gjorde noe varig inntrykk på hans forherdede hjerte. Han var ikke bare følelsesløs for hvor fordervelig og farlig synden er; han var også en fiende av alt som var alvorlig. Enhver tanke på religionen, selv når den viste seg hos andre, var en uutholdelig plage for ham.

Det første skrittet mot bedring var at han giftet seg med en kvinne som hadde gudfryktige foreldre. Hun var så fattig at hele medgiften hennes var to bøker: «Gudfryktighetens utøvelse» og «Den enfoldige manns sti til himmelen». Av og til leste de i dem sammen, og kona fortalte ham ofte om farens gudfryktige liv.

Dette, og særlig en preken han hørte mot vanhelligelse av sabbaten, førte til at han fattet noen forsetter om bedring. Han satte seg fore å oppfylle visse religiøse plikter, og det mente han den gang var nok til å komme til himmelen. Men overbevisningen var ikke sterk nok til at han klarte å holde seg borte fra de fornøyelsene han var så glad i.

Allerede samme søndag ettermiddag som han var blitt vakt på denne måten, satt han og spilte. Da slo en tanke ned i ham, så kraftig som om det var en røst fra det høye: Vil du forlate syndene dine og komme til himmelen, eller beholde dem og fare til helvete?

Nå fyltes sjelen hans av forferdelse og redsel, og straks kom disse tankene: Han var en uhørt synder, en synder uten sidestykke; det var for sent for ham å søke himmelriket; ingen nåde kunne strekke til for hans overtredelser. Mismotet grep ham, og han kom til den fortvilte slutning at han ville bli ulykkelig om han forlot syndene sine, og ulykkelig om han ble i dem. Derfor bestemte han seg for å nyte dem til fulle, som den eneste gleden han hadde igjen.

Det er grunn til å frykte at mange går fortapt ved slike fristelser. Tankegangen deres er denne: Det er jo likevel intet håp for meg, så jeg kan like godt leve som jeg selv vil, så lenge jeg kan, og siden får det gå som det går.

Enda en måned fortsatte han å søke nytelsen sin i det samme syndige livet, men forgjeves. Da behaget det Gud å vekke ham på ny, og det gjennom en kvinne som selv var en åpenlys synderinne. Likevel syntes hun banningen hans var så anstøtelig at hun sa til ham «at hun aldri i sitt liv hadde hørt en så gudløs banner, og at han alene kunne forderve all ungdommen i byen, om de kom i hans selskap».

Han ble helt rystet over å få en slik bebreidelse fra en slik persons munn. Fra det øyeblikket holdt han seg i det store og hele fra å banne – noe han før hadde gjort i nesten hver setning han sa.

På denne tiden hadde han noen merkelige drømmer. Han syntes for eksempel at jorden skalv og åpnet seg for å sluke ham, og at ver-

dens undergang og den ytterste dag var kommet. En gang syntes han at han falt ned i flammene blant de fordømte; da kom et menneske i hvite, skinnende klær og rev ham ut som en brann ut av ilden. Disse drømmene satte dype spor i sjelen hans, spor som aldri ble visket ut. Kanskje var det derfor han mange år senere, da han skrev mesterverket sitt, «En kristens reise», ga det form av en drøm.

Kort tid etter ble han kjent med en fattig mann med et alvorlig sinn. Det han sa om religionen og om Den hellige skrift, rørte Bunyan så sterkt at han begynte å lese Bibelen, særlig de historiske delene.

Litt etter litt skjedde det en ytre forbedring hos ham, og den var så tydelig at naboene undret seg og ønsket ham til lykke med den. Denne rosen gjorde ham så oppblåst og hovmodig at han begynte å se på seg selv som en svært god kristen. Med hans egne ord trodde han «at ingen i hele England kunne være mer til behag for Gud enn han». Men alt dette var bare at syndens dårlige grener ble kuttet av, mens roten til treet fremdeles var et hjerte som ikke var født på ny.

I mellomtiden fikk han ved Guds forsyn arbeid i Bedford. Der hørte han en dag noen kvinner som satt utenfor en port og snakket om åndelige ting. Han ble nysgjerrig og lyttet, men merket snart at det de sa, gikk over hans forstand.

De talte om *den nye fødsel* og om Guds verk i hjertet. De fortalte hvordan de var blitt overbevist om sin naturlige syndenød, hvordan Gud hadde gitt dem kjærlighet til Jesus Kristus i hjertet, og med hvilke løfter han hadde vederkveget, trøstet og hjulpet dem i sorg og fristelser. De talte om sin vantro og sitt fordervede hjerte, og om at deres egne gjerninger og deres egen rettferdighet ikke hadde den minste verdi når det gjaldt å blidgjøre Gud.

For ham lød alt dette som et så åndelig språk, talt med så stort alvor og samtidig med så mye kristen glede og tilfredshet, at han syntes han hadde oppdaget en ny verden.

Denne samtalen ble til stor nytte for ham. Han innså at tilstanden hans ikke var så god som han selv hadde innbilt seg. Under alle sine tanker om religionen hadde han aldri fått øye på hovedsaken – den nye fødsel. Han hadde aldri hatt noen trøst av Guds løfter og aldri vært plaget av ondskapen i sitt *hjerte*, for han hadde aldri gitt akt på sine skjulte tanker. Og han forsto seg slett ikke på djevelens fristelser eller på hvordan de skulle motstås.

Derfor søkte han veiledning hos disse kvinnene. Han fikk en brennende lyst til stadig å strebe etter åndelig kunnskap, og sjelen hans ble så bundet til alt som angikk evigheten, at han hadde vanskelig for å ha sans for jordiske ting. Nå begynte han å lese Bibelen med andre øyne. Den ble ham kjær og dyrebar over all beskrivelse, for den viste ham en frelser som han nå kjente at han trengte så sårt. Lesning, bønn og ettertanke ble det han helst holdt på med.

Da begynte sjelefienden å angripe ham med fristelser. En av de største var spørsmålet om han var utvalgt eller ikke. Men det behaget Gud å trøste ham med sitt ord: «Se på de gamle slekter: Var det noen som satte sin lit til Gud og ble skuffet?» Dette oppmuntret ham mye.

Det var som om noen hadde sagt til ham: «Begynn med Første Mosebok og les alt til slutten av Åpenbaringen, og se om noen som satte sin lit til Gud, er blitt skuffet! Og har det ikke gått galt for noen som stolte på Gud, da er det din plikt også å stole på ham og ikke uroe deg over utvelgelsen, som er en hemmelighet.»

En annen fristelse som angrep ham hardt, var denne: «Tenk om nådetiden er forbi for deg!» Men etter mange dager i bitter uro ble han beroliget ved Guds ord: «Nød folk til å komme inn, så mitt hus kan bli fullt», og: «Det er ennå rom.»

Han hadde mange andre fristelser. Men slik Herren alltid frir sine trofaste ut av fristelsene, slik fridde han også den stakkars Bunyan ut og fylte sjelen hans med troens glede og fred. Til dette bidro, med Den Hellige Ånds velsignelse, samtalene han hadde med erfarne kristne, og også den gode gjerningen til Gifford, som den gang var prest i Bedford.

Da Bunyan var 27 år, sluttet han seg til en menighet av troende kristne i Bedford. Hans store naturlige evner, hans uvanlige nådegaver og de merkelige fristelsene han hadde gått igjennom, viste tydelig at han var kalt til *prestetjenesten*. Mange kom av nysgjerrighet for å høre ham, og han fant snart ut at han ikke arbeidet forgjeves i Herrens vingård.

Han var så beskjeden og hadde så lite selvtillit at han syntes det var helt utrolig at Gud skulle tale til synderes hjerter gjennom ham. Men mange slike eksempler oppmuntret ham. Hans syn på selve arbeidet og måten han utførte det på, fortjener å bli lagt merke til og etterfulgt.

Gud ga ham en inderlig medfølelse med syndere. Han lette flittig etter de ord og uttrykk som sterkest kunne vekke samvittigheten, framstille Kristus i hans fylde og vise synderen at det ikke finnes noen frelse utenom hans dyrebare forsoning.

«I prekenene mine», forteller han selv, «ledet Gud meg til å begynne der han selv begynner i sitt ord: med *synderne*. Jeg skulle fordømme alt kjød og vise og bevise hvordan Guds dom over synden kommer over alle mennesker idet de kommer til verden.

«Denne delen av tjenesten min utførte jeg mens jeg selv var under lovens redsler og kjente skylden for mine egne overtredelser, som da lå tungt på samvittigheten min. Jeg var selv i lenker da jeg forkynte for dem som var i lenker; jeg bar selv i samvittigheten den ilden jeg advarte dem mot.

«Jeg har gått fram til prekestoldøren full av redsel og syndenød. Men der forsvant det, og sjelen min fikk være i fred mens jeg gjorde arbeidet mitt; etterpå kom det riktignok tilbake, like tungt som før. Men Gud førte meg videre, så verken synd eller helvete maktet å hindre meg i kallet mitt.

«Slik fortsatte jeg i to år. Da ga Herren meg gjennom Kristus en viss visshet om fred og trøst i sjelen og mange velsignede glimt av hans nåde. Jeg strevde mye med å framstille Jesus Kristus for verden i alle hans embeter, i hans forhold til menneskene og i hans mange velgjerninger. Samtidig prøvde jeg å avsløre, fordømme og rive ned de falske støttene som verden stoler på, og som den faller og går til grunne ved.

«Når jeg har forkynt, har jeg ofte hele tiden – også under resten av gudstjenesten – ropt til Gud i mitt hjerte og bedt alvorlig om at han ville gjøre ordet kraftig til frelse. Derfor har jeg alltid prøvd, så langt det var mulig, å legge talen slik an at den pekte så tydelig på synden at den *personen* som var skyldig i den, skulle kjenne seg truffet.

«Når jeg har avsluttet gudstjenesten, har tanken alltid vært meg så tung at ordet kanskje har falt som regn på steingrunn. Og jeg har alltid ønsket: ‹Å, om de som har hørt meg, kunne se som jeg hva synd og død og helvete og Guds forbannelse er, og hva Guds nådes kjærlighet og barmhjertighet i Kristus er – også mot mennesker som ennå er fremmede for den!› Ofte sa jeg for Gud i mitt hjerte at om det kunne vekke dem og overbevise dem om sannheten, ville jeg med glede gå den skjendigste død i møte på øyeblikket.

«Jeg brydde meg aldri om å blande meg i de frommes stridigheter om uvesentlige ting, men jeg kjempet gjerne og med stor iver for ordet om troen og om syndenes forlatelse for Jesu lidelses og døds skyld. Jeg så at mitt egentlige kall var å forkynne det *vekkende* ordet, og ved det ble jeg.

«Når en av tilhørerne mine som en gang var blitt vakt, falt tilbake i likegyldighet, kan jeg med sannhet si at tapet gikk meg mer inn på enn om jeg hadde sett mitt eget barn senket i graven. Det inderlige ved arbeidet mitt løftet hjertet mitt slik at jeg regnet meg mer velsignet og æret ved det enn om Gud i stedet hadde gjort meg til hersker over hele den kristne verden eller over all jordens makt og herlighet, men uten dette arbeidet.

«Å, de ordene: ‹Den som omvender en synder fra hans villfarne vei, han frelser en sjel fra døden›, og: ‹De forstandige skal skinne som himmelhvelvingen skinner, og de som har ført mange til rettferdighet, skal skinne som stjernene, evig og alltid› – å, hvordan disse og andre lignende skriftord har vederkveget sjelen min!

«Jeg ønsket inderlig å bli kalt i min tjeneste til de traktene som lå dypest i åndelig mørke, for jeg kjente at jeg hadde størst anlegg for vekkelsens og omvendelsens gjerning. Og dette ordet lå alltid for meg: Jeg har ‹satt min ære i å forkynne evangeliet der hvor Kristi navn ikke før var nevnt, for at jeg ikke skulle bygge på en grunnvoll andre hadde lagt›.»

Så langt Bunyan selv.

Denne troskapen og denne iveren skaffet ham mange fiender. Tiden han levde i, var dessuten en tid med forfølgelse i samvittighetsspørsmål. Følgen ble at han ble kastet i fengsel, og der ble han sittende i tolv år.

Han fikk kraft til å bære dette lange fangenskapet med tålmodighet, og Herren var ham svært nådig. Mens han satt i fengsel, skrev han: «Aldri i mitt liv har jeg hatt så stor innsikt i Guds ord som nå. De stedene der jeg før ikke så noe, er nå så klare for meg. Jeg har fått en søt forsmak på syndenes forlatelse og på samværet med Jesus i en annen verden.

«Å, hvor godt det er blitt for meg her å tenke på Sions berg, det himmelske Jerusalem, englenes myriader, Gud som er alles dommer, de fullendte rettferdiges ånder og Jesus, mellommannen – hvor dyre-

bare er de ikke blitt for meg mens jeg har vært her! Her har jeg sett ting som jeg nok aldri i denne verden vil kunne uttrykke klart. Jeg har sett sannheten i de ordene: ‹Ham elsker dere, enda dere ikke har kjent ham. Ham tror dere på, enda dere nå ikke ser ham. Og dere fryder dere med en usigelig og herliggjort glede.›»

Ofte ble sjelen hans tynget når han tenkte på den sørgende familien sin, særlig på et av barna, som var blindt. Bunyan hadde sterke naturlige følelser; han var en øm ektemann og en god far. Men i denne sorgen lot han seg trøste av to skriftsteder: «Du kan gå fra dine farløse! Jeg vil holde dem i live, og dine enker kan stole på meg.» Og Herren sa: «Sannelig, det skal gå godt med dem du etterlater; sannelig, jeg skal få fienden til å behandle deg vel i den onde tiden.»

Han satt ikke uvirksom under det lange og harde fangenskapet. Han studerte Bibelen flittig; den og martyrenes historie var hele biblioteket hans. Han arbeidet også for å forsørge den fattige familien sin. Men han hadde en enda viktigere gjerning der: Han forkynte med ånd og kraft for dem som fikk komme inn i fengselet.

Her skrev han også noen gode skrifter. Særlig må nevnes «En kristens reise» – en bok som ved siden av Bibelen kanskje er en av de nyttigste som er skrevet. Muligens gjorde han gjennom den enda mer godt enn om han hadde fått fortsette å forkynne på fri fot. Det er tydelig at han fikk et særlig mål av guddommelig hjelp da han skrev den.

I sitt trange fengsel maktet han å skildre den kristnes vandring her i livet, med alle dens vanskeligheter, farer og kamper, så fullstendig at han ikke ser ut til å ha utelatt noe. Selv den skarpeste iakttaker vil neppe savne en eneste sjelstilstand, god eller ond, en eneste ulykkelig villfarelse eller et eneste dødelig feiltrinn som ikke er treffende framstilt i «En kristens reise».

Boken passer for alle de ulike menneskene som bekjenner seg til gudsfrykt. Den skildrer de kristnes erfaringer, fristelser og kamper i vår egen tid så tydelig som om den var skrevet for oss og ikke i en annen tidsalder. Fortellingen er så fengslende at hjertet med merkbar glede følger med på hvordan hvert eventyr ender. Lærere kan hente gode emner til sine timer fra det sinnrike og dyrebare innholdet, og foreldre kan med stort utbytte lese og forklare stykker av den for barna sine.

Da Herren hadde fullført det han hadde bestemt – at denne Guds mann skulle skrive disse bøkene i sin øde ensomhet – beveget han den daværende biskopen i Lincoln, doktor Barlow, til å hjelpe til med å få ham satt fri. Han og noen andre var blitt grepet av medfølelse med Bunyan fordi han led så ufortjent.

Med sin virksomme ånd tok Bunyan den gjenvunne friheten i bruk. Han besøkte fromme kristne flere steder, særlig dem som var i sorg, var fristet eller ble forfulgt; til dem hadde han nå mange passende ord å si, hentet fra egen erfaring. Nå fikk han også selv takke vennene sine for hjelpen de hadde gitt ham mens han satt i fengsel. Og når det bød seg en anledning, forkynte han evangeliet frimodig og med stor framgang, særlig for menigheten sin i Bedford, som nå valgte ham til sin lærer.

Til tross for all anseelse og framgang forble han ydmyk og talte sjelden eller aldri om seg selv. Hele hans framferd var et forbilde, så ikke engang ondskapen selv kunne finne en eneste flekk på hans rykte, hans sinnelag eller hans vandel.

Svekket av lidelse, alder og arbeid i prestetjenesten endte han sitt dyrebare liv mens han utførte en kristen kjærlighetsgjerning. Han var kjent i hele distriktet som en som stiftet fred. Derfor ba en ung mann som bodde i nærheten av Bedford, ham om å mekle mellom seg og sin far, som var vred på sønnen og bodde i byen Reading i Berkshire. Bunyan påtok seg denne vennetjenesten og fikk den fullført.

Da han kom tilbake til London, ble han overrasket av en voldsom regnskur. Gjennomvåt kom han til en av vennene sine ved Snow Hill, som lå på veien, og der fikk han høy feber.

Han bar plagene den førte med seg, med tålmodighet. Han var overgitt til Guds vilje, men lengtet likevel etter å bryte opp og være hos Kristus. Derfor så han på et lengre liv bare som et uvelkomment opphold på veien til den saligheten som sjelen hans tørstet så lengselsfullt etter. I denne hellige lengselen overga han sin ånd i sin velsignede frelsers fang den 12. august 1688, i sitt 60. år, etter ti dagers sykdom.

Han hadde store naturlige gaver: en uvanlig rik fantasi og oppfinnsomhet, et fint og treffende vidd og så god hukommelse at han pleide å skrive ned prekenene sine i ettertid, enda han hadde holdt dem uten manuskript. Skriftene hans er samlet i to bind med like mange

avhandlinger som han levde år. De viser tydelig hvor dyp og ren innsikten hans i evangeliets grunnsannheter var.

Hans fromhet og oppriktighet mot Gud var synlig for alle som omgikkes ham. Han holdt alltid fast ved Guds bud om kjærligheten og beklaget at det er så mye uenighet blant kristne. Han var heltemodig når det gjaldt å forsvare Kristi og evangeliets sak og å refse synden, både hos den enkelte og i det offentlige, men likevel var han mild, omgjengelig og vennlig mot alle.

Slik levde og døde en mann hvis sinnelag, framferd og virke var en merkelig utlegning av Skriftens ord: «Brødre, legg merke til det kall dere fikk: Ikke mange vise etter kjødet ble kalt, ikke mange mektige, ikke mange av høy ætt. Men det dåraktige i verden, det utvalgte Gud seg for å gjøre de vise til skamme – for at intet kjød skal rose seg for Gud.»

Et kjennetegn på den ekte omvendelsen

En trofast prest forteller: For noen år siden prekte jeg en dag for en stor landsmenighet over det strenge ordet fra Herrens munn: «Hvis dere ikke omvender dere, så skal dere alle omkomme på samme måten» (Luk 13,3). Jeg utla da hva den ekte omvendelsen er, og hva som kjennetegner den. Tilhørerne virket grepet, og jeg gikk ut av kirken i håp om at Gud hadde vært oss nær og ville virke noe den dagen.

Etter å ha vært i en begravelse i nærheten spiste jeg middag hos en herremann; den avdøde hadde bodd på hans gods. Ved bordet satt også noen troende kristne. Men der satt dessuten en mann jeg kjente mindre til, en eldre og anerkjent herre fra nabomenigheten. Han hadde også vært i kirken og hadde fulgt svært oppmerksomt med.

En stund satt han nokså mørk i ansiktet, men til slutt vendte han seg mot meg og sa: «Herr pastor, jeg for min del tåler nok slike prekener som den vi hørte i dag. Men fortsetter De slik som i dag, gjør De de enfoldige tilhørerne Deres forrykte.»

Jeg svarte: «Jeg tror det jeg lærte i dag, var i samsvar med Den hellige skrift. Og siden jeg ikke har funnet at Skriftens lære pleier å føre til så sørgelige virkninger, ville jeg gjerne vite hva det egentlig var De fant så skadelig.»

Da sa han med stort alvor: «De sa at det er et tegn på den ekte omvendelsen at mennesket under den til slutt kommer til å regne

seg selv som den største synder. De forsikret at om menneskene sto i omvendelse, ville de fleste si om seg selv at de var ‹syndere framfor alle›, og at de heller kunne håpe på tilgivelse for alle andre enn for seg selv.»

Jeg merket at han ble opphisset, og svarte bare: «De kjenner de kristne som sitter her ved bordet, og jeg tror jeg vet at De har tillit til dem. Hva om vi lot dem avgjøre spørsmålet?»

Det var han fornøyd med. Så vendte jeg meg til hver enkelt og ba ham helt fortrolig og åpent fortelle oss hva han selv hadde erfart om dette. Nå skjedde det noe rørende. Alle klaget over at det i alle fall for deres del var gått så sørgelig at de var de uverdigste syndere. Noen sa med tårer i øynene at de etter mange års erfaring av nådens stand og nådens verk i hjertet ennå i dag gikk med den tanken at de var de største syndere.

Den ene sa at han hadde trodd han var alene om denne sørgelige erfaringen. Den andre sa at han denne dagen var blitt høyst forundret over å høre at det han hadde regnet for bare *sin egen* ulykkelige erfaring, var et tegn på den ekte omvendelsen.

Da den gamle herren hørte disse uventede bekjennelsene, sa han kort: «Pastor M. gjør dere alle forrykte. Ingen på jorden skal få meg til å tro at jeg kan være en like stor synder som morderen T.»

Denne T. var en elendig mann som nettopp var dømt til døden og skulle henrettes om noen dager, fordi han i fylla hadde skutt sin egen farbror.

Jeg sa da at ingen ville legge ham slike grove forbrytelser til last, det var det ingen tvil om. Men han burde tenke over at oppdragelsen hans, stillingen hans i samfunnet og, kort sagt, alle livsvilkårene hans var vidt forskjellige fra denne forbryterens. Morderen T. kom av en beryktet, dårlig slekt og hadde fra barndommen vokst opp midt i all slags elendighet, uærlighet, drikk og alle laster.

«De derimot», sa jeg, «er sønn av en from mor, og De er en mann med god oppdragelse og høy dannelse. Men til tross for alt dette, og selv om vi akter Dem som en god borger, må vi likevel tro at De for Gud ikke har mindre synder, samlet gjennom et langt liv i forakt for evangeliet og den ekte kristendommen.»

Denne forakten, sa jeg, skulle han stå til ansvar for overfor Gud. Og fikk han sann opplysning, ville han gjerne innrømme dette: Mens

den kristne kjærligheten fant mange formildende omstendigheter i morderens livsvilkår, kunne den ikke finne noen slike hos den veloppdragne mannen.

Jeg tvilte heller ikke på at om Gud ga ham nåde til sann omvendelse, ville han selv få et *slikt sinn* at han alltid fant andres synder mer unnskyldelige enn sine egne – et *sinn* som alltid refset og dømte sine egne synder hardest, og blant dem særlig denne forakten for hans Gud og frelser. Og da ville han sikkert erfare på seg selv at det jeg hadde sagt i prekenen, og det disse vennene ved bordet hadde vitnet, var sant. Han svarte bare at det aldri skulle skje, og så førte han samtalen over på andre emner.

Denne mannen, som allerede var høyt oppe i årene, hadde alltid vært elsket og beundret for sine mange prisverdige egenskaper. Han var gavmild, edel og god mot de fattige, og dessuten fint dannet. Han var den mest elskede mann i hele distriktet og hadde hatt mange viktige æresverv.

Kort etter denne hendelsen flyttet han og slo seg ned i min menighet. Fra da av ble vi bedre kjent, og vi snakket ofte om religionen. Men siden jeg aldri fant grunn til å tro at spørsmålet om frelsen var blitt viktig for hans *hjerte*, tok jeg det etter hvert sjeldnere opp.

Men en morgen, etter at jeg hadde tilbrakt natten i huset hans, savnet jeg ham ved frokostbordet. Jeg fikk vite at grunnen var gikt i føttene. Samtidig ba kona hans meg om å gå opp på rommet hans og si farvel til ham før jeg reiste.

Mens jeg gikk opp trappen, ba jeg inderlig til Gud om at han måtte gi meg noe i hjertet og tankene som kunne være til gagn for den gamle mannen. For øvrig bestemte jeg meg for at hvis han også i dag bare svarte på sin gamle, vanlige måte, ville jeg ikke lenger snakke med ham om religiøse emner, men bare overgi ham i Guds hånd.

Men hvor glad og overrasket ble jeg ikke over den sinnsstemningen jeg nå møtte hos ham! Etter den vanlige hilsenen og en kort samtale om helsen og sykdommen hans begynte han å si at han hadde noe på hjertet som han aldri før hadde sagt, og som han ønsket å få et grundig svar på. I det samme brast den gamle mannen i gråt. Han sa at det bare var hans sørgelige stolthet som hadde holdt ham tilbake fra å bekjenne hvordan det egentlig sto til med sjelen hans.

I den senere tid var han nemlig blitt plaget av så forferdelig mye synd at han ikke kunne tro at det fantes en så fordervet synder som ham på jorden. Nå ville han høre om jeg virkelig trodde at også en slik som han kunne bli frelst.

Da han sa dette, kom jeg straks til å tenke på samtalen vi hadde hatt første gang, noen år tidligere. I gleden min kunne jeg ikke holde tilbake spørsmålet: «Hva synes De nå om Dem selv når De sammenligner Dem med morderen T.?»

Fremdeles med tårer i øynene svarte han: «Det går meg akkurat slik som De sa den gang. Jeg kan finne tusen unnskyldninger for ham og ikke én eneste for meg. Jeg har levd uten Gud i verden under forhold som må ta fra meg alt håp om nåde, så sant ikke Frelserens fortjeneste kommer meg til hjelp og redning.»

Hvordan jeg nå talte med ham for å vende hans bekymrede sjels øye mot denne Frelserens fortjeneste alene, og hvor gledelig og rørende det var å se den gamle mannen da han kom til troens trøst og så seg selv som den største synder tatt inn i Guds nåde – det ville sannelig være verdt å fortelle, men det er det ikke plass til her.

Han levde lenge nok til å gi bevis på at omvendelsen hans var ekte. Og gjerne skulle jeg ha vært til stede da han, stille hvilende i sin frelsers kjærlighet, gikk over fra tidens mørke til den salige skuens verden.

Så langt presten.

Men du som leser dette, hva er din erfaring når det gjelder synden? Vi vil gjerne innrømme at et sant nådeverk kan være *begynt* selv om en ennå ikke regner seg som den største synder. Men da har en den egenskapen at en regner seg som mindre skikket for Guds rike enn den verste forbryter – nettopp på grunn av *mangelen* på syndserkjennelse og *mangelen* på anger.

Men når sjelen kommer til troens liv og inn i det ømmere forholdet som da begynner ved den inderlige foreningen med den Hellige – og som dessuten fører med seg tukten fra Guds Ånd, som bor i oss – da må erkjennelsen av synden nødvendigvis vokse. En synes da at en blir mer og mer syndig og uverdig.

Dette kommer egentlig av to ting. For det første er den gamle adamittiske naturen alltid seg selv lik – «det som er født av kjødet, *er* kjød», forgiftet og solgt under synden. For det andre kan Guds Ånd

aldri holde opp med å refse før mennesket er helt likt Gud. Så lenge det finnes noe syndig og urent igjen, må det refses av Guds hellige og rene Ånd. Hvordan kan da et menneske som Guds Ånd bor i, noen gang bli fornøyd med seg selv?

Jo, en gang iblant, for en dag eller to, kan en nok falle i en slik sløvhet – selv de kloke jomfruene «slumret inn» (Matt 25,5). Men det er unntak. Regelen, det vanlige, er at de som har Guds Ånd, blir refset hver dag. For de er strenge mot seg selv, ikke bare når det gjelder det onde de har gjort, men også når det gjelder det gode de har latt være å gjøre. Dette er et sikkert tegn på den *ekte* omvendelsen (Matt 5,3–4).

Den sveitsiske gutten, eller: Hva er det å tro?

En far gikk sammen med sønnen sin langs en sti oppe i Alpene, og underveis plukket de mange av de vakre blomstene som vokser i slike mengder i disse traktene. Faren hadde tatt med seg en lang stav til dette; i den ene enden satt en sterk jernkrok, og med den trakk han til seg de plantene og blomstene han kunne nå. Han hadde formant sønnen om alltid å holde seg tett inntil ham og ikke våge seg for nær de farlige stupene rundt dem.

Likevel ble guttens øyne fanget av noen blomster som prunket i strålende farger et lite stykke fra stien. Revet med av lengselen etter å få tak i dem skyndte han seg helt ubetenksomt ned den gressgrodde fjellskråningen. Men i farten snublet han på den myke, glatte gressbakken; han falt og begynte å rulle nedover bratthenget i stor fart, til han ble stanset av noen lave busker. Dem klamret han seg til med fortvilelsens styrke, mens han i den sterkeste angst og redsel ropte høyt på faren om hjelp.

Buskene gutten holdt seg fast i, og som skjulte hodet hans helt bak det tette løvet, vokste helt ute på kanten av et fryktelig stup. Hadde han styrtet ned i det steinete dypet, ville den stakkars gutten uten tvil ha blitt knust til døde. Faren kunne ikke nå ham med hånden, men det fantes likevel én utvei til å berge ham.

Gutten hadde et lærbelte rundt livet. Faren visste at det var sterkt; nå rakte han staven ned til gutten og festet jernkroken godt i beltet. Men han kunne naturligvis ikke dra ham til seg før gutten slapp buskene han holdt seg så hardt fast i.

Legg nå merke til at gutten ikke kunne se faren sin. I forskrekkelsen kunne han ikke engang kjenne at faren holdt ham oppe; han hørte bare farens stemme som ropte til ham: «Slipp buskene, gutten min, så skal jeg redde deg!» Å gjøre som faren sa, syntes for ham det samme som å gi slipp på det eneste som kunne berge ham. Men til slutt, drevet av nøden og i tillit til farens ord, slapp han taket – og ble straks dratt ut av faresonen og opp i favnen til faren som reddet ham.

Denne gutten ble frelst ved sin tro. Det var bare tilliten til farens ord som reddet livet hans. Hadde han tvilt, nølt og tøvet eller ventet for å undersøke hvordan faren holdt ham, ville han uunngåelig ha styrtet i dypet sammen med de skrøpelige plantene han hadde holdt seg fast i.

Dette ligner noe på det Bibelen kaller å bli frelst ved tro: «For av nåde er dere frelst, ved tro» (Ef 2,8). Også vi henger over et stup, langt mer forferdelig enn stupene i Alpene. Så snart vi virkelig merker det, begynner vi i redsel å rope til vår himmelske Far. Men da kommer vår frelse an på om vi vil slippe våre egne usle holdepunkter – som vår anger, vår bedring, våre bønner og annet – og bare tro det han sier til oss.

Og han sier til oss: «Med alt du gjør, føler og gråter, er du like fortapt. Men tro på min Sønn, som ga sitt liv for din frelse; slipp deg ned på hans fortjeneste, slik du er!» Så lenge vi strir mot og fremdeles holder fast ved det vi selv kan gjøre, er vi ufrelste og i evig sjelefare. Men i det øyeblikket vi mister all tillit til vårt eget og liksom slipper oss hjelpeløst ned på Herrens ord alene, da blir vi reddet og kommer i favnen til en Far som frelser.

Men her er enda en god lærdom. Tror du ikke at gutten – da han først var reddet og igjen fikk ligge i farens armer – siden holdt seg tett inntil farens side, redd for å våge seg for nær stupet igjen? Tror du ikke at han elsket sin kjærlige far mer og mer og ivrig grep hver anledning til å tjene ham?

Den samme lengselen har alle som er frelst av Kristus ved troen. De ønsker ikke noe høyere enn å kunne elske ham. De strever etter å lyde ham og i hans tjeneste være til hjelp og støtte for andre. De er redde for å falle; men om de snubler og faller, blir de frelst bare ved at de igjen tror det han har sagt. Og i mellomtiden bekjenner de med

David: «Mine skritt holder seg støtt på dine veier, mine føtter vakler ikke» (Sal 17,5).

En fortapt sønn funnet igjen

Det var en gang koleraen herjet i London. Klokken var allerede over midnatt da predikanten T. ble vekket av noen kraftige slag på porten. Han hørte at den ble åpnet, og straks etter kom tjeneren hans inn og sa: «Herre, det står en mann der nede som sier at han absolutt må få snakke med Dem.»

T. sto opp, kledde seg i all hast og gikk ned i forstuen for å se hva som var på ferde. Den fremmede holdt seg ved porten, som om han ikke våget å tre fram. T. gikk bort til ham og lyste på ham med lyset sitt. Mannens ansikt, som han prøvde å skjule, vakte skrekk. Da T. spurte hva han ville ham, svarte den fremmede: «Jeg vil bare be Dem følge meg til en døende som ønsker å snakke med Dem.»

«Hva slags sykdom har han?» spurte predikanten.

«Kolera.»

T. nølte. Til slutt sa han: «Jeg kan ikke bli med Dem. De sier jo verken hva De heter eller hvor De vil føre meg, og da kan jeg ikke legge livet mitt i Deres hender.»

«Vær ikke redd», svarte den fremmede. «Hva skulle jeg ha igjen for å ta livet av Dem? Bli med meg, og ta ikke med Dem penger. På min ære, det skal ikke skje Dem noe vondt.»

Disse ordene lød så underlige i en slik munn at predikanten ikke kunne la være å se på mannen enda en gang, og den garantien han ble tilbudt, lokket fram et smil hos ham. «Sett Dem», sa han til den fremmede, «jeg skal bli med Dem.»

Så gikk han inn på kammeret sitt og overga seg i sin himmelske Fars våkne vern. Han ba ham la de ordene han skulle tale, virke med kraft i den døendes sjel. Og da han slik hadde styrket seg i samfunnet med Herren, gikk han ut til følgesvennen sin og fulgte ham uten den minste frykt, enda mannen så vill ut.

Den fremmede gikk med ham gjennom en mengde gater i den vidstrakte og folkerike byen. Til slutt svingte de inn i en lang, trang gate der husene tydelig vitnet om hvor elendig folk hadde det. Så førte han ham gjennom en lang, skitten gang inn til en bakgård. Her stanset

han, tok en kniv opp av lommen og begynte å skrape bort jorden med den, som om han lette etter noe.

«Jeg kan ikke følge Dem lenger!» ropte T.; den første forundringen hans var nå blitt til redsel. Men da han tenkte over at han allerede var i den uhyggelige fremmedes makt, tok han seg sammen og bestemte seg for å følge nøye med på alt det mannen gjorde.

Snart kom en liten fallem til syne. Mannen løftet den opp, og den førte ned i en dyp hvelving. «Vær ikke redd», sa han til predikanten, og så firte han seg ned langs et langt tau som var festet inne i åpningen.

Nå ble T. grepet av en forferdelig angst – men hva skulle han gjøre? Han hadde allerede gått for langt. Tanken på å flykte steg opp i ham, men han skjønte fort at han straks ville bli tatt. Og hvordan skulle han dessuten finne ut av denne labyrinten i den bekmørke natten? Han bestemte seg altså for å holde ut, overga seg på ny i Den Allmektiges vern og ventet ved åpningen til avgrunnen til han så det matte skinnet av en lampe som nærmet seg.

Følgesvennen hans reiste en stige mot åpningen av hulen, klatret noen trinn opp mot presten og ba ham inntrengende komme ned uten frykt; igjen forsikret han at det ikke skulle skje ham det minste vondt. Så steg han ned i en mørk hule, og han kom til å tenke på løvehulen Daniel ble kastet i.

Nå så han en flokk karer som lå på bakken; de så ut som rovdyr, så ville var de, og de sendte ham truende blikk. Følgesvennen førte ham til den andre enden av hulen, og der møtte ham et rystende syn – et menneske der alt det grufulle var samlet.

På bar halm lå mannen som holdt på å dø av kolera. Krampen hadde trukket lemmene til den ulykkelige mannen forferdelig sammen, øynene var innsunkne og stive, og – slik det pleier å gå i siste stadium av denne fryktelige sykdommen – huden var helt svart. T. var nok allerede noenlunde fortrolig med koleraen, men et slikt syn hadde han aldri før sett.

Han tiltalte den døende: «Ønsket De å snakke med meg?»

«Å», svarte mannen, «jeg gikk nylig gjennom en kirke, og da hørte jeg Dem si noe som jeg gjerne ville høre en gang til. Ja, jeg *må*, jeg må høre det en gang til før jeg dør. Jeg har ikke kunnet glemme det siden. For ser De, jeg trodde at jeg kunne skjule meg for Gud, men ikke engang natten skjuler meg for ham. Han har funnet meg, han er over

meg, og snart, snart må jeg tre fram for ham med alle mine forbrytelser, som han kjenner så godt! Har De ikke også sagt, herre, at Gud skal drepe de ugudelige og si til dem: ‹Dere blodtørstige menn, vik fra meg›? Å, min Gud, jeg har syndet tungt mot deg; du er rettferdig. For en elendig mann som meg kan det ikke lenger finnes noe håp!»

Ved disse ordene trakk alle nervene hans seg sammen i dødskrampe. Han festet et stivt blikk på predikanten og ventet på at han enda en gang skulle lese for ham det stykket av Guds ord som så mektig hadde overbevist ham om hans syndenød.

Presten sa til ham: «Gjenta noen av ordene for meg, så kan det være jeg kommer på hvilket kapittel De vil høre.»

«Å», sa den døende, «der sto det at Gud kjenner meg. Han vet om jeg sitter eller står opp, han forstår min tanke langt bortefra. Enten jeg går eller ligger, ransaker han det; før et ord er på min tunge, vet han det. Farer jeg opp til himmelen, så er han der, og reder jeg mitt leie i dødsriket, så er han der også.»

Predikanten skjønte straks at det var Salme 139 som så dypt hadde rystet samvittigheten til denne stakkars mannen. Han ba Herren om at han ved Den Hellige Ånds nåde måtte fullføre det verket som etter alt å dømme var begynt i denne sjelen. Så tok han fram Bibelen og leste salmen for ham igjen.

«Å, det er den, det er den!» sa den ulykkelige med brutt stemme. «Gud være takk og lov at jeg har fått høre den enda en gang.»

Da sa T.: «Jesu Kristi, Guds Sønns, blod renser oss fra all synd» (1 Joh 1,7). «Det er et troverdig ord, fullt verdt å motta: Kristus Jesus kom til verden for å frelse syndere» (1 Tim 1,15).

«For å frelse syndere?» gjentok den døende. Så stanset han: «Men ingen synder som meg.»

«Jo, en slik synder som De har vært, en slik synder som De er», svarte predikanten. «Hør nå de trøsterike ordene som står i denne samme boken: ‹Hvis noen synder, har vi en talsmann hos Faderen, Jesus Kristus, Den Rettferdige. Han er en soning for våre synder› (1 Joh 2,1–2). Og Herren sier videre: ‹Kom og la oss gå i rette med hverandre, sier Herren. Om deres synder er som purpur, skal de bli hvite som snø, om de er røde som skarlagen, skal de bli som den hvite ull› (Jes 1,18).»

«Hva, hva», ropte den døende engstelig, «hva må jeg da gjøre for å bli frelst?»

«Tro på Herren Jesus, så skal du bli frelst! Vend Dem med et ydmykt og sønderknust hjerte til hans forsonende nåde, så kan syndene Deres ikke fordømme Dem. For Kristus kan ‹fullkomment frelse dem som kommer til Gud ved ham› (Hebr 7,25).»

Den døende løftet øyne og hender mot himmelen som et menneske som ber om nåde. Og mens han med døende stemme ennå hvisket: «Gud, vær meg synder nådig!», fløy sjelen hans opp til Gud, som han for første gang hadde påkalt i alvor.

T. hadde et øyeblikk glemt hvor han var. Men da han var ferdig med sin gjerning, så han seg omkring igjen og sa til seg selv: «Så kan altså evangeliets herlige lys lyse opp også dette tilholdsstedet for mørke og redsel. Over ham som vandret i mørke og dødsskygge, har det falt en stråle av den klarheten som gir liv.»

Under hele besøket hadde de andre i hulen holdt seg på avstand. De trodde nemlig at det som foregår mellom en døende og en prest, er noe hemmelig som ingen får høre. Men predikanten bestemte seg for ikke å forlate stedet uten å si et formaningsord til dem. Derfor stilte han seg midt iblant dem og prøvde å vise dem den forferdelige tilstanden de var falt i. Han ba dem om at også de måtte gå til Jesus og be ham om full tilgivelse for syndene sine.

Videre sa han til dem: «Dere vet ikke, mine venner, når hver og en av dere kan bli stilt fram for Guds fryktinngytende domstol. Koleraen herjer i denne byen fra den ene enden til den andre, og dette liket kan smitte dere. Selv vet jeg ikke om dette er siste gang jeg får forkynne Guds nåde for fortapte syndere. Jeg er bare et dødelig menneske som vender seg til dødelige mennesker, en synder som taler til syndere. Men måtte Kristi kjærlighet – han som utøste sitt blod på korset til forløsning for alle – tale til hjertene deres og få dere til å forlate denne fordervelsens avgrunn. Den er et altfor tro bilde på det helvete som synden skal styrte dere ned i. Vend tilbake til orden og arbeid, for det er bare lediggang og laster som har brakt dere hit.»

«Det er sant», svarte lederen deres, «det er bare forbrytelser som har ført oss sammen, for vi er en røverbande. Vårt liv er i Deres hender, herre, men jeg regner med at De som religionens tjener ikke vil forråde oss. Deres råd er nok godt, men det kommer for sent. Vi kan ikke lenger følge det, for vi har ingen annen måte å skaffe oss levebrød på. Hvem skulle ha tillit til oss?»

«Overgi dere til Herren», skjøt T. inn. «Det er aldri for sent å vende om til ham. Hør hva hans ord sier oss: ‹Den som stjal, må ikke stjele lenger, men heller arbeide og gjøre noe godt med sine egne hender, så han kan ha noe å gi til dem som trenger det!› (Ef 4,28). Jeg overgir dere til Gud! Vi kommer nok ikke til å møtes i denne verden, men en dag skal komme da vi skal finne hverandre igjen for Guds trone. Måtte jeg på denne store og forferdelige dagen få se at det fredsbudskapet jeg nå har brakt sjelene deres, har vært til velsignelse for dem!»

Den tidligere følgesvennen fulgte T. helt til enden av den trange gaten, og derfra kunne han med stor møye finne veien hjem alene. Da han var kommet hjem, trengte han litt tid på å komme seg etter forbløffelsen over det han hadde vært vitne til; alt syntes for ham som en drøm. For øvrig kunne han ikke takke Gud nok for at han hadde sendt ham som sitt sendebud for å forkynne evangeliet for denne stakkars synderen, reise opp hans syndtyngede hjerte og forkynne frihet for denne djevelens slave.

Enhver kristen kan gjøre noe for sine brødres frelse

Denne sannheten vil vi nødig tro. Så ofte unnskylder vi oss med at vi slett ikke *kan* gjøre noe for våre brødres frelse. Men fortellingen nedenfor viser at det ikke er slik.

To venner pleide ofte å komme sammen. Den ene hadde opplevd en virkelig omvendelse, mens den andre ennå levde i blindhet og tryggghet i synden. Dessverre gikk stundene deres for det meste med til tomt og unyttig prat; ikke én gang snakket de alvorlig om det som hører Gud til. Den omvendte led nok ofte under dette og trivdes egentlig ikke med det. Men han stilnet samvittigheten med den unnskyldningen at han jo ikke kunne gjøre noe – han kunne ikke si vennen noe som ville være sunt for sjelen hans.

En kveld var de sammen igjen, og den uomvendte hadde ingen ende på spøk og fjas. Men den andre satt der døv og stum. Plutselig vendte han seg med en tåre i øyet til vennen som spøkte, og sa nedslått og alvorlig, med en stemme som gikk gjennom marg og bein: «Å, hvor jeg skulle ønske jeg kunne gjøre noe for din fattige sjel!»

I samme øyeblikk forsvant latteren fra vennens ansikt, og uro og forundring kom i stedet. Etter et kort nøl reiste han seg og gikk.

Herren brukte disse få, enfoldige ordene, presset fram av et bekymret hjerte, som en pil som gjennomboret den unge mannens sjel. Overbevisningen om hvor dypt han var sunket i synd, ble uutholdelig for ham. Men snart etter fant han også fred i troen og ble en benådet og lykkelig kristen. Siden forberedte han seg til det hellige prekenembetet og ble en ivrig tjener for Jesus Kristus.

Den franske forfatteren som forteller dette, føyer til: «Når en aldri gjør noe for at sjeler skal bli omvendt, ligger årsaken ikke i mangel på anledning, men i mangel på kjærlighetens iver, i mangel på liv og kraft i Herren. Et eneste ord sådd i synderens hjerte – særlig om det er vannet av en tåre og omgitt av bønnens ånd – kan bære frukt som ingen kan måle.»

Og kan du ikke uttrykke deg på annen måte, så begynn med å klage nettopp over din egen svakhet, feighet og lignende – ut fra dypet av et hjerte som er bekymret over det. Ingenting kan tale sterkere til en ubetenksom sjel.

«For sent!»

I byer som dampskipene går fra, kan en ofte se hvordan de reisende skynder seg, engster seg og løper så de nesten mister pusten for å rekke båten som er klar til å gå. Og kommer de for sent og ser til sin skrekk at landgangen er trukket inn og skipet allerede er på vei bort – hvor høyt de enn roper, og hvor viktig ærendet deres enn var – hvor bittert må de ikke angre at de kom bare et øyeblikk for sent!

Likevel er tapet til å bære i et slikt tilfelle. Men det finnes *én* avreise der det er evig for sent – og helt forferdelig – om øyeblikket blir forsømt. Frelsens fartøy legger til ved dødelighetens strand og venter en liten stund – den fastsatte tiden – på alle som vil søke plass der for reisen til det himmelske fedrelandet. Timen for avreisen er bestemt, men menneskene kjenner den ikke. Når den timen kommer, venter en ikke et øyeblikk på den som kommer for sent. Ingen bønner, ingen tårer hjelper – det er for sent!

En gang fulgte jeg en venn som skulle reise med et dampskip, og vi var svært engstelige for ikke å rekke båten. Mange venner møtte oss på veien og ville snakke med oss og holde oss igjen, men vi våget ikke stanse et øyeblikk, selv om det kunne virke uhøflig mot dem. Og hvor

glad var ikke vennen min da han lykkelig kom om bord før kapteinen ropte: «Kjør!» Straks begynte dampbåten sin ferd.

Men i samme øyeblikk kom en mann løpende og ropte: «Stopp, vent, vent!» Kapteinen ristet på hodet og ropte tilbake: «Det er for sent!» Med mørk og angstfull mine stirret mannen utover, bet seg i leppen og stampet med føttene, og ansiktet hans uttrykte en ubeskrivelig sorg og harme. Men ingenting kunne hjelpe – det var *for sent*.

Kanskje hadde han en kjær hustru om bord, eller kanskje ville han reise for å se sin far eller mor en siste gang på dødsleiet. Eller kanskje skulle han ivareta en arv eller et krav, og alt hang på at han kom fram nettopp med denne båten. Hva det enn var som vakte angsten hans – nok om det: det var *for sent*.

Hvilket sinn kan fatte, hvilken tunge kan uttrykke den anger og sorg som skal gripe hjertene til *dem* som en dag ser at frelsens time er forsømt og den himmelske arven i vårt rette fedreland er tapt for evig! De ser seg skilt for evig fra de salige fedrene og den utallige englehæren.

Kristus sier: «Når husbonden først har reist seg og stengt døren, begynner dere å stå utenfor og banke på døren og si: Herre, lukk opp for oss! … Dere skal gråte og skjære tenner når dere får se Abraham og Isak og Jakob og alle profetene i Guds rike, mens dere selv er kastet utenfor.»

En prest i Nord-Sverige forteller: «Nylig har jeg vært vitne til en svært rystende hendelse. I bygda S– i menigheten min levde en mann; de siste årene har vi ikke visst hvordan han egentlig hadde det med sjelen. I ungdommen hadde han vært sterkt vakt av Guds Ånd; han leste da Guds ord og ble regnet for en alvorlig ung mann. At han siden var blitt mer verdslig sinnet, har en nok kunnet merke, for han hadde ikke samfunn med Kristus, men levde slik verden lever.

For fjorten dager siden ble jeg så kalt til sykesengen hans. På en reise til N–g hadde han blitt forkjølet og var nå syk. Da jeg kom, fant jeg ham stille og rolig, men stiv og dyster til sinns. Han ba om å få Herrens hellige nattverd. Derfor stilte jeg ham ulike spørsmål om sjelens tilstand, men fikk bare de vanlige svarene: at han som andre var en stor synder.

Jeg spurte: ‹Kan du da nevne *hvilke* synder som særlig bekymrer deg?› Intet svar. Jeg prøvde å gjøre det forståelig for ham at den som

skal motta Herrens nattverd til velsignelse, virkelig må være bekymret over synd. Han svarte igjen at han riktignok som andre var en stor synder. Jeg påpekte at den som kjenner sin synd, også kan nevne *en bestemt* synd som særlig tynger samvittigheten. Intet svar.

Så spurte jeg om han ville være alene med meg; etter en gammel skikk her på stedet hadde nemlig mange samlet seg i rommet hans. Han svarte: ‹Nei, jeg har ingenting hemmelig.› Men jeg hadde en viss grunn til å anta at han nok hadde ting å bekjenne, om bare samvittigheten våknet.

Derfor sa jeg at jeg denne gangen anså det som min plikt heller å gå fra ham enn å gi ham Herrens nattverd på den bekjennelsen han nå hadde avlagt. Men de pårørende ba meg bli litt til, og da tok jeg salmeboken og leste salmen ‹Min samvittighet fra sin lange dvale› og så videre.

Da salmen var slutt, brøt den syke ut: ‹Så hør meg da i Herrens navn!› Og nå begynte en forbløffende bekjennelse som rystet og skremte alle som var til stede. Hovedsaken i fortellingen hans var at han hadde vært en stor hykler. Mens folk regnet ham for ærlig, hadde han begått mange forbrytelser og drevet med grove, hemmelige laster.

I ungdommen hadde han opplevd sterke besøk og vekkelser av Guds Ånd og vært nær ved å bli et Guds barn. Men gjennom adspredelse, lettsindig selskap og forsømmelse av Guds ord hadde han sløst bort denne nåden og mistet Åndens virkninger. Slik var han blitt så forherdet at han frekt og sorgløst kunne overgi seg til synden.

Under alt dette hadde han likevel alltid visst at han var et fortapelsens barn. Og når han nå på sykesengen sendte bud på presten, var det ikke fordi han ventet seg noe av det for sjelen sin, men bare for å vise seg som en vanlig kristen for husfolket og naboene sine, og så videre.

Nå fikk jeg bekreftet det jeg hadde fryktet, og så at mannen lå i dyp fortvilelse. Da gjorde jeg alt Gud ga meg nåde til for å tenne en gnist av håp i hans fortvilte hjerte. Men hvor mye evangelium jeg enn forkynte, kunne jeg ikke merke noen forandring hos ham.

Han svarte bare hele tiden: ‹Det er *for sent*. Jeg vet alt dette. Det er sant det De sier meg fra Guds ord, men hjertet mitt er forherdet. Jeg har så lenge stått imot Guds Ånd og syndet mot bedre vitende at hjertet mitt nå er hardt som stein. Jeg ser at jeg skal bli fordømt, men

jeg frykter ingenting. Jeg er like trygg og hard og søker ingen nåde, verken til omvendelse eller tro› og så videre.

Å, det var forferdelig! Denne gangen måtte jeg forlate ham i denne tilstanden. Verken Ordet eller sakramentet syntes å virke det de skulle.

En uke senere holdt jeg husforhør i den samme bygda, og om kvelden besøkte jeg den syke igjen. Da jeg kom inn i rommet, satt han oppe i sengen og virket ikke svakere på kroppen enn ved forrige besøk. Jeg spurte hvordan han hadde det, om han hadde fått noe håp om Guds nåde og så videre, men fikk igjen omtrent det samme svaret som før.

Noen av naboene var også til stede. Jeg tok for meg en evangelisk tekst fra Bibelen og forkynte – så langt Gud ga meg nåde til det – det frieste og herligste evangelium. Da jeg til slutt var trett av å tale, ga jeg Bibelen til en av dem som var til stede, landmåler H., og ba ham lese Lukas 15.

Fortellingen om den fortapte sønnen syntes straks å vekke stor oppmerksomhet hos den syke, og han satte seg opp i sengen igjen. Og da de ordene endelig kom: ‹Men da han ennå var langt borte, så hans far ham, og han fikk inderlig medynk med ham. Han løp ham i møte, falt ham om halsen og kysset ham igjen og igjen› – da ropte den syke: ‹Hvordan var det? Les det der en gang til!›

Da jeg så at dette rørte ham, tok jeg straks Bibelen, gikk bort til sengen, holdt ordene foran øynene hans, pekte på dem og sa: ‹Se, her står det. Det er Frelserens egne ord, og han taler dem nettopp om slike usle syndere som deg – om en fortapt sønn, om en som er falt fra, som har sløst bort Guds nåde og veltet seg i synden. Da den fortapte sønnen angret og ville komme tilbake, men ennå var langt borte, sier Frelseren, så hans far ham, fikk inderlig medynk med ham, løp ham i møte, falt ham om halsen og kysset ham. Også deg ser Faderen, også med deg har han inderlig medynk. Tror du ikke det?›

‹Den fortapte sønnen kom tilbake›, innvendte han, ‹men det har ikke jeg gjort. Det jeg nå kjenner i hjertet, er bare dødsangst. Det er ingen sann anger, det er bare dødsangst. Å, det er for sent.›

Nå prøvde jeg å forklare ham at det alltid er trelldomsfrykt i en vakt sjel så lenge den ikke tror nåden. Om han bare trodde, ville han kjenne angeren annerledes. Han skulle bare tro Jesu ord, så skulle han få se Guds herlighet, og mer av samme slag.

‹Det er for sent›, svarte han. ‹Hjertet mitt er forherdet, Guds Ånd har veket fra meg. Å, det er for sent, det er for sent, og jeg farer til helvete!›

Så la han seg tilbake på puten, strakte seg ut og døde i løpet av få minutter. Å, det var et forferdelig syn! Der sto vi, dypt rystet, og kunne lenge ikke si et ord; men rommet runget av gråt og jammer. Slik endte det mest forferdelige opptrinnet jeg har opplevd i mine dager.»

Så langt presten.

I det tyske bladet *Der Evangelist*, nr. 25 for fjoråret (1851), står det også to eksempler under overskriften «For sent». En ung kvinne sendte bud på en evangelisk prest da hun lå syk. Mens han forkynte henne nåden i Kristus og hvordan Frelseren tar imot syndere med brennende kjærlighet, brast hun i gråt og sa: «Å, om jeg hadde omvendt meg mens Guds Ånd ennå virket på hjertet mitt! Men nå kjenner jeg ingenting mer av hans forberedende nåde.»

Litt etter sa hun: «Mens jeg ennå var frisk, utsatte jeg omvendelsen fra den ene tiden til den andre. Å, om jeg kunne be den tiden tilbake! Å, om jeg hadde fulgt Guds dragning! Nå er jeg fortapt for evig! Jeg orker ikke å bære det.» Og kort etter døde hun.

En gammel mann fikk besøk på sykesengen av en ung kristen venn, som snakket med ham om sjelens frelse. «Å, min unge venn», sa den gamle gråtende, «hadde jeg tenkt på disse tingene i yngre år, hvor lykkelig kunne jeg ikke ha vært nå! Men nå er det for sent.» Og så døde han.

En gammel kirkefar sier: «En sann omvendelse kommer aldri for sent, men en sen omvendelse er sjelden sann.»

Om disse eksemplene kan en innvende: Hadde de bare trodd, selv i siste stund, så hadde de gått inn til livet. Skriften sier: «Og vi ser da at det var på grunn av vantro de ikke kunne komme inn» (Hebr 3,19). Det er sant. Og det samme kan en også si om Judas. Men hvorfor trodde de ikke? De visste om Kristus, de hørte om nåden. Men troen er et Guds verk.

Se da her igjen at det ikke står i menneskets makt å omvende seg og tro når som helst! Se her igjen hvor viktige disse ordene er: «I dag, om dere hører hans røst, da forherd ikke deres hjerter!» «Se, nå er den velbehagelige tid, se, nå er frelsens dag!»

Se her hvor viktig Kristi ord om de uforstandige jomfruene er! De hadde forsømt å ta olje i karene sine i tide. Og da de nå gikk bort for å kjøpe, gikk brudgommen inn i bryllupssalen med de kloke, og døren ble stengt. Da de kom tilbake, fant de døren lukket – de kom for sent.

Herren Gud hjelpe oss til å være kloke og ikke forsømme den tiden da han søker oss!

«Sabbatsbryteren»

En rik innvandrer i Amerika hadde slått seg ned ved bredden av en vakker innsjø der. Naturen rundt ham var frisk og grønn, men hjertet hans var øde og dødt for alt som var hellig; han var en ugudelig mann. Sjelesørgeren på stedet var en tro hyrde som flittig gikk omkring blant de spredte sauene – han advarte, trøstet og ledet. Han forsømte heller ikke å oppsøke den som hadde gått seg vill, og å formane dem som var falt fra, til å omvende seg.

Også denne rike mannen fikk formaninger, men han møtte dem alltid med hån og forakt. Han arbeidet flittig i uken, men brukte gjerne søndagen til lystturer. En dag fant presten ham i full gang med å bygge en stor, vakker båt, en seilslupp. Først snakket han vennlig med mannen en stund, og så sa han om arbeidet han holdt på med: «Gud gi at denne båten ikke blir en sabbatsbryter!»

Med et frekt smil svarte den stolte mannen: «Uten å ville det har De gjort meg en virkelig tjeneste. Jeg har lenge tenkt på hva jeg skulle kalle båten min; nå har De gitt meg navnet. En sabbatsbryter skal han bli, og det skal han også hete.»

Båten ble bygd ferdig, og det ble også skaffet et flagg med navnet «Sabbatsbryteren» på. Søndagen etter skulle den nye båten innvies, det vil si tas i bruk for første gang. Et nokså stort selskap på rundt tretti personer hadde samlet seg for å være med på lystturen. Vin og sang økte gleden og larmen da de gikk om bord, og på Herren, som dagen tilhørte, tenkte ingen.

Da selskapet var samlet i båten, ble flagget heist, og navnet «Sabbatsbryteren» vaiet for alles øyne. Nå ble likevel noen i selskapet grepet av en viss uro og skyndte seg opp på land, mens de andre hånte dem. Med klingende glass, spøk og musikk styrte resten ut på sjøen.

Men da de var kommet godt ut over det mørke dypet, for en virvelvind som en dommerrøst gjennom de lystige sangene deres. I et nu

veltet den båten og kastet hele selskapet i dypet. Skrikene og jamringen deres lød grufullt over strendene, men ikke én eneste ble reddet – de var seksten til atten sjeler. På bølgene fløt flagget med det talende navnet «Sabbatsbryteren», og det bar bare denne lærdommen tilbake til land: «Gud lar seg ikke spotte.»

Tre martyrer

I Rudloffs historie om den skotske reformasjonen leser vi følgende: Det var en ung mann av høy byrd og med fremragende evner som først forkynte den evangeliske sannheten åpent og beseglet den med sin martyrdød. *Patrick Hamilton* ble født i 1504 og stammet både på farens og morens side fra kongehuset. Denne elskverdige og høyt begavede unge mannen hadde viet seg til den geistlige stand og fått abbediet Fearn allerede som barn.

Under studiene ble han kjent med de tyske reformatorenes lære, og i 1526 reiste han derfor til Tyskland for å bli bedre kjent med den. I Wittenberg ble han personlig kjent med Luther og Melanchthon. Deretter kom han til Marburg, der han ble venn med Frans Lambert fra Avignon. Med hans støtte holdt han offentlige disputaser ved universitetet i Marburg om tro og gode gjerninger og andre teologiske spørsmål.

Reisene ga ham en dypere kunnskap om den evangeliske sannheten og et inderlig ønske om å gi landsmennene sine, som ennå vandret i mørke og villfarelse, lyset fra den frelsende kunnskapen som hadde opplyst hans egen sjel. Mot slutten av 1527 kom han tilbake til Skottland. Vennene hans så hvilken fare han utsatte seg for, og advarte ham; likevel strødde han ut det guddommelige ordets såkorn overalt hvor han kom, og hevet røsten høyt mot kirkens forfall.

Den indre sannheten i læren hans, båret av hans inderlige fromhet, hans milde vesen og hans høye stilling i samfunnet, måtte uunngåelig gjøre et mektig inntrykk. James Beaton, som da var biskop i St Andrews, primas for den skotske kirken og rikets kansler, var en grusom og listig mann som ikke skydde noe middel, hvor forkastelig det enn var, for å nå målet sitt. Han syntes det var betenkelig å gå åpent fram mot Hamilton, og prøvde derfor å lokke ham til St Andrews under påskudd av at han ville samtale vennlig med ham om læren hans.

Den åpenhjertige 23-åringen tok ivrig imot forslaget og gikk i fellen. Da han var kommet til St Andrews, hadde han flere møter med Alexander Campbell, prior for dominikanerne, som hadde fått i oppdrag å vise sin dyktighet ved å omvende Hamilton. Under samtalene syntes Campbell å godta bevisene hans for den romerske kirkens villfarelser.

For at den unge kong Jakob V ikke skulle ta sin slektning i forsvar, hadde presteskapet fått ham til å dra på pilegrimsferd til St Dothes i grevskapet Ross. Så snart de fikk vite at han hadde dratt av sted, ble Hamilton brått arrestert om natten og satt inn på slottet. Dagen etter ble han ført fram for en geistlig domstol som besto av begge erkebiskopene, tre biskoper og fjorten andre prester. Der bekjente han åpent sin tro og ble dømt til bålet som forherdet kjetter.

For at ingen skulle rekke å legge fram en bønn om nåde for ham hos kongen, ble dommen fullbyrdet samme dag, 28. februar 1528. Om ettermiddagen førte de den unge martyren til retterstedet, der det var reist en påle omgitt av ved, kull, krutt og annet brennbart.

Da han kom dit, tok han av seg klærne og ga dem til en tro tjener med disse ordene: «Disse klærne kan ikke gagne meg i ilden, men du kan ennå bruke dem. Heretter kan jeg ikke gi deg noe annet enn eksemplet av min død, og det ber jeg deg bevare i minnet. For selv om døden kjennes svært tung for kjødet, er den likevel inngangen til det evige liv, og det får ingen som fornekter Kristus for denne onde slekten.»

Da han var bundet til pålen, så en ikke det minste tegn til frykt hos ham. Med øynene urokkelig rettet mot himmelen overga han sin sjel til Gud. Bøddelen tente på kruttet, men det satte ikke fyr på bålet; det svidde bare Hamilton kraftig i ansiktet og på den ene siden. Mens det ble hentet mer krutt fra slottet, formante han inntrengende tilskuerne, som så på ham med medlidenhet. Munkene som var til stede, prøvde imens å avbryte ham med sine rop: «Omvend deg, kjetter, påkall Guds mor! Si: Salve Regina!»

Verst var prioren Campbell, som i sin råhet ikke holdt opp med å plage martyren i hans siste øyeblikk. «Du listige munk», sa Hamilton, «du vet at jeg ikke er noen kjetter, og at det er for Guds sannhet jeg nå lider. Det har du selv innrømmet for meg på tomannshånd. Derfor stevner jeg deg til å svare for Jesu Kristi domstol.»

Endelig tok bålet fyr, og midt i flammenes brus og raseri hørte de ham rope disse siste ordene: «Hvor lenge, Herre, skal mørket dekke dette landet? Hvor lenge vil du tåle disse menneskenes tyranni? Herre Jesus, ta imot min ånd!»

Martyrdøden til denne fremragende unge mannen gjorde et helt annet inntrykk enn morderne hans hadde tenkt. Med et så dristig angrep på en person av så høy rang håpet de å skremme alle andre og kvele reformasjonen som var i ferd med å bryte fram.

Virkningen ble stikk motsatt. Folkets sinn våknet av dødsdvalen og begynte å spørre etter årsakene til henrettelsen. Mange begynte å tvile på det de før hadde holdt for hellig sannhet, og tok i stedet imot evangeliets evige sannheter, som de til da ikke hadde kjent. Det Hamilton ikke hadde maktet å utrette med sin levende røst, utrettet altså den grusomme henrettelsen hans.

Den neste hendelsen, fra en noe senere tid (1543), gjør et enda mer smertefullt inntrykk. Den gjelder Helena Stark, hustru til en Robert Lamb i Perth, som led martyrdøden sammen med mannen sin.

Lambs forbrytelse var at han hadde avbrutt en munk som i en preken hadde sagt at mennesket ikke kunne bli salig uten å be til helgenene. Hustruens eneste skyld var at hun i barselsengen hadde nektet å be til jomfru Maria og sagt at hun bare ville be til Gud i Jesu Kristi navn. For disse forbrytelsene ble Lamb dømt til å henges, og hustruen til å bli stengt inne i en sekk og druknet.

Omstendighetene da denne stakkars kvinnens liv tok slutt, skulle ha rørt ethvert hjerte unntatt en fanatisk inkvisitors. Full av inderlig kjærlighet til mannen sin ba hun inntrengende om én siste gunst: å få dø sammen med ham. Denne rørende bønnen ble avslått med barbarisk hardhet, men hun fikk følge ham til stedet der han skulle henrettes. På veien formante hun ham til tålmodighet og standhaftighet i Kristi sak.

Da han måtte skilles fra henne for å gå opp på skafottet, sa hun: «Kjære mann, vær glad! Vi har levd mange lykkelige dager sammen, og denne dagen, da vi må dø, burde vi se på som den lykkeligste av alle, for nå skal vi få evig glede. Derfor vil jeg ikke si farvel til deg, for i himmelen skal vi komme sammen igjen.»

Etter at hun hadde overvært mannens henrettelse, fikk hun beskjed om å gjøre seg klar til sin egen død og ble ført til en dam like i

nærheten. Her krevde morskjærligheten sin rett. Hun ba en medfølende nabo ta seg av barna hennes, som nå ble foreldreløse, og med et blikk fullt av dyp smerte tok hun diebarnet fra brystet og overlot det til en amme som var leid på forhånd.

Men alt dette kunne ikke rokke troen hennes eller den sjelefreden som hvilte på den. Da hun hadde overgitt diebarnet og de andre barna til ham som er de farløses og morløses vern, var dødens bitterhet borte for henne. Full av himmelsk trøst ble hun senket ned og kvalt i vannet som lukket seg over henne.

Heltemotet hos disse martyrene for den skotske reformasjonen ligner sjelsstyrken hos kristendommens første blodvitner. Blant dem gikk også legemlig svake kvinner med glede i martyrdøden for den samme dyrebare troen, i visshet om en salig oppstandelse. Og i likhet med dem kunne også den skotske moren lett ha reddet livet sitt med noen få ord, som «Vær hilset, Maria, du himmelens dronning», i stedet for frivillig å ofre det på troens alter.

«Det står skrevet»

Fortalt av en lærer i Stockholm.

For noen år siden døde en kristen kvinne her i Stockholm. Hun utmerket seg ved alvor og flid i bønn og i betraktningen av Guds ord, og hun arbeidet mye for at sjeler skulle bli omvendt, ved å spre bibler og kristne skrifter. Ville en beskrive livet hennes med et kort uttrykk, måtte det bli: *bønn og bibelspredning*. Men når hun utmerket seg slik, kunne hun ikke slippe unna underlige fristelser (Sir 2,1). Jeg vil bare fortelle om *én* av dem.

En søndag tidlig om morgenen ble jeg kalt til henne. Jeg fikk høre at hun var i så sterk angst at hun ikke hadde fått sove om natten, og budet antydet også noe om årsaken. Jeg gikk til henne med bekymring og alvorlig bønn om hjelp, for i slike fristelser var det ikke lett å møte hennes bibelkunnskap og skarpsindighet. Da jeg kom, fant jeg henne svært anfektet.

Jeg spurte hva det var som uroet henne slik. Da brast hun i gråt og sa: «Mitt arme kjød strider så hardt mot Frelserens vilje; det koster så forferdelig å være lydig.»

«Ja, slik er kjødet», svarte jeg. «Men hva er det Frelseren vil ha av deg, som kjødet ikke vil gå med på?»

«Ja, det er noe underlig», svarte hun, «men jeg får ingen ro for det. Så snart jeg vil be, møter han meg med dette: Gå først og gjør min vilje.»

«Og hva er så det?»

«Jo, Frelseren vil at jeg skal gå ut på Slottsbakken, der folk går fram og tilbake, og kaste meg på kne og be; og når noen snakker til meg, skal jeg vitne om Kristus. I går var jeg der og gjorde et forsøk, men det ble ikke riktig. En politikonstabel tok meg i armen og spurte om jeg var syk, og da reiste jeg meg, men fikk ikke avlagt noe vitnesbyrd. Nå vil Frelseren at jeg skal gå dit en gang til og gjøre det skikkelig.»

Jeg svarte: «Før jeg viser deg fra Guds ord hvordan det står til med dette, vil jeg fortelle deg litt fra historien.» Så fortalte jeg henne en hel rekke eksempler på ingivelser om hellige foretak som likevel stred mot Ordet: om pilegrimsferder gjort av folk som heller burde ha tjent foreldrene sine eller ektefelle og barn, om korstogene, om eremitt- og klosterlivet, og særlig om Antoinette Bourignon.

I hennes historie pekte jeg særlig på det øyeblikket da hun uten lov og i all hemmelighet forlot foreldrenes hus en natt, men stanset i døren, dypt slått i samvittigheten. Over hva? Du tror vel at hun kom til å tenke på det fjerde bud i Guds lov? Nei, hun kom til å tenke på at hun hadde tatt med seg litt av pengene sine, for å kunne kjøpe seg brød de første dagene. Hun gikk tilbake til rommet sitt, falt ned for Herren og ba om tilgivelse for en så stor synd: at hun hadde villet bruke menneskelige midler og ikke tro *ham* om alt.

Jeg minnet her om at det jo var Gud som også hadde gitt henne pengene. Å kaste dem bort og kreve at han skulle sørge for henne direkte, var å «friste Gud», og så videre.

Da jeg var ferdig med disse fortellingene, sa jeg: «Før jeg sier mer, ber jeg deg si hva du tenker om et bibelord. Hva menes med at Satan ‹skaper seg om til *en lysets engel*›?»

Hun svarte: «Jeg mener det betegner fristelser.»

«Riktig; men *hva slags* fristelser?»

Nå ble hun stille et øyeblikk, og jeg la til: «For eksempel fristelse til mord eller hor?»

«Nei, det er svart», sa hun.

«Fristelse til tyveri, da?»

Nå lysnet ansiktet hennes. Med et halvt smil sa hun: «Nå begynner jeg å forstå. Men det er jo underlig at djevelen kan friste oss til det som ser så godt ut, og gi oss fristelsene til og med *under bønnen!* Hvordan skal en da vite hva som er av Gud, og hva som er av djevelen?»

«Nå er vi ved det aller viktigste punktet», sa jeg. «Se nå hvor viktig det er å gjøre som Kristus: bare spørre etter *hva som står skrevet*. Se hvor viktige Davids ord er: ‹Ditt ord er en lykt for min fot og et lys på min sti.› Og når det gjelder din egen fristelse, så tenk på at Kristus uttrykkelig har sagt at vi ikke skal ‹stå på gatehjørnene og be for å vise oss for folk›. Da kan det ikke være Kristus som innvortes befaler deg noe som strider rett mot hans uttrykkelige ord. Og selv om det ikke var din hensikt bare å bli sett av folk, men å få forkynne, var fremgangsmåten likevel slik at alt sammen ville blitt sett på som fariseisme, siden Kristus har talt om fariseernes bønner på gatehjørnene.»

Nå ble hun grepet av glede og takknemlighet mot Herren, og en kunne virkelig se hvordan anfektelsens ånd forlot henne. Fra den tiden prøvde hun alle ingivelser etter *Guds skrevne ord.*

Salig liv og salig død

Hva som skal til for det, ble framstilt svært levende ved en begravelse i Stockholm i november i fjor (1851). En fattig kristen kvinne var etter et år på sykeleiet blitt kalt hjem fra strevets verden. Noen av vennene hennes, 36 personer, blant dem tre prester, holdt begravelsen. Da de var kommet tilbake fra graven, talte først presten som hadde forrettet, over Visd 3,1–11:

«De rettferdiges sjeler er i Guds hånd, og ingen pine rører ved dem. I de uforstandiges øyne ser de ut til å være døde; deres bortgang regnes for en ulykke og deres ferd herfra for undergang – men de er i fred. Og om de enn lider mye i menneskers øyne, har de likevel et sikkert håp om udødelighet. De blir tuktet en liten stund … Som gull i smelteovnen har han prøvd dem, og han har tatt imot dem som et fullkomment offer. Og i den tid da de blir besøkt med nåde, skal de stråle og fare fram som ildsluer over halm», og så videre.

Hør, sa han: «De er i Guds hånd – de er i trygg forvaring – og ingen pine rører ved dem.» Hvorfor rører ingen dødspine ved dem? Har døden ingen brodd for dem? Nei, dødens brodd er synden, og

den brodden er brukket av. Når synden er tatt bort, når de er fri fra alle sine synder og ligger innhyllet i Kristi rettferdighet, da har døden ingen brodd, intet spyd å stikke, pine og drepe dem med – men de er i fred.

De som har blikket festet på sin egen rettferdighet, plages stadig, for de finner alltid noe som mangler. Men når Kristus har sagt til et menneske: Dine synder er deg forlatt, min rettferdighet skal være din – og sjelen har fått nåde til å se og ta imot dette, da «er den i fred». Da har den en evig, en fullkommen rettferdighet, et evig liv.

I de uforstandiges øyne ser de ut til å være døde, og deres bortgang regnes for en ulykke, og så videre – men «*de er i fred*» og «har et sikkert håp *om udødelighet*», det vil si at de aldri skal dø. Hva hører vi? «At de aldri skal dø!» Hva vil det si? Jo, slik sier Kristus: «Jeg er livet – den som tror på meg, skal leve om han enn dør – han skal aldri i evighet dø.» Og om en død sa Herren: «Piken er ikke død, hun sover.»

Slik er det også med vår venninne, hvis støv vi nå har fulgt til graven. «Hun er ikke død, hun sover.» Hennes sjel er nå full av salig undring over det brå skiftet: på et øyeblikk er hun flyttet fra jammerdalen og pineleiet til himmelens vidder, blant bare salige ånder. Nå står hun i salig blygsel over den nåde og ære som blir henne til del.

Lenge sukket hun – det var den eneste klage jeg hørte fra henne: «Han drøyer så lenge!» Nå er han kommet, nå er den herlige stunden inne som hun lengtet etter. I salig undring synger hun nå om seier i de rettferdiges telt – nå synger hun denne sangen:

Vic*toria!* Nå vel – jeg slapp fra lenkers bånd,
kom lykkelig i land på frelsens strand.
«Velkommen, frelste venn!» sang Sions menn igjen.
Nå drar inn i staden
den nye brud i raden.
Nå går byens klokker, og bruden synger så:
Den kampen, å, med døden,
hvor hard den var, den nøden!
Men se, mitt siste pust
ga frihet, fryd og lyst!

Men hvor, hvor er jeg nå? Nylig i mørke trakter
og nå blant himlens makter;

nylig i tåredal, nå blant de frelstes tall!
Nylig trett av denne kroppen
som hindret meg i løpet på kappløpsbanen der –
nå er det annet her!
Nylig tidens slit og møde,
nylig strid for å døde kjødet! Nå har striden nådd sin slutt.
Jeg slapp jo lykkelig ut!

Min slekt og venner kjær! Dere er igjen på jorden,
men hørte dere ordene
som lyder rundt min hytte,

som står omkring min urne,
da ville dere gråte hjertets tårer
og bare tenke på Sion!
Fikk dere et glimt herfra, gikk solen fram av skyen klar!
Å, var mine kjære så nær Guds paradis,
berget inn i låven her i dag, som jeg!

Dette og mye mer som den første taleren sa, rørte de tilstedeværende dypt. For en stund ble vi flyttet fra dette kalde, fattige og urolige jordelivet til evighetens lyse vidder. Det var en velsignet stund.

Deretter talte en annen prest over Joh 11,18–45, om *Lasarus' oppvekkelse*. Han rettet vår oppmerksomhet særlig mot det som er mest nødvendig for oss som ennå lever igjen på jorden, for at vi skal leve et salig liv i Herren.

Han sa blant annet: «Se, Maria satt hjemme, men Marta skyndte seg til Jesus (v. 20). Her er Marta et bedre eksempel enn Maria. Du sitter kanskje i sorg og pine, for eksempel over din åndelige død. Opp! Bli ikke sittende hos deg selv, bli ikke i ditt eget hjertes mørke, dystre sorgehus, der du bare blir drevet omkring av dine egne tanker; for da kan ditt listige hjerte gjøre det svarteste mørke til lys. Hjertet er et mørkt, et uhyggelig rom! Du vet ikke hvor det ender med deg om du lytter lenger til de stemmene som høres der.

«Nei, opp til Ordet, hør Ordet! Bare derfra kommer det frelsende lyset inn i ditt mørke. Mens Maria satt hjemme i sine dødsbetraktninger, fikk Marta herlige trøsteord hos Jesus: ‹Jeg er oppstandelsen og livet. Den som tror på meg, skal leve om han enn dør. Og hver den som lever og tror på meg, skal aldri i evighet dø. Tror du dette?› (v. 25–26).

Se, for et herlig livslys som stråler fram av dette ordet! ‹Jeg er livet›, sier Kristus her, ‹den som tror på meg, skal leve om han enn dør.› Men legg også merke til hvilket spørsmål han føyer til: ‹Tror du dette?› Det er det det kommer an på: ‹Tror du dette?›

«Mange nøyer seg med bare å sitte i sorg og mørke og i en ubestemt venting på hjelp, og de mener at det i selve denne sorgen, ventingen og lengselen ligger noe salig. Men det er en villfarelse; på den måten kommer en ikke til liv og fred. Kristus sier her: ‹Den som tror på meg›, og så videre, og han spør Marta: ‹Tror du dette?› De som nøyer seg med sin sorg og lengsel, viser gjerne til ordene: ‹Salige er de som hungrer og tørster›, og så videre. Men de tenker ikke på at Herren legger til: ‹for de skal mettes›. Det er der Kristus legger saligheten – ikke i selve hungeren.

«For en dårskap det ville være om noen trøstet en som var legemlig sulten, slik: ‹Vær rolig, du hungrer jo!› Den sultne ville ikke bli mett av det. De som i det åndelige bare trøster seg med sin hunger og lengsel, gjør seg skyldige i den samme dårskapen.» (*Brennpunktet i denne bemerkningen ligger nettopp i at de trøster seg med sin lengsel, sin hunger og lignende, og derfor går glipp av å virkelig ta imot Kristus i troen. Det er å suge på sine egne sultne lemmer i sin fattigdom og hunger. Det er noe helt annet når en sjel mistror sin hunger og alt som er i den, og strekker seg etter å tro ordet om Kristus – lengter etter ham og ikke ønsker noe høyere enn å kunne tro, mens den sukker i sitt indre: Å, om jeg bare fikk dette ordet inn i hjertet! Å, om jeg bare kunne tro! Å, om jeg bare visste at det gjelder meg! og så videre. Det er om denne lengselen Luther taler når han sier at troens første gnist allerede er tent i den.*)

Ordet «Jeg er oppstandelsen og livet; den som tror …» minnet taleren om noe han hadde opplevd, og som han fortalte omtrent slik:

«En gang da et plutselig regn- og stormvær tvang meg til å gå inn i et hus, traff jeg der en kvinne i stor sorg og uro. Hele hennes bekymring og klage var at hun var død, åndelig død og uttørket. Da sa jeg: ‹Men Jesus sier: Jeg er livet; den som tror på meg, skal leve.› ‹Ja, men›, svarte kvinnen, ‹jeg kjenner jo at jeg likevel er helt død.› Jeg svarte: ‹Det er sant, du er død, men hør hva Jesus sier. Han sier slik: Jeg er livet – den som tror på meg, skal leve.›

«Da jeg en stund hadde holdt henne fast ved det ordet, lysnet blikket hennes. Hun forsto hemmeligheten: at Kristus selv og han

alene er vårt liv når vi bare tror på ham. Hun trodde og fikk nå erfare at Kristus virkelig var hennes liv også.» «Slik ser vi stadig», fortsatte taleren, «at det er som Paulus sier: Troen kommer av forkynnelsen, ikke av noe arbeid fra vår side, av vår tenkning og så videre.»

Deretter talte også en lekmann, og gjennom ham den avdøde selv. Han fortalte nemlig dette: I lang tid besøkte jeg vår bortgangne venninne uten å høre noen virkelig fri evangelisk bekjennelse fra henne. Den trøsten hun hadde, var som regel noe blandet; hun kunne ikke helt se bort fra seg selv. Men en dag da jeg kom, fant jeg henne uvanlig glad; ansiktet hennes strålte av en indre fred.

«Hvordan står det til nå?» spurte jeg. «Frøkenen ser så glad ut.»

«Ja, lovet være Herren! Han har vist meg så stor barmhjertighet at jeg aldri i tid eller evighet kan prise ham nok! I går gikk jeg til Herrens hellige nattverd, og det var i skriftetalen jeg fikk noe så herlig. Kapellanen talte først mye godt og evangelisk, som jeg nok visste og trodde, men som likevel ikke virket noe særlig på meg. Men da han skulle lyse avløsningen over meg, minnet han meg først om dette. Han sa: ‹Etter kirkehåndboken skal jeg her legge til: Om nå denne din syndsbekjennelse er oppriktig, din bot alvorlig, og så videre. Men siden jeg nå taler med frøkenen alene, vil jeg alvorlig be henne om slett ikke å grunne sin tro og trøst på at hennes egen syndsbekjennelse, bot og tro er riktig, eller på sin egen dom om det – særlig fordi den dommen gjerne er forvrengt. Nei, jeg vil nå som Jesu Kristi tjener forkynne at Gud av *nåde for Kristi skyld* har tilgitt deg alle dine synder, og denne syndenes forlatelse forkynner jeg deg i Guds, Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn.›

«Og nettopp ved de ordene – å, hva som gikk gjennom sjelen min i det øyeblikket, kan jeg ikke beskrive med ord, og om jeg kunne beskrive det, ville ingen kunne fatte det. Straks kjente jeg meg frisk og vel også i kroppen – så stor lettelse og glede fikk sjelen min. Jeg satte meg opp i sengen, jeg ville bare prise og love, for *alle, alle mine synder var tatt fra meg; jeg var helt forlikt med Gud og benådet*. Hele kvelden etterpå ønsket jeg at jeg hadde hatt alle vennene mine hos meg, så jeg kunne fortelle om Guds store nåde og prise den.»

Slik fortalte hun, og hun priste Guds store nåde i Kristus med mange flere ord som jeg ikke kan huske. Her har vi altså igjen – og nettopp fra vår hjemgangne venninne – en ny bekreftelse på det som

er sagt: at *troen kommer av forkynnelsen*, og at troen gleder hjertet og bryter ut i glad bekjennelse.

Hun fortalte også at hun om natten hadde hatt en drøm som hun mente var et treffende bilde av hennes åndelige historie. Jeg snakker ikke gjerne om drømmer, for mange er tilbøyelige til å sette sin lit til slikt, enda det ikke finnes noen elendigere grunn å bygge på – og vi har jo Guds evige ord å forkynne. Men siden den sanne grunnen allerede er lagt her, og drømmen virkelig gir et sant bilde av hvordan mange står åndelig, kan jeg gjerne fortelle den.

Hun sa: «Jeg syntes jeg sto på en brygge ved et dypt vann. Ytterst på bryggen var det et påbygg, men det så så stødig ut at jeg ikke tenkte mer over det. Rett overfor, på den andre siden av strømmen, var det også en brygge, og der så jeg tre svarte og uhyggelige skapninger som stadig kastet lumske blikk på meg mens de snakket lavt sammen. Mens jeg gikk fram og tilbake på bryggen med arbeidet mitt, kom jeg til å sette den ene foten på påbygget ved kanten. Straks sank det under meg, og jeg var halvveis i vannet. Men i samme øyeblikk kom en sterk vind og grep under meg med en slik kraft at den løftet meg opp i luften, og jeg kom ned på et berg like ved. Da jeg landet, ble det avfyrt et skudd fra de svarte på den andre bryggen, og noen sa til meg: ‹Merket du ikke at dette var rettet mot deg?› Jeg svarte: ‹Det merket jeg nok, men nå er jeg ikke redd.›»

Dette var drømmen, og jeg var fullt overbevist om at Herrens mektige vind virkelig hadde ført henne bort fra den sviktende bryggen og satt føttene hennes på et fast berg.

Måtte vi alle være kommet dit at vi mistror alt som ikke er Kristus! Måtte vi ikke bare forakte den trøst drømmer kan gi, men også mistro vår egen bot, anger og bønn, og bare stille Kristi egen rettferdighet fram for oss når vi vil bestå for Gud. Da har vi allerede et salig liv, og siden like sikkert en salig død. Så langt lekmannen. Deretter ble det avsluttet med bønn.

Om selve begravelsen kan det legges til at mange sa at de aldri hadde vært med på en så oppbyggelig begravelse. Måltidet var enkelt og nøkternt, og det fantes ikke noe brennevin; likevel gikk de fleste «beruset» derfra – «*beruset* (eldre oversettelse) *av ditt huses rike gaver*» (Sal 36,9).

Tredje hefte

Antoinette Bourignon

Antoinette B. ble født i Flandern i 1616 av velstående foreldre. Fra hun var barn, ble hun behandlet hardt av moren og satt til side for søsknene sine, og det fikk stor innflytelse på hennes åndelige utvikling. Det gjorde sinnet hennes hardt og ga næring til et visst hovmod. Derfor våknet det tidlig en lyst hos henne til å søke i himmelen det jorden hadde nektet henne: tilfredsstillelse for hovmodet og næring for egenkjærligheten.

Allerede da hun var fire år, spurte hun ofte hvor det landet lå der de kristne bodde, og ba foreldrene ta henne med dit. Den kristendommen hun så omkring seg, syntes hun ikke var navnet verdt.

Hun ba Gud om nåde til å leve som sanne kristne, og hun sukket til ham: «Min Gud, gi meg den nåde at jeg aldri gifter meg!» Ifølge *hennes egen* forsikring ble denne bønnen så fullstendig oppfylt at hun aldri i hele sitt liv næret den minste tanke som kunne stride mot jomfrustandens kyskhet.

Men allerede i denne bønnen ser vi det frøet som senere vokste fram på en sørgelig måte – den fariseiske surdeigen som hele den falske mystikken er gjennomsyret av. Menneskets fordervelse blir lagt bare i sanseligheten, i jaget etter nytelse og jordisk eiendom. Man tror at de mørke skyene bare henger over dypet, mens alt er klart og lyst på sjelens høyder.

Denne villfarelsen er desto mer skadelig fordi de sjelene som har dragning mot denne mystiske åndeligheten, nesten alltid er nettopp de som disse høydene er farligst for. De strider på liv og død mot den *innbilte* fienden og lar den *virkelige* fienden høste alle seierens frukter. Man tror i fullt alvor at man tukter den gamle Adam, mens han står

usett ved siden av og smiler av de harde slagene som treffer skyggen hans – selv har han det inderlig godt. Sanseligheten kan gjerne angripes, men selviskheten aller først.

Allerede i sin tidlige barndom var Antoinette altså på en viss måte vendt mot det åndelige. Hun avskydde vanlige barneleker og fant på andre der hun lekte åndelige ting. Ofte gråt hun bittert over at hun ikke fikk møte noen kristne, og over at menneskene i sin blindhet ikke så at de ikke var kristne.

En tid vendte hun seg likevel noe mot verden, men det tjente bare til å gi hennes åndelige retning ny og fastere fart. Sjelen hennes ble grepet av skrekkelige bilder av døden, den ytterste dom og helvete. Ofte gikk hun på kirkegården for å se på de dødes ben; hun nektet kroppen sin alt den på noen måte kunne unnvære, og sparte ikke på noen strenghet for å døde kjødet.

Om hun bare én gang i fullt alvor hadde kunnet mistenke sin egen vei, sin ånd og sin retning, og i en slik mistro til seg selv bedt Herren: «Lær meg din vei! Jeg vil vandre i din sannhet», da ville han sikkert også ha sagt til henne: «*Én ting mangler du ennå: Du må bli født på ny, omvende deg og bli som et barn*» – for når denne ene tingen mangler, mangler alt.

Men hadde noen sagt henne det, ville hun aldri ha trodd det; hun var hele tiden så trygg og viss på at hennes vei var den rette.

Det gode *ytre ordet* fikk ikke rom hos henne. Hun følte alt i sitt indre og fikk innenfra all den opplysning hun ønsket seg. En natt i 1634 sukket hun: «Å, min Herre, hva skal jeg gjøre for å bli deg til behag? Jeg har ingen som lærer meg; tal du selv til min sjel!» Straks fornam hun en røst i sitt indre, som om en annen talte i henne og sa: «Gi slipp på alt jordisk, skill deg fra kjærligheten til det skapte og fornekt deg selv.» Hun svarte: «Herre, det vil jeg jo gjøre ved din nåde.»

I sju år øvde hun nå den største strenghet mot seg selv, eller rettere mot kroppen sin. «Hun spiste ingenting som kunne styrke kroppen», sier hennes biograf. «Noen ganger spiste hun ingenting på to dager, til nøden tvang henne til å spise, og hun blandet jord og aske i maten. Inntil kroppen bar hun et tøy av hestehår både natt og dag, enda hoftene hennes ble såret av det og huden revet opp, så hun bar arr etter det hele livet. Om natten sov hun bare tre timer – og det på bare

bakken – og hele resten av tiden ba hun på kne, så hun ofte segnet om av utmattelse» og så videre.

Midt under disse botsøvelsene spurte hun Gud om hun ikke kunne nyte hans kjærlighet selv om hun også elsket de skapte tingene med en ren kjærlighet. Han svarte straks at det ikke lot seg gjøre; disse tingene lå for langt fra hverandre til å kunne forenes i ett hjerte, og så videre.

Det viktigste å legge merke til her er begynnelsen på *Guds tale i hennes indre*, for dette ble avgjørende for hele resten av hennes liv. Her har vi et hovedpunkt der mystikken og den sanne kristendommen skiller lag. Mystikeren holder sitt indre lys – det Guds ord som fornemmes i sjelens grunn, «der det ikke finnes noe bedrag» – for ufeilbarlig. På samme måte lar mange seg styre av om de føler seg rolige og glade eller ikke når de handler.

En sann kristen kjenner ingen sjelens grunn som er uten bedrag. Derfor vet han å verdsette den nåde Gud har vist oss ved å gi oss sitt åpenbarte ord. Dette åpenbarte ordet er en lykt for *hans* fot, og *ordets* egen ånd er den Guds Ånd som han prøver alt i lyset av. Han kjenner syndens makt og Satans dybder og vet hvor gjerne den grusomme sjelefienden prøver å framstille hjertets tilbøyeligheter som om de var ingivelser fra Gud. En kristen ser det derfor som nødvendig å være på vakt.

Synden og villfarelsen får en fryktelig makt når de blir kledd i guddommelig autoritet; da finnes det ikke lenger noen utvei av snarene deres. Enhver motstand blir da sett på som opprør mot Gud, som en fristelse fra Satan, og det blir en plikt å bekjempe den.

Alt dette ser vi tydelig i Antoinettes historie. Hun leste nok av og til i Den hellige skrift, men ikke for å prøve sine indre røster, sin ånd og sin vei etter den, eller for å la seg rette og lede av den. Hun leste for å hente forsvar for de meningene og det lyset hun allerede hadde fått innenfra, og for å vise andre at hun ble drevet av den samme Kristi Ånd og ikke talte av seg selv.

Den hellige skrift, mente hun, var bare nødvendig for dem som ikke hadde Ånden, som opplyser sine barn direkte. «Det ville være svært galt», sa hun, «om en person ville bruke disse ytre midlene, som å lese og høre det skrevne ordet, etter at han har vendt seg bort fra alle skapte ting og direkte erfarer den guddommelige ledelsen. Om så

alle bøker gikk tapt, vet jeg det jeg trenger; Guds lys har aldri sviktet meg når jeg har trengt det. Lysets veiledning og evangeliet er ett og det samme.»

Ingenting kunne befeste henne mer i hennes innbilte åndelighet enn at hun også møtte motsigelse og motstand. Det finnes ikke noe mer villedende enn å tro at all motsigelse og forfølgelse i åndelige spørsmål alltid beviser at den som lider, er av sannheten.

Av Apg 23 ser vi hvilken strid og spenning det var mellom *fariseerne* og *saddukeerne*, enda ingen av partiene hadde et rett sinn. Og det er ikke uten grunn at apostelen så ettertrykkelig skiller mellom å *lide som kristen* og å *lide som ugjerningsmann eller som en som blander seg i andres saker* (1 Pet 4,15–16). Gir man ikke akt på dette skillet, kan man fort bedra seg selv og tro at man lider for Kristi skyld – som jo vanligvis er de troendes ære og kjennetegn – enda man ennå ikke er en troende.

Antoinette Bourignon kom også i strid med alle omkring seg. «Hun ble forfulgt overalt av foreldre, venner, prester og sjelesørgere», sier biografen. Over dette gledet hun seg og så det som et segl på Guds nåde.

Alt *hun* gjorde og sa, var for henne det mest rette; hver motsigelse hun møtte, var en forbrytelse. Alltid var *hun* uten skyld, alltid var det *hun* som var den undertrykte og urettferdig forfulgte – enda det var hennes ubrutte egenkjærlighet og selviskhet som naturlig satte henne i strid med alle. Ikke bare så hun med forakt bort fra den ytre ordningen i kirken; hun satte seg også opp mot foreldrenes myndighet – og det *uten nødvendighet*, når de bare ville stanse hennes egne underlige påfunn.

Når hun stadig spurte: «Herre, når skal jeg være helt din?», syntes hun alltid å få dette svaret: «Når du ikke lenger eier noe og dør bort fra deg selv.» Så spurte hun: «Hvor skal jeg kunne gjøre det?» Og røsten svarte: «I ørkenen.» Dette ordet festet seg dypt i sinnet hennes, og hun lengtet ikke etter noe annet enn ørkenen. Hun forsto ordet bokstavelig. Den åndelige tolkningen hun senere ga det, da hun hadde fått andre meninger, var bare et forsøk på å redde den indre røstens ufeilbarlighet – en utvei hun ofte grep til.

Mens hun nå tenkte på å dra ut fra verden, fra fedrelandet og hjemmet sitt, og i hemmelighet hadde skaffet seg en eremittdrakt for dette formålet, tenkte foreldrene tvert imot på å gifte henne bort. Det

opprørte henne i høyeste grad. Hun – Kristi brud, kalt til å gjenreise den kristendommen som var forsvunnet fra jorden (denne utsikten var blitt åpenbart for henne i et syn) – hun og en elendig kjøpmannssønn!

Foreldrenes ønske tjente bare til å fremskynde hennes egen plan. Siden det allerede var avgjort for henne at det hun hadde i sinne, var Guds vilje og befaling, så hun det som en hellig plikt å gjennomføre det. Foreldrenes nei holdt hun for en fristelse, og den samvittighetsuroen hun innimellom kjente over planen, holdt hun for en syndig svakhet.

Sent en påskeaften gikk hun inn på kammeret sitt. Hun kastet fra seg smykkene og klærne, skar av seg det lange håret, tok på seg eremittdrakten og en hårskjorte inntil kroppen og trakk grove sko på de bare føttene. Hun tok bare med seg én mynt for å kjøpe brød neste dag. Slik gikk hun ut av rommet sitt ved daggry.

Da hun sto på dørterskelen, fornam hun en straffende røst – kanskje denne: «Vil du da bryte Guds hellige ordning og overtre det første budet som det er knyttet løfte til, det som herlighetens Herre selv bøyde seg under i sitt kjøds dager?» Nei, den lød slik: «Hvor er din tro? Setter du din lit til en mynt?» Så kastet hun mynten fra seg, ba Gud om tilgivelse og sa: «Å Herre, min tro hviler ikke på en mynt, men på deg alene.»

Faren hørte henne gå ut av huset og spurte fra rommet sitt hvor hun skulle så tidlig. Hun svarte: «Til kirken», og han slo seg til ro. Så gikk hun. Og slik går man i mørke og villfarelse når man ikke frykter sitt eget hjerte og ikke holder seg fast til Guds ord. For hjertets egne, selvvalgte veier behager naturen, hovmodet og fornuften langt mer enn Guds enkle veier, som ydmyker oss.

Da Antoinette var kommet til landsbyen Blatton, noen mil hjemmefra, møtte hun en flokk ryttere som kjente henne igjen og tok henne fast. Men den fromme presten i Blatton fikk til slutt befridd henne fra dem og gjemte henne i kirken. For ham fortalte hun nå om sin åndelige tilstand og sitt forsett, og alt dette fylte ham med aktelse, ja, beundring. Likevel ga han henne å forstå at han først måtte tale med erkebiskopen av Cambrai om saken hennes før hun kunne fortsette vandringen.

Mens hun slik ble holdt skjult i kirken, fikk hun igjen en innbilt guddommelig åpenbaring, som kastet lys over et syn hun hadde hatt før. «Det betyr», ble det sagt til henne, «at du skal gjenreise min evangeliske kirke i et fellesskap av menn og kvinner som skal leve som de første kristne. Dette skal bære vakker frukt i min kirke; men så snart den faller bort fra det igjen, skal den alminnelige dom komme, for dette er min siste barmhjertighet.»

Dette øyeblikket ble avgjørende for livet hennes. Nå sto målet fast for henne, og hun strebet mot det gjennom nesten et halvt århundre med en utholdenhet som hadde fortjent en bedre sak. Hun tok sikte på intet mindre enn en helt ny bygning. «Jeg har forstått av Faderen», erklærte hun helt åpent, «at det ennå ikke finnes én sann kristen i verden.» Hun avviste alle som ville stå ved hennes side som selvstendige medhjelpere.

Også her gjorde den innbilte guddommelige røsten i hennes indre henne utmerkede tjenester. Så snart noen sto fram og ville ha Ånden uten å ha den fra hennes ånd, ble han åpenbart for henne i syner i den mest avskrekkende skikkelse.

En av hennes første bekjente i Amsterdam, Serrarius, hadde først rost henne over all måte og ville la skriftene hennes trykke, men tok senere offentlig avstand fra henne. Ham så hun slik i et syn: «Hun ble vist et sted der hun var sammen med Kristus, og denne Serrarius kom dit, tæret og mager; han våget ikke å *se* på henne og bøyde seg ned som om han krøp langs bakken.»

En annen gang roste noen en from mann svært høyt overfor henne. Da spurte hun Gud hvordan det sto til med sjelen hans. Svaret kom fra en indre røst i sjelens grunn – der hun innbilte seg at det ikke kunne bo noe bedrag, men der i virkeligheten *misunnelsens* bitre gift fløt. Svaret lød: «Han er i helvete.»

Vi har nå sett det innbilte guddommelige løftet eller oppdraget Bourignon fikk, og som ledet henne gjennom hele livet: at Guds kirke skulle gjenreises på jorden. Her er det kanskje ikke urimelig å fortelle på forhånd hvordan dette profetiske løftet gikk i oppfyllelse; av det skal vi vite om hun var av sannheten og talte ved Guds Ånd eller ikke.

Herren sier: «Kanskje du sier ved deg selv: Hva skal vi kjenne det ordet på som Herren ikke har talt? Når det ordet profeten taler i Herrens navn, ikke skjer og ikke går i oppfyllelse, da er det et ord som

Herren ikke har talt. Det er et ord som profeten i overmot har dristet seg til å tale, og du skal ikke være redd ham» (5 Mos 18,21–22).

Får vi nå se at den profetiske røsten som ledet Bourignon hele livet, ikke gikk i oppfyllelse, da viser det seg at det innbilte himmelske lyset ikke var annet enn lyktemenn som steg opp fra myra i hennes eget hjerte. Da var hennes indre røster ikke av sannhetens Ånd, men av ham som kalles løgner og løgnens far – kort sagt: Hun var et sørgelig offer for selvbedraget.

Hvordan gikk det så med hennes håp og strev? Så ynkelig som det overhodet kunne gå. Det hun stundom syntes å vinne, gikk alltid tapt igjen under hendene hennes. Uklare og umodne sinn sluttet seg i begynnelsen ivrig til henne. Men hvor forblindet de enn var, måtte de til slutt merke at de var havnet i tjeneste hos en hovmodig kvinne i stedet for å tjene Gud.

Hun gikk da også virkelig langt i sine krav. En gang spurte hun sin gud om hennes vilje skulle råde også i ytre ting og være rettesnor for tilhengerne hennes. Svaret var ja. Hun spurte videre om det måtte være slik også i de minste ting. Den indre røsten svarte at den som ikke lyder Gud i det minste og letteste, gjør det langt mindre i det store og vanskelige. Derfor la hun med stor frimodighet fram for vennene sine hva hun mente var Guds vilje, også i de minste ytre ting.

Men mange av dem ville ikke finne seg i denne ordningen. Hun bar tålmodig over med denne ufullkommenheten helt til hennes gud sa til henne: «Bær ikke lenger over med syndene deres.» Da begynte hun å refse dem alvorlig. Noen tok imot dette med takknemlighet i begynnelsen, andre trakk seg straks tilbake, og i lengden kunne ingen tåle det.

I Amsterdam hadde hun samlet et stort antall åndelige barn omkring seg. «Mange ble virkelig kraftig grepet», sier biografen, som selv var tilhenger av henne, «så de ga seg til å følge den evangeliske ånd og forsake verden fullstendig. Men Faderens kjærlighet ble kvalt av kjærligheten til verden, og til slutt ville ingen av alle vennene hennes finne seg i fellesskapet i det evangeliske livet, unntatt to eller tre av hennes siste venner. En ny liten flokk samlet seg snart omkring henne, men det varte ikke lenge før hun igjen sto alene med sine to eller tre venner.»

På samme måte gikk den lille flokken i Holstein fra hverandre, «og de fleste ble til og med hennes fiender og spottere». Slik gikk det hele tiden.

Da tiltakende sykdom varslet at døden var nær, sa en av vennene hennes at hun ennå ikke kunne dø, for de løftene Gud hadde gitt henne om å gjenreise Guds kirke på jorden, var ennå ikke oppfylt. Hun mente da at Gud godt kunne ta løftet tilbake fra menneskene, siden de foraktet den nåden han tilbød dem – og dermed prøvde hun å skjule at løftet hadde vært *ubetinget*. Da døden nærmet seg, sa hun: «Dør jeg, så er det ikke Guds vilje; for jeg har ennå ikke fullført det han sendte meg for.»

Her kan man se hvilken fryktelig ting et *bedratt hjerte* er. Heller gjør det Satan til herre over liv og død, heller gir det opp Gud, enn det gir opp seg selv. Her blir sluttsummen – galskap. Spener sier om denne Bourignon i sine «Theologische Bedenken»: «Når man først har begynt å ha høye tanker om seg selv, er ingenting lettere enn å fordype seg mer og mer i dem, så man ikke lenger vet å holde måte. Særlig når andre kommer til og stemmer i, kan de snart gjøre et ellers klokt, men innbilsk menneske til en narr.»

Men vi vender tilbake til fortellingen og sammenfatter kort det viktigste i Bourignons skiftende levnet. Erkebiskopen av Cambrai kom selv til Blatton. Han møtte henne med den dypeste ærbødighet og våget ikke å sette seg opp mot henne. Men da de sørgende foreldrene fikk vite hvor hun oppholdt seg, og vendte seg til erkebiskopen, befalte han henne å vende tilbake til foreldrene – stikk i strid med sin tidligere erklæring om at foretaket hennes var av Gud. Hun nektet nok å lyde, men måtte til slutt bøye seg.

Nå innredet hun kammeret sitt som en eremittbolig. Der hadde hun et bilde av den hellige Antonius, og hun laget seg en slags likkiste som hun brukte som seng. Som før sov hun bare tre timer og brukte resten av tiden til bønn.

Likevel ble foreldrehjemmet snart for trangt for henne igjen, enda hun hadde all frihet. Røsten fra hennes ånd sa igjen til henne: «Dra ut!» Hun innvendte at hun var en enfoldig pike som verken hadde makt eller anseelse til å utrette det minste. Men hennes gudsrøst svarte: «Jeg vil bruke de aller ringeste redskaper for å gjøre mennenes hovmod til skamme. Jeg vil gi deg alt du trenger; vær meg bare tro.»

Nå var beslutningen hennes tatt. Faren nektet henne bestemt sin tillatelse. Men skriftefaren hennes, en from, men trangsynt mann som hun hadde helt i sin makt, erklærte at farens forbannelse ikke kunne skade henne fordi hun sto i Guds nåde, og sluttet med disse ordene: «Gå i fred! Gud skal lede Dem.» Hun reiste seg fra knærne, gikk ikke hjem til foreldrene og overvant slik farens motstand og morens tårer for å følge Gud alene i denne forsakelsen – slik forteller hennes hengivne biograf.

Nå var det hennes hensikt å føre et ensomt liv, viet til Gud og avsondret fra alt jordisk. Erkebiskopen godkjente igjen planen hennes, anviste henne et avsides sted og ga henne sin velsignelse sammen med tillatelse til å grunnlegge et evangelisk fellesskap i Blatton.

Men da han ble bestormet fra alle kanter, skiftet han snart mening. Han erklærte at han nå hadde innsett at planen hennes ikke var av Gud, og at han derfor måtte trekke tillatelsen tilbake. Da sa hun – slik forteller hun i det minste selv – at hun fryktet han snart måtte dø. Og biskopen døde virkelig noen måneder senere. At hun nå ga å forstå at han døde fordi han hadde opptrådt slik mot henne, sier seg selv; det gjorde hun alltid i slike tilfeller.

Hun gjorde ennå mange forgjeves forsøk på å sette planen sin ut i livet. Til slutt fikk hun melding om at moren var dødssyk, og da vendte hun tilbake til foreldrehjemmet, drevet av en rest av barnlig kjærlighet. Det gjør et godt inntrykk å se henne bli der etter morens død, slik faren ønsket, og stelle huset for ham. Et øyeblikk blir man vel til mote når man hører at hun skjøttet husarbeidet ordentlig og stille og trofast pleide faren gjennom en tung og langvarig sykdom.

Da faren ble frisk igjen og giftet seg på ny, fikk hun grunn til å forlate hjemmet igjen. Drevet av indre uro dro hun omkring fra sted til sted helt til farens død – og hennes gud måtte gjøre uroen til en dyd ved å si til henne at hun burde sette hans ære over sin egen bekvemmelighet, for heller ikke Herren hadde hatt noen ro på jorden. Ved farens død tilfalt det henne en betydelig formue. Etter sin guds anvisning brukte hun den til et oppdragelseshjem for fattige piker og tok selv ledelsen.

Men det viste seg snart hvor dårlig en svevende fantasi forstår seg på å oppdra andre. Etter en tid oppdaget hun at alle barna sto i forbund med Satan.

De underligste ting skjedde i barnehjemmet; til og med for Bourignon selv viste djevelen seg i skikkelse av en liten, gammel, men livlig kone. Hendelsen var så naturlig som den kunne bli: Det var nemlig en virkelig, vanlig gammel kone. Men Bourignon, som bare fant Satan verdig som motstander, så i denne kona, som spottet henne og hjemmet hennes, selve den onde fienden. Til slutt grep byens øvrighet inn. Bourignon måtte forlate huset og fødebyen sin og dro til Gent.

Vi finner det overflødig å følge henne videre på alle hennes villfarne ferder. Vi nevner bare at hun fra nå av, drevet av indre og ytre uro, reiste fra land til land og fra by til by, og at hun oppholdt seg lengre tid i Holland, Holstein og Øst-Frisland. Overalt arbeidet hun med varm iver og utholdenhet for å fullføre sine innbilte guddommelige oppdrag, og ved sin overlegne ånd vant hun i begynnelsen mange venner og tilhengere på alle disse stedene. Men som allerede nevnt falt verket hennes alltid sammen igjen, og tilhengerne spredte seg.

Ved sin egen sjelsstyrke og den demoniske gaven hun hadde til å gjennomskue andres hjerter, hadde hun noe usedvanlig og imponerende i sin framferd. Hennes skarpe, gjennomtrengende ånd ga henne ofte innsikt i ting som lå utenfor vanlige menneskers synsvidde. Slik kan det forklares at hun fant så mange tilhengere og beundrere, ikke bare blant de uopplyste, men også blant opplyste og lærde.

Men et råd eller et verk som er av mennesker og ikke av Gud, går alltid til grunne. Forlatt av alle vennene sine døde også Bourignon til slutt i Franeker, i den mest sørgelige tilstand. Med henne døde også alle hennes verk og alle hennes innbilninger. *Fader vår, led oss ikke inn i fristelse!*

Kraften i et spørsmål

Den kjente garnisonspredikanten Moser ble en gang kalt til en høybåren herre som var dødens mann i dobbelt forstand. Han var knapt trettifem år gammel og lå dødssyk i sengen, utmagret som et beinrangel. Men over ham hvilte også – det visste man i hele landet – forbannelsen fra mange sjeler han hadde forført, forbannelsen fra et liv som var levd i skam og kastet bort, og fra en kropp som lastene hadde drept.

Den syke så ut til å ha sett seg om etter en kamerat og sekundant mot Mosers velkjente, knusende alvor, en som kanskje kunne avverge

eller i det minste dempe botspredikantens skarpe brodd. Da Moser kom inn i rommet, satt en høy stabsoffiser ved sengen – en mann som garnisonspredikanten, mente man, likevel måtte ha respekt for.

Moser bryr seg ikke om det. Som om han var alene med Gud og den sykes sjel, trenger han inn på mannen med spørsmål som evighetens alvor hviler over. Da avbryter stabsoffiseren ham og sier: «Alt dette er bare prat; etter døden er alt slutt.» Moser ser offiseren inn i øynene med sitt vanlige alvor og spør med sin sterke, gjennomtrengende stemme: «Vet De det sikkert?» Og se, krigsmannen blir stum og blek; etter noen minutter reiser han seg og går sin vei uten et ord.

Moser taler så videre med den syke. Han virker ikke mindre forskrekket enn stabsoffiseren over den underlige kraften i det enkle spørsmålet, men forblir likevel lukket og forherdet og svarer knapt på Mosers spørsmål. Da reiser garnisonspredikanten seg. Han forkynner for den ubotferdige at fordømmelse eller tilgivelse venter ham, og at himmelen og helvete er nær. Han vitner for ham om *hans* navn og kraft som har nøklene til himmelen og helvete, og legger valget fram for ham: velsignelse eller forbannelse. Så forlater han den syke.

Allerede neste morgen blir han kalt til ham igjen. Hvor annerledes var ikke alt blitt på én eneste natt! Den syke gråter, så godt hans halvt slukte øyne ennå makter, vrir hendene og kaller seg fortvilet en fortapt synder. Han jamrer seg høylytt for presten som han dagen før knapt hadde verdiget et svar.

Nå viser Mosers kraft seg fra en annen side. Med en stemme så høy at den overdøver den fortvilte mannens jammer, ber han en bønn for den syke og lar ham si den etter seg – en bønn full av tillit og levende tro til ham som ikke vil synderens død, som ikke vil støte bort noen som kommer til ham, men er kommet for å frelse syndere og gjøre alle salige som påkaller hans navn.

Overvunnet av denne kraften ber den syke etter ham, først med angst i stemmen, siden med tillit. Ofte blir bønnen avbrutt av hete tårer og brutte ord: «Å Gud, å Gud, gjelder dette også meg? Finnes det virkelig nåde i himmelen også for meg, en fortapt synder?»

Moser svarte i den gamle sangens ånd:

«Ingen hyrde leter så
etter sauen som gikk tapt.
Kunne du Guds hjerte se,

hvor ømt det slår for deg,
hvor det tørster, lengter sårt
etter den som gikk sin vei,
skilte seg fra hjorden hans –
du ville gråte av glede.»

Med den levende troens kraft river han den synkende sjelen opp til korset, der seieren over helvete og død er. Den syke levde ennå en tid. Han døde inderlig knust og angrende, men samtidig glad – med navnet til ham som *rettferdiggjør den ugudelige*, på tungen og i hjertet.

En omvendelse og et levnetsløp

Et brev fra en lekmann i Norrland – enda et eksempel på de mange og harde stridene det koster når en sjel skal befris fra det adamittiske fordervet som rår, og fra den *sterkes* vold, ved «en som er sterkere» (Luk 11,21–22).

«Min mor døde da jeg var seks år gammel. Ti år gammel måtte jeg forlate hjemmet, og to år senere døde min far. Den eneste arven jeg fikk med meg hjemmefra, var at jeg hadde lært å lese godt. Allerede som trettenåring begynte jeg å tvile på at jeg noen gang skulle komme til Gud. Guds ord i loven var for meg en sannhet som ikke kunne rokkes. Derfor gikk jeg i alle ensomme stunder og tenkte på hvordan det skulle bli for meg i den evige fordømmelsen. Ofte ønsket jeg at jeg aldri var født – alt sammen fruktløse ønsker! Jeg så for meg en evig elendighet uten det minste håp.

«Den gangen fantes det ingen venner av Gud og hans ord her som jeg kunne vende meg til. Jeg gikk alene med min hellige sorg, dag etter dag og uke etter uke. Bekymringene jagde jeg bort med adspredelser så godt jeg kunne, og av og til lyktes det også. Som sekstenåring kom jeg i lære hos min bror og gikk så omkring i bygda. En tid ble jeg vill og lettsindig og tenkte sjelden på sjelen.

«Men uventet fikk jeg en dyp sorg. Det var bare én ting i verden som hadde noen verdi for meg, og til slutt kunne jeg ikke få den. Nå var villskapen borte. Jeg begynte å lese flittigere i Guds ord, og nå våknet også tanken på å bedre meg. Det tok jeg også fatt på, og det gikk riktig bra. Jeg holdt meg borte fra mye ondt og gjorde også noe godt. Og for det som ikke kunne bli helt rent, trøstet jeg meg med at Gud er nådig, og at alle er syndere.

«Dette byggverket av egenrettferdighet sto i noen år. I den tiden giftet jeg meg, 24 år gammel, og fikk husholdningsbekymringer. Disse og mange andre omstendigheter gjorde at denne kristendommen min begynte å rase sammen. Jeg ble urolig igjen. Tanken på døden, dommen og evigheten sto stadig for min sjels øyne. Ofte ble jeg så forferdet at hele kroppen skalv, for nå mente jeg at jeg hadde forspilt Guds nåde.

«Jeg tok fatt på å bedre livet mitt igjen, men jo mer jeg strevde med det, desto elendigere ble jeg. Jeg ble mer og mer engstelig og forferdet. Alt det ulykkelige jeg hørte om, trodde jeg skulle ramme meg. Jeg torde knapt sovne om kveldene, for jeg var redd for å dø og våkne i helvete. Helsen min led også under det, så jeg orket ikke å arbeide. Jeg kunne ikke si til et eneste menneske hvordan jeg hadde det – jeg visste det ikke engang selv.

«Da dette hadde vart et halvt år, begynte det å hviske i ørene mine, eller i hjertet, om selvmord. Det skremte meg forferdelig, men det var som om fienden skulle ha makt til å tvinge meg til det. Jeg begynte å rope mer til Gud om hjelp, for nå fryktet jeg en evig undergang. Jeg kunne lite lese i Guds ord, for jeg fant ingen smak i det. Jeg oppsøkte prestene våre, men de forsto seg ikke på sykdommen min. Jeg søkte også leger, men like fruktløst.

«Etter nesten et år, da nøden hadde nådd toppen, gikk jeg til en sjelesørger i et annet sogn. Han forsto meg noenlunde, selv om han selv ikke gikk særlig dypt, som jeg senere har skjønt. Men han talte svært vakkert med meg om Jesu kjærlighet til syndere. Det gjorde meg så glad at jeg i et par dager syntes jeg ikke var på jorden, men i en helt ny verden. Nå begynte jeg også å lese Guds ord med større lyst. Den søte følelsen forsvant nok igjen, men jeg begynte likevel å bruke Guds ord mer på meg selv og fant også noe trøst i det.

«I påskehøytiden 1832 dro jeg til N. sogn. B.s preken langfredag var for meg som når noen river opp et halvt legt sår. Jeg ble igjen svært bedrøvet. Jeg fikk også snakke med B. og hørte prekenen hans påskedag, men var like trøstesløs. Det var som ild i brystet mitt.

«Annen påskedag gikk jeg til S. sogn for å høre pastor B. Ved det første verset som ble sunget i kirken, ‹Den korte stund jeg vandrer her, hva frykter jeg og klager› osv., var det som om en stor stein var veltet fra hjertet mitt. Nå strømmet øynene mine over av gledestårer

hele dagen. Jeg syntes prekenen var så skjønn og så evangelisk, og at alt dette gode var mitt. Jeg var så glad og lykkelig at den sju mil lange veien min syntes som ingenting. Nå leste jeg mye i Guds ord, med stor lyst og velsignelse. Nå trodde jeg også at all fare var over. Jeg så nok noe annet i Ordet, men jeg trodde mer på det jeg følte, enn på det Ordet sa.»

Her avbryter vi den gode mannens fortelling et øyeblikk. Nettopp dette siste – «jeg trodde mer på følelsen min enn på Guds ord» – forklarer hele historien, og det må tjene oss alle til lærdom. Se hvilken dypt skjult kunst og hemmelighet *troen* er! Vi ivrer og farer vill, spør og søker, men hva Gud eller presten enn sier, tror vi likevel bare vår egen følelse. Vi kan umulig treffe det lille punktet som heter: *Stans, ta Gud på ordet, tro bare det Gud selv har sagt!*

Nei, vi ivrer og farer vill, søker og spør – blir snart glad og snart sorgfull, og det ene med like liten grunn som det andre.

Det store, kraftige, ene, evige og faste – nemlig det *Gud* har gjort, det *Gud* har sagt, det *Kristus har vunnet, skjenket og lovt oss* – det regnes for ingenting, det flyr vi forbi. Slik holder vi på til vi endelig, sent om sider, lik denne mannen, etter mange engstelige strider og sørgelige erfaringer, lærer å gi akt på Ordet og blir stille. Da samles alt det vi har samlet, vunnet og lært, i ett eneste punkt: *Tro Ordet, ta Gud på ordet*. – Men nå lar vi mannen fortelle videre.

«Igjen begynte synden å røre seg, og igjen ble jeg forferdet. Riktignok hadde jeg nå lært å gi mer akt på Ordet: Jeg ba og jeg leste. Men det ble likevel en tung tid igjen. Særlig var det én knute jeg hadde vanskelig for å løse. Jeg så at Gud krevde *hjertet* og *indre renhet*, men hjertet mitt var så urent. Jeg så nok også at Jesus hadde oppfylt loven. Men skulle jeg få hans lovlydighet tilregnet meg for Gud? Eller skulle jeg ved Den Hellige Ånds verk i meg bli slik at jeg selv holdt loven, før jeg fikk tro og være glad? Det var et vanskelig spørsmål for meg. – Men til slutt fikk jeg god opplysning om dette gjennom Luther.

«Nå var jeg stort sett trøstet og glad, men også ofte bekymret. Samtidig fikk jeg likevel mange beviser på Frelserens kjærlighet og trofasthet som hyrde. Jeg savnet sårt veiledning av trofaste prester, men da var han selv min gode hyrde.

«En dag leste jeg Joh 17, om hvordan Jesus ba for disiplene sine. Da tenkte jeg: Å, om denne bønnen også hadde vært for meg! Den ville ha

hatt vekt hos Gud! Men dette kan da ikke gjelde meg; det var visst bare for disiplene hans. Så kom jeg til vers 20, der det står: ‹*Jeg ber ikke bare for disse, men også for dem som ved deres ord kommer til tro på meg.*› Å, hvor godt det gjorde meg! Nå så jeg at han hadde bedt dette også for meg, for også jeg var en av dem som ‹ved deres ord› hadde begynt å tro på ham.

«En annen gang, en kveld da de andre sov, leste jeg i profeten Daniel. Jeg ba og var bedrøvet, men fant ingen trøst. Jeg bare sukket: Gud, Gud, vær meg synder nådig! Da hørte jeg en røst som sa til meg: *Vær frimodig, min sønn! Dine synder er deg forlatt!* Hvor salig det var for meg, kan jeg ikke beskrive – for ikke å nevne flere slike erfaringer.

«Etter hvert forsvant nok slike følelser, og jeg begynte mer og mer å gi akt på selve Ordet. Men erfaringene var visst en støtte for troen min. I den tiden begynte jeg også å synes at jeg var kommet nokså langt fram på kristendommens vei – om ikke akkurat en far, så i alle fall en voksen mann i nåden. Jeg hadde erfaring og også litt forstand, så ‹når jeg hadde talt, var det ingen flere som tok ordet›, som Job sier.

«Men jeg grøsser når jeg tenker på det som nå fulgte i livet mitt (de umiddelbare følgene av hovmodet!): en liten *forseelse*, om jeg kan kalle det så – og hjertet mitt sto i brann, slik en vådeild blusser opp i en fart. Jeg ble forferdet. Jeg tok til bønnen og ba om hjelp, men hjelpen uteble, og hjertet ble lagt i lenker. I begynnelsen prøvde jeg å kvele denne ilden, men det var umulig. Jeg ble dratt som av to makter og sto selv som en maktesløs tilskuer til striden. Å, hvilken jammer og nød!

«Led jeg nederlag, vendte jeg meg riktignok til Gud igjen og kunne ikke slå meg til ro før jeg igjen hadde min Fars vennskap. Men jeg ventet alltid på å bli befridd fra det onde i meg, og da jeg ikke var trygg på denne befrielsen, kunne jeg heller ikke være riktig glad. Å, hvor jeg jamret meg i den tiden! Å, hvor jeg tenkte på mine tidligere dager! Iblant fikk jeg nok evangeliets trøst, men denne ynkelige striden ble altfor lang for meg; jeg kunne ikke se noen ende på den.

«I den tiden gikk jeg ofte til et nabosogn som hadde en opplyst og alvorlig prest. Men prekenene hans gikk ikke lenger enn til den første omvendelsen, så i min situasjon fikk jeg verken trøst eller veiledning der, og jeg gikk alltid enda mer bedrøvet hjem igjen.

«Nå begynte det å mørkne for min sjels øyne. En tykk, svart sky sto mellom Gud og meg, og jeg så ingen utvei. Jeg fikk stadig mindre

krefter i striden og kunne heller ikke angre synden så bittert som før. Nå begynte jeg å fundere på om det ikke var best å ta avskjed med min Gud. Men det ble for tungt når jeg tenkte på de salige stundene jeg hadde hatt hos min Frelser, og på den skjebnen som i alle fall ventet meg uten ham.

«I denne jammeren leste jeg i Praetorius, blant annet disse ordene på side 120: ‹Jeg trosser deg, djevel, om du vil skremme og forvirre meg, når jeg av hjertet tror at jeg er rettferdig for Gud og i nåde hos ham, uavbrutt og evig, *uten at min verdighet hjelper meg til det, eller mine synder hindrer meg fra det*.› Ved disse ordene ble det noe underlig i hjertet mitt. Jeg tenkte: Her står det ‹at mine synder ikke hindrer meg fra rettferdigheten›. Er det virkelig sant? Det begynte å gi meg liv; blodet syntes å røre seg varmere i årene mine.

«Omtrent samtidig fikk jeg også tak i boken *Hemmeligheter*. Nå begynte jeg virkelig å se hva Jesu *forsoning* betydde. Jeg begynte å forstå Paulus når han setter *Kristus* og *Adam* opp mot hverandre. Nå så jeg en herlighet i Kristus som jeg aldri hadde sett før. Jeg så at hvor stor og tung synden enn er, er den likevel bare det vi har i *Adam*. *Kristus* og det vi har i ham, står like fullt fast og er tusen ganger større – ja, mot Kristi rettferdighet er synden bare som en dråpe mot hele havet. For en nåde, for en herlighet!

«Fristelsene mine uteble nok ikke helt – nei, dessverre kjenner jeg dem ennå mange ganger. Men siden har jeg likevel hatt en talsmann hos Faderen, Jesus Kristus, Den Rettferdige. *Hans ord og løfter* er nå blitt det sikreste pantet for meg. Og det er ikke bare disse grove fristelsene som *uroer* meg – nei, hjertet mitt er rett og slett som en bunnløs dy av all slags urenhet. Men midt mens tårene har rent over det onde i meg, har hjertet mitt ofte kunnet hoppe av glede over nåden i Kristus.

«Slik står det nå til med meg. Riktignok synes jeg det er altfor urimelig at en så arm og elendig skapning som jeg skal være Guds barn. Hjertet mitt lever for det meste i ønsker og sukk: Å, det er jo sant! Å, om jeg kunne holde det så visst og fast som det virkelig er! osv. Likevel holder jeg meg til det og kan aldri slippe det. Og å tvile på det ville jo være å gjøre Gud til en løgner – måtte Gud i sin nåde bevare oss fra det!

«Slik blir jeg selv mer og mer til intet, men Kristus og Ordet blir mer og mer alt for meg. Samtidig har jeg et lite håp om at jeg en gang skal se ham, se ham i de levendes land – ham som jeg her har trodd på,

enda jeg ikke har sett ham, ‹den trofaste Frelser som fulgte meg her, tilgav meg alle feil og trøstet meg!› – – – Ja, vi skal se ham! Amen.»

Hjemkomst- og bryllupsgleden

eller den salige trosvissheten.

Den følgende fortellingen om en manns omvendelse og herlige trosvisshet gjengir salige Johann Porst i sin bok om hvordan Gud fører sjelene på forskjellige veier. Han skriver:

Jeg kjenner en mann i Kristus – jeg sier sannheten og lyver ikke. Han var oppdratt på verdens vanlige måte og hadde levd livet sitt i mange slags dårskaper, lyster og forfengeligheter. Men helt fra ungdommen av hadde han likevel kjent mange nådebesøk, dragninger og slag på hjertet og samvittigheten. Derfor ble han til slutt mer og mer engstelig og lei av det livet han hittil hadde ført, og han begynte å tenke på å vende om til Herren.

Snart førte Gud ham også til et sted der nådens Ånd grep hjertet hans gjennom Ordet. Han kom til alvorlig omvendelse og sorg over syndene sine. Men fordi han sank ned i et lovisk vesen, ble han gående hele tre år i dette selvvirksomme omvendelsesarbeidet og kunne ikke komme til noen visshet om han var et Guds barn eller djevelens.

Så gikk han en langfredag for å høre en preken som en rettskaffen lærer holdt om Kristi lidelse. Mot slutten av prekenen formante predikanten alvorlig alle som sto i et omvendelsesarbeid, til å gå helt inn i fellesskapet med Jesu lidelse og død; da skulle de etter en sorgfull langfredag ufeilbarlig få en glad påskemorgen osv. Da fattet denne mannen igjen et alvorlig forsett om å følge formaningen. Han fastet, han ba, han kjempet av all kraft den dagen og den neste, helt til klokken tre om ettermiddagen, da den vanlige forberedelsesprekenen til påskehøytiden skulle holdes.

Da gikk han til kirken. I fastetiden hadde den nevnte predikanten sammenlignet Kristus med Josef og vist hvordan han ble hatet, misunt, forfulgt og solgt av brødrene sine. Nå tok han derfor for seg 1 Mos 45,1–9 i forberedelsesprekenen, særlig vers 4: «Jeg er Josef, deres bror» osv.

Til slutt kom han med en inntrengende formaning til alle som var tynget av sitt omvendelsesarbeid, og sa blant annet: «Dere sjeler som kjenner og erkjenner deres elendighet, og som kjemper og sukker

etter Guds nåde under den – til dere taler nå deres Frelser og sier: Jeg er Jesus, deres bror, som dere har solgt med syndene deres. Og vær nå ikke bekymret, og tenk ikke at jeg er vred fordi dere solgte meg hit! For det var for deres liv og vel at Gud ga meg i døden for dere.»

Ved disse ordene strålte plutselig et salighetens lys ned i sjelen hans, og han trodde fullt og fast at det var Jesus selv som sa disse ordene til ham. Riktignok kom han straks i tvil igjen om han skulle våge å ta denne vennlige tiltalen til seg, for følelsen og minnet om syndene hans var ennå for mektige i ham.

Men jo mer han innvendte mot det, desto kraftigere ble røsten: «Jeg er Jesus, din bror, som du har solgt med syndene dine! Men tenk nå bare ikke at jeg er vred på deg, for det var for ditt liv at Gud ga meg i døden.»

Ved disse tilropene gikk det ham akkurat som Josefs brødre: Han kunne ikke fatte nåderøsten, så forferdet var han for Kristi ansikt. Men da tilropet ble gjentatt uten stans – «Jeg er Jesus, din bror, kom nå hit til meg!» – ble han overøst med en slik fryd at gledestårene strømmet.

Bare med nød kunne han holde seg fra å rope høyt i menigheten og skape uro. Han svøpte seg inn i kappen og stappet lommetørkleet i munnen for å demme opp for et forstyrrende utbrudd av den gleden som overveldet ham. Men da rant tårene i stedet desto rikeligere, så han – som det heter – badet i dem.

Hjertet hans fløt over og var fylt av fryd, for han var viss på at syndene hans var forlatt, og at han hadde nåde og barnekår hos Gud. Nå kjente han seg rede og villig til å gi livet sitt tusen ganger for sin Frelsers ære. Overfor menneskene ble han forlegen og syntes at alle så på ham; derfor ble han værende i kirken til alt folket hadde gått ut.

Da han kom hjem, leste han kapittel 45 i 1 Mosebok en gang til for å nyte denne trøsten og nådeforsikringen enda lenger. Da sto Jesus igjen for ham i ånden og ropte til ham på ny: «Jeg er Jesus, din bror, som du har solgt med syndene dine. Og tenk nå ikke at jeg er vred på deg, for det var for ditt livs skyld at Gud ga meg hen.»

Men nå ble de forskjellige syndene hans stilt fram for øynene hans, hver for seg, og det var som om Jesus ga ham en særskilt forsikring om tilgivelse for hver synd han hadde gjort med hvert enkelt lem.

Slik ble for eksempel syndene han hadde gjort med munnen, stilt fram for ham: Han hadde ført Guds ord og navn på tungen, «forkynt for andre», men selv «hatet tukt». Da hørte han Jesu forsikring: «Tenk bare ikke at jeg er vred på deg fordi du har vanæret meg med munnen din, for det var nettopp for å sone slikt at Gud sendte meg hit. Jeg er Jesus, din bror.»

Slik ble han ved hvert av Kristi lemmer minnet om syndene han hadde gjort med de samme lemmene, men samtidig, som sagt, forsikret om at de var tilgitt. Da han kom til øynene og i ånden så Jesu øyne, som strålte av kjærlighet, ble inntrykket av denne nåden og kjærligheten så mektig at han ikke lenger kunne bære det. Han måtte be Gud om enten å stanse nådestrømmen eller å ta ham til seg med det samme.

Da lærte han å forstå ordene i Høysangen: «Vend dine øyne bort fra meg, for de overvelder meg!» Og hele denne salige erfaringen forklarte ham Davids ord: «De blir rikelig mettet av det gode i ditt hus, og av dine gleders strøm gir du dem å drikke» (Sal 36,9).

Bare det at det er mulig å få en herlig visshet om at Gud har benådet oss, burde jo vekke den inderligste lengsel i oss og få oss til å søke den med største alvor.

Men ingen må tro at alle skal komme til troen på denne følbare og smeltende måten. Det vesentlige og nødvendige er dette: Mens jeg i min vantro strevde etter en egen trøst, er jeg blitt overvunnet av Gud og ført til tro i den enbårne Sønns navn ved hans søte løfter – og slik har jeg ved troen virkelig fått visshet om at syndene mine er forlatt, og er kommet til et nytt liv.

Følelsene er uendelig forskjellige, men troen er én – og troen er det eneste hele Skriften overalt knytter saligheten til. Vær derfor glad når du – stikk i strid med forstanden og følelsen din – bare ved Ordet virkelig har fått nåde og kan tro det. Da får du, i stedet for en så overveldende følelse, bare denne fortrolige tiltalen av din Frelser: «Salig er du som trodde! For fullbyrdet skal det bli som er sagt deg av Herren.»

En uventet frukt

Hans navn er Under. Jes 9.

La oss ikke bli trette av å gjøre det gode! For når tiden er inne, skal vi høste, så sant vi ikke går trett.

Disse ordene av den hellige apostelen bør vi alle legge oss vel på hjertet – predikanter, misjonærer og hver enkelt kristen. For denne *trettheten* er en sykdom som henger ved alt som heter menneske. Derfor blir vi glade når Herren nå og da viser oss enkelte eksempler på hvordan et såkorn vi trodde var tapt, har spirt opp her og der. Et svært underfullt eksempel av dette slaget skal fortelles her.

Det var i begynnelsen av Krimkrigen. Den franske havnen Toulon myldret av soldater som skulle skipes over til Orienten, og det var et svært livlig syn. Det franske flagget vaiet lystig på skipet, og militærmusikken spilte de muntreste visene.

Spøk og narrestreker, vin og dans og utskeielser av alle slag skulle jage sorgen og dødens bitterhet bort fra disse arme slaktofrene, som gikk døden i møte. Hjertene deres var revet i stykker av smerten ved å ta farvel med det elskede fedrelandet, og øynene var ennå ikke tørre etter avskjedstårene da de skiltes fra far og mor.

Midt i all denne stormende lystigheten går en from bibelselger fra skip til skip for å by de utreisende soldatene den eneste boken som grundig og varig trøster hjertet, lindrer smerten og tar brodden fra døden. Den ene viser ham bort med høflighet, den andre med hån, men han har likevel den oppmuntringen at han her og der treffer en soldat som gjerne gir noen kroner for denne guddommelige skatten.

En ung soldat så ut til å være en av disse. Han viste den største lengsel etter den hellige boken, og da han sa at han var fattig, ble han tilbudt Det nye testamente for halv pris. Men soldaten sa at han ikke hadde en øre, men likevel så gjerne ville eie en bibel.

Bibelselskapene hadde uttrykkelig pålagt selgerne sine å ta betalt for hver bibel, om enn aldri så lite, for at gaver ikke skulle føre til misbruk og forakt. Likevel mente bibelselgeren at han denne gangen hadde rett til å gjøre et unntak fra regelen. Han gir soldaten et eksemplar av Det nye testamente, for både ansiktet og ordene hans uttrykker en inderlig lengsel etter det.

Men hvem kan beskrive vår fromme bibelselgers forferdelse og smerte da soldaten, straks han har fått boken i hånden, bryter ut i en skrallende hånlatter som alle omkring stemmer i!

Soldaten hadde nemlig veddet med kameratene sine på at han skulle spille fattigdom og bibelhunger så godt at han fikk en bibel gratis. Veddemålet var vunnet, og nå håner han den stakkars kolportøren: «Din dumme stakkar, kunne du innbille deg at jeg brydde meg om biblene dine? Jo, det er sant, til noe duger den: Hver morgen skal jeg tenne pipa mi med et blad av den – og til din ære skal jeg begynne med det på stående fot.» Med disse ordene rev han det første bladet ut av Bibelen og gjorde det til en fidibus.

Vår stakkars bibelselger ble så nedslått over at velviljen hans var blitt gjort narr av, og over all denne hånen, at han i den første bitterheten helst ville ha gitt opp dette arbeidet helt. Men noen ord fra Bibelen ga ham mot igjen: *Kast ditt brød på vannet, for i tidens løp skal du finne det igjen* (Fork 11,1).

Han trakk seg tilbake til en stille krok og falt ned for Herren i brennende bønn for den forherdede soldaten: at Herren ville tilgi ham og likevel la Bibelen som han hadde fått og nå hånet, bli til velsignelse for hjertet hans.

Atten måneder var gått. Mange, mange av soldatene som ble skipet ut fra Toulon i de dagene, hadde funnet døden i løpegravene ved Sevastopol og på slagmarkene ved Alma og Inkerman. I mellomtiden hadde vår bibelselger dratt gjennom Frankrike med sin kostbare vare. En kveld kom han til en liten landsby inne i Frankrike, utslitt og matt av solsteken og arbeidet og med en tung bokpakke på ryggen.

I huset der han går inn, finner han husfolket, særlig far og mor, i dyp sorg. De forteller den medfølende fremmede at de nettopp hadde fulgt sin eneste sønn til graven. Han hadde kommet glad hjem fra Krim til foreldrehjemmet, men de regnfulle nettene i løpegravene og de store påkjenningene hadde undergravd helsen hans. Han var kommet hjem med tuberkulose og var nå til slutt død.

«Vi så nok at han skulle dø», sa foreldrene, «og vi har også ofte sagt det til ham. Men det var noe underlig med ham. Mens vi og alle vennene hans var utrøstelige, var han selv så rolig og lykkelig. Han fryktet slett ikke døden, men talte bare om Gud til oss.»

«Men», spurte bibelselgeren, som ble svært grepet av fortellingen, «sa han også hvilken grunn han hadde for denne trøsten og freden?»

«Ja», svarte de, «han hadde en bok som han kalte Bibelen. I den leste han uavbrutt, og derfra hentet han alt han sa.»

«Å, vis meg den boken hans!» sa bibelselgeren ivrig.

De bar den da fram til ham. Da han åpnet den, manglet de tjuefem første bladene; de var revet ut. Men på innsiden av permen sto det skrevet noen linjer: «Den og den datoen fikk jeg denne bibelen i gave i havnen i Toulon.» (Det stemte nøyaktig med tiden.) «I lang tid spottet jeg denne boken, men den og den datoen begynte jeg å lese i den. Her har jeg funnet Guds ord. Det har grepet hjertet mitt, og den og den dagen fant jeg fred.»

Tenk deg vår bibelselgers følelser! Han hadde ingen ord for dem. Her så han den samme boken som han hadde gitt bort i beste mening og lidd så mye for. Her så han den spottende soldaten – og her så han den store og underfulle Gud, som hadde latt den foraktede og lemlestede boken bli til trøst for den som foraktet den, og til å lede ham til det evige liv.

Zwickau-profetene i reformasjonstiden

Forkynneren sier: «Det er intet nytt under solen.» I det minste i hovedtrekkene finner vi hver ny foreteelse igjen i historien, og derfor kaster historien lys over mange spørsmål. Det er lærerikt å se hva som skjedde i reformasjonstiden. Det vi her gjengir, er hentet fra Merle d'Aubignés utmerkede reformasjonshistorie, bok 9, kapittel 7. Der heter det:

I hver stor åndelig bevegelse i kirken ser man alltid at noe urent blander seg med sannheten som bryter fram, og at en og annen rent menneskelig reform dukker opp – som for desto bedre å bevise at den guddommelige er ekte. Slik bar flere falske messiaser på Kristi tid vitnesbyrd om at den rette var kommet. Heller ikke reformasjonen i det sekstende århundre slapp unna en slik foreteelse, og det var den lille byen Zwickau som skulle bli skueplassen for den.

I denne byen fantes det flere personer som var blitt rystet av bevegelsene som gikk gjennom kristenheten. I stedet for i enfold å søke hjertets helliggjørelse jaget de etter umiddelbare åpenbaringer og gav seg ut for å være kalt til å fullføre den reformasjonen Luther bare hadde antydet.

«Hva skal det være godt for å holde seg så nøye til Bibelen?» spurte de. «Bibelen, alltid Bibelen! Kan Bibelen da tale til oss? Er den ikke utilstrekkelig til å undervise oss? Hvis Gud hadde villet opplyse oss

gjennom en bok, ville han da ikke ha sendt oss en bibel fra himmelen? Det er bare Ånden som kan veilede oss. Gud selv taler til oss. Gud selv åpenbarer for oss hva vi skal gjøre og si.» Akkurat som Romas tilhengere angrep disse sværmerne selve grunnvollen som hele reformasjonen hviler på, nemlig at Guds ord er tilstrekkelig.

En enkel klesvever ved navn Nikolaus Storch forkynte at engelen Gabriel hadde vist seg for ham om natten. Engelen hadde åpenbart ting som han ennå ikke kunne fortelle, og sagt til ham: «Du skal sitte på min trone.»

Markus Stübner, en tidligere student i Wittenberg, sluttet seg til Storch og gav opp studiene, for han påstod at han umiddelbart fra Gud hadde fått gaven til å tyde Skriften. En annen klesvever, Markus Thomas, slo seg sammen med dem, og Thomas Münzer, et fanatisk menneske, gav den nye sekten form og skikkelse.

For å ligne Kristus valgte Storch ut tolv apostler og syttito disipler blant tilhengerne sine, og akkurat som en sekt i våre dager forkynte de høylytt at Guds kirke endelig enda en gang hadde fått apostler og profeter.

De nye profetene ville gå i de gamles fotspor, og snart kunne de sitt himmelske budskap. «Ve, ve!» sa de. «En kirke som blir styrt av så fordervede menn som biskopene, kan ikke være Kristi kirke. Kristenhetens gudløse styresmenn må styrtes. Om fem, seks eller sju år skal en altomfattende ødeleggelse bryte ut i verden. Tyrken skal innta Tyskland; alle prester skal drepes, selv de gifte. Ikke ett ugudelig, ikke ett syndig menneske skal bli i live. Og når jorden er renset med blod, skal Gud opprette et rike der; Storch skal få den høyeste makten og overlate styret over folkene til hellige menn. Da skal det bare være én dåp og én tro. Herrens dag nærmer seg, og verdens ende er for hånden. Ve, ve, ve!»

Deretter erklærte de nye profetene barnedåpen ugyldig og oppfordret alle mennesker til å ta imot den sanne dåpen av deres hender, som et tegn på at de var tatt opp i Guds nye kirke. (*De gifte prestene hadde nok noe lys, mente de, siden de hadde brutt med paven – men ikke nok til å slippe unna straffedommen.*)

Disse prekenene gjorde et mektig inntrykk på folket. Noen fromme sjeler ble rørt ved tanken på at kirken igjen hadde fått profeter, og alle som elsket det underfulle, kastet seg i armene på sværmerne.

Men dette gamle kjetteriet, som alt i middelalderen hadde vist seg i montanismens skikkelse, fant en kraftig motstander i reformasjonen. Nikolaus Hausmann, som fikk det vakre vitnesbyrdet av Luther: «Det vi lærer, det gjør han», var prest i Zwickau. Denne rettskafne mannen lot seg ikke føre vill av de falske profetenes påstander. Han satte en stopper for Storchs og tilhengernes hunger etter det nye, og begge diakonene hans stod ham bi.

Men da kirkens tjenere stengte veien for sværmerne, kastet de seg ut i andre ytterligheter. De holdt sammenkomster der det ble forkynt omstyrtende lærdommer. Folket kom i bevegelse, og uroligheter brøt ut. En prest som bar det hellige sakrament, ble overfalt med steinkast; den borgerlige øvrigheten grep inn og kastet de voldsomste i fengsel. Storch, Markus Thomas og Stübner ble harme over dette og drog av sted til Wittenberg, ivrige etter å forsvare seg og klage sin nød.

De kom fram den 27. desember 1521. Først gikk Storch med en landsknekts gange og holdning, og etter ham fulgte Markus Thomas og Stübner. Uroen som rådde i byen, kom dem til gode. De nye profetene fant god jordbunn i de allerede sterkt opprørte sinnene hos borgerne og studentene, og i tillit til at de var velvillig stemt, gikk de straks til professorene for å få et godt vitnesbyrd av dem.

«Vi er sendt av Gud for å undervise folket», sa de. «Vi har fortrolige samtaler med Herren; vi kjenner det som skal komme – kort sagt: Vi er apostler og profeter og påberoper oss doktor Luther.» Denne underlige talen satte lærerne i forundring.

«Hvem har befalt deg å preke?» spurte Melanchthon sin tidligere elev Stübner, som han hadde tatt inn i huset sitt.

«Vår Herre Gud.»

«Har du skrevet noen bøker?»

«Vår Herre har forbudt meg det.»

Melanchthon ble enda mer forskrekket og forvirret. «Disse menneskene er usedvanlige ånder», sa han, «men hva slags ånder? … Bare Luther kan avgjøre det. På den ene siden vil vi vokte oss for å slukke Guds Ånd, og på den andre siden vil vi ikke la oss forføre av djevelens ånd.»

Den bråsinte Storch forlot snart Wittenberg, men Stübner ble igjen. I iveren etter å vinne tilhengere streifet han gjennom hele byen og prøvde å overbevise snart den ene, snart den andre, og mange god-

tok ham også som en Guds profet. Særlig la han an på en ung schwaber ved navn Cellarius, en venn av Melanchthon. Cellarius drev en lærd og godt besøkt skole og trodde snart fullt og fast at de nye profetene var sendt av Gud.

Melanchthon ble stadig mer urolig og rådvill. Det var likevel ikke så mye Zwickau-profetenes åpenbaringer som uroet ham, men snarere den nye læren om dåpen. Den syntes han stemte med fornuften og var vel verd å tenke over, «for», sa han, «man må verken lettsindig forkaste eller godta noe som helst».

Slik er den rette reformasjonsånden. Melanchthons nøling og engstelse viser at han var oppriktig, og gjør ham kanskje mer ære enn en motstand som var planlagt på forhånd.

Selv kurfyrsten, som Melanchthon kalte «Israels lampe», var i villrede. Profeter og apostler i kurfyrstedømmet Sachsen, slik som i Jerusalem i gammel tid! «Det er en viktig sak», sa han, «og som lekmann kan jeg ikke forstå den. Men før jeg handler mot Gud, tar jeg vandringsstaven og gir avkall på riket mitt.» («*Electori lucernæ Israel.*»)

Til slutt lot han rådsherrene sine si til professorene at man hadde nok å stri med i Wittenberg fra før, at Zwickau-mennenes krav etter all sannsynlighet bare var et djevelens bedrag, og at det klokeste etter hans mening var å la hele saken falle. Men i de tilfellene der han klart så Guds vilje, ville han verken spørre mor eller bror til råds, og han ville lide hva Herren enn måtte legge på ham.

På Wartburg fikk Luther høre om uroen som rådde ved hoffet og i Wittenberg. Underlige mennesker hadde stått fram, og man visste ikke hvilken ånds barn de var. Han skjønte straks at Gud hadde tillatt disse sørgelige hendelsene for å ydmyke sine tjenere og ved prøvelsen gi ny kraft til deres streben etter helliggjørelse.

«Deres kurfyrstelige nåde», skrev han til Fredrik, «har lenge latt folk lete etter relikvier i alle land. Gud har oppfylt Deres ønske og sendt Dem – uten kostnad og uten møye – et helt kors med nagler, spyd og svøper … Nåde og velsignelse over de nye relikviene! – – Måtte Deres kurfyrstelige nåde bare uforferdet strekke ut armene og la naglene trenge inn i kjøttet! … Jeg har alltid ventet at Satan skulle tilføye oss et slikt sår …»

Samtidig var ingenting viktigere for ham enn å sikre andre den samme friheten som han krevde for seg selv. Han brukte ikke to slags mål og vekt. «Man må vokte seg vel for å kaste dem i fengsel», skrev han til Spalatin. «Kurfyrsten bør ikke flekke sine hender med profetenes blod.» Når det gjaldt religiøs frihet, var Luther langt forut for sin tid, og også forut for mange av de andre reformatorene.

I mellomtiden ble stillingen i Wittenberg stadig mer betenkelig.

Karlstadt forkastet flere av de nye profetenes lærdommer, særlig den om dåpen. Men et hode som hans kunne vanskelig unngå smitten som ligger i religiøst sværmeri.

Så snart Zwickau-mennene var kommet til Wittenberg, begynte han å fare enda mer brått fram på de voldsomme reformenes vei. «Man må storme og ødelegge alle gudløse skikker på én gang», sa han. Han trakk fram alle bibelord som kunne brukes mot bildedyrkelsen, og angrep den romerske avgudsdyrkelsen stadig heftigere. «Man bøyer kne og kryper for disse avgudene!» ropte han. «Man brenner vokslys for dem og ofrer til dem … La oss reise oss og rive dem ned fra alterne deres!»

Slike ord ble ikke talt for døve ører. Folket trengte inn i kirkene, bar bort bildene, slo dem i stykker og brente dem. Det hadde vært bedre å vente til de var avskaffet på lovlig vis; men man fryktet at hele reformasjonen skulle stanse opp fordi de ansvarlige var så langsomme.

Om man skulle tro sværmerne, fantes det snart ingen andre sanne kristne i hele Wittenberg enn dem som holdt seg borte fra skriftemålet, forfulgte prestene og spiste kjøtt på fastedager. Ble noen mistenkt for ikke å forkaste alle kirkens skikker som djevelens påfunn, var han straks en Baals-dyrker. «Man må bygge en kirke av bare hellige!» het det. – Så langt Merle d'Aubigné.

Plassen tillater oss ikke nå å gjengi noe fra den bemerkelsesverdige prekenen Luther holdt mot disse foreteelsene da han kom tilbake til Wittenberg. Den prekenen er et vitnesbyrd om den nåde og visdom som Herren hadde utrustet dette redskapet sitt med. Den handler først og fremst om to ting: kjærlighet og visdom. Han nektet ikke for noen av de beklagelige forholdene i kirken, men spørsmålet var hvordan man best kunne bøte på dem, eller hvordan man kunne tjene flest mulig sjeler.

Det var også spørsmålet da Paulus ble «som en jøde for jødene» osv., nemlig hvordan han skulle «vinne så mange som mulig» (1 Kor 9,19.22). Noen mener at vi i den kristne kirke ikke kan anvende på oss det Kristus, Paulus og menigheten i Jerusalem gjorde overfor den jødiske kirken, siden den jødiske og den kristne menighet var så forskjellige.

De bør bare tenke på at den store kongelige lov, kjærlighetens lov, står høyt over alle forhold og er rettesnoren for alle spørsmål, slik at alle bud – ja, selv Guds egne – må rette seg etter den. Hvordan kan du «vinne så mange som mulig»? Vær viss på at dette er det eneste spørsmålet Herren Jesus kommer til å stille, og ikke hvilken kirkeform du hører til.

Sennepsfrøet og treet

Ikke bare Kristi rike selv, men alle Guds store tiltak for dette riket har alltid en liten og ubetydelig begynnelse. Slik vil Gud ha det, for at *hans* hånd skal bli åpenbar for menneskenes barn.

Se her et eksempel! Det store, verdenskjente *Britiske og utenlandske bibelselskap*, med alle sine forgreninger og sin velsignelsesrike virksomhet, hadde sitt egentlige utspring i en ubetydelig hendelse. En prest i *Bala* i *Wales*, ved navn *Charles*, hadde for skikk å spørre barna han traff om mandagene, om de kunne si fram teksten fra søndagens preken. En liten pike var særlig flink til dette. Men en mandag da hun ble spurt, rødmet hun og innrømmet at hun ikke kunne den.

Presten spurte hvorfor hun ikke kunne teksten denne gangen, og hun svarte: «Jeg pleier bare å huske hvor den står i Bibelen, og så slår jeg opp og leser den. Men nå har jeg ikke fått tid til å komme til Bibelen.»

«Hvordan kan det ha seg?» svarte presten. «Det kan da ikke ta lang tid å komme til Bibelen?»

Da fortalte den lille piken at hun hver mandag gikk sju og en halv engelske mil – det vil si en og en kvart svensk mil – til den nærmeste bibelen i distriktet. Dette fikk presten til å undersøke hvor stor bibelmangelen var i menigheten hans, og til å prøve å bøte på den.

Snart kunne man se en enkel, ukjent landsens prest gå gjennom gatene i London – det var i desember 1802 – og besøke vennene sine.

Det var denne *Charles* fra Bala. Ærendet hans var å be om noen få pund sterling til å kjøpe bibler for sine fattige.

En av vennene han besøkte, *Joseph Hughes*, bemerket ved den anledningen at det ville være godt om det ble dannet et selskap som kunne gi denne kostbare gaven til de fattige i hele landet. Det hadde ikke *Charles* tenkt på. Men nå snakket man om det, man snakket med flere, man gav ut et lite skrift om saken (1803) – og se, den 4. mai 1804 stiftet lord *Teignmouth* i London et selskap med navnet «*Det britiske og utenlandske bibelselskap*».

Hva var så sennepsfrøet her? Et spørsmål til et barn: «Margret, kan du si fram teksten fra i går?» Og treet: en forening som i sin levetid har gitt Bibelen til – man kunne nesten si – hele verden. Dels selv og dels gjennom datterforeningene den har fått i gang, har den spredt mange millioner eksemplarer av det ordet som kan gjøre sjeler salige, på en mengde språk – ja, den er et tre der folkeslagene har funnet skygge under grenene og bygd sine reir.

Dette tenkte ikke *Charles* da han gikk ut for å be om hjelp til noen bibler for sine fattige. Når en kristen i enfold og god mening gjør noe for Guds rike, vet han ikke hvor fruktene av det skal stanse; det kommer an på hva Herren har bestemt å gjøre.

Morderen og martyren

I året 1552 satt to fanger av svært ulikt slag i de underjordiske fangehullene i byen *Lyon* i Sør-Frankrike. I ett av disse mørke, fuktige og kvalme hvelvene lå en ulykkelig mann, bundet på hender og føtter.

Han ble plaget ikke bare av det fæle utøyet som det var så mye av der, men også av sultens bitre kval, for den daglige, ytterst knappe rasjonen av brød og vann syntes heller å øke sulten enn å stille den. Det var *Johan Petter Chambon*, som tre år før hadde begått et mord og nå endelig var falt i rettferdighetens hender.

Han var stengt ute fra dagslyset og fra all omgang med andre mennesker – bortsett fra fangevokteren, som én gang i døgnet kom inn i det mørke hullet med den elendige fangekosten, som selv en hund ville ha vendt seg bort fra med avsky. Der veltet denne ville morderen seg i avmektig raseri på sitt råtne halmleie. Han fylte de dystre rommene med klirringen av lenkene sine og med forferdelige

gudsbespottelser, og han forbannet sin fødselsdag, sine foreldre og hele menneskeslekten.

I to måneder hadde den ulykkelige ligget der, da helt andre lyder ble hørt i det samme underjordiske hvelvet – lyder som liksom ville overdøve Chambons rasende rop og bespottelser. Det var melodiske toner av salmer og andre gode åndelige sanger, som tydeligvis nådde øret hans fra fangerommene ved siden av. Året 1552 er nemlig sørgelig kjent i Frankrikes historie for de forferdelige hugenottforfølgelsene. Mange edle menn, «som verden ikke var verd», forsmektet for sin tros skyld i fengslene i Lyon og andre franske byer.

Disse uvante tonene virket slik på Chambon at hjertets bitterhet bare økte, og bespottelsene hans ble fordoblet hver gang han hørte en bønnesang eller lovsang. Av natur var han vill og heftig, og et forbrytersk liv hadde forherdet ham enda mer. Han var så ukjent med kristendommen at han – selv om han kjente navnet på en og annen helgen – ikke engang kjente Herren Jesu navn som verdens frelser.

Slik var denne fangens indre tilstand og ytre kår da en av de forfulgte protestantene, *Petter Bergier* fra Genève, ved Guds underfulle styrelse ble satt inn i det samme fangehullet som Chambon fordi alle fangerommene var overfylte.

Bergier var kjøpmann og var kommet til Lyon i forretninger, sannsynligvis uten å ane det minste om de lidelsene som ventet ham der. Han hadde en betydelig formue, var aktet av sine medborgere hjemme og var en svært lykkelig familiefar med en god hustru og lovende barn.

Men all denne jordiske lykken hindret ham ikke i å søke Kristi rikes skatter med alvor, de skattene som verken rust eller møll ødelegger. Han var lik kjøpmannen i Jesu lignelse som søkte etter vakre perler; og da han hadde funnet én kostbar perle som overstrålte alt annet, var han rede til å ofre alt for å få kjøpe den (Matt 13,45–46).

I Lyon var Bergier kjent som protestant, og derfor måtte han dele sine trosbrødres lodd og ble kastet i fengsel. Han nektet ikke å lide for sannhetens skyld. Men da han ble satt i samme fengsel som Chambon og hørte de bannordene og bespottelsene som strømmet ustanselig fra leppene hans, ble han riktig forskrekket. Men da han tenkte på at Frelseren hadde dødd også for denne sjelen, ble gruen hans forvandlet

til medlidenhet, og vemmelsen og avskyen til en alvorlig lengsel og bønn om å kunne hjelpe til med å frelse denne fortapte.

Bergier begynte med å be sin ville fangekamerat med all mildhet og vennlighet om å holde opp med å banne og spotte. Det kunne jo på ingen måte hjelpe ham, men måtte tvert imot skade ham, for på den måten «hopet han opp vrede over seg selv til vredens dag». Han bad også den ulykkelige mannen om heller å be sammen med ham enn å fortsette å banne. Chambon svarte at det riktignok var sant at bannskapen og bråket hans ikke hjalp ham, men Bergiers bønner hjalp like lite.

Da Bergier så at alle forsøk på å bringe den ville ulykkesfellen i en annen sinnsstemning var forgjeves, begynte han å be desto ivrigere for ham. Samtidig prøvde han med små tjenester å vise sin medfølelse og kjærlighet for denne ulykkelige mannen som lå i lenker – Bergier selv var nemlig ikke bundet. Han delte også med ham den bedre maten som vennene hans i byen av og til sendte ham.

Dette hadde i det minste den virkning at Chambon ikke lenger forstyrret Bergiers bønner med sine ville, gudsbespottelige utbrudd. Ja, litt etter litt begynte han å høre på det Bergier sa ham fra Guds ord – om ikke med interesse, så i det minste med tålmodighet.

Med sann evangelisk visdom dvelte Bergier i samtalene først og fremst ved *Kristi kjærlighet*: at han gav seg selv for oss, tok en tjeners skikkelse og ble menneske for vår skyld, og led de bitreste kvaler, ja, selve korsdøden, for at alle som tror på ham, ikke skal gå fortapt – men at *alle uten unntak* som i tro vender blikket mot ham, skal bli frelst og salige av fri nåde.

Og se: Det som lås og slå, fengselsluft og fangekost, lenker og sult ikke hadde maktet, det fikk evangeliets milde ord til. Ordet om den frie nåde virket som en ild som tente angeren i denne syndetyngede mannens hjerte, og som en hammer som knuste hans steinharde hjerte.

Sukk om nåde og tilgivelse arbeidet seg fram fra brystet hans, og syndene hans stod fram for sjelen hans i all sin styggedom og fordømmelighet. Som Kain hadde han begått et mord, og som Kain ropte han: «Min skyld er større enn at jeg kan bære den» (1 Mos 4,13). Men Bergier viste ham til Guds barmhjertighet, han som ikke har «behag i

den ugudeliges død, men i at den ugudelige vender om fra sin ferd og lever» (Esek 33,11).

«Hva!» ropte Chambon, fremdeles med ansiktet vendt bort. «Kan også en morder få leve?»

«Ja visst», svarte Bergier, «for slik sier Herren gjennom sin profet til og med til dem som har hendene fulle av blod: ‹Rens dere! Vask dere! Ta deres onde gjerninger bort fra mine øyne! Hold opp med å gjøre det som er ondt! Lær å gjøre det gode! – – Om deres synder er som purpur, skal de bli hvite som snø, om de er røde som skarlagen, skal de bli som den hvite ull› (Jes 1,16–18).»

«Men hva godt kan jeg gjøre», sa Chambon, «fanget i lenker og dømt til å dø som en forbryter, slik jeg er?»

«Du kan tro på Guds ord og løfte», svarte Bergier, «og be ham om tilgivelse for syndene dine. Har du et knust hjerte, så helbreder han deg og forbinder sårene dine (Sal 147,3). Det var en gang en røver og morder som deg. Han var naglet til korset på hender og føtter og ute av stand til å gjøre en eneste lydighetsgjerning, annet enn at han trodde *på* Jesus, verdens frelser. Han sa til Jesus: ‹Herre, husk på meg når du kommer i ditt rike›, og Frelseren gav ham det trøsterike løftet: ‹I dag skal du være med meg i Paradis.› Ta dette til deg selv som et eksempel og en borgen.»

«Og tror De virkelig», ropte Chambon – og i sjelen hans begynte en svak gnist av håp å lyse – «at det ennå er mulig å bli reddet, også for meg?»

«Bare tro, så skal du bli frelst», svarte Bergier med høytidelig alvor. Uten å si noe mer falt han på kne og begynte å be høyt om at Jesus måtte forbarme seg over denne angrende synderen og gi hjertet hans visshet om sin tilgivende nåde.

Også Chambon hadde falt på kne, og med skjelvende stemme og foldede hender sa han Bergiers bønneord etter ham: «Herre Jesus, kjære Frelser, forbarm deg over meg! Jeg er ikke verd at du tenker på meg, og jeg har ikke fortjent noe annet enn fordømmelse. Men du har jo en gang forbarmet deg over røveren på korset – å, forbarm deg også over meg, over meg, over meg!»

Og fordi det var første gang i sitt liv han virkelig bad, fikk han også for første gang erfare at bønnen sannelig kan hjelpe. Allerede mens han bad, lyste håpets stråler klarere og klarere i hjertet hans.

Den Hellige Ånd, som gjennom Ordet allerede hadde begynt en god gjerning i hjertet hans, fortsatte den også på samme vei og fullendte den på forløsningens dag.

Fra denne dagen gikk det, som han selv senere sa, opp en ny verden for Chambon. Han bekjente åpent at han var den største av syndere, gråt over sitt grufulle liv og holdt ut i bønn om nåde og tilgivelse.

Samtidig slukte han ordene fra Den hellige skrift som Bergier leste for ham, slik jorden etter lang tørke suger i seg regnet fra himmelen. Til slutt kom han til den faste og salige vissheten at også han, den aller uverdigste av syndere, hadde i Jesus Kristus «forløsningen ved hans blod, syndenes forlatelse, etter hans nådes rikdom» (Ef 1,7).

De samme leppene som før hadde flødd over av bannskap og bespottelse, fløt nå over av lov og pris for den nåde han hadde fått. Fra nå av bar han hver lidelse og vanskelighet med tålmodighet og bekjente fritt at han hadde fortjent langt verre både av Gud og mennesker. Samtidig brant det i ham en ydmyk, inderlig kjærlighet til den nådige Gud som han før ikke engang ville høre tale om.

Samtidig med at denne salige forandringen skjedde i hans indre menneske, behaget det Gud, som er rik på barmhjertighet, også å lindre hans ytre lidelser: Den tunge byrden av lenkene ble tatt av ham, og han fikk bedre mat.

Men enda mye mer enn over disse legemlige lettelsene gledet han seg over en bibel som noen fromme mennesker i Lyon hadde sendt til hans venn Bergier, og som Bergier med glede overlot til fangekameraten sin. Gjennom et lufthull falt en svak lysstråle inn i fengselet, og foran den kunne Chambon stå i timevis og lese – med den største møye, men med usigelig glede – de ordene som talte til ham om Guds kjærlighet til syndere.

Bergier synes å ha funnet medfølende hjerter, kanskje også likesinnede sjeler, blant fangevokterne. Han fikk anledning til å omgås også andre fanger som satt i det samme fengselet for sin tros skyld, og til å fortelle dem om den store nåde som Herren hadde vist hans fangekamerat Chambon. For å styrke Chambons tro sendte disse ham noen bøker som de selv hadde fått fra medfølende venner i byen, sammen med et oppmuntrende og trøstende brev. Takket være en vennlig fangevokter fikk Chambon på sin side skrivesaker og besvarte brevet fra sine kristne medfanger slik:

«Tiden ville ikke strekke til om jeg skulle regne opp alle Guds velgjerninger og all den nåde han har vist et menneske hvis gudløse liv og grufulle forbrytelser ikke har fortjent noe annet enn død og evig fordømmelse. Men lov og pris være ham for den skånsomme tukt han har hjemsøkt meg med i denne verden, for at jeg ikke skulle bli evig fordømt i den andre. For selv om straffen min er hard, kjenner jeg likevel og bekjenner gjerne at jeg har fortjent tusen ganger verre. Derfor ser jeg ikke lenger på lidelsen og plagen min som uutholdelig, men bærer den villig og gjerne, og ser derfra opp til all den underfulle nåde og godhet som Gud har vist meg.

«Derfor er jeg også gjerne rede til å ta imot alt han ennå kan finne for godt å legge på meg, og vil tålmodig bøye meg under det. Men om én kjærlighetstjeneste ber jeg dere inderlig, og det er at dere ikke glemmer meg i deres bønner. Barmhjertighetens Far og all trøsts Gud trøste dere og gi dere tålmodighet i deres fangenskap.» (Her avbryter vi lesningen av brevet en stund.)

Slik var det hos Chambon, som hos alle sanne kristne: «Det gamle er forbi, se, alt er blitt nytt» (2 Kor 5,17).

Men Herren hadde enda en rik nåde i beredskap for ham. Broren hans var helt uskyldig i mordet, men var likevel blitt anklaget for å ha hatt del i det og kastet i fengsel – og verre enn det: Han ble lagt på pinebenken for å tvinges til å tilstå.

Bergier hadde også fått anledning til å treffe denne fangen i en celle, og hver gang brukte han øyeblikkene til å fortelle ham om brorens omvendelse og oppfordre ham til selv å omvende seg. Og Herren «åpnet også hans hjerte, så han tok imot ordet med glede». Bergier fikk også være redskapet for hans omvendelse.

Dette var en desto større glede for Chambon fordi han visste med seg selv at det var han som var den egentlige årsaken til brorens lidelser.

Det er dette et senere sted i brevet sikter til: «Jeg må også fortelle dere om den store nåde Gud har latt min bror få. Med den har Gud tusen ganger erstattet ham de lidelsene han uskyldig har måttet tåle. Han kom inn i dette fengselet med blinde øyne, som jeg; men ved Guds nåde og vår bror Bergiers velsignede undervisning skal han forlate det med seende øyne og med klar innsikt i Guds ord, så vinningen hans er tusen ganger større enn tapet. Og om bror Bergier ellers ikke

hadde gjort noe godt i verden, så er dette stort nok; for jeg skatter det høyere enn om min bror hadde vunnet hele verden.»

Chambon fortsatte å vokse i nåden, så han til slutt var i stand til å gå sin forferdelige straff i møte med mot og salig håp. Han ble dømt til å rådbrekkes. Enda han godt kjente de usigelige kvalene som hører med til en slik dødsmåte, hørte han likevel rolig på dommen og gikk stille gjennom fullbyrdelsen av den.

På retterstedet bekjente han med stor sønderknusthet sine mange synder for den forsamlede folkemengden og bad dem tilgi ham den forargelsen han hadde voldt. For han trodde med visshet at Gud nå også hadde tilgitt ham for Kristi skyld, og for denne nåden priste han Gud med høy røst. Deretter la han seg rolig ned for å lide den forferdelige døden.

* * *

Og hva ble det av Bergier? Han kunne lett ha berget livet og til og med fått vende hjem til sine kjære, hvis han hadde villet kjøpe denne gunsten ved å kalle tilbake sin evangeliske tro. Men han tenkte på sin Herres ord: «Den som mister sitt liv for min skyld, skal finne det» (Matt 16,25). Og så holdt han mandig og trofast fast på det han hadde, «for at ingen skal ta din krone» (Åp 3,11). Han stod urokkelig i troen og ble dømt til å brennes.

På veien til retterstedet – sier fortelleren – strålte hele ansiktet hans slik av Guds fred at vennene hans sa at han aldri før i sitt liv hadde sett så vakker og herlig ut. Mens han kjørte langsomt dit i kjerren, hilste han alle han kjente, med et vennlig «god natt». Samtidig bad han hver og en som han kanskje uten å ville det hadde krenket, om tilgivelse, slik han også av hjertet tilgav alle sine medmennesker.

Uten å bli det minste rørt av dette gripende vitnesbyrdet om kristen ydmykhet og kjærlighet ropte en katolsk prest til ham: «Nå farer du rett til helvete, som er den rette plassen for deg!» Martyren svarte rolig og vennlig: «Herren tilgi deg!»

En veldig folkemengde hadde samlet seg ved bålet hans. Bergier så utover den med et medlidende blikk og ropte: «Å, hvor stor høsten er! Send arbeidere til din høst, Herre!» Så leste han den apostoliske trosbekjennelsen og sluttet med dette utropet: «Herre, hvor herlig ditt navn er!»

Da de bandt ham til pålen, bad han: «Far, i dine hender overgir jeg min ånd!» Og da veden ble tent og flammene begynte å omgi ham, så han opp og sa: «Jeg ser himmelen åpnet!» Dette var de siste ordene man kunne høre. Røyken og ilden kvalte stemmen hans, og sjelen hans fór opp til ham som har lovt: «Vær tro inntil døden, så vil jeg gi deg livets krone» (Åp 2,10).

Det samme levende Guds ord som hadde forvandlet den ville morderen Chambon til en ydmyk, angrende og tålmodig disippel av Herren, gav også det edle blodvitnet Bergier kraft til å holde ut i troskap til enden. Og så står de begge, morderen og blodvitnet, under det samme søte løftesordet: «Salige er de døde som dør i Herren fra nå av» (Åp 14,13).

Derfor: «*Salige er de som hører Guds ord og tar vare på det!*» (Luk 11,28).

Fjerde hefte

Den blinde soldaten

En fortelling, utgitt av «Det niedersachsiske selskap til utbredelse av kristne oppbyggelsesskrifter».

Far Tomas hadde vært blind i tjue år. Han var gammel og svak, og fattigdommen gjorde lidelsen enda tyngre. Etter ulykken som tok synet fra ham, kunne han ikke lenger arbeide, og han måtte tigge for å holde seg i live. Hele dagen lang satt han under et tre utenfor byporten, snart i regn og kulde, snart i hete og nokså ofte sulten; for bare noen få ga den blinde noe. De som gikk forbi, var for det meste så vant til å se elendighet at de var blitt likegyldige for den.

Kort sagt: Selv om Tomas hadde valgt seg en god plass og mange mennesker strømmet forbi ham hver dag, klarte han bare med den største møye å samle nok til å holde sitt elendige liv oppe.

Men det som gjorde far Tomas dobbelt ynkverdig, var at han ikke kjente Gud. Han ante ikke at han trengte en frelser, og det falt ham ikke inn at hans udødelige sjel kanskje snart skulle stå fram for sin dommer. I stedet klaget han ofte over sin skjebne og knurret til og med bittert mot Gud.

Aldri hadde han kjent den trøst som et hjerte har når det lever fortrolig med Gud. I alle de mange og lange dagene han satt der uten noe å gjøre og med alle slags plager, hadde ikke én eneste stråle av den fred og det håp som verden ikke kan gi, trengt inn i hjertet hans og kvegt det.

Stakkars ulykkelige mann! Om det bare hadde vært én eneste blant alle dem som skyndte seg så travelt forbi ham, én som, gjennomtrengt av Kristi kjærlighet, hadde gått bort til ham! Om noen hadde vist ham hvor farlig det sto til med ham uten Kristus, hvor nødvendig det var

med sann anger for Gud og tro på Kristus, og fortalt ham om Guds frie nåde – hvilken velgjerning ville ikke det ha vært for stakkars Tomas!

Men ingen tenkte på *hans sjel!* Uten å bry seg lot folk ham bli sittende i sin falske ro, under en skjult dom som snart skulle ramme ham – og gå glipp av all den salighet som er kjøpt så dyrt også for den fattigste. Han var omgitt av folk som bare forsto seg på den legemlige nøden.

En trykkende het dag kjente Tomas seg mer nedslått enn vanlig og mer tilbøyelig til å klage og knurre, og til slutt begynte han å gråte bittert over sin «ulykkelige skjebne».

Akkurat da kom en såret soldat til treet der Tomas hadde søkt litt ly i skyggen for den brennende solen. Soldaten var på vei hjem til landsbyen sin, men var så utmattet at han nesten ikke klarte å gå et skritt til. Her stanset han, tørket svetten av pannen og hilste den blinde slik: «Gud velsigne deg, bror! Tillater du at jeg setter meg ned ved siden av deg? Jeg har gått langt og trenger å hvile.»

Tomas ble forundret over en slik hilsen og svarte: «Svært gjerne! Bare sett Dem; landeveien er jo for alle!» Etter et øyeblikk tok den gamle til orde igjen: «Får jeg også spørre hvem De er?»

«Jeg er soldat. For kort tid siden ble jeg såret i slaget ved ***, og nå er jeg på vei hjem til landsbyen min. Med Guds hjelp håper jeg å nå fram alt i kveld. Riktignok kan jeg bare gå svært langsomt, og jeg er allerede så trett at jeg må hvile meg her noen øyeblikk.»

Med disse ordene satte han seg og tok av seg sjakoen og ranselen. Knapt hadde han sett litt nærmere på stakkars Tomas med inderlig medlidenhet, før han utbrøt: «Du er jo blind, kjære bror! Måtte Gud være med deg og gi deg styrke til å bære denne ulykken. Ja, måtte den tjene til din sjels beste!»

«Gud var alt annet enn ‹*med* meg› da denne ulykken rammet meg», innvendte Tomas bittert. «Jeg kan heller ikke merke at han noen gang er med meg; for jeg har gjennomgått mye, jeg er elendig og mangler alt. Gud handler helt klart urettferdig mot meg.»

«Å, si ikke det! Gud er god, og han sender ikke menneskebarna sorger og trengsler uten at han har vise og gode hensikter med det. Jeg merker at du kjenner like lite til hans godhet og barmhjertighet som til hans rettferdighet. – Vil du høre en soldat som er en like elendig synder som du, fortelle hva Gud har gjort med ham?»

Tomas gikk med på det og tenkte at en slik historie i det minste kunne fordrive litt av den lange og kjedelige tiden. Soldaten begynte så:

Fra jeg var tjue år, har jeg vært soldat. Mine gode og gudfryktige foreldre så det som sin viktigste oppgave å gi meg en kristen oppdragelse. Helt fra jeg var liten, fortalte de meg om Frelseren og om den salighet vi mennesker har i vente fra ham.

Men med mitt onde og trassige hjerte fant jeg ikke smak verken i formaningene eller i eksemplet deres. Jeg var lettsindig og falsk. Når de formante meg til å be til Gud, gjorde jeg det aldri av indre trang, men bare for at de skulle se det; på samme måte leste jeg bare Guds ord til de faste tidene morgen og kveld, når foreldrene mine var til stede.

Da loddet falt på meg og jeg skulle reise til hæren, ble de inderlig bedrøvet ved tanken på alle de farene jeg ville bli utsatt for, og på det dårlige selskapet som ville omgi meg. De ga meg alle slags gode råd og formaninger. Framfor alt ba de meg aldri la en dag gå uten at jeg leste i Bibelen, som jeg fikk av dem til minne da jeg reiste.

Kvelden før jeg reiste, leste far ved andakten slutten av Efeserbrevets sjette kapittel, der det tales om en kristens åndelige våpen. Så ba han så hjertegripende og påkalte Gud med en slik varme – «at han måtte åpne mine øyne for sitt guddommelige lys og gjøre meg til en rett stridsmann for Jesus Kristus» – at jeg for første gang i mitt liv ble inderlig grepet og tok imot mine kjære foreldres velsignelse under strie tårer.

Inne på soverommet mitt tenkte jeg nå mer alvorlig enn noen gang før på de nye forholdene jeg skulle komme inn i, på farene jeg gikk i møte, og på døden som kunne ramme meg når som helst. Hjertet mitt var tungt.

Likevel ville jeg legge meg uten å falle på kne, uten å ydmyke meg for Gud og be ham om hjelp – da jeg med ett hørte tydelig en stemme som ba. Det var fars. Rommet mitt var bare skilt fra foreldrenes ved en tynn bordvegg. Jeg gikk bort til veggen og så gjennom en sprekk hvordan de igjen lå på kne.

Far ba høyt for meg, og ordene hans fylte meg med en indre uro og en misnøye med meg selv som jeg aldri før hadde kjent.

Etter en liten stund ble far stille og ville reise seg; da sa mor: «Nei, nå er det min tur. La meg også be for vår kjære sønn; du har nettopp

minnet oss om at Gud virkelig hører våre bønner.» – Å, aldri skal jeg kunne glemme den bønnen min inderlig elskede mor nå ba! Ofte har jeg tenkt på den, og jeg vil så godt jeg kan kalle tilbake hovedtankene i den, for å vise deg hvilken gudfryktig og god mor jeg er så lykkelig å ha.

«Allmektige og trofaste Gud!» ba hun. «Nå er det din hellige vilje å føre denne inderlig elskede sønnen langt bort fra meg – han som jeg alltid, helt fra han ble født, har bedt din velsignelse ned over. Hjelp meg da å bøye meg tålmodig under din hellige vilje. Gi meg en inderlig og sterk visshet i hjertet om at han også nå er i gode hender. Å, vår Gud, vær du selv en veileder og en kjærlig far for dette barnet, som nå skal være uten vår ledelse og bli utsatt for verdens fristelser og fordervelige eksempler!

«La ham aldri være overlatt til sine egne onde lyster. Åpne øynene hans, gjør hjertet hans mykt, så han kjenner sin syndenød og slik også lærer din Sønn å kjenne som sin frelser – han som led døden på korset for syndere – og griper og elsker ham av hele sitt hjerte. Du hele verdens frelser, dra min sønns hjerte til deg, bevar ham og velsign ham på alle hans veier. Og la oss få oppleve den gleden å se ham igjen – men da ikke lenger lunken, vantro og åndelig død, men full av tro og kjærlighet. Men har du, Herre, i din allvisdom bestemt at vi ikke skal se ham igjen her nede, så la …»

Her ble min gode mor avbrutt av en strøm av tårer. Hun klarte ikke å sette ord på de bønnene om tilgivelse og om et salig gjensyn for Guds trone som hun sikkert ville ha uttalt. Jeg ble dypt truffet; hele mitt indre var rystet, og hjertet mitt var fullt av sorg. Jeg våget knapt å kaste et blikk på livet jeg hadde levd, eller på framtiden. Etter en søvnløs natt reiste jeg hjemmefra før det lysnet, uten å se foreldrene mine en gang til.

Men de gode inntrykkene jeg nettopp hadde fått, forsvant snart i soldatlivets bråk og løsaktighet. Kort etter at jeg var kommet til regimentet, marsjerte vi utenlands. Jeg fikk nokså jevnlig brev fra foreldrene mine. Men uttrykkene for deres kjærlighet og oppfordringene til gudsfrykt, som brevene var fulle av, skapte bare indre uro i meg, slik jeg levde den gang. Da leste jeg vel noen dager i Bibelen, men snart ble den lagt bort. Når tjenesten var gjort, gikk tiden min fra morgen til kveld med til spill og drikk.

Kameratene mine levde for det meste i krangel og strid, med fryktelige eder og banning, og når det gjaldt å drikke, var de rene helter. Alt den første dagen sa de at de snart skulle «få pusset meg opp» – de mente at de ville forme meg slik at jeg ble lik dem.

Dessverre møtte de ingen vanskeligheter med det. For i stedet for å væpne meg med Åndens våpen, som far hadde talt om kvelden før jeg reiste, satte jeg meg slett ikke til motverge mot fristelsene. Snart hadde jeg ord på meg ved regimentet for å være en «lystig fyr», for jeg søkte ikke annet enn å leve et lettvint liv med skjemt og moro, og jeg var med i alle deres slagsmål og opptøyer.

Ennå hadde jeg ikke vært med i noe slag, men jeg brant av utålmodighet etter å få vise hva jeg dugde til i kamp – enda en indre stemme sa meg at slagets dag godt kunne bli min siste. Denne viktige dagen for en soldat lot heller ikke vente lenge på seg. Hele natten før sto vi under våpen, klare til å møte fienden, som vi ventet hvert øyeblikk.

Under den lange vaken fikk jeg god tid til å tenke over hvordan det sto til med meg. Men jeg bestemte meg for at jeg, like lite som kameratene mine, ville uroe meg med tanker på et liv etter dette. Dessuten trøstet jeg meg med at jeg i grunnen var bedre enn dem, og at jeg følgelig hadde mindre å frykte.

Vi hadde fått ordre om å være helt stille. Vi sto ubevegelige, støttet til geværene; noen ventet rolig, andre utålmodig på det avgjørende øyeblikket da de kunne utmerke seg. Ikke langt fra meg fikk jeg øye på en gammel soldat, en ærverdig skikkelse som mer enn én gang fanget oppmerksomheten min. I løpet av natten var øynene hans stadig vendt mot himmelen. En kunne se at han ba; han hadde høyere selskap, og han brukte det stille øyeblikket til å utøse sitt hjerte for Gud.

Mot morgenen kom fienden til syne. Opphisset av min egen fantasi, bedøvet av kanonenes drønn og halvblind av den tykke kruttrøyken som lå omkring oss, kjempet jeg tappert. Jeg glemte alt annet og hørte ikke annet enn kommandoropene fra befalet mitt. Men det kom også andre øyeblikk: de sårede skrek og jamret, blodet fløt i strømmer på bakken, og landsbyene brant like i nærheten av oss – alt dette fylte iblant sjelen min med gru. Blodbadet ble stadig mer grufullt. Vennene mine, kameratene mine, falt på alle kanter av meg, noen døde, andre såret, men meg traff ingen kule.

En kamerat som het Frans, og som jeg hadde vært særlig glad i, lå badet i sitt eget blod. Han ropte på meg; jeg skyndte meg bort til ham og fant ham døende. Med svak stemme sa han: «Min venn – jeg dør – jeg har forlatt Gud i mitt liv. Nå forlater han meg i min dødsstund.» – Det var hans siste ord. Noen øyeblikk senere var han død.

Og jeg, rystet av så mye redsel, kastet meg over det livløse legemet hans og ropte høyt: «Hvorfor ble han truffet – og jeg spart? – Det må være for at jeg skal omvende meg av hjertet! Nådige Gud, hjelp du meg til det!»

I det samme kjente jeg at noen klappet meg på skulderen. Da jeg så meg om, var det den gamle soldaten. «Kjære venn», sa han, «be ikke bare slik i farens øyeblikk, men be Gud til enhver tid om at han må frelse din sjel; da skal ikke døden lenger virke så fryktelig for deg.» Under striden ble vi skilt fra hverandre. Like etter hørte vi seiersropene; jubelen blant våre folk var overveldende, for fienden var fullstendig slått.

Her ble fortellingen avbrutt et øyeblikk. En som gikk forbi, kastet en mynt i hatten til den blinde. «Gud lønne Dem!» sa han, men vendte seg straks til soldaten og sa: «For all del, fortsett, fortsett med denne fortellingen, den liker jeg godt.» Soldaten fortsatte derfor:

Dagene etter slaget var jeg i stor sorg. Vennens død og tanken på syndene mine gjorde meg tung til sinns, og jeg hadde ikke lenger lyst til det jeg pleide å holde på med. I begynnelsen prøvde jeg riktignok å jage bort de pinefulle tankene som gjorde meg så ulykkelig, og ta opp igjen mitt gamle levesett. Men samvittigheten forfulgte meg og ødela alle de gledene jeg innbilte meg. – Til slutt, da jeg kjente stadig dypere hvor trøstesløst det sto til med meg, søkte jeg ensomheten og unngikk kameratene mine så godt jeg kunne.

Bibelen fikk komme fram igjen, men den ga meg ingen trøst. Jeg fant ikke annet i den enn Guds forferdelige trusler mot syndere. For i min åndelige blindhet, i vantroens mørke og med mitt harde hjerte kunne jeg ikke bøye meg ned for Jesu føtter. Jeg kunne ikke se hans kjærlighet og hans fortjeneste, men så med en viss stivsinnethet fortsatt bare på meg selv.

En dag satt jeg helt alene med armene i kors, fordypet i min sorg. Da traff jeg igjen den gamle soldaten som jeg har nevnt. Han kom bort til meg og sa vennlig: «Nå, min tapre kamerat, hva er det som feiler

deg? Du ser så ulykkelig ut! Kom og fortell meg hva du strever med.» – Jeg så nølende på ham, for jeg kunne ikke bestemme meg for om jeg skulle åpne meg om sorgen min eller ikke. Men den vennlige og hjertelige måten han talte til meg på, ga meg mot til å åpne hjertet for ham, og det trengte jeg sannelig.

Han lyttet med medfølelse, som en mann som av erfaring vet hva det er som piner en tynget samvittighet – en samvittighet som ikke vet hvor den skal søke fred, og som ennå ikke har lært å forstå hva disse ordene betyr: «Han ble såret for våre overtredelser … for at vi skulle ha fred.»

Den gamle soldaten satte seg ved siden av meg og sa kjærlig: «Min kjære bror, tro ikke at dine mange synder, din utakknemlighet mot din Frelser og ditt harde hjerte er noe fremmed for meg. Jeg vet altfor godt at et uomvendt menneske ikke er i stand til å være bedre. Men jeg vet også at fra det øyeblikket en kjenner og erkjenner sitt fiendskap mot Gud og sin dype syndenød, kan en våge å løfte sitt hjerte opp til all nådes kilde, vår Frelser, og frimodig be om full benådning.

«Du, min kjære venn, har ennå ikke tatt det skrittet. Du har ennå ikke i din bitre angst ropt til ham: ‹Herre, frels meg, jeg går under!› Du har ennå ikke søkt hjelp hos Herren som hos din lege – han som leger alle våre syndesår, om de så er aldri så dype og gamle, og renser oss fra alle syndens flekker. Legg merke til de dyre ordene: *Jesu Kristi, Guds Sønns, blod renser oss fra all synd.* Men vi kan bare bli hjulpet når vi flykter til ham og kjenner hvor stor vår skyld er og hvor dyp vår elendighet. For Herren er full av nåde mot ydmykede hjerter, men vender seg bort fra de hovmodige, som tror de kan frelse seg selv.

«I stedet for å kaste bort den dyrebare tiden med jammer og tvil og innbille oss at vi er for store syndere til å få tilgivelse hos Gud, må vi altså flykte til Jesus, nettopp ‹for våre *synders* skyld›, og frimodig be: ‹Du *synderes Frelser!* Jeg kan ikke lenger bære byrden av mine misgjerninger; ta du den fra meg! Dra meg selv til deg og rens meg i ditt blod fra alle mine synder!› Tro meg, min bror, du skal bli bønnhørt om du ber slik. Men her er Guds egne ord, som skal si deg langt mer om dette enn alle mine fattige ord.»

Han tok en liten bibel opp av lommen og leste med en stemme full av inderlig troglede flere skriftsteder. Disse gikk meg dypest til hjertet: «Nå vel, alle dere som tørster, kom til vannene! Og dere som ingen

penger har, kom, kjøp og et, ja kom, kjøp uten penger og uten betaling vin og melk! … Den ugudelige må forlate sin vei og den urettferdige sine tanker og omvende seg til Herren, så skal han forbarme seg over ham, og til vår Gud, for han vil gjerne forlate *alt*» (Jes 55,1.7).

«La oss derfor med frimodighet tre fram for nådens trone, for at vi kan få miskunn, og finne nåde til hjelp i rette tid» (Hebr 4,16).

Og hør dette – å, hvor det var godt! «Kom til meg, alle som strever og har tungt å bære, og jeg vil gi dere hvile!» (Matt 11,28). «Det er ikke de friske som trenger lege, men de som har ondt» (Matt 9,12). – Jeg fikk også liksom et nytt blikk på saken gjennom disse ordene: «Hittil har dere ikke bedt om noe i *mitt* navn. Be, og dere skal få, for at deres glede kan være fullkommen.» «Sannelig, sannelig sier jeg dere: Alt det dere ber Faderen om, skal han gi dere i *mitt* navn» (Joh 16,23–24). Og til slutt, helt kort: «Den som kommer til meg, vil jeg slett ikke støte ut» (Joh 6,37).

Dette siste ordet grep meg ubeskrivelig, så jeg ropte: «Hva? Skulle Jesus ikke støte ut en slik synder som meg? Å, hvorfor kan jeg ikke komme til ham!»

Den gamle soldaten svarte: «Min bror, det skal jeg si deg: Du tror ennå ikke at du er helt hjelpeløs, en helt ‹fortapt› synder. Du mener ennå at du har mye å gjøre før du får tre fram og be om full benådning. Du er ennå ikke riktig ‹ussel og ynkelig og fattig og blind og naken› – og så lenge kommer en ikke gjennom denne trange porten. Jo før du blir helt rådløs og fortviler over alt ditt eget strev, desto før kommer du til Jesus.

«Si likevel ofte disse ordene til deg selv: at Jesus ‹er veien og sannheten og livet› (Joh 14,6), og at ‹han har fått all makt av Faderen›. Har han ikke selv sagt at Menneskesønnen er kommet for å frelse det som var *fortapt*?» (Matt 18,11).

«Å, min kjære kamerat», ropte jeg, «jeg har ikke frimodighet til å tre fram for Guds ansikt, og jeg våger ikke å be ham om tilgivelse i hans Sønns navn. Du vet ikke for en stor synder jeg er. Jeg vet det visst ikke riktig selv heller, men jeg vet at Gud er *hellig* – det aller helligste vesen – at han avskyr det onde, og at han med avsky vender seg bort fra den forherdede synderen som hundre ganger har foraktet hans nåde og hans kjærlige innbydelser. Det du har sagt meg om Guds barmhjertighet, gjelder kanskje sjeler som er mindre fordervet. Men

hva kan vel *jeg* håpe, jeg som helt fra barndommen har gjort det onde og forkastet det gode?»

«Kjære venn», svarte den gamle krigeren medfølende, «hvordan kan du stenge deg selv ute fra Guds mest omfattende løfter og fra den forløsning som Jesu Kristi blod har vunnet for *alle syndere*? Innbill deg ikke at et eneste menneske i hele verden, hvem det enn er, har den minste verdighet til Guds nåde. Har ikke *alle* mennesker syndet? Er ikke *alle* fra barndommen av tilbøyelige til det onde? Er ikke alle unnfanget og født i synd? Å, vårt hjerte, som er fordervet i grunnen, kan av seg selv bare gjøre det onde. Og nettopp fordi vi alle er så elendige i bunnen og synder mot Guds lov, har Jesus båret våre synder og ofret sitt eget liv på korset for å frelse alle som kommer til ham i tro. For dette er den *eneste veien* til vår redning og det *eneste middelet* som kan stille Guds vrede over synden!

«Hvordan kan du da fortvile slik, som om vi ikke hadde en fullgod frelser? Som om han ikke var *synderes* Frelser, men de rettferdiges – som om han var lege for de friske! Har du hørt noe slikt? Det sømmer seg nok for oss å gråte over våre feil og sørge over dem i dypet av vårt hjerte. Men om vi så sørger hele livet igjennom, kan det likevel ikke sone for oss! Til det strekker bare Kristi angst, svette og blod. Derfor skal vi gi ham æren og forene vår sorg med *tro* og *håp*.

«Mist derfor ikke motet, og lov meg at jeg ofte får snakke med deg om dette. Vi skal også be sammen om det og lese Bibelen sammen, og da skal du finne det hjertet ditt trenger. Lenge har jeg ønsket å få snakke med deg. Men i dag, da jeg så deg så bedrøvet, håpet jeg at du ville lytte til ordene mine; for jeg vet at der det er tårer å tørke bort, der er fredens ord og den kristne trøst velkomne.»

Dette og mer av samme slag sa den gamle soldaten til meg. Jeg takket ham nå av hjertet og lovet at jeg ikke skulle la en dag gå uten å lese Guds ord og be sammen med ham. Jeg følte meg nå knyttet til denne gudfryktige gamle mannen med inderlig kjærlighet, og også han elsket meg og behandlet meg som sin sønn.

Både iveren og tålmodigheten hans når han underviste meg, var virkelig merkverdig. Han ga meg hvert øyeblikk han kunne få fri. Og etter hvert som jeg fikk mer og mer smak for åndelige samtaler, ble dette virkelig dyrebare stunder for meg. Den gode faren – slik pleide jeg å kalle ham – gledet seg av hjertet da jeg begynte å tro og vokse

i kunnskapen om Kristus. Han kunne ikke takke den nådige Herren nok for at han hadde villet bruke ham til å føre en sjel tilbake på rett vei.

En dag sa jeg at jeg undret meg over den kjærligheten som hadde drevet ham til å snakke med meg om ting som tjener til den evige salighet.

Svaret hans var merkverdig. Han sa at alle som i den nye fødsel en gang har lært å kjenne hvor stor både «den kommende vrede» og den frelsende nåde i Kristus er, kjenner siden den største medlidenhet med sine villfarne brødre og det inderligste ønske om å kunne hjelpe dem. Det går dem altfor nær til hjertet å se sine medmennesker blindt skynde seg mot sin undergang; de kan ikke la være å be dem inderlig: «La dere forlike med Gud!»

Han la til at jo mer jeg gjennom evangeliet og Guds Ånd fikk smake i mitt hjerte hvor god Herren er, desto mer ville jeg kjenne trangen til å tale om vår Frelsers kjærlighet og om hans herlige løfter, og slik «forkynne Herrens død, inntil han kommer» (1 Kor 11,26). – Disse ordene fikk meg til å tenke på noe som var nytt for meg.

Jeg lærte å se at det er hver kristens ubetingede plikt å samle med Kristus og søke å føre sjeler til Herren. Og jeg satte meg fore aldri å forsømme en anledning der jeg kunne tjene en sjel med et sunt ord til vekkelse eller trøst.

Etter noen måneder fikk jeg del i den salige lykke som jeg uavlatelig hadde lengtet etter: Jeg fikk i hjertet en full visshet, «Åndens vitnesbyrd sammen med min ånd om at jeg var et Guds barn». Siden da har jeg av nåde våget å regne meg blant Jesu etterfølgere. Nå forstår jeg av erfaring apostelens ord: «Dere fikk jo ikke trelldommens ånd, så dere igjen skulle frykte. Men dere fikk barnekårets Ånd som gjør at vi roper: Abba, Far!» (Rom 8,15).

Å, hvor hjertelig min gamle kamerat delte denne gleden med meg – og hvordan vi sammen takket Herren for den! Nå var vi uatskillelige. Aldersforskjellen sto slett ikke i veien for dette åndelige fellesskapet, og vi fant en salig glede i å fortelle kameratene våre hva Gud hadde gjort for våre sjeler (Sal 66,16). I begynnelsen lo de oss ut, ga oss alle mulige økenavn og moret seg høylytt på vår bekostnad.

Men den rolige alvoren i svarene våre, tålmodigheten vi bar all hånen deres med, og vår alvorlige streben etter å møte dem med

kjærlighet og gjøre pliktene våre trofast – alt dette førte til slutt til at spøken deres stilnet.

I begynnelsen lot de mer forstandige oss være i fred, mens de andre ergret seg over at de ikke klarte å få oss til å bli sinte. Det hendte fortsatt nokså ofte, når vi hadde satt oss i en krok for å lese i Bibelen, at de slo seg ned like ved siden av oss og spilte terning eller sang skitne viser.

Men som sagt: Den jevne alvoren vår, andakten og gleden i Herren begynte etter hvert å vekke en viss aktelse for oss hos dem, eller hva det nå egentlig var. Den ene etter den andre ble stille, og av og til hørte en etter noen minutter bare min venns eller min egen stemme, mens vi leste eller talte om frelsens vei.

Ja, det hendte til og med at en og annen kom nærmere av nysgjerrighet, lyttet og stilte oss forskjellige spørsmål. Samtalen ble da mer allmenn, og jeg håper at disse gode anledningene ikke har vært uten nytte for noen av dem.

Foreldrene mine gledet seg av hele sitt hjerte da de fikk høre om min omvendelse. Deres kjærlighet til meg syntes siden å være fordoblet, og mor ba meg inntrengende om å søke permisjon, så hun kunne få se meg. Da jeg nå, på denne glade hjemveien, måtte hvile her og så hvor ille du er stilt, og hørte din bitre klage mot Gud, kunne jeg ikke la være å fortelle deg alt dette – for at ditt hjerte, like mye som mitt, skulle kjenne den uvurderlige verdien av vår Guds barmhjertighet.

Tomas ble sittende helt stille en lang stund. Det var som om noe foregikk i hans indre, og den gamle misnøyen var ikke lenger å lese i ansiktet hans.

Endelig brøt han ut, synlig beveget: «Min redelige venn, det gjør meg svært vondt at De alt må forlate meg; for De har gjort meg en virkelig velgjerning. Å, jeg vet ikke hva som skal bli av meg når jeg igjen blir alene og ingen lenger forteller meg slike gode ting. Å, jeg ber Dem, forlat meg ikke ennå!»

Soldaten ble dypt rørt av dette, og de rådslo på nytt. Det endte med at soldaten lot Tomas få Bibelen sin. Dessuten sørget han for at en annen stakkars mann – en lam som satt ikke langt derfra og ba om almisser, og som Tomas kjente – ble flyttet bort til treet og fikk i oppdrag å lese i Bibelen for sin blinde kamerat. Den lamme var tydelig villig til det.

Soldaten formante dem nå hjertelig til å søke sin evige lykke for alvor i dette livets ord. Den kjærlige Frelseren, som hjalp så mange lamme og blinde, skulle også komme med nåde og lys til dem om de ropte til ham, slik den blinde ved veien gjorde. Til slutt forlot han dem med disse ordene: «Jeg er nok fattig, men jeg etterlater dere en uvurderlig skatt. Den barmhjertige Gud være med dere! Måtte hans kraft gripe deres sjeler og fornye dem helt og fullt til hans ære.»

Noen uker senere, på vei tilbake til regimentet, kom soldaten forbi det samme stedet. Den lamme satt der fortsatt, og soldaten spurte ham etter Tomas. «Han er ikke lenger i live», sa mannen. «For åtte dager siden kalte Gud ham hjem til seg.»

«Ikke lenger i live!» utbrøt soldaten. «Men kan De kanskje si meg hvordan det sto til med sjelen hans før han døde – om han hadde funnet fred med Gud? Merket De noe til det?»

«Ja, kjære herre, så vidt jeg forstår, gikk han hjem i fred! Han talte med trøst om Guds nåde når jeg leste for ham. Han talte også ofte om Dem og velsignet minnet om Dem. Han har testamentert Bibelen sin til meg, og De ser at også jeg søker trøst og lys i den.»

Soldaten tørket øynene og ropte: «Gud være evig lov og takk!»

Se, denne gleden ville bli flere av oss til del om vi bare var «alltid rike i Herrens gjerning», og både med ord og liv viste alle at *Kristi kjærlighet tvinger oss*.

To eksempler på bønnesvar

I.

En from predikant hadde en eneste sønn, som han hadde oppdratt til prestekallet, og i mange år hadde han inntrengende bedt Gud om at sønnen måtte bli omvendt. Sønnen hadde gode kunnskaper og store gaver for kallet sitt, men *én* ting manglet han, og det var det viktigste – livet. Jo nærmere dagen kom da han skulle innvies til embetet, desto mer kjente den gamle faren at hjertet var nær ved å briste, for han så at sønnens sinn var like uforandret og ubrutt. Men se, ikke én av farens bønner var glemt, selv om Herren hadde latt svaret vente.

En kveld ba faren den vanlige bordbønnen før kveldsmaten, og han sluttet den, slik han hadde gjort i så mange år, med ordene: «for Jesu Kristi, vår *kjære* Frelsers skyld». Men nå var Herrens time kommet. «Kjære Frelser», lød det i sønnens hjerte, som om han aldri før hadde

hørt disse ordene. «*Kjære* Frelser! Hvorfor er han *kjær*? For hvem er han kjær? Jo, for din far – men for deg, er han kjær for deg? Skulle han ikke være kjær for deg også?»

Slik meldte det ene spørsmålet etter det andre seg i den unge mannens hjerte, og hvert av dem var en dom. Han klarte ikke å være med på måltidet, men trakk seg tilbake til rommet sitt. «Han er ikke kjær for deg! Hvordan skal han bli kjær for deg?» sa en stemme inne i ham som han ikke kunne avvise.

I hjertets angst kastet han seg ned og begynte å rope til Herren om hjelp og miskunn. Og se, det varte ikke lenge før også han fikk visshet om nåde og dermed fred i sin nå kjære Frelsers, Jesu Kristi, navn.

II.

En kristen lærer i Tyskland ble en dag kalt til sykesengen til en ung jente. Han hadde besøkt henne flere ganger før og gledet seg over det Guds verk som var begynt i hjertet hennes, og som nå, da døden nærmet seg, så ut til å stå i full blomst. Denne gangen så hun svært forandret ut; sykdommen hadde gått raskt fram. Han snakket en stund med henne, og hun øste ut for ham hjertets bekymringer og kamper, men også sitt håp om snart å bli forløst. Så spurte hun:

«Vet De hva som var min første bønn?»

«Nei, men fortell meg det; jeg vil gjerne høre om det», svarte læreren.

«Far var en gudfryktig mann», lød hennes enkle beretning. «Hver dag leste han for oss fra Bibelen, talte med oss om Gud og ham som Gud har sendt, og formante oss til å vende oss til ham. Men både jeg og søsteren min, Johanna, og mor var verdslig innstilt. Vi våget ikke å motsi far åpent, men i hjertet var vi misfornøyde, ja, fiendtlige mot lesingen og bønnene hans. Slik gikk årene. Jeg var fylt tjue da far ble syk, og vi begynte å frykte for livet hans.

«Men heller ikke dette forandret noe hos oss. Jeg husker at jeg ennå på den tiden var så uvillig mot alt åndelig at da far en dag ba meg gi ham Bibelen, lot jeg som om jeg ikke kunne finne den. Han har jo lest så mye i den gamle boken mens han var frisk, tenkte jeg, at nå kan han vel klare seg uten den. Men sykdommen ble verre, og legen sa at han ikke hadde lenge igjen.

«Da kalte han meg og søsteren min til seg enda en gang og sa med sin kjærlige stemme: ‹Mine barn, mine elskede barn, deres far dør.

Hør hans siste ønske og bønn til dere: I kveld, før dere går og legger dere, skal dere finne en ensom krok og be Gud om frelse for sjelen deres, for Jesu skyld.› Så skiltes vi. Neste morgen spurte min eldre søster, Johanna, om jeg hadde gjort det far hadde bedt oss om.»

«Nei, Johanna; har du gjort det?» svarte jeg.

«Jeg har prøvd», sa Johanna, «og du må også prøve.»

«Hele dagen kjente jeg en stor uro, og den vokste for hvert forgjeves forsøk på å gjøre det far ønsket; ønsket hans lå nå over meg som en tung byrde. Da kvelden kom, følte jeg meg ubeskrivelig ulykkelig. Jeg hadde ennå ikke bedt, jeg syntes ikke at jeg kunne det, men samtidig kjente jeg at jeg måtte. Drevet av virkelig angst gikk jeg da ut i en høylåve, der jeg var sikker på at ingen kunne se eller høre meg. Der kastet jeg meg på kne og ropte: ‹Å Gud, far har befalt meg å be, men jeg kan ikke. Å Gud, hjelp meg å be, lær meg å be!›

«Dette var min første bønn. Trenger jeg å si at den ble hørt? Den stunden ble et vendepunkt i hele livet mitt. Snart lærte Herren meg å be fra hjertets dyp – å be: ‹Gud, vær meg synder nådig!› Og mange ganger siden har jeg fått prise ham som med sitt blod har kjøpt oss til Gud. Dagen etter den uforglemmelige stunden i høylåven døde min kjære far. Han fikk riktignok ikke se fruktene av sine mange bønner for meg her, men jeg håper snart å møte ham i det evige lyset og sammen med ham prise den trofaste Hjelperen og Frelseren.»

Det er ikke frelse i noen annen

Den følgende hendelsen er fortalt oss av en venn i London som selv var til stede.

En søndag morgen mot slutten av 1845, mens klokkene i alle byens kirketårn ringte til gudstjeneste, kunne man i nærheten av Regent Street se en mengde velkledde herrer og damer gå opp trappene til et kapell der gudstjenesten nettopp skulle begynne. Blant dem var også en høyvokst ung mann som så sykelig ut, og da han kom inn i kapellet, så han seg omkring med en viss forlegenhet.

Det var temmelig bitende kaldt og ufyselig, og en tykk tåke begynte å gå over i regn; likevel hadde den unge mannen verken frakk eller paraply. Det var ikke rart at han hostet. Og for en hul hoste!

Flere av de fremmøtte snudde seg uvilkårlig da de hørte den hule lyden. Da de så at den unge mannen var en fremmed, vinket en eldre

herre ham bort til seg og tilbød ham plass i en benk oppe på et av galleriene, rett overfor prekestolen. Vi nevner disse omstendighetene med vilje fordi disse linjene kanskje vil bli lest av noen av dem som var til stede i kapellet den dagen.

Den unge mannen var virkelig en fremmed. Han var kommet til den store verdensbyen dagen før, og trett og utmattet som han var, hadde han likevel gått ut for å finne et Guds hus der han håpet å høre Guds ord forkynt like rent som hjemme.

Han var sorgfull og nedslått; en kunne se at han trengte trøst og oppreisning. Han var trett og søkte hvile – hvile der den alene finnes – hvile i Kristus. Han lengtet etter å smake sødmen og kraften i den sannheten som er uttrykt i den vakre sangen «Se, Jesus er et trøsterikt navn», slik han så mange, mange ganger hadde gjort før.

Hjertet hans lengtet etter å høre om Jesu kjærlighet til syndere igjen. Men det fikk han ikke i predikantens bønner, så velklingende de enn var; han savnet det kjære navnet i sangene, så melodisk de enn lød; og i prekenen hørte han ikke noe om det – å, den var så vanskelig å forstå. Tankene hans begynte å vandre til andre ting, da plutselig noen av predikantens ord fanget oppmerksomheten hans. For nå begynte predikanten å tale om *ham*, om det kjære navnet som den unge mannen hang ved med hele sin sjel.

Han bøyde seg fram og lyttet, men han kunne nesten ikke tro sine egne ører. Hva skulle dette bety?

Predikanten tar æren fra den høylovede Herre Jesus. Han fornekter hans guddom og resonnerer bort hans fyllestgjørende fortjeneste og den forsonende kraften i hans blod. Han tråkker hans blod under føttene; han tar fra synderen hans eneste håp, den eneste grunnen for hans frelse. Han taler riktignok om Jesus som et uvanlig menneske, men fornekter hans guddom. Han framstiller ham som et dydsmønster, men forkaster ham som offeret for våre synder. Den unge mannen lytter; nei, det er ikke mulig!

Kjære sjel! Du vet ikke at du har forvillet deg inn i et kapell som tilhører *unitarene*. Liksom muhammedanerne fornekter de Kristi guddom, og i stedet for det åpenbarte evangeliet har de laget seg en lære etter den menneskelige fornufts innfall. Du vet ikke at det finnes predikanter som søndag etter søndag legger fram disse forferdelige

villfarelsene, og at det finnes mennesker som kan sitte og høre på slikt søndag etter søndag.

Den vennlige mannen som hadde bedt ham inn i benken sin, og som var blitt grepet av den unge mannens bleke ansikt og hule hoste, kunne ikke unngå å legge merke til hvor beveget han var. Rødmen i de før så bleke kinnene, tårene i øynene, de skjelvende leppene, blikket fullt av forundring og gru – alt dette måtte vekke den gamles oppmerksomhet.

Predikanten holdt ennå på med foredraget sitt da den unge mannen, drevet av en makt han ikke kunne motstå, brått reiste seg fra plassen sin. Han rakte hånden fram som for å protestere mot det han hørte, og sa med lav, men likevel så klar stemme at det kunne høres over hele rommet: «Tro på Herren Jesus Kristus! For det finnes ikke noe annet navn under himmelen, gitt blant mennesker, som vi kan bli frelst ved.»

En dyp stillhet fulgte. Hvert øye vendte seg mot galleriet, og noen i forsamlingen begynte å skjelve uten å vite hvorfor. Bare predikanten forble uberørt.

Da den unge mannen nå reiste seg for å forlate kapellet i all hast, fulgte den gamle herren som han hadde sittet hos, etter ham. Den unge mannen var kommet til døren og ble stående og se ut i den regnfulle, kalde morgenen; i det samme kjente han en fremmed hånd på skulderen. Han snudde seg og rødmet. «Å, min herre», utbrøt han, «jeg er lei for det jeg gjorde, men jeg kunne ikke la være – det er virkelig sant, jeg kunne ikke. De hørte jo hva predikanten sa.»

«Nåja», svarte den gamle kjølig, «jeg har ikke hørt noe merkelig i dag, i alle fall ikke noe som kunne gi Dem rett til å forstyrre en hel menighet slik De gjorde.» – «Men De er syk og opprørt», la han til i en mildere tone. «Hvor bor De?»

Den unge mannen tok et blad opp av lommen og skrev navnet og adressen sin på det.

«Er dette navnet til foreldrene Deres?» spurte den gamle herren.

«Jeg har ingen foreldre lenger», var svaret. «De døde mens jeg ennå var barn.»

«Er det slektninger eller venner De bor hos?»

«Jeg håper de vil vise seg å være vennene mine», svarte den unge mannen, «men jeg har ikke vært her lenger enn siden i går kveld.»

«Stakkars unge mann!» utbrøt den gamle, stadig mer deltakende. «Så De er altså en fremmed i London, og kom kanskje bare tilfeldig inn i dette kapellet?»

«Ja, slik er det», svarte den unge. «Jeg syntes denne bygningen så ut som en kirke.»

Den gamle mannen smilte. «Vi kaller det et kapell», sa han, «men det er det samme.»

Et smertefullt drag gikk over den unge mannens ansikt, men han svarte ikke et ord. I samme øyeblikk begynte orgelet å spille. Av det skjønte den gamle herren – vi vil kalle ham Burton – at prekenen var slutt og at de sang sluttsalmen. Siden den unge mannen ikke bodde langt unna og regnet ennå ikke hadde gitt seg, tilbød han seg å følge ham hjem. Det vennlige tilbudet ble tatt imot med takk. Da de var kommet fram til huset, ga Burton ham visittkortet sitt og ba ham med den hjerteligste velvilje på middag hos seg neste søndag.

Herr Burton var like rik som han var gavmild. Gjaldt det å gjøre et menneske godt, spurte han aldri hvilket religiøst parti vedkommende hørte til. Og han var ikke så lite stolt av denne frisinnetheten sin. Nå følte han den hjerteligste interesse for denne ensomme unge mannen, så underlige omstendighetene enn var da de møttes. Fra den stunden ble det knyttet et bånd mellom dem som ved Guds velsignelse ga Burtons liv en helt ny retning.

Ludvig Glower – det var den unge mannens navn – hadde aldri vært sterk. Men på grunn av mye anstrengelse og det stillesittende livet han levde etter at han kom til London, brøt helsen hans helt sammen etter noen måneder. Det var lite håp om at han skulle komme seg, og siden prinsipalen hans ikke visste hva han skulle gjøre med den syke, begynte han å snakke om å sende ham på sykehuset. Da tilbød herr Burton seg å ta ham inn i sitt eget hus – og der ble han resten av sin jordiske vandring.

Det er naturlig at et menneske som elsket Herren Jesus så inderlig som Ludvig Glower, ikke kunne la være å tale om ham. Det kunne med rette sies at Jesu navns pris alltid var på hans lepper; sjelden talte han lenge om noe annet.

I samtalene med herr Burton nevnte han en eller to ganger stedet der de først hadde møttes, men han gjorde det med forundring og medlidenhet. Ofte og inderlig ba han om at Gud i sin uendelige barm-

hjertighet måtte føre dem som pleide å samles der, til en frelsende kunnskap om sannheten slik den er i Kristus Jesus.

Han syntes å ha glemt at vennen og velgjøreren hans selv var medlem av denne menigheten. Burton smilte ofte når han så hvor oppglødd den kjære, syke unge mannen var, men han fikk seg ikke til å komme fram med ett eneste av de skinnfagre argumentene som hadde vendt hans eget sinn bort fra Guds sannhet.

Vi har allerede sagt at herr Burton var en velmenende mann med et «godt hjerte». Det trodde han virkelig selv; ja, han var fullt overbevist om at hans gode gjerninger helt sikkert skulle skaffe ham en salig plass i det andre livet.

Han kledde jo de nakne, ga de sultne mat og så til farløse og enker i deres trengsel. Han gjorde jo det han kunne. Ikke slik å forstå at han var uten feil – det er ingen mennesker; men han stolte på barmhjertigheten til Gud, den himmelske Far. Han tenkte ikke på at Gud uten Kristus er en fortærende ild.

Lenge hadde han lagt all vinn på å fortjene himmelen. Men nå, etter alt strev og alt arbeid og med hele den oppsamlede massen av gode gjerninger, syntes han likevel av og til at han ikke var kommet himmelen så nær som denne fattige, ensomme, syke unge mannen, som i all enfold hvilte i Frelserens fortjeneste.

Den unge Glowers tro lyste klarere jo nærmere han kom evighetens port. Riktignok sto dødens dal med sine mørke skygger av og til for ham, men samtidig så han den gode hyrde, rede til å føre ham uskadd gjennom med sin «kjepp og stav», trøste ham og ta ham til seg for evig.

Når en Jesu disippel har troens øye fast festet på Jesus, ser han ikke mørket og dødens redsler. Da vandrer han trøstig igjennom med bekjennelsen: Alt er lys – slik tusener av Guds barn har gjort det i triumf, og slik de skal gjøre det til dagenes ende.

Om Ludvig Glower hadde vært Burtons egen sønn, kunne han ikke ha fått bedre pleie og omsorg. Mot slutten kunne velgjøreren hans nesten ikke gå fra ham lenger. En kveld da Burton satt ved sengen hans og stadig tørket den sykes panne med et lommetørkle, sa han stille og deltakende: «Du lider visst mye, min stakkars Ludvig?»

«Det er sant», svarte han, «men når jeg tenker på alt Herren Jesus har lidd for meg, kjenner jeg ikke så mye til mine egne plager.»

«Det hadde vært godt», sa herr Burton, «om vi alle helt kunne følge eksemplet han ga i sin saktmodige og tålmodige underkastelse under Guds vilje. Men du har jo ikke noe med hans lidelse å gjøre.»

«Å, kjære herre», utbrøt den syke, «si ikke det! Har ikke Kristus dødd *for syndere*? Og er vi ikke alle syndere som mangler Guds herlighet? Jeg er den største av syndere og har fortjent døden; men Jesus har dødd for meg, han har forsonet meg med Gud.»

«Stakkars gutt, du har en urolig samvittighet», avbrøt Burton. «Hva ondt har du gjort?»

«Å», svarte den unge mannen, «spør meg heller hva *godt* jeg har gjort.»

«Og likevel er du ikke redd for å dø?»

«Hvorfor skulle jeg være redd?» ropte den syke. Han slo opp Bibelen, som han alltid hadde ved siden av seg, og fortsatte høytidelig: «For så har Gud elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal fortapes, men ha evig liv. – Også jeg tror; mitt håp står til ham, min Frelser, Guds Lam, som bar verdens synder.»

Blek og utmattet la han seg tilbake på puten, som han i iveren hadde reist seg opp fra. «Nå skal du ikke snakke mer», sa herr Burton ømt. «Du er for svak.»

Den unge mannen lukket øynene og ble liggende stille og trett med et smil om leppene, mens Burton satt taus og i dype tanker ved siden av ham. Brått begynte den syke å tale igjen, men så stille at det var umulig å forstå ham. Herr Burton bøyde seg ned over ham og holdt øret tett inntil de skjelvende leppene hans. Da hørte han ham si disse ordene: «*Det finnes ikke noe annet navn under himmelen, gitt blant mennesker, som vi kan bli frelst ved.*»

Det var de første ordene Burton hadde hørt fra hans munn, og de ble også de siste. Han kunne ikke komme bort fra inntrykket av disse ordene. Også den himmelske freden som han hver dag så hvile over den fattige, farløse unge mannens syke- og dødsleie, virket med. Skritt for skritt vek villfarelsens og vantroens skygger, inntil også han endelig ble ført igjennom til lys, glede og fred i Kristus Jesus.

Burton var likevel ikke den eneste som fikk en uforgjengelig velsignelse av den merkelige hendelsen i unitarkapellet. Predikanten, hvis

preken hadde fremkalt salige Ludvig Glowers utrop, har selv fortalt hvilket inntrykk hendelsen gjorde på flere i menigheten hans.

«En dame kom til meg», har han fortalt den som skriver disse linjene, «og sa: ‹Hvis den unge mannen har rett, er vi alle sammen på feil vei.› En annen sa at hun hadde funnet de ordene den unge mannen sa, i sin egen bibel, og derfor måtte det vel være noe sant i dem. En tredje forklarte at ordene forfulgte henne natt og dag som et spøkelse, og at hun ikke kunne bli kvitt dem.

«En av søndagsskolelærerne våre, en dyktig ung mann som jeg hadde ventet meg noe bedre av, sluttet med søndagsskolen sin og forklarte at han ikke lenger kunne lære andre før han selv var kommet til full overbevisning om sannheten. Men verst var det med en ung dame som begynte å tenke og granske, inntil hun falt i et slags religiøst grubleri som vennene hennes hittil forgjeves har prøvd å rive henne ut av.»

Slik forteller salige Glowers venn. Det er sant det Skriften sier: «*Guds ord er levende og virksomt og skarpere enn noe tveegget sverd. Det trenger igjennom helt til det kløver sjel og ånd, ledd og marg, og dømmer hjertets tanker og råd.*»

Bibelen som ble murt inn

De bibelselskapene og de enkelte kristne som arbeider for å spre Guds ord i katolske land, har i dette arbeidet fått mange underfulle og oppmuntrende erfaringer av Guds nåde og makt. Her vil vi fortelle om ett av disse nådeundrene.

Tidlig i 1856 dro en ung murersvenn ved navn Antonio hjemmefra i kantonen Ticino for å søke arbeid på den andre siden av fjellene, i det tyske Sveits. På veien møtte han en fremmed dame som gav ham en italiensk bibel og inderlig bad ham lese den. «Det er Guds ord», sa hun, «og det skal vise Dem veien til salighet.»

Før Antonio la i vei til de protestantiske landene, hadde de katolske prestene ivrig formant ham og kameratene hans om å vokte seg for «kjetternes sjeleødeleggende bøker», og aller mest for Bibelen. Ingen hadde tatt disse advarslene mer samvittighetsfullt til hjertet enn han. Alle kjente ham som en ivrig tilhenger av sin religion, og han oppfylte alle dens forskrifter med stor iver. Han var den siste som skulle finne på å lese i «kjetternes bøker».

Da den ukjente damen rakte ham boken, var hans første innskytelse naturligvis å skyve den fra seg. Men den ble budt ham med så mye velvilje, og så uventet og fort, at han ikke rakk å tenke seg om. Før han hadde fått sagt et ord om hvor lite han ville ha gaven, var damen allerede borte, og der stod han med den fryktede og avskydde boken i hånden.

Hva skulle han gjøre? Han kunne ikke kaste den på veien. Han hadde ingen annen utvei enn å stappe den i ranselen og gå videre – men fast bestemt på å bli kvitt den så fort som mulig, for det plaget ham å måtte bære den med seg.

Med denne uroen i sitt indre kom han om kvelden til byen Glarus. Her fikk han snart arbeid på en svært stor bygning som skulle reises. En dag Antonio holdt på å mure en stor brannmur, la han merke til et lite tomrom i den, en åpning som skulle fylles igjen. Mens han bøyde seg ned for å ta opp en passende stein, falt det ham inn – han trodde selv at tanken kom fra Gud – at han skulle mure inn i denne åpningen den «kjetterboken» som brant i hjertet hans.

Kameratene som stod nærmest, syntes det var en utmerket idé. Boken ble hentet fra ranselen og satt inn i hullet, etter at Antonio hadde gitt den tre kraftige slag med hammeren, så det ble dype merker i permen. Under alminnelig jubel ble åpningen så murt igjen. «Nå har jeg lyst til å se», la Antonio til på sitt grove språk, «om djevelen selv klarer å få den ut igjen.» Bygningen ble snart ferdig, vinteren kom, og med den vendte Antonio og kameratene hans hjem igjen.

Det har snart gått seks år, og vi vender tilbake til Glarus. I 1861 hadde en brann som brøt løs under en fryktelig storm, lagt to tredjedeler av den blomstrende lille byen i aske. Våren etter drog derfor enda flere arbeidere enn før fra de italienske kantonene og Nord-Italia til byen for å få arbeid på alle de nye bygningene som skulle reises.

Blant arbeiderflokkene som på denne måten drog over fjellene, vil vi særlig se på én som bestod av omkring femten yngre og eldre menn. En av dem, en stor og staselig mann, tok ofte fram en bok fra lommen i hvilestundene og leste fra den for kameratene. Det var en ung mann fra Genova – tidligere katolikk, nå et ivrig medlem av den frie evangeliske menigheten i byen. Boken han leste fra, var Det nye testamente, og han talte stadig om det underfulle innholdet i den.

Til nå hadde han likevel lett mer etter bevis for den romerske kirkes villfarelser i den enn etter kunnskap om Guds frelsesråd i Kristus. Sitt eget hjertes fordervelse, sin fortapte tilstand og sin trang til nåde hadde han ennå ikke lært å kjenne. Derfor ble det mer bitre ord og strid mellom ham og kameratene enn oppbyggelse og gjensidig oppmuntring.

Bare én i den lille flokken var for det meste stille og ettertenksom. Det var en mann på omkring femti år, fra Piemonte, ved navn Giovanni. Mange og bitre lidelser i livet hans hadde bøyd sinnet hans og gjort det mottakelig for ordets sæd.

Også han hadde en gang fått en bibel i gave av en engelsk dame, men han hadde latt prestene i hjembyen skremme ham til å gi den fra seg. Det han hadde lest i boken, hadde likevel gjort godt for hjertet hans. Da han nå etter så mange år igjen fikk høre noe fra den, drakk hjertet hans grådig inn disse dyrebare sannhetene, og lengselen etter å eie den dyre boken en gang til våknet sterkt i ham.

Så kom den lille flokken til Glarus. Her fikk Giovanni snart arbeid med å gjenoppbygge en stor fabrikkbygning der murene ennå delvis stod igjen. Før de kunne ta fatt på selve arbeidet, måtte de forvisse seg om at murene som stod igjen, kunne brukes.

«Dette har sikkert vært et helt nytt hus», sa Giovanni til kameratene. «Det ville vært fint om denne brannmuren kunne brukes. La meg se», la han til, og svingte den store hammeren sin i et veldig slag mot muren. Noen steiner falt ned – og sammen med dem, til hans og kameratenes store forundring, en bok. Giovanni tok den undrende opp og ropte med ubeskrivelig glede: «En bibel!»

De andre arbeiderne trengte seg rundt ham for å se dette underlige med egne øyne. Da den første forbauselsen hadde lagt seg litt, begynte de å spørre hverandre hvordan boken kunne ha kommet inn i muren.

Da de undersøkte saken, så de tydelig at den måtte være satt inn der med vilje; heller ikke de tre fordypningene i permen kunne være tilfeldige, men vitnet om vold. Etter at de hadde snakket om det en stund og gjettet seg tomme, gikk kameratene hver til sitt arbeid. Giovanni ble alene igjen med Bibelen, for ingen andre enn han hadde spurt etter å få eie den.

Nå var hjertets ønske oppfylt: Han kunne bruke de ledige stundene til å lese i den dyre boken. Hendelsen gjorde et dypt inntrykk på ham.

Sammen med andre synder hadde det lenge tynget samvittigheten hans at han en gang av lettsinn og menneskefrykt hadde latt denne skatten bli tatt fra seg.

Da han nå hadde fått boken tilbake på en så underfull måte, så han i det en så herlig åpenbaring av Guds nåde og makt og et så tydelig bevis på Guds godhet og omsorg nettopp for ham at han ble dypt grepet. Han kastet seg på kne og utøste for første gang hjertet sitt i lov og pris for Herren.

Fra denne stunden var hele livet forvandlet for Giovanni. I ordets lys lærte han mer og mer å kjenne både seg selv og Guds nåde i Kristus Jesus, og etter hvert som han fikk ta imot denne nåden, våknet også kjærlighet og iver for andre sjelers frelse i hjertet hans.

Nå begynte han å samle kameratene omkring seg om søndagene, og han leste og talte med dem om Guds ord. Han fikk den gleden å se i det minste én frukt av det: Alle regnet de som holdt seg til ham, for de mest ordentlige av arbeiderne som var kommet sørfra.

Etter at et første gry av religionsfrihet var gått opp over Italia, har flere utenlandske bibelselskaper vært ivrige etter å bruke denne – kanskje korte – frihetstiden til å så ordets sæd rikelig i landet gjennom bibelkolportører. Giovannis iver for Herrens sak ble snart kjent for noen av evangeliets venner. Da vinteren satte inn, ble han kalt til å tjene som bibelkolportør i Lombardia den tiden han ikke kunne arbeide i yrket sitt. Noen dager senere finner vi ham allerede på vei, med en pakke bibler og nytestamenter på ryggen.

Vår Giovanni vandret omkring i byene i Lombardia og fikk stadig skiftende erfaringer – av likegyldighet og fiendskap, men også av glad mottakelse av det guddommelige ordet han bød folket. Til sist våget han seg også inn i den katolske sveitsiske kantonen Ticino. I hovedstaden, Lugano, visste han at han hadde mange bekjente blant landsmennene og kameratene i murerfaget, og sjelene deres lå ham varmt på hjertet.

I byen ble det nettopp holdt det årlige markedet. Bordet der Giovanni hadde lagt fram bøkene sine, på en av de mest besøkte plassene, ble snart omringet av en flokk nysgjerrige. Han hadde nettopp begynt å oppfordre dem med noen hjertelige ord til å kjøpe dette ordet, som kunne bli til frelse og salighet for sjelene deres, da en ung mann trådte

fram fra mengden med et hånlig smil. Det var vår gamle kjenning Antonio.

Den religiøse forandringen i fedrelandet hans og den villige mottakelsen evangeliet hadde fått i mange av landsmennenes hjerter, hadde bare øket hans iver mot «kjetterne» og bøkene deres – og aller mest mot Bibelen. I sin blinde iver for sin religion så han den som kilden til alle disse «ulykkelige» bevegelsene og forandringene i landet. Da han nå så en landsmann by fram denne boken, ble han rasende. Han begynte å spotte både kolportøren og bøkene hans på en grov måte, og sa blant annet:

«Når du er så opptatt av denne boken, kunne du få en gratis om du ville gå til byen Glarus. Der murte jeg inn en for noen år siden, og selv om byen har brent ned siden, tror jeg likevel ikke at djevelen selv har klart å finne den fordømte kjetterboken.»

Ved disse ordene ble Giovanni så synlig bestyrtet i ansikt og fakter at Antonio stanset midt i utbruddet. Giovanni brukte stillheten til å fortelle de tilstedeværende med noen enkle, gripende ord hvordan denne bibelen likevel var blitt bevart ved et Guds under. Han fortalte at han selv hadde funnet den da muren den var satt inn i, ble revet, og til sist at nettopp denne boken, funnet på en så underfull måte, hadde vært et redskap i Herrens hånd til å gi hjertet hans nytt liv og fred.

«Jeg tror ikke et ord av det du sier!» ropte Antonio i vrede. «La meg se boken! Jeg har selv satt merker i den med hammeren min, og jeg skal lett bevise at du lyver.»

Til svar trakk Giovanni helt rolig den omtalte boken opp av lommen og viste den til den sinte mannen.

Det ville være forgjeves å prøve å skildre de følelsene som tydelig kjempet i Antonios hjerte. Denne underlige skjebnen for boken som han trodde han hadde begravet for alltid, og den virkningen den samme boken etter Giovannis eget vitnesbyrd hadde hatt på livet hans – alt dette grep hjertet hans, som var fullt av fiendskap, og satte i gang en voldsom kamp der inne.

Men ennå stampet han mot brodden og kvalte den underlige følelsen som rørte seg i ham ved synet av boken. Han samlet all sin motstandskraft og vendte seg til kameratene. Med alle slags hånord og med sitt eget eksempel egget han dem opp, og med deres hjelp drev han den forskrekkede, fromme kolportøren ut av byen.

Slik hadde Antonio stått imot to kraftige kall fra Herrens Ånd. Men den trofaste Herren – han som alene ransaker hjertene våre, og hvis «langmodighet» vi skal «regne for frelse» – så i motstanderen Antonio en villedet sjel som, slik Saulus en gang, forfulgte sannheten «uvitende i vantro». Derfor lot han ham få oppleve enda en tredje hjemsøkelse, og den førte ham til slutt, hungrende etter nåde, til Jesu føtter.

Da den avtalte tiden for bibelspredningen var omme, kom vår kjære gamle Giovanni tilbake til en av byene i Sveits for å arbeide i sitt gamle fag. Der oppdaget han snart at hans bitre motstander Antonio hadde fått arbeid ikke bare i samme by, men på samme byggeplass.

Også Antonio ble svært forundret over at de møttes på denne underlige måten. Forbitrelsen han følte, mildnet likevel litt etter litt – dels ved Giovannis alvorlige, men milde og vennlige oppførsel mot ham, dels ved synet av den aktelsen de andre arbeiderne viste Giovanni – og han følte seg mer og mer dratt mot den gamle mannen.

Så hendte det en dag at Antonio snublet da han skulle bære en tung stein opp på stillaset, og falt baklengs ned fra nesten tjue fots høyde. Han ble båret bevisstløs til byens sykehus, der de syke ble pleiet av fromme diakonisser. Nå begynte en tid med prøvelse og lidelse for den unge mannen, og den ble ham til velsignelse for tid og evighet.

I fallet hadde han brukket den ene hoften, og det ble snart klart for ham at han aldri mer ville kunne ta opp igjen sitt gamle yrke. Til denne prøvelsen kom de lange, ensomme timene og de ofte voldsomme smertene i det skadde benet.

Alt dette gjorde hjertet hans mer åpent og mottakelig, og når Giovanni besøkte ham om kveldene etter endt arbeid, ønsket han ham hjertelig velkommen. Giovanni hadde også sin kjære bibel med seg på disse besøkene. Da han en dag foreslo å lese litt fra den, var Antonios motstand så mye brutt at han sa ja. Og da Giovanni nå hadde lest for ham fra Hebreerbrevets 12. kapittel om Herrens tukt, hensikten med den og frukten av den, bad Antonio ved avskjeden til og med om å få beholde den boken han før hadde hatet så sterkt.

Tiden som fulgte, var full av nådens under i Antonios hjerte. Han ble et nytt menneske. Dypt knust over alle sine synder ble han likevel ført til nådestolen ved evangeliets ord og Åndens dragning, og han søkte og fant fred ved troen på Jesu blod. Både hans indre og hans ytre

menneske var så forvandlet at den som så ham, bare kunne bryte ut i lov og pris for Guds store under.

Etter seks måneder på sykehuset ble han skrevet ut og kunne nå, støttet på krykken sin, begynne hjemreisen. Tiden han hadde tilbrakt her, var blitt avgjørende for hele livet hans, og han ville aldri glemme den.

Du som en gang i livet har vært tatt «avsides, bort fra folket», vært alene med Herrens ord og fått Åndens lys over de dyre sannhetene i det, fått se både din synd og dens fullkomne soning i Jesu blod og dermed fått et nytt liv tent i hjertet ditt – du vil forstå hva Antonio følte da han forlot sykesengen.

Med den dyrebare boken som han en gang i blind iver hadde villet tilintetgjøre, og som han nå slett ikke ville skilles fra – med denne skatten drog han hjem. Den tidligere motstanderen var blitt en varm og ivrig bekjenner av evangeliet. Den som har fått mye tilgitt, elsker mye.

Antonio ønsket seg en anledning til å gjøre noe for sine medmenneskers sjeler. Fordi benbruddet gjorde det vanskelig for ham å reise, fikk han en plass som lærer i en liten evangelisk skole. Der la han i mange år vinn på å plante i de små den livets sæd som han en tid hadde forfulgt så voldsomt.

Atter et under av Guds ufattelige kjærlighet, trofasthet og makt! Måtte vi frykte ham, elske og prise ham!

Et advarende eksempel på forakt for nåden

Noen ganger ser det ut til at Herren omvender enkelte av sine motstandere med uimotståelig makt og ved helt uvanlige midler – for eksempel Saulus, Apg 9 – mens han lar andre dø i syndene sine – for eksempel Ananias og Safira, Apg 5. Hemmeligheten ser da ut til å være den som Paulus peker på når han taler om sin egen motstand: «Men jeg fikk miskunn, fordi jeg handlet uvitende i vantro» (1 Tim 1,13).

Mer fryktelig er det med dem som står imot enda de har fått klar og full evangelisk undervisning. I det foregående eksemplet ser vi Guds overordentlige nåde; i det som nå følger, ser vi Guds rettferdige dom. En trofast kristen forteller:

Da Emma var omkring elleve år, var hun en av de mange unge jentene – femti eller seksti i tallet – som regelmessig var med på

timene mine i en bibelklasse. Flere ble dypt grepet og lærte å kjenne sin syndeskyld, og noen ble også – det håper jeg – virkelig omvendt til Gud.

Også Emma ble grepet av en alvorlig uro. Med mange formaninger prøvde vi å få henne til å gi Gud sitt hjerte uten å utsette det. Noen ganger så det også ut til at hun var helt nær ved å ta imot nåden, og jeg hadde store forhåpninger om at hun skulle bli omvendt. Men litt etter litt ble hun mindre opptatt av det, kom i lag med lettsindige venner og forelsket seg i fornøyelser og fine klær – og i noen år visste jeg ikke hvor hun holdt til.

En dag fikk jeg besøk av en gudfryktig dame som bad meg bli med henne til en ung kvinne som etter hennes ord stod på fortapelsens rand. Da jeg kom inn i sykeværelset, så jeg til min store forbauselse at det var Emma. Men å, hvor forandret! En hard, tærende tuberkulose hadde herjet forferdelig med helsen hennes, og det så ut til at hun ikke hadde lenge igjen.

«Å», sa hun, «så har De endelig funnet meg! Ofte gikk jeg av veien for Dem, men nå kan jeg ikke flykte lenger. De finner meg her døende. Jeg kan ikke håpe å bli frisk igjen, og – jeg dør uten håp. Uten Gud og uten håp har jeg levd, og slik må jeg nå også dø.»

Mens jeg gjorde meg klar til å svare og lette fram noen bibelord som jeg syntes passet for tilstanden hennes, festet hun et gjennomtrengende blikk på meg.

«Å», sa hun, «i hvilken forferdelig tilstand De finner meg! Så dypt falt fra det jeg en gang var! For fem år siden ble jeg tilbudt tilgivelse og salighet. For fem år siden, da jeg pleide å gå på den lille samlingen Deres, da de to søstrene H. og noen andre gav Gud sine hjerter, da arbeidet Den Hellige Ånd mektig på meg. Ofte var jeg nær ved å følge hans dragninger – og hadde jeg gjort det, hvor lykkelig hadde jeg ikke vært da! Hvor mye bekymring, rådvillhet og sorg hadde jeg ikke spart meg selv for! Hvor annerledes hadde det ikke vært med meg nå!

«Men jeg sluttet på skolen, kom i vilt og lystig selskap og fulgte verdens skikker og vaner. Jeg stod imot samvittighetens røst og jaget Den Hellige Ånd bort. Likevel har hjertet mitt aldri hatt ro. Jeg har aldri vært lykkelig i synden; samvittigheten har alltid refset meg, og jeg har levd i stadig frykt – og det jeg fryktet, er nå kommet over meg. Nå er hjertet mitt så hardt at jeg ikke kan omvende meg.»

Så brast hun i gråt og ropte: «Som Esau har jeg solgt min førstefødselsrett, og som han finner jeg ikke rom for omvendelse, enda jeg søker den med tårer. For meg er det intet håp; jeg er en frafallen, og jeg må synke ned i en evig fortvilelse. Jeg kan ikke be, og selv om jeg kunne, ville bønnen min likevel ikke bli hørt» – og så videre.

Jeg leste noen bibelsteder, sa noen ord som jeg mente passet, og foreslo så at vi skulle be sammen. Hun takket meg for min godhet, men sa rett ut at det ikke ville nytte; alt var for sent, nådedagen hennes var forbi, og skjebnen hennes avgjort. Jeg bad likevel og gikk derfra dypt rystet.

Jeg hadde tenkt å besøke henne igjen om noen dager. Men *samme natt* ble hun så mye verre at moren hennes ble *dypt bedrøvet*. Da moren om morgenen sa til henne at enden så ut til å være nær, svarte Emma at «det kunne hun ikke gjøre noe med; hun måtte finne seg i sin forferdelige skjebne».

Moren kalte nå på en from prest som bodde i nabolaget. Han kom og spurte hvordan hun hadde det. Hun svarte at hun var fordømt, og at rådene hans ikke kunne hjelpe henne. Da han snakket om å lese litt av Guds ord, svarte hun: «Det nytter ikke.» Da han ville be med henne, sa hun: «Det er ikke verdt det» – og så videre. Likevel leste han, bad og talte inntrengende med henne.

Ved middagstid hadde hun mistet kreftene så fort at hendene og føttene begynte å bli kalde. Da hun nå kjente hvordan dødens kulde så snikende la seg over henne, begynte hun å rope høyt: «Å, jeg kan ikke dø! Jeg er ikke beredt til å dø; la meg slippe å dø! Dør jeg, er jeg fortapt for evig. Send bud etter legen; kan ikke han redde livet mitt? Å, skal jeg dø i alle mine synder?» – og flere slike ord.

De legemlige plagene så ikke ut til å være store; det var sjelens redsel som presset fram disse bitre jammerropene. Den lille broren hennes, som hadde gått på søndagsskolen, kom inn. Da han så søsteren ligge for døden i denne forferdelige tilstanden, brast han i gråt og sa: «Å, Emma, hvorfor ber du ikke til Gud? Hvorfor ber du ikke om nåde?»

«Å», sa hun, «for meg finnes det ingen nåde. Jeg har misbrukt den. Da Gud bød meg nåde, forkastet jeg den. Nå finnes det ingen nåde for meg. Jeg har selv stengt nådens dør for meg.»

Med slike fortvilte rop fortsatte hun så lenge kreftene holdt. Hun ble stadig svakere, til døden stilnet stemmen hennes, uten at noe tydet på at hun hadde det minste håp om frelse.

For en alvorlig advarsel til *unge* syndere som dag etter dag står imot Den Hellige Ånds arbeid på sjelene deres! *Tidlig* begynte Den Hellige Ånd å arbeide på henne, *tidlig* begynte hun å stå imot, og – som hun selv bekjente – *tidlig* ble hun også forlatt og oppgitt av Gud.

Størst er kjærligheten

«Hvordan har du det i dag, Anna?» spurte fru G. vennlig idet hun satte seg ved sengen til en syk kvinne. Den synkende solen kastet sine siste stråler inn gjennom vinduene i den lille, koselige stuen. Alt der inne bar preg av fred og ro – alt unntatt ansiktet til den syke, som var tæret og urolig. «Jeg kjenner meg ikke verre, kjære frue», svarte Anna, «men å, jeg bærer på en tung byrde i hjertet – og jeg tror ikke Gud kan tilgi meg.»

Fru G. visste nesten ikke hva hun skulle svare. Anna hadde ofte vært en gåte for henne. I mange år hadde hun flittig brukt nådemidlene, gått til gudstjeneste og holdt seg til Guds folk; av sine små midler hadde hun også gitt rundhåndet til misjonen og annet kristent arbeid. Alle som kjente henne, regnet henne som en *alvorlig kristen*. Og nå lå hun der uten fred i hjertet, og ingen skjønte hva som manglet henne.

Flere forkynnere hadde besøkt henne, og kristne venner hadde bedt sammen med henne. Likevel så det ut til at det var noe hun ikke ville bekjenne, noe som lå tungt på hjertet hennes og hindret henne i å finne fred. Fru G. hadde ofte besøkt henne og tenkte at om hun bare fikk vite noe om Annas tidligere liv, kunne hun kanskje gi henne råd og trøst.

Derfor prøvde hun nå å lede samtalen inn på hvordan Anna hadde hatt det før, og stilte henne noen spørsmål om det. Først ville den syke unngå emnet. Men da fru G. ba henne fortelle helt oppriktig om livet sitt, sa hun til slutt: «Det koster meg mye å snakke med Dem om dette, men jeg vil likevel gjøre det. Kanskje kan De hjelpe meg å finne igjen den freden jeg har savnet i så mange år.

«Far døde før jeg ble født, og etterlot mor i stor fattigdom med fem barn. Helt ung kom jeg i tjeneste i et aktverdig hus, og der ble jeg i mange år. Da jeg var nitten år, hørte jeg en kveld en preken som gjorde

meg dypt klar over min syndige og fortapte tilstand. Først etter en lang tid med uro og redsel kunne jeg ta Herren Jesus på ordet og kaste meg med all min elendighet på ham, for at han skulle rense og hellige meg. Å, hvor lykkelig jeg var i de første salige bryllupsdagene, da jeg kunne tro og elske og glede meg!

«Men snart kom andre dager. Da måtte jeg lære den harde leksen at alle som vil følge Jesus, må ta sitt kors opp hver dag. Hun som tjente sammen med meg, ble harm over forandringen som hadde skjedd med meg, og hver eneste dag fikk jeg kjenne fiendskap og forfølgelse i en mengde småting, noe som var svært plagsomt for kjøtt og blod. Uheldigvis hadde jeg et vanskelig lynne og en kort og uvennlig måte å være på.

«Det ser jeg nå. Den gangen så jeg det helt annerledes; jeg så bare feil hos den andre piken, og som fariseeren i templet begynte jeg mer og mer å takke Gud for at jeg var bedre enn dem rundt meg. Ofte fikk jeg en irettesettelse som jeg hadde fortjent med min uvennlige oppførsel. I stedet for å innrømme det onde i meg og prøve å overvinne det, kunne jeg da smøre såret med den smigrende salven at *jeg ble forfulgt for Herrens skyld*.

«Slik lukket jeg meg mer og mer inne i meg selv. Jeg ble bitter i hjertet og hard i dommene mine. Hver samtale om vanlige, jordiske ting kalte jeg unyttig prat; litt munterhet kunne jeg straks dømme som lettsindighet, ja, selv en tur ut i det fri dømte jeg som syndig sløsing med tiden.

«Jeg var virkelig samvittighetsfull på alle måter når det gjaldt å gjøre min plikt. Det visste jeg selv også, og jeg var hovmodig over det. Men å, midt i dette som jeg ennå må kalle prisverdig, manglet jeg likevel den *kjærlighet* til nesten som Skriften kaller «lovens oppfyllelse», og uten den var jeg bare «en lydende malm eller en klingende bjelle». Derfor hadde jeg heller ingen fred.

«Etter en tid giftet den andre piken seg og flyttet ut av huset, men bitterheten mot henne hadde slått dype røtter i hjertet mitt. I min selvbeundring og blindhet så jeg ikke at det jeg følte for henne, var nettopp det Guds ord kaller ‹vrede› og ‹hat›. Jeg tilga henne aldri av hjertet og ba aldri om nåde til å kunne gjøre det. Når hun en sjelden gang besøkte oss, sa jeg ikke ett eneste vennlig ord til henne, og etterpå var jeg ofte i dårlig humør i flere timer.

«Det er sant at hun hadde såret og forfulgt meg bittert. Men å, hvor lite tenker ikke enkelte kristne over at når de lar en bitter rot vokse fritt i hjertet, kveles den edle sæden litt etter litt, og Guds Hellige Ånd, kjærlighetens Ånd, blir bedrøvet og drevet bort, for han kan ikke ha sitt ‹tempel› der hatet bor!

«En tid etter at hun hadde giftet seg, tok matmoren min inn en ung pike som skulle hjelpe meg med arbeidet. Hun sa at hun håpet jeg ville gjøre henne til en like dyktig tjenestepike som jeg selv var. Matmoren sa ikke et ord om det, men jeg trodde hun også mente at jeg skulle ta meg av pikens sjel, for oppdragelsen hennes var blitt helt forsømt av dårlige foreldre.

«Men jeg var ikke fornøyd med å få en medhjelper. Jeg ville gjøre alt arbeidet selv; jeg så på piken, Elise, som en som ikke hørte hjemme der, og ønsket bare å bli kvitt henne. Jeg ga henne bare noen ubetydelige ting å gjøre og lot henne aldri hjelpe meg det minste. Aldri sa jeg et vennlig ord til henne, og jeg satt ikke engang i samme rom som henne hvis jeg kunne unngå det.

«Jeg bestakk samvittigheten min med at jeg jo ga henne så mye mat hun ville ha, og aldri behandlet henne ille. Men jeg tenkte ikke på hvor alvorlig jeg syndet når jeg med min uvennlighet og kulde gjorde livet tungt og bittert for dette unge sinnet. Jeg viste henne ikke den minste omtanke. Og likevel bekjente jeg meg som etterfølger av Herren, han som var mild og ydmyk av hjertet, og som forlot gleden og herligheten hos sin Far for å komme ned til denne jorden og søke og frelse det som var fortapt.

«Men jeg skal skynde meg å avslutte min triste historie. Noen år gikk, så ble Elise syk og flyttet. I flere år hørte jeg ikke det minste fra henne. Så en kald og rusket vinterkveld fikk jeg bud om å komme og snakke med en døende kvinne. Med veiviseren ved min side skyndte jeg meg av sted i snøkov og blåst. Snart sto jeg i en elendig hytte, og i en usel seng fant jeg en avmagret skikkelse. Med nød og neppe kjente jeg igjen den en gang så blomstrende Elise.

«Da hun så meg, for hun opp med en voldsomhet som var skremmende i den tilstanden hun var i. Hun festet de vilt stirrende øynene sine på meg og ropte: ‹Å, Anna, jeg er fortapt, og du prøvde aldri å frelse meg! Da jeg kom i tjeneste og vi ble arbeidskamerater, hadde jeg et ønske i hjertet om å gjøre det rette; jeg lengtet etter å bli en kristen.

Men du sa aldri et vennlig ord til meg. For din skyld begynte jeg å få avsky for alt som het religion. Når matmoren min ba meg gi hjertet mitt til Frelseren, tenkte jeg: Nei, aldri, aldri vil jeg tro noe som kunne gjøre meg lik Anna.

«‹Jeg mistrivdes slik hjemme at når jeg skulle gå et ærend, ble jeg ute lenger enn nødvendig. Slik ble jeg kjent med en mengde lettsindige folk, og de syntes jeg likevel var hyggelige sammenlignet med deg. Jeg kom i dårlig selskap og falt dypt – og nå er jeg alene i verden med dette lille, fattige barnet, som snart skal følge meg. Hvor annerledes kunne det ikke ha vært! Jeg er så ung og skal allerede dø.›

«Kjære fru G., jeg kan ikke beskrive for Dem hva jeg følte da. Hvor store Elises feil enn måtte ha vært, kjente jeg i det øyeblikket hvert ord fra henne som en fryktelig dom. Hvordan kunne hun elske en Frelser når hun hadde sett at han hadde en så kjærlighetsløs disippel? Å, ville ikke Herren kreve hennes blod av min hånd?

«Jeg kastet meg ned ved sengen hennes og ba henne tilgi meg, og det gjorde hun villig. Jeg prøvde å be med henne, fortalte henne om Frelseren og ba henne vende seg til ham ennå. Til tider ble hun litt roligere, men snart kom fortvilelsen tilbake med enda større kraft. Hun begynte å fantasere, og i denne forvirrede tilstanden gjentok hun uten stans: ‹Hvorfor sa du det ikke før? Jeg er så ung til å dø. Mitt stakkars lille barn! Det er så kaldt, så kaldt!›

«En gang grep hun heftig hånden min og sa: ‹Når du er lykkelig i himmelen, så tenk på meg en gang iblant, og prøv om du kan hjelpe meg å komme dit!› Så slapp hun hånden min igjen og ropte i dyp fortvilelse: ‹Men det er for sent, for sent!› Å, fru G., hvordan disse ordene lyder i ørene mine!

«Jeg ble hos henne til hun var død. Fra den dagen har jeg ikke hatt et eneste lykkelig øyeblikk. Jeg kan ikke håpe på tilgivelse for *slike* synder. *Den* som har vært skyld i at et annet menneske gikk fortapt, kan ikke komme inn i himmelen.»

Fru G. var dypt grepet av denne triste historien, men gjorde alt hun kunne for å trøste stakkars Anna. Fra Ordets rike kilde hentet hun fram de dyrebare trøstens ord som er gitt for arme, knuste hjerter. Da hun gikk, hadde Anna fått håp om at hun igjen kunne tro på det dyrebare blodet som renser fra all synd.

Etter en tid ble Anna frisk igjen. Det første hun gjorde, var å besøke den første piken hun hadde tjent sammen med, for å forsones med henne; flere ganger fikk hun også gleden av å gjøre henne en tjeneste. Ved fru G.s hjelp kunne hun åpne en liten skole. Der fikk hun i en lang rekke år undervise fattige barn – så lenge at de tidligere elevene hennes kom med sine egne barn, så hun også kunne lære dem ikke bare å lese og sy, men også å søke og finne den kostbare perlen.

På sine gamle dager var Anna aktet og elsket i mange hjem i nabolaget. Ofte kjente hun den dypeste smerte når hun tenkte på den stakkars Elises triste endelikt, men likevel beholdt hun freden og trøsten i Gud ved den ufortjente nåden.

Hun som en gang hadde sørget dypest og mest nagende over at hun hadde stått i veien for en sjels frelse, fikk altså i sine senere år nåde til å være til hjelp for mange sjeler. Og så underlig det enn syntes henne, kunne hun se fram til den stunden da Herren også skulle si til henne: «Alt dere gjorde mot én av disse mine minste brødre, det gjorde dere mot meg.»

Troen er en Guds gave

«For av nåde er dere frelst, ved tro. Og dette er ikke av dere selv, *det er Guds gave*» (Ef 2,8).

For litt over hundre år siden levde Baltsar Lund, prest ved enkehuset i Stockholm. Han gjorde en rettskaffen evangelisk forkynners gjerning, og Herren brukte ham til å vekke mange sjeler og opplyse dem om nåden i Kristus. Mens han virket slik for Guds rike, kom blant mange andre en admiral til ham. Admiralen hadde fått ordre om å dra i felten, og han klaget bittert over sin sjels ulykkelige tilstand. Gjennom loven hadde han lært sin syndige fordervelse å kjenne, men om Guds nåde og fred visste han ingenting.

Baltsar Lund prøvde da, så langt tiden tillot, å vise ham til den eneste kilden til trøst, Kristus. Men likevel reiste admiralen av sted nesten like tynget som før. Etter at han var reist, drev Den Hellige Ånd Lund til å skrive til ham. Han forklarte de himmelske sannhetene så kraftfullt og godt, framstilte nåden i Kristus så åpen og tilgjengelig som den er, og forkynte evangeliet sant, rent og klart.

Admiralen fikk brevet i hende der han var i felten, og leste det – og Herren åpnet hans hjerte, så han ga akt på ordet (Apg 16,14). Han

trodde og ble trøstet, glad og salig. Slik ble han rettferdiggjort «ved tro, uten lovgjerninger» (Rom 3,28). Men troen kom av forkynnelsen, og forkynnelsen ved Guds ord. Det var Guds gave!

Ikke lenge etter ble Baltsar Lund syk. Etter Guds råd – Gud «fører sine hellige underlig» (Sal 4,4, eldre oversettelse) – kom Lund da i en svært tung anfektelse, i et så forferdelig mørke at det grenset til fortvilelse. Han som før så mange ganger hadde trøstet andre, fant nå ikke ett eneste ord som kunne gi ham trøst.

Mange av vennene hans besøkte ham og prøvde å vise ham den rette grunnen til trøst, men alt var forgjeves. De eneste ordene han sa i denne grufulle tilstanden, var: «Be! – be! – be!»

Vennene hans ba sammen og hver for seg og bar ham fram for Gud i trofast forbønn, men likevel merket de ingen forandring. Ja, de begynte selv å tvile på om de hadde bygd på den rette grunnen, da de så sin lærer Baltsar Lund i en så hjelpeløs og fortvilet tilstand. Uroen deres ble enda større da legen snart erklærte at den syke gikk mot døden.

Midt i denne bekymringsfulle situasjonen kom admiralen inn i rommet; han var nettopp kommet hjem fra tjenestereisen sin. Han ba nå sammen med de andre for sin venn og lærer. Da han reiste seg fra bønnen, talte han til den ulykkelige mannen, som hele tiden lå vendt bort fra dem og stirret stivt på veggen. Men den håpløse, stakkars mannen svarte ikke et ord.

Da kom admiralen – sikkert fordi Guds Ånd minnet ham om det – på de dyrebare ordene i 1 Joh 1,7. Han tok et papir og skrev med store, tydelige bokstaver: «Baltsar Lund! Jesu Kristi, Guds Sønns, blod renser deg fra alle dine synder!» Han festet papiret på veggen der den fortvilte mannen hele tiden hadde blikket, og ropte samtidig de samme ordene med høy røst inn i øret hans.

Da våknet Baltsar Lund som av en søvn, begynte å tale og sa: «Hva! Er dette for *meg*? – er dette for *meg*?» – «Ja, for *deg*, for *deg*!» gjentok de som sto omkring. Og se, Den Hellige Ånd ga ham troen på det forkynte ordet gjennom det samme ordet. Hans ulykkelige tilstand ble forvandlet til den aller største fred og glede som en fattig synder kan eie på jorden. «Herren tar liv og gir liv, han fører ned i dødsriket og fører opp derfra» (1 Sam 2,6).

Med ungdommelig kraft satte Baltsar Lund seg opp i sengen, foldet hendene og priste Gud med høy røst, og han oppfordret dem som sto omkring, til å stemme i med ham. Og nå skrev og sang han sin svanesang, den vakre sangen som begynner med disse ordene: «Nå er jeg tilfreds, og tusende gleder fyller mitt sinn, for Jesus er min!» (Denne sangen står i «Sions nya sånger» som nr. 132.)

Baltsar Lunds himmelske glede på jorden varte i fjorten dager. Så ble hans ånd ført over til den triumferende menighet, for å lovsynge Gud og Lammet der i all evighet sammen med engler og hellige.

Den eneste trøst som ikke blekner i døden

En av biskopene i den engelske kirke, den fromme Butler, lå for døden. Hele hans liv hadde vært et liv i kjærlighet og selvoppofrelse. Han hadde aldri vært gift, men i en lang rekke år hadde han brukt inntektene av sitt rike bispedømme nesten bare til å fremme Herrens sak og hjelpe de fattige og nødlidende. Hans gavmildhet og forsakelse var kjent og omtalt både nær og fjern.

Nå lå han der – til forundring for venner og beundrere – uten fred i hjertet, bedrøvet og tynget av byrden av sine synder. En av vennene hans prøvde da å minne ham om alt det gode han hadde fått nåde til å gjøre, hvordan han jo hadde gitt alt han eide, til de fattige.

«Å, min venn», svarte biskopen ivrig, «snakk ikke om det! Jeg har bare vært en *forvalter* for Den Allmektige. Han hadde gitt meg disse midlene for at jeg skulle bruke dem til hans ære og min nestes beste. Hvem kan si at jeg har gjort det trofast, at jeg ikke har søkt min egen ære og vinning i det? Når jeg ser tilbake på alt dette, fylles sjelen min av redsel. Tenk for et ansvar det er å ha hatt mye å forvalte!»

En annen av biskopens venner talte da med ham om de mange gode åndelige skriftene han hadde gitt ut, og om de mange sjelene som gjennom dem var kommet til vekkelse og åndelig liv.

«Heller ikke det kan trøste meg nå», innvendte Butler. «Riktignok begynte jeg å skrive disse bøkene med et visst ønske om å fremme Herrens sak. Men hvor mye av mitt eget har ikke blandet seg inn mens arbeidet holdt på! Søkte *jeg* alltid *bare* Herrens ære med det? Hadde jeg ikke også en tanke om å bli kjent, omtalt og beundret? Det kan nok hende at bøkene mine har vært til nytte for en og annen sjel, men nå ligger de som blylodd på hjertet mitt.»

Da svarte den prøvde vennen: «La det være at det De sier, er riktig – at alle Deres gode gjerninger har vært blandet med synd, og at De med skriftene Deres også har søkt Deres egen ære, når De burde ha søkt bare Herrens. Men er det på denne veien vi håper å bli frelst? Er dette grunnen for vår fred? Står ikke det ordet fremdeles fast: *Hver den som påkaller Herrens navn, skal bli frelst*?»

Ved disse ordene reiste den gamle mannen seg brått, og med et ansikt som strålte av glede, ropte han: «*Hver den – hver den* – alle – altså også jeg! Det dyrebare ordet gjelder også for meg.» Fra den stunden var all uro borte, og i de dagene biskopen ennå levde, fløt munnen hans over av lov og pris.

Femte hefte

Den lille døvstumme Jack

Her, kjære barn, skal dere få høre en fin og lærerik fortelling om en liten døvstum gutt. Døvstum kalles den som verken kan høre eller tale. Slike mennesker kan bare vise med tegn og bevegelser hva de tenker, spør om eller vil. Den som vil svare dem, må også gjøre slike tegn og bevegelser.

Gode, lykkelige barn som både kan høre og tale! Har dere noen gang takket Gud riktig hjertelig for disse gavene? Tenk om Gud skulle ta dem fra dere! – Men nå skal vi gå over til fortellingen. Den er skrevet ned av en dame i England som hadde påtatt seg å oppdra lille Jack. Hun forteller slik:

«Jeg husker ikke riktig når Jack begynte å spørre meg om Gud. En dag kom han bort til meg med et alvorlig og urolig ansikt. Han pekte på solen og gjorde en bevegelse med hendene, slik som når en elter deig til baking – og med det ville han spørre hvem som hadde laget solen. ‹Var det min mor?› – ‹Nei.› – ‹Var det herr R. eller herr S.?› (to prester i den engelske kirke). ‹Nei.› – ‹Eller den katolske presten her i nærheten?› (Jack hadde et eget tegn for hver av disse personene.) ‹Nei.› – ‹Ja, hvem da, hvem?› tegnet han utålmodig og stampet litt med foten. Jeg pekte oppover, og med ærbødig blikk og mine la jeg bokstavene hans sammen til ordet *Gud*. Han så forundret ut og spurte ikke mer den gangen.

«Men dagen etter overøste han meg med spørsmål igjen. Så godt jeg kunne, forklarte jeg ham at han jeg talte om, var *stor*, *mektig* og *god*, og at han alltid så på oss. Jack smilte og lot meg forstå at han ikke visste hvordan solen var laget, for den skinte så sterkt at han ikke kunne se på den. Men månen, mente han, lignet svært på en rund

kake som kom rullende over trærne, akkurat som når en kaster en ball over bordet.

«Stjernene var nok klippet ut med saks, mente han, og festet på himmelen med fingeren. Slik bygde han opp sitt eget solsystem, svært fornøyd med seg selv – og som tegn på det klappet han seg på brystet, slik han pleide.

«Han moret meg nok, men jeg var naturligvis ikke fornøyd med dette; eleven min var jo fremdeles bare en slags deist, knapt nok det. (Deist *kalles den som riktignok tror på en Gud, men ikke som* Far, Sønn *og* Hellig Ånd, *og som har lært sin tro, ikke av Guds ord, men av naturen, det skapte*.)

«Å lære ham mer syntes umulig før oppdragelsen hans var kommet lenger. Han kjente bare noen få ord, og alle var navn på ting han så for øynene; tegnene for dem hadde han funnet på selv. Slik talte fornuften min – men fornuften er en dåre. ‹Mennesket lever ikke av brød alene, men av hvert ord som går ut av Guds munn.› ‹For mine tanker er ikke deres tanker, og deres veier er ikke mine veier, sier Herren.› Det behaget ham å opplyse guttens sjel. I stedet for at verket så ut til å hvile på menneskelig visdom, fikk den menneskelige visdommen bare følge etter det høyere lyset, i ærbødig avstand.

«Dagen etter kom Jack til meg, svært sint, og tegnet (forferdelig nok!) at tungen min burde rives ut. Det var hans vanlige dom når noen hadde sagt ham en usannhet. Jeg så uskyldig ut og tegnet: *hvorfor*? Da minte han meg om samtalen vår om Gud dagen før og sa at han nå hadde lett etter Gud overalt. Han hadde vært på gaten, på broen, på kirkegården, på engene og i slottsparken, og om natten hadde han stått opp og kikket ut gjennom vinduet – men alt forgjeves: Gud fantes ikke.

«Han hadde ikke sett noen som var så lang at han kunne rekke opp til himmelen og feste stjernene på den. Derfor påsto han at jeg hadde løyet og burde få tungen dratt ut; for ‹Gud fantes ikke›. Dette ‹Gud fantes ikke› tegnet han så ivrig at det gikk meg helt inn i hjertet.

«Jeg ba, og jeg tenkte. Av Guds ord visste jeg at ingen kan søke og finne Gud uten hjelp ovenfra, og at Herren ville mette en slik lengsel og trang når han selv hadde gitt den. Jeg satt stille ved peisen rett overfor min lille anklager og lot ham tro at jeg var skyldig. Men med ett fikk jeg den innskytelsen å ta en liten blåsebelg. Først blåste jeg en

stund på ilden; så vendte jeg den mot den lille hånden hans og blåste hardt.

«Han så fornærmet ut og trakk hånden til seg, men jeg blåste igjen, til enda større ergrelse for ham. Han ristet på seg og lot meg forstå at han slett ikke likte dette påfunnet mitt. Likevel gjorde jeg det igjen, tegnet ‹hva?› og så ut som om jeg ikke visste noen ting. Nå blåste han hardt med munnen og tegnet at hendene hans ble kalde, at jeg var veldig slem, og at han var veldig sint.

«Da tok jeg blåsebelgen og blåste i alle retninger. Jeg så meg omkring og på selve belgen, som om jeg lette etter noe jeg ikke kunne finne. Så tegnet jeg: ‹Ingen vind›, ristet på hodet, sa at tungen hans burde tas ut, og så sint og fornærmet på ham.

«Han så på meg en stund med store øyne og trakk noen dype åndedrag. En sterk rødme bredte seg over kinnene hans; en sjel, en virkelig sjel lyste i det forvandlede ansiktet hans, og med heftig glede ropte han ut med tegnene sine: ‹Gud lik vinden›, ‹Gud liksom vinden›. Ordet *lik* hadde han ikke kunnet tegne; men nå holdt han de to pekefingrene fram ved siden av hverandre som tegn på fullkommen likhet.

«Slik var han kommet et skritt videre, og det et viktig skritt: fra å fornekte til å erkjenne at det finnes en usynlig Gud. Denne store, nye, mektige tanken fylte nå hele sjelen hans. Allerede før han kjente Gud slik han er åpenbart i Kristus, ble Gud som skaper og opprettholder dyrebar for hjertet hans. Hver hendelse i livet og hver ting han fikk øye på, gav ham grunn til et enkelt, rørende spørsmål om Gud.

«Han gjorde meg oppmerksom på at han måtte lukke øynene når han prøvde å se på solen, og så sa han: ‹Gud lik solen.› Det var en helt riktig sammenligning; for den herligheten som blendet sjelen hans, kunne heller ikke skues. Hver dag undret jeg meg over de dype tankene han hadde om disse tingene – og hvordan han kunne resonnere slik inni seg uten hjelp av ord, er fremdeles en gåte for meg.

«Før hadde han ofte ertet hunden, og han var svært glad i å fiske; men nå ble han så øm mot alle dyr og tegnet kjærlig om dem at ‹Gud laget dem›. I begynnelsen gjorde han et unntak for *meitemarkene*. De kom jo opp av jorden, mente han, og Gud var over skyene; derfor kunne ikke han ha skapt dem.

«Men da jeg fortalte ham at Gud virkelig hadde skapt dem også, fant han ut at de kanskje var rullet inn i jorden som i en stor pudding

og så hadde spist seg ut. Fra den stunden kan jeg bare si: Stakkars den som satte en mark på kroken mens Jack var til stede!

«Jack hadde lagt merke til at mange likfølger gikk forbi på gaten, og han hadde også sett noen døde. En kveld begynte han å tegne spørsmål om de noen gang skulle åpne øynene igjen. Da jeg tenkte på at han også hadde sett dem bli begravet, og sett døde dyr bli kastet ut og etter hvert råtne bort, syntes jeg spørsmålet var merkelig; for da hadde han jo en slags anelse om udødelighet, om et annet liv etter dette. Jeg løftet hjertet mitt i bønn til Gud og ba om lys og hjelp.

«Så tegnet jeg på et papir en mengde mennesker, gamle og unge, og like ved dem en grav som det steg flammer opp av. Jeg viste ham at alle disse – og vi var også blant dem – hadde vært ‹syndige›, og at Gud skulle kaste oss i den ilden der. Han så svært forskrekket ut.

«Men så tegnet jeg en annen person og forklarte ham med tegn at det var *Guds Sønn*: Han kom fra himmelen, hadde aldri vært syndig og skulle derfor ikke i ilden; men han lot seg drepe i alle menneskers sted, og da ble graven lukket, så menneskene slapp å komme dit. Selv syntes jeg utkastet var så magert, så ufullkomment og uklart at det ikke kunne gi gutten noe tydelig begrep. Men hvor kan ikke Herren velsigne våre svakeste anstrengelser!

«Etter noen minutters dyp ettertanke overrasket Jack meg med en innvending som viste at han hadde fattet nettopp den store, viktige læren om forløsningen. Han pekte nemlig på at det bare var *én* som døde, men at de han døde for, var mange; og han tegnet: ‹*Hvordan*?› med et urolig blikk i de øynene som før hadde vært så matte og uttrykksløse.

«Med usigelig glede i hjertet, men med rolig mine, tok jeg en bukett visne blomster fra et glass like ved, klippet dem i små biter og la dem i en haug på bordet. Ved siden av dem la jeg gullringen min, pekte på begge tingene og tegnet: ‹*mange*› – ‹*én*›, og spurte hva han helst ville ha. Han klappet i hendene, hoppet ned fra stolen og lot meg med strålende ansikt forstå at en eneste bit gull var mye mer verdt enn et helt rom fullt av døde blomster.

«Nå tok han sammenligningen i bruk: Han pekte på tegningen, på ringen, på meg, på seg selv og opp mot himmelen, og så ble han stående en stund – et motiv verdig en maler. Et nesten englelikt smil lå over leppene hans, og øynene uttrykte den inderligste glede, til de,

fulle av tårer, vendte seg mot meg. Han så opp igjen, og i blikket lå det nå dyp ærbødighet og inderlig kjærlighet mens han tegnet: ‹Den gode, den gode›. Nå ville han vite hans *navn*.

«Hvor herlig lyder ikke *Jesu* navn i den troendes ører! Jack skulle likevel ikke høre lyden av det før dommens basun vekker ham av dødens søvn. Men i sjelen tok han imot det, og der tok han imot evangeliet, det herlige evangeliet, og Den Hellige Ånd i hjertet sitt – tross manglene ved de ytre sansene. I den stunden ble det gitt ham å tro på Frelseren, og fra den stunden eide han jo alt. Bare én gang før hadde jeg lagt hodet på puten med en så salig følelse som den kvelden. Herren hadde på en så underfull måte vist meg sin herlighet og godhet.»

Kjære barn! Lille Jack var både døv og stum, og likevel søkte og fant han en levende kunnskap om Gud og ham som han har sendt, Jesus Kristus – og «det er det evige liv». Han lærte at Frelseren døde i vårt sted, og trodde det slik at det gjorde hjertet hans glad, kjærlig og fromt.

Han hadde nok, som vi har sett, et hissig sinn, så han lett ble sint og dermed syndet. Men for alt dette hadde han likevel tilgivelse så lenge han trodde på Frelseren – og da angret han også synden sin og søkte å bli bedre.

Men det er mange barn som både kan høre og tale, og som likevel aldri søker, tar imot og elsker Frelseren slik lille Jack gjorde. Men tenk: Når disse på den ytterste dag kommer fram for dommeren, Gud selv – hva skal han da gjøre? Han skal fordømme dem til den evige ild. Men da skal Jack kunne tale og høre og synge herlig sammen med englene og alle de utvalgte, som synger om «Lammet som er slaktet, og som har kjøpt oss til Gud med sitt blod».

Jacks pleiemor, hun som har fortalt om ham, mistet en tid etter broren sin, som var skipskaptein og hadde druknet. Hun var dypt bedrøvet og kjente en tung frykt for at den kjære broren ikke hadde lært Frelseren å kjenne før han døde.

Da kom Jack inn til henne og så svært sorgfull ut. «Jack ikke se, Jack ikke forstå, Jack veldig lei seg», tegnet han. «Hva? Hvordan?» Med det ville han si at han ikke så eller forstod hvorfor hun var bedrøvet.

«Da lot jeg ham forstå», forteller hun nå selv, «at kaptein B. hadde druknet. Tårene rant nedover kinnene hans. ‹Stakkars frue alene›, tegnet han med sorgfullt blikk, ‹men Jesus Kristus elsker stakkars frue alene.› ‹Elsket Jesus kaptein B. også?› spurte jeg bedrøvet. Etter å ha tenkt seg om en stund svarte han: ‹Ja; Jesus Kristus så mange bønner. Jack be mye – frue be mye.›

«Her fikk jeg virkelig trøst, mer trøst enn den mest veltalende prest kunne ha gitt meg. Den døvstumme guttens bønner for min stakkars bror var nok blitt hørt, tenkte jeg; han hadde sikkert lært sin Frelser å kjenne før han ble kalt herfra. ‹Ba Jack mye?› spurte jeg. ‹Jack ba morgen, ba kveld, ba i kirken, ba i sengen› og så videre.

«En annen dag da jeg igjen hadde vært bedrøvet, fikk min stakkars døvstumme gutt en ny idé til å trøste meg. Han fikk ofte vakre tanker, og han fortalte dem alltid som om han tydelig hadde sett det skje. Nå fortalte han hvordan min bror hadde sittet i båten, hvordan djevelen hadde veltet den, tatt broren min og dratt ham med seg dypt, dypt ned i vannet – og der under var det bare ild.

«Men Jesus Kristus hadde rakt hånden ut av skyen og ned i vannet og tatt min brors sjel ut av kroppen og opp til himmelen. ‹Da djevelen så at sjelen var borte, slapp han kroppen av ergrelse og skrek og var så sint›, sa Jack, ‹mens kroppen ble dratt i land av de andre karene som hadde vært med. Og sjelen, den fór opp, opp, opp, til det ble så lyst, klarere og klarere, som solen, ja, så herlig og klart. Og to små engler kom løpende mot sjelen.›

«‹To små engler?› tegnet jeg forundret. ‹Vet ikke frue? To små gutter, døde i Portugal.› Og nå tegnet han at jeg var enfoldig som ikke kunne forstå at han mente min brors små gutter, som døde i Portugal.

«Men noe som virkelig var merkelig og lærerikt, var dette: En dag fortalte han meg at når han selv var død og hadde ligget en tid i graven, skulle Gud rope: ‹Jack!› Og da skulle han hoppe opp og si: ‹Jack her.› Da skulle han få se mange, mange stå for Gud. Gud skulle sitte i en sky med en stor bok i hånden og si til Jack at han skulle stå stille og vente mens han fant fram til en side i boken der det stod *Jack B.* øverst.

«Der hadde Gud skrevet inn alle hans ‹stygge ting› – slik kalte han syndene sine. Der hadde Gud skrevet inn alt det onde han hadde gjort i hele sitt liv, og siden hadde virkelig vært fullskrevet. Nå skulle Gud

lese det opp, men han kunne ikke se noe. Han holdt bladet opp mot solen, der det var lysere, og prøvde å lese, men det var ‹ingenting, slett ingenting, nei, ingenting å lese der›. Slik fortalte Jack.

«Forundret spurte jeg: ‹Stod det ingenting der? Hadde Jack ikke gjort noe galt?› – ‹Jo›, sa han, ‹mange, mange synder. Men da han første gang flyktet til Jesus Kristus, hadde Jesus tatt boken ut av Guds hånd, funnet den siden og strøket over det skrevne med hånden sin, som ennå blødde, så nå› (føyde han glad til) ‹kan Gud ikke se Jacks synder. Han ser bare Jesu Kristi blod på den siden.›

«Og når Gud fant at det var slik, skulle han lukke boken, og Jack skulle bli stående foran ham til vår Herre Jesus kom og sa til Gud: ‹*Min Jack*›. Så skulle Jesus legge armen om halsen hans, ta ham til side og be ham være stille hos englene til de andre var dømt.

«Alt dette fortalte han meg med et så glad og rolig blikk som en som taler om noe han allerede har opplevd, og jeg ble fylt av undring. For en synders forløsning og rettferdiggjørelse kunne vel aldri framstilles tydeligere fra prekestolen enn av denne fattige døvstumme bondegutten, som bare kunne uttrykke seg med tegn. Han talte ofte om dette til andre, og jeg har sett mangt et øye bli fuktig ved hans livfulle framstilling. Noen ganger satt han lenge i tanker, og når jeg tilfeldigvis så på ham, tegnet han: *Den gode, røde hånden*.»

Jack var nok døv og stum, men han hadde god forstand og friske lemmer – øyne, hender og føtter – som andre menneskebarn; derfor kunne han arbeide likevel. Først tok han på seg alle de oppgavene en tjenestegutt har, og alt han tok seg til, gjorde han ordentlig.

Senere fikk han vite at fruen i huset skulle skaffe seg noen til å stelle hesten, og da ba han om å få påta seg det arbeidet. Alle tvilte på at han ville duge til det, men Jack ba inntrengende om å få prøve. Han sa også at om en fremmed kar kom til huset, kunne han bli et dårlig selskap for Jack – en som kunne forlede ham til synd og føre ham bort fra Gud.

Til slutt fikk han lov til å prøve, og han skjøttet det nye arbeidet så godt at alle undret seg over det. – De burde ikke ha undret seg så mye; for en sann kristen er gjerne den beste tjeneren. Dels vil han ikke påta seg mer enn han vet han kan klare, dels er han «for Herrens skyld» ikke bare ærlig og tro, men søker også å gjøre pliktene sine godt i alle ting.

«Kort etter at Jack hadde fått den nye stillingen», skriver fruen hans, «så jeg ham løpe bort til hesten, klappe den og tegne hvor glad han var. Og han føyde til: ‹Ingen fremmed stallgutt! Jack alene!› og lot meg forstå hvor glad han var for at djevelen ikke skulle få forlede ham gjennom en dårlig kamerat.

«Denne stadige frykten for djevelens fristelser var, ved siden av kjærligheten til hans Gud og Frelser, den sterkeste følelsen i hans bryst. Derfor var han svært nøye med hvem han omgikkes. Når han måtte være sammen med noen som han ikke visste sikkert var sanne kristne, var han svært forsiktig. Hver gang noen kom for å besøke meg, spurte Jack meg om jeg trodde de elsket *Jesus*. Når jeg ikke sikkert kunne forsikre ham om det, var han nok svært høflig og tjenstvillig mot dem, men ble aldri fortrolig eller nærmere kjent med dem.

«Han kjente ikke ett eneste stygt ord, og Gud bevarte ham også fra denne verdens ytre forførelser – og jeg gjorde naturligvis alt jeg kunne for å hjelpe til med det. Bekjente lo ofte av forsiktigheten min og syntes den var overdreven; de mente at den ville være nytteløs når Jack ble større. Men jeg takker Gud for at jeg holdt fast ved den, og at gutten selv også holdt seg årvåken. For da han døde, nitten år gammel, hadde han et ekte barnesinn, selv om han i det ytre så ut som en mann.»

Det dere nå har lest om Jack, kjære barn, skal dere ta lærdom av. Også dere skal, som han, være villige, flittige og ordentlige i arbeidet – her gjør Jack alle uvillige, late og lediggående barn til skamme. – Men framfor alt skal dere, som Jack, sky dårlig selskap og frykte all forførelse, særlig om dere, som han, er Guds barn, tror på Frelseren og går i Den Hellige Ånds skole. Et slikt barn bør ha som regel å være *vennlig, men ikke enig; oppriktig, men ikke fortrolig* med verdens barn.

«Jacks helse sviktet litt etter litt. Lidelsen hans var stor, men tålmodigheten enda større. Når en om morgenen så ham blek og matt og spurte om han hadde sovet i natt, svarte han med et mildt smil: ‹Nei, Jack ikke sove; – Jack tenker på at gode Jesus Kristus ser stakkars Jack. – Natten mørk, men himmelen lys. – Jack snart ser himmelen› og så videre. Bare på den måten innrømmet han lidelsen sin: når han kunne sette den opp mot den herligheten som skulle åpenbares på ham, og som han allerede syntes å ha en forsmak av.

«Siden jeg uttrykkelig hadde fått beskjed om at sykdommen hans var uhelbredelig, sa jeg nei til alle kurforsøk som bare ville ha plaget ham. Bare noen ganger fikk han igler, som lindret smerten av trykket for brystet. Jeg husker en gang han hadde dem i siden, da plagene hans var svært harde; han holdt seg fast i armlenet på stolen og vred seg som en mark. ‹Veldig vondt›, tegnet han da jeg kom, og han syntes nesten å være fra seg.

«Men da han så opp på meg og så tårene mine, ble han roligere og lot meg forstå at det nok var tungt, men at Herren Kristi lidelse var verre. Dessuten var han selv bare ‹stygge Jack›, mens Herren hans var ‹gode Jesus Kristus›, som han elsket så høyt, så høyt. Straks etter fikk smerten ham til å rykke til, men da nikket han bare stille og sa: ‹Snille smerte! Du fører meg snart til himmelen.›

«Ofte, når han hadde vært stille og tankefull en stund og merket at jeg så på ham, tegnet han: *Den gode, røde hånden!* Og jeg er fullt overbevist om at denne tanken var hans eneste virkelige trøst og støtte. For han tvilte aldri, siden han så klart forstod at Kristus fullt og helt hadde gjort opp for våre synder. Han tvilte aldri på at Gud elsket ham.

«En kveld, lenge etter sengetid, kom en av tjenerne over ham der han lå på kne ved vinduet med blikket vendt mot den stjerneklare himmelen. Han merket ikke at noen kom inn. Men dagen etter spurte jeg ham hvorfor han hadde forlatt sengen, og da fortalte han meg sin barnlige tanke: at ‹Gud gikk omkring blant stjernene der oppe, og da kunne han se gjennom vinduet inn til Jack og se hvor inderlig han lengtet etter Jesus Kristus›.

«I nabolaget vårt bodde en gammel blind kone som var en fremragende kristen, og som både Jack og jeg var svært glad i. Denne gode gamle konen døde kort før Jack. Da jeg kom inn til ham og fortalte at hun nettopp var død, svarte han med tegnene sine: ‹Stygge blinde kone, som ikke kunne vente på meg!›

«Lidelsen hans økte nå time for time. Bena hovnet opp til de var like tykke som selve kroppen, han ble helt kald og kunne ikke svelge; men under alt dette var han rolig, klar og glad i Gud. Den siste morgenen tegnet han for meg hvordan Gud lot de ugudelige komme i hopetall i den evige ild: ‹Alle onde, alle onde komme i ilden.› ‹Ja, men er da Jack slett ikke ond?› spurte jeg. ‹Jack veldig ond›, svarte

han. ‹Skal Jack da komme i ilden?› ‹Nei, Jesus Kristus elsker stakkars Jack.›

«Og så tegnet han igjen om *den røde hånden*, og om hvordan han snart skulle synge med englene i himmelen. Han ba for sine egne: Han ba meg lære søsteren hans å lese i Bibelen, advarte broren sin mot onde eksempler, ba meg oppdra brorbarna mine, som han var svært glad i, så de skulle lære sin Frelser å kjenne – og til slutt ba han for sitt fedreland, Irland. Mot kvelden ble han verre. Nå sviktet synet ham; han gned seg i øynene og smilte glad da han merket at han ikke så.

«Vi hadde ham sittende i en sofa, men nå ba han om å få legge seg ned. Da vi hadde hjulpet ham å legge seg, tegnet han: ‹Nå sove›. Han la hånden sin i min og lukket øynene, og ånden hans fór så stille bort at vi ikke engang merket øyeblikket da det skjedde.

«Slik gav jeg tilbake i Guds hender det lånet han hadde unt meg – ikke uten dypt savn og smerte, men også med en inderlig takknemlighet som tok bort all min egennyttige sorg. Jeg hadde mistet denne medfølende vennen, som jeg hadde lært mer av enn jeg hadde lært ham. Likevel var bønnene mine blitt besvart, arbeidet mitt velsignet og hjertet mitt oppmuntret til å holde trofast ut i det kall og de plikter Gud har gitt meg.»

Så slutter fortellingen til Jacks pleiemor – hun som med sine sammenligninger og tegn aller først lærte ham å kjenne Gud og Frelseren, slik vi så i begynnelsen av denne fortellingen. Siden har vi sett hvor levende Jack trodde på Frelseren, hvor inderlig han elsket ham, hvor brennende han lengtet etter ham, og til slutt hvor glad og fornøyd han gikk gjennom døden til ham. Nå er Jack salig, nå er han i Guds paradis, nå ser han Frelseren ansikt til ansikt, nå synger og jubler han sammen med englene og alle Guds salige barn.

Er det noen som leser eller hører om Jack, og som ikke skulle ønske å være like lykkelig som han? Jeg frykter at det vil være mange gutter og jenter som leser eller hører dette om Jack, men som selv aldri slik har søkt og funnet Frelserens nåde og vennskap. Likevel er de trygge, lettsindige og likegyldige – som om de skulle komme til himmelen likevel, enda de aldri søker ham, eller som om de var fornøyd med ikke å komme dit og heller ville fare til den onde.

Jeg frykter at det vil finnes mange som ikke lenger tenker på dette, men snart vender seg bort og glemmer det. Stakkars slike barn, om de

aldri blir annerledes! – Lykkelige de barn som prøver seg selv, vender om, søker Frelserens nåde og tror på ham!

Om hver en sjel kunne finne
hvor godt og salig det er
å stå i forening med Frelseren kjær,
han falt straks ned og ba ham
om renselse og åndelig fred.

«Og så?»

Også en vekkelseshistorie.

En morgen da Filip Neri var ute på sin vanlige spasertur, møtte han en ung mann som med strålende ansikt fortalte at hans kjæreste ønsker var gått i oppfyllelse: En rik slektning hadde gitt ham midler til å reise til universitetet og fullføre studiene sine der. Filip Neri lyttet en stund til den unge mannens utbrudd uten å si et ord. Til slutt sa han:

«Og så? Hva skal du gjøre når du er ferdig med studiene ved universitetet?»

«Da skal jeg prøve å skaffe meg enda mer kunnskap; jeg vil gjøre meg bemerket ved veltalenhet og lærdom.»

«Og så?»

«Så! – Jeg regner med at de vil gi meg et embete i staten, ja, at jeg skal kunne stige fra det ene trinnet til det neste.»

«Og så?»

«Ja, så – så skal jeg, aktet og æret, nyte dette livets goder og uten frykt gå en rolig og lykkelig alderdom i møte.»

«Og så?»

«Så», svarte den unge mannen, forundret over at den alvorlige vennen spurte om og om igjen, «så – så skal jeg dø.»

«Og så?» spurte Neri enda en gang.

Den unge mannen svarte ikke et ord. Alvorlige tanker, som han til da hadde skjøvet unna, steg opp i hjertet hans – tanker om dette evige «så» som ligger bak dette flyktige *nå*. Det ble begynnelsen til en salig vending i hele hans liv; fra den tid fikk alt han strevde etter, en ny retning og et nytt mål.

Guds underfulle veier til en sjels frelse

Her skal vi få se Guds underfulle veier – ja, Guds trofasthet og makt, som er verdig evig pris, når han fullfører sin nådes hensikt med en sjel som han på forhånd har sett at en gang skal bli lydig mot evangeliet.

Tomas Toomy ble født i grevskapet Kildairn i Irland av fattige, men skikkelige foreldre. De var strenge katolikker, og siden det i hele distriktet bare fantes protestantiske skoler, lot de barna sine vokse opp uten noen undervisning. Tomas hadde stor lyst til å lære, og derfor fikk han tidlig motvilje mot de katolske prestene, som han mente var skyld i dette. En gang ble han slått hardt av en prest for en liten forseelse, og da vokste motviljen til et forsett om aldri å gå til gudstjeneste.

Senere kom han i tjeneste hos en rik familie i nabolaget. Der hørte han snakk om hvor farlig det var å lese Bibelen, og alt det onde folk sa om protestantene, så han fikk mistillit også til dem. Slik vokste han opp som en ren hedning.

Blant gjestene som besøkte husbondsfolket hans, var også en engelsk skipskaptein ved navn Cranmer, som alltid hadde mange eventyr fra havet å fortelle. Ingen lyttet så oppmerksomt som Tomas, og lengselen etter å komme ut i verden og se noe av de underfulle tingene kapteinen fortalte om, vokste stadig i hjertet hans. Endelig ga foreldrene sitt samtykke, og atten år gammel la han glad og fornøyd i vei til London, der han håpet å treffe kaptein Cranmer.

Men her ble han bittert skuffet. I London fikk han høre at kaptein Cranmer ikke var ventet tilbake før om tre måneder. Snart var de få pengene hans brukt opp, alle forsøk på å få arbeid slo feil, og til slutt ble han syk av uro og bekymring, så han måtte legges inn på et sykehus. Etter noen uker var selve sykdommen over, men han kom seg langsomt. I mellomtiden fikk han ofte gjøre små tjenester for en syk sjømann som lå på samme rom, og sjømannens fortellinger fra havet var god lønn for ham.

Men her ville Gud gi ham noe bedre. En dag ble de to vennene overrasket da en kvinne kom inn i sykerommet og spurte etter John, den syke matrosen. Hun var enke etter en av kameratene hans og var kommet for å tale med John om hvordan det sto til med sjelen hans.

Både John og Tomas tok imot henne med den frekkeste hån og forakt, men hun overvant alt med sin dype, kristne kjærlighet, sin mildhet og utrettelige tålmodighet. Til slutt kunne hun sitte ved

stakkars Johns sykeseng dag etter dag og lese for ham av det evige livs ord. Det var noe så alvorlig og kjærlig ved hele hennes vesen at de to vennene ble tvunget til å møte henne med respekt.

Tomas hadde nå ligget tre måneder på sykehuset, og om to dager skulle han skrives ut. Da døde vennen hans John helt plutselig, uten å ha vist det minste tegn til omvendelse og tro. Dette dødsfallet gjorde et dypt inntrykk på Tomas.

Dagen etter kom den gudfryktige kvinnen til sykehuset og fikk høre hva som hadde hendt. Hun la ham da på hjertet med største alvor hvor viktig det var at hans egen sjel ble frelst, og for første gang lyttet han oppmerksomt til ordene hennes. Da de skiltes, ga hun ham Bibelen sin, og så gikk de hver sin vei – kanskje for aldri å se hverandre igjen i dette livet. Men i Tomas' sjel var den edle sæden nå sådd; likevel skulle den først spire og bære frukt når hjertet hans var blitt grundig pløyd av lidelse og nød.

Etter at Tomas var kommet ut fra sykehuset, fikk han arbeid hos et handelshus som kaptein Cranmer kjente. Da kapteinen kom til London, tok inn last og reiste ut igjen, fulgte Tomas med ham. Målet for reisen var denne gangen Afrikas vestkyst, der de skulle bytte de medbrakte handelsvarene mot landets produkter. Slik byttehandel med hedenske folk krever stor forsiktighet, for de er ofte svært svikefulle. Den tar også lang tid, siden varene ofte må sendes med innfødte langt inn i landet for å byttes der.

Kaptein Cranmer var kommet vel fram til bestemmelsesstedet og hadde allerede ligget for anker i flere uker. Tomas hadde begynt å kjenne hvor hardt sjølivet var under Afrikas brennende sol. En dag skulle han lete etter noe i kofferten sin, og der fant han den bortglemte Bibelen. Han ble grepet av en lengsel han aldri før hadde følt etter å vite hva som sto i boken, og ved første anledning ba han kaptein Cranmer, som alltid hadde vært god mot ham, om å lære ham å lese.

Kapteinen var villig til det. Mens han ventet på at de utsendte handelsfolkene skulle komme tilbake, hadde han god tid, og ofte brukte han flere timer om dagen på å lese med Tomas. Mange ganger leste han også selv for ham av den hellige boken. Slik så han stadig klarere hvor lite han selv hadde brukt den, og det gjorde ham vondt. Til slutt begynte han å kalle sammen mannskapet hver dag for å lese og be med dem.

Slik gikk det enda noen uker. Til slutt begynte kaptein Cranmer å mistenke at de innfødte hadde tenkt å svike ham og beholde varene han hadde overlatt dem, og han tok da den ulykkelige beslutningen å tvinge dem med makt til å betale.

For å få til dette inviterte han noen høvdinger om bord på skipet sitt. Da de var kommet om bord, lot han dem lenke og erklærte at han ikke ville slippe dem før han hadde fått erstatning for varene sine. Det var virkelig et dristig vågestykke, for han hadde bare åtte mann i besetningen, og stranden myldret av ville, modige afrikanere.

Knapt hadde neste dag grydd før skipet var omringet av hundrevis av båter, fulle av væpnede innfødte. Å stå imot en slik mengde var umulig; om kort tid var kapteinen og mannskapet hugget ned på den grusomste måte, enda de forsvarte seg tappert. Men Tomas – han skulle spares! Og hvordan gikk det til? Se her den underfulle Gud!

Tomas hadde vært syk noen dager og ikke kunnet forlate køya si. Men da han hørte det fryktelige bråket på dekk og ante hva det kom av, krøp han ned i lasterommet og gjemte seg bak noen store tønner. Slik skulle livet hans bli spart.

Fra skjulestedet hørte han hvordan de innfødte gjennomsøkte skipet. Til slutt fikk de tak i et fat brennevin, som de bar opp på dekk under gledeshyl og åpnet der. De ville opptrinnene som fulgte – de berusedes skrål blandet med de døendes klynking – fylte stakkars Tomas' sjel med en slik angst og redsel at han syntes han var som i helvete.

Mot kvelden ble likevel alt stille, og Tomas gjettet med rette at brennevinet hadde gjort sin vanlige virkning på fiendene hans, så de nå hadde sovnet. Han forutså at de ville føre hele skipslasten i land når de våknet. Derfor krøp han fram fra skjulestedet i lasterommet og listet seg stille ned i kapteinens lugar. Under sengen lå det noen geværer med munningene vendt utover; oppå dem la Tomas seg, så nær veggen som mulig.

I de ukene skipet hadde ligget for anker, hadde Tomas lært en del av de innfødtes språk og blitt kjent med noen av dem. Knapt hadde han rukket å gjemme seg under sengen før han hørte to menn komme ned trappen. Da de kom inn i lugaren, sa den ene: «Thomas var ikke med; han må ligge gjemt et sted. Får jeg tak i ham, skal jeg pine ham og drepe ham.» Med disse ordene stakk mannen en lang, skarp kniv

flere ganger gjennom sengemadrassen, så dypt at Tomas, som lå tett under, ble lettere såret flere steder.

Men i det samme fikk mennene øye på geværløpene som stakk fram under sengen, og de begynte å dra ut geværene som Tomas lå på. Hver gang de dro ut et nytt gevær, måtte Tomas løfte seg litt opp mot sengebunnen, for at de ikke skulle merke at han var der. Endelig var alle geværene dratt fram, og med dette byttet skyndte de to mennene seg opp på dekk igjen. Tomas var reddet for denne gang.

Men nå begynte han å tenke over situasjonen sin igjen, og det ble ham stadig klarere at de innfødte ville finne ham også der han nå lå gjemt – og hva annet ventet ham da enn den grusomste død? Alle tankene som krysset hverandre i hodet hans, gjorde ham nesten vanvittig.

Skulle han holde seg i ro der han lå, i håp om ikke å bli oppdaget? Han visste at det var umulig; de kunne ikke unngå å få se ham. I hele skipet fantes det heller ingen annen krok der han kunne være trygg. Frykten for en pinefull død fylte hele tiden sjelen hans med angst.

Til slutt kom tanken på selvmord: Han skulle styrte seg i havet og gjøre ende på livet sitt; det ville jo være en lettere død enn å falle i hendene på de grusomme fiendene.

Men da kom han plutselig til å huske hva han hadde hørt i barndommen om de ugudeliges evige fortapelse. Alt dette, som han hadde glemt så lenge, sto nå levende for ham og fylte ham med ny redsel. Så kom han også til å minnes de trøsterike ordene om Jesu kjærlighet som han hadde hørt av den gudfryktige kvinnen på sykehuset, og det han nylig hadde hørt av kaptein Cranmer. Men da han samtidig tenkte på at han verken hadde omvendelse eller tro, vendte han seg bort også fra disse tankene, med et hjerte fullt av angst.

Hva skulle han nå gjøre? Hvor han enn vendte seg, så han bare fortvilelse. Til slutt ropte han: «Å Gud – hvis det finnes en Gud – ja, det finnes en Gud – forbarm deg over meg, over meg, et arment, elendig menneske!»

Og nå var isen brutt. Han kunne utøse hele sitt hjerte for Herren og si ham alt som engstet sjelen hans. Det var første gang i livet at han ba. Og han som har sagt at han hører de undertryktes rop, han som hørte Jona i fiskens buk, hørte også denne nødstedte mannens skrik.

Allerede bønnen i seg selv gjorde ham roligere. Innerst inne kjente han seg viss på at det fantes en Gud, og at han alene kunne hjelpe ham. Styrket av denne troen bestemte han seg for å holde seg i ro og vente på hva Herren ville gjøre.

Imens var natten gått, og han skimtet akkurat den første grålysningen av en ny dag da han hørte noen hviske navnet hans. Snart kjente han igjen en afrikaner som han ofte hadde gjort små tjenester. Tomas var med en gang overbevist om at mannen kom i vennlig hensikt, og ga seg til kjenne.

Mannen ba ham da straks bli med opp på dekk. Derfra ville han hjelpe ham ned i en båt, og når han var kommet i land på den måten, skulle han holde seg gjemt i skogen hele dagen og først flykte videre om natten. «Der borte på kysten mot øst», la han til, «åtte eller ti dagsreiser herfra, bor det hvite menn, Guds folk, som vil ta vennlig imot deg.»

Tomas fryktet at en så lang ferd var umulig i den tilstanden han var i. Men han hadde ikke noe annet valg, og i den kjærlighetstjenesten denne ville mannen viste ham, mente han å se et tegn på at Gud ville redde ham. Med mannens hjelp kom han vel ned i en båt og nådde til slutt stranden med stor anstrengelse.

Men her ventet en ny redsel. Knapt var han kommet i land før han så seg omringet av en mengde rasende kvinner, som grep ham, mishandlet ham på alle vis og slepte ham inn i en hytte. Der fikk han riktignok en skål vann og litt mat, som han slukte grådig. Men av det de sa og av faktene deres kunne han forstå at de bare sparte livet hans for å drepe ham på den grusomste måte når mennene kom tilbake fra skipet.

Feberen, som en tid hadde vært mildere, kom nå tilbake med større kraft, og mot kvelden mistet han bevisstheten og begynte å fantasere. Da dette holdt på hele natten og hele neste dag, ble fiendene hans ikke lite forskrekket. De trodde nemlig at han var besatt av en mektig ond ånd (Kvi), som afrikanerne frykter sterkt. Trollmannen som de rådspurte i denne knipen, rådet dem til å få den besatte bort fra landsbyen så fort som mulig, og formante dem særskilt til ikke å behandle ham ille.

I all hast bar de nå stakkars Tomas ut i krattskogen, satte et fat med ris og en flaske vann ved siden av ham og overlot ham til sin skjebne.

Der lå han nå, langt fra all menneskelig hjelp og utsatt for angrep fra ville dyr. Hvordan skulle han her kunne unngå døden? Men et øye som verken slumrer eller sover, våket også her over ham.

Da Tomas våknet av feberdrømmene, sto solen høyt på himmelen. Bare langsomt fikk han klart for seg hvor han var, og hva han hadde opplevd de siste dagene. Da han hadde fått kvikket seg opp med en slurk vann, prøvde han å reise seg.

Han ville følge rettledningen fra den vennlige afrikaneren og prøve å komme fram til det stedet han hadde pekt ut, der det skulle bo hvite menn. Men han var for kraftløs og måtte legge seg ned på bakken igjen. Han falt i en god og forfriskende søvn, og da han våknet, kjente han seg så styrket at han kunne begynne vandringen.

Seks dager og seks netter gikk han slik framover, riktignok med hyppige avbrudd, for han måtte ofte hvile de trette, verkende lemmene sine. Han levde bare av det han kunne finne i skogen. Iblant tok også feberen overhånd, så han mistet sansene i flere timer. Men Herrens hånd hvilte beskyttende over ham og holdt ham i riktig retning.

Om kvelden den sjette dagen så han en landsby ligge foran seg. Hittil hadde han unngått menneskeboliger. Men nå hadde han i flere timer vært plaget av tørst, for hele dagen hadde han ikke funnet noen svalende kilde eller noen leskende frukter, og han kjente at kreftene var helt uttømt. Da slepte han seg med stor møye fram til den nærmeste hytten og sank kraftløs sammen på bakken med ropet: «Vann, vann!» Her ble han igjen grepet av så sterk feber at han lå uten bevissthet i mange dager.

Men hans himmelske Far hadde nå ført ham til en landsby som sto i vennskapelig forbindelse med misjonsstasjonen Cavalla, der den amerikanske biskopen over Liberia bor. Folkene i landsbyen sendte straks bud til biskopen om at en hvit mann lå syk hos dem, og biskopen sendte med en gang en hengekøye, og i den ble Tomas båret til Cavalla.

Det er lett å forstå at Tomas fikk den ømmeste og mest trofaste pleie til sjel og legeme hos de kristne vennene som Herren så underfullt hadde ført ham til. Lenge svevde han mellom liv og død. Da han endelig hadde fått tilbake helse og krefter, foreslo biskopen at han skulle bli ved misjonsskolen for å få litt undervisning der. Samtidig tilbød en engelsk skipskaptein ham en temmelig høy lønn hvis han ville ta

hyre på skipet hans; kapteinen hadde mistet en del av mannskapet og lå nå for anker ved Cavalla.

Men inntrykket av den forferdelige dagen og natten på skipet, og av den underfulle hjelpen og trofastheten han hadde fått erfare fra Herren, hadde gjort en stor forandring i hjertet hans. Han lengtet etter å lære denne Gud bedre å kjenne, han som hadde vist ham sin makt og godhet. Derfor ble han værende ved misjonsskolen som elev.

Her lærte han nå å kjenne Kristus og sin salighet i ham. Ja, her vokste han slik i nåde og visdom at han etter to år ble lærer ved den samme skolen, og to år senere igjen ble han innviet til misjonær av biskopen. Hjertet hans brant av lengsel etter å forkynne for andre den Frelseren som han nå i salig tilbedelse kunne si til: «Min Herre og min Gud!»

Slik ble Tomas Toomy en forkynner av evangeliet blant folkene i Vest-Afrika. Historien hans har stått i mer enn ett misjonsblad som et underfullt eksempel på vår Herres evige nåde, trofasthet og makt.

Ikabod

Vi synes nok at vi tror at alt åndelig liv, lys og kraft er *Guds* verk og *Guds gaver* – like sikkert som alt legemlig *liv* er det, for ikke engang det minste gresstrå eller kryp kan frambringes av all verdens kunst; Gud alene kan skape det. Men kunne jeg virkelig tro dette (at alt åndelig liv, lys og kraft er *Guds* verk), ville jeg aldri mer vansmekte i fruktløs selvanstrengelse og aldri miste motet, men bare bruke midlene og se opp til Gud i bønn og påkallelse.

Derfor er hver hendelse som hjelper oss å få øynene opp for denne sannheten, verdifull. Men knapt noe kan vise det sterkere enn når vi ser et av disse stakkars menneskene som livet har gitt så lite, bli forvandlet ved Guds nåde til et nytt menneske, opplyst og virksomt i åndelige ting – en av dem vi vanligvis kaller tosker eller idioter, og som mangler de sjelsevnene dette legemlige livet krever. En slik hendelse kunne man lese for en del år siden i et nummer av «New-York Observer», som forteller slik:

Mange av innbyggerne i landsbyen Marion i Wayne County minnes ennå en mann, Ikabod Hadsdell, som hadde så svake sjelsevner at han umulig kunne lære de aller første grunnelementene i menneskelig kunnskap, enda foreldrene gjorde alt de kunne. Han kunne for

eksempel aldri skjelne bokstavene eller tallene fra hverandre og lærte ikke engang å telle til fire. Dessuten var han så hissig og ondsinnet at familien hans levde i stadig frykt for at han skulle forgå seg.

Det eneste arbeidet han kunne lære, var å hugge ved, men også det gjorde han svært tregt, og han prøvde å slippe unna med alle slags dumme unnskyldninger. Og siden han i tillegg så frastøtende ut, var han for alle på én gang gjenstand for spott, frykt og avsky.

Kunne nå denne elendige skapningen noen gang bli mottakelig for en høyere innflytelse? De fleste som kjente ham, trodde det ikke og «gikk forbi ham». Men han som forbarmer seg over alle sine gjerninger, så også til denne omtåkete sjelen og fylte ham med sitt underfulle lys.

En kveld ble forsamlingen på et av bønnemøtene i landsbyen overrasket over å se Ikabod komme inn og lytte, synlig beveget, til det som ble sagt. Da andakten var slutt, ble han sittende på plassen sin. Predikanten gikk da ned til ham og spurte hva som hadde fått ham til å komme på møtet. Ikabod fortalte at han lenge hadde tenkt å komme, men at noe nettopp i dag hadde hvisket ham i øret at nå måtte han gå.

Så hadde han lagt i vei. Men «djevelen hadde kommet ham i møte og sagt at han var dum og bare ville bli ledd ut». I begynnelsen hadde han prøvd å avvise denne stemmen, men til slutt snudde han likevel og gikk hjem.

På veien til foreldrenes hus gikk han gjennom en skog, og der hørte han igjen *den* stemmen som manet ham til å gå og høre Guds ord. Da hadde han stilt seg bak et tre og prøvd å be, «og djevelen sa hele tiden til meg at det bare var tull, og at folk ville le av meg». «Men denne gangen», la han til, «brydde jeg meg ikke om ham, men gikk – og her er jeg nå.»

Fra denne dagen ble Ikabod et helt annet menneske, og det gamle navnet hans passet ikke lenger for ham; for Herrens herlighet var nå kommet til ham. Han sluttet seg til menigheten. Selv nå kunne han ikke tale klart og sammenhengende om jordiske ting, men så snart det gjaldt Kristus, vår synd og Guds nåde, ble både tankene og ordene hans klare.

Etter hvert ble han stadig fastere rotfestet i ham som er den evige sannheten, og han hadde alltid svar på rede til spotterne; ingen av innvendingene deres kunne rokke ham i overbevisningen hans. Han

var helt ukyndig i denne verdens visdom, men likevel «vis til frelse». (*Se 1 Sam 4,21.*)

Samvittigheten hans var våken. Han så sin synd og elendighet og kjempet mot sine onde lyster. En dag var han for eksempel ikke på den vanlige plassen sin i kirken, og vennene hans ble urolige. Men snart så man ham der igjen, og nå bekjente han at fordi han hadde vært så ugudelig at han ga etter for sinnet, hadde han følt seg uverdig til å komme blant Guds folk. Nå hadde Gud tilgitt ham, og derfor våget han å komme til dem igjen.

Riktignok så man ham aldri gjøre noe galt, men det nedslåtte blikket og det bøyde hodet hans vitnet likevel ofte om harde kamper med den fordervelsen som bodde i ham. Han hadde en stor bønnens gave. Alle som hørte ham utøse sitt hjerte i barnlig enfold for sin Gud og Frelser, ble forbauset og grepet; særlig for dem som hadde kjent ham før omvendelsen, var hver slik bønn et Guds under. Stemmen hans, som av naturen var ru og ubehagelig, ble melodisk når den ble løftet for å prise Gud eller påkalle ham om nåde og hjelp.

Han klarte ikke å huske det som hørte det jordiske livet til, men de bibelordene han hadde fått med seg fra predikantens munn, husket han godt. Ikke nok med det: Han visste også å bruke ordene han hadde lært på denne måten, og stoppet med dem munnen på mange spottere som angrep ham for troen hans.

Etter omvendelsen ble han også flittig og ordentlig. Vennene hans sørget for at han aldri manglet arbeid, så han ærlig kunne tjene sitt brød ved å hugge ved. Etter at foreldrene døde, levde han til han var førtifem år sammen med en av søstrene sine, som stelte det lille hjemmet hans. Han var trofast til enden og vandret på den veien som «skal kalles den hellige veien», og der «ikke engang dårer skal fare vill».

Hver omvendelse – ja, alt åndelig liv, lys og kraft – er *Guds* verk. Da skal vi ikke miste motet; *Gud* kan gjøre det som er umulig for mennesker.

Den gamle kona på heia

En engelsk dame skriver: En av de kalde, ruskete dagene i januar i år, 1864, kom doktoren i den lille byen vår til meg. Han fortalte at en gammel, fattig kvinne ute på heia, en kvart mil fra byen, lå for døden og ønsket å tale med meg. Jeg svarte at det måtte være en misforstå-

else, for jeg visste ikke om noen gammel kone der ute. Men doktoren forsikret at hun tydelig hadde nevnt navnet mitt og sagt at jeg hadde besøkt hytta hennes for to år siden og lært henne en bønn.

«Hun lengter etter å bryte opp herfra og være hos Herren Kristus», la doktoren til, «men hun er redd for at hjertet hennes ikke er oppriktig, og at hun bedrar seg selv. Hun trenger trøst.»

Da doktoren sa at jeg hadde lært den gamle kona en bønn, husket jeg plutselig en hendelse som jeg helt hadde glemt. Og siden omstendighetene den gangen, sammen med det som nå fulgte, viser oss hvor stor Guds nåde er, vil jeg fortelle litt om mitt første besøk hos den gamle.

En vakker sommerdag for to år siden hadde jeg vandret helt alene omkring på heia for å plukke bregner. Da så jeg røyk virvle opp fra et lite skur som jeg trodde var et fjøs. Jeg var redd det var brann der, og skyndte meg dit for å slå alarm. Men da jeg kom nærmere, så jeg at røyken steg opp fra en lav skorstein, og at det altså var et sted der mennesker bodde.

Skulle jeg nå gå forbi denne stua og fortsette veien min? Eller var dette et vink fra Herren? Bodde det kanskje noen der inne som trengte min hjelp til legeme eller sjel? Med disse spørsmålene på hjertet åpnet jeg døren og gikk inn i det lille, lave rommet. Der fant jeg en gammel kone alene, opptatt med forskjellige gjøremål i huset.

Snart merket jeg at den gamle var så døv at jeg vanskelig ville kunne gjøre meg forstått. Men jeg ville ikke gå fra henne – kanskje for alltid – uten å ha prøvd å være til hjelp for henne. Derfor skrev jeg disse ordene med store bokstaver på et ark: «Herre Jesus, lær meg å kjenne meg selv; Herre Jesus, lær meg å kjenne deg selv.» Så ropte jeg de samme ordene noen ganger inn i øret hennes, lot henne gjenta dem for meg og festet arket på veggen.

Så gikk jeg hjem, og i hjertet ba jeg Herren om at han i sin barmhjertighet måtte tenke på den gamle kona. Men til min skam må jeg bekjenne at jeg ikke ba for henne flere ganger; snart glemte jeg både henne og hele hendelsen. Det var doktorens ord som minnet meg om det glemte besøket.

Jeg gjorde meg straks i stand til å besøke den gamle, og etter en halv times gange sto jeg igjen ved stua hennes. Døren ble åpnet av en kvinne med et vennlig ansikt. Hun ønsket meg hjertelig velkommen

og sa at den gamle ventet urolig på at jeg skulle komme. Da jeg gikk bort til sengen der hun lå, og hun kjente meg igjen, ga hun fra seg et gledesrop som ennå klinger i ørene mine. Fra hennes egen munn fikk jeg nå høre historien om hennes indre og ytre liv.

Helt til den dagen jeg første gang besøkte henne, hadde hun levd livet sitt i all slags synd, også i de grove, ytre syndene – banning, drikking og krangel – uten engang å bry seg om det. I en liten hageflekk ved siden av stua hadde hun dyrket noen grønnsaker som hun solgte i byen, og derfra kom hun vanligvis hjem i fylla.

Den bønnen jeg lærte henne, selve besøket, ja, strevet med å rope et slikt ord inn i øret hennes – alt dette hadde fått henne til å tenke og undre seg. Hun visste ikke riktig hvordan det gikk til, men hun begynte å tenke både på syndene sine og på Frelseren, så hun midt i sitt mørke virkelig begynte å be den bønnen jeg hadde lært henne. Herren, som alene kan bøye menneskenes hjerter, hadde vekket henne og fått henne til å gjøre det.

En gammel, lenge glemt bibel ble funnet fram og lest flittig. I Ordets lys fikk hun nå se syndene sine i all deres styggedom, men hun fikk også nåde til å tro det som det samme Ordet vitner om ham som bar verdens synder. Fra den tiden var hele livet hennes forandret; hun hadde fått fred med Gud og avsky for sine tidligere veier.

Men nå, da hun lå der og ventet å gå inn i evigheten når som helst, var hjertet hennes fullt av uro. Hun var redd for at hun aldri riktig hadde trodd på Frelseren, eller at hun i det skjulte var falt fra. Hun kjente så mye kulde, hjertehardhet og ugudelighet i seg selv, og hun ville gjerne høre av noen om også hun, slik hun var, kunne få tro.

Da ropte jeg inn i øret hennes alle de ordene om en evig og ufortjent nåde som Herrens Ånd ga meg i den stunden. Så knelte jeg ved sengen hennes sammen med kvinnen som stelte henne, og ba Herren om at han selv måtte åpenbare seg for henne og slik gi henne sin fred.

Jeg ønsket å få vite litt mer om den gamle, og på hjemveien tok jeg derfor en prat med en kvinne som sto i døren til et hus ikke langt fra den gamles. Snart var vi i gang med å snakke om den syke naboen. «Ja», sa kvinnen, «hun har nok ikke mange dager igjen, og jeg er veldig lei meg for å miste henne. Det ville jeg ikke ha sagt for noen år siden, men De kan ikke tro hvor forandret hun er blitt i det siste.

«Det er nå omtrent to år siden hun en dag kom til meg for å betale tilbake noen penger hun hadde lånt. Jeg hadde trodd at jeg aldri skulle få dem igjen; for vi hadde kranglet om dem mange ganger, og hver gang hun fikk se meg, øste hun ufine ord over meg. Men nå kom hun og sa: ‹Kjære nabo, jeg er her for å gi deg pengene dine tilbake og be deg om tilgivelse. Jeg har bedt Gud tilgi meg og håper at du også vil gjøre det.›

«Jeg trodde hun var full og lo av henne, men det var hun ikke. Siden den gang har hun aldri sagt et vondt ord til meg, og jeg har heller aldri sett henne full. Jeg kan slett ikke forstå hva som har gjort denne store forandringen, men sikkert er det at hun siden den tid har vært den beste nabo en kan ønske seg.»

Jeg skyndte meg hjem, glad også for dette vitnesbyrdet om det nye livet Herren hadde tent i den gamles hjerte. Dagen etter tok jeg igjen veien til den fattigslige stua på heia, denne gangen sammen med en kristen venninne som har mer erfaring enn jeg og større gave til å ta seg av bekymrede sjeler.

Hun talte lenge med den gamle og svarte på innvendingene hennes ved stadig å holde fram evangeliets dyrebare løfter. Og da vi besøkte henne igjen dagen etter, var all tvilen hennes borte, og hun kunne tro og fryde seg i Gud, sin Frelser. Noen dager senere sovnet hun inn i fred.

Så langt den engelske avisen. – Se her igjen Guds nåde og trofasthet, som oppsøker og frelser det som var fortapt! Se også hvordan han kan velsigne den minste kjærlighetsgjerning! Og se til slutt hvor flittig og oppfinnsom kjærligheten er! En kaldere kristen hadde straks snudd og gått fra den døve og tenkt: Hun hører jo ikke; en må rope for å tale med henne. Gud tilgi oss! Gud øke vår tro og kjærlighet! Vi burde være «brennende i ånden», og vi kunne også få mer om vi søkte mer.

Augustins erfaring med ordet i Rom 13,13–14

Augustin ble født i Tagaste i Afrika. Faren var hedning, men moren, Monika, var en from kristen. Hun lærte tidlig sønnen Guds ord, og han merket også tydelig at Herren kalte ham med sin nåde. Men å gi seg helt til Herren, la seg døpe til Kristus, si fra seg synden og ta på seg forakten fra de hedenske omgivelsene – det ville han ikke. Uvanlige evner og flittige studier gjorde ham snart til en lærd mann.

Men han ble trukket inn på filosofiens villstier, ga lystene sine fritt løp og lå fanget i alle slags grove utskeielser. Hele denne tiden bar moren uopphørlig sin ulykkelige sønn fram for Herren med bønner og tårer, og Herren hørte bønnen hennes. Augustin kom til Milano. Her hørte han den fromme Ambrosius forkynne korsets dårskap. Her begynte han også å studere Paulus' brev med stor iver.

Her ble han litt etter litt stadig sterkere grepet av sannheten, men noen kraft til å overvinne lastene sine, særlig vellysten, fant han likevel ikke. Sammen med en fortrolig venn og landsmann, Alypius, kjempet og strevde han for å overvinne lystene og komme til fred. Men all deres jakt etter hellighet var forgjeves, for de var ennå ikke kommet til helliggjørelsens eneste kilde: troen på den frie, ufortjente nåden.

En dag gikk de sammen i hagen ved huset der de bodde, og snakket om sin elendighet og nød. Da rev Augustin seg løs fra vennen, kastet seg på kne under et fikentre og ropte og ba til Gud om utfrielse, om fred og kraft til å overvinne det onde. Med ett syntes han å høre en stemme som ropte til ham, som fra en syngende korgutt: «Ta og les, ta og les!»

Han sprang opp og gikk tilbake til benken der han hadde lagt igjen Paulus' brev. Han åpnet boken og leste de første ordene øyet hans falt på: «La oss ferdes sømmelig, som om dagen – ikke i svir og drikk, ikke i utukt og skamløshet, ikke i strid og misunnelse. *Men ikle dere Herren Jesus Kristus*. Og ha ikke en slik omsorg for kjøttet at det vekkes begjær!»

Augustin har ikke senere anbefalt denne måten å bruke Skriften på – å ta det første ordet en slår opp, som Guds særlige fingerpek og svar på et spørsmål som tynger en. Men her, under dette fikentreet, hadde Gud sett ned til ham i hans dype sjelenød og vist ham hva han skulle gjøre.

«Jeg ville ikke lese mer enn disse versene», skriver han i sine *Bekjennelser*, «og jeg trengte det heller ikke. For med disse ordene trengte et klart lys inn i sjelen min og gjorde meg viss på veien. Alt mørket i mitt urolige hjerte, all min tvil var borte.»

Vendepunktet i livet hans var kommet. Nå lot han seg døpe og ikledde seg dermed Herren Jesus Kristus. Han ble et nytt, salig og hellig menneske, som levde av troen og bar troens frukter. Han ble et

fremragende vitne om den frie nåden, et vitne som taler ennå, enda han er død.

Den bedende moren

Fru L., en av de troende i *Baltimore*, hadde i mange år gjennomgått harde prøvelser. Mannen hennes var skipskaptein av fransk byrd. I ungdommen var han blitt oppdratt til å gå i katolsk gudstjeneste, men i voksen alder ble han en erklært tviler. Andres religiøse meninger lot han være i fred, men selv brydde han seg ikke det minste om slikt.

Fru L. viet huset sitt til Herren og reiste et familiealter der; det vil si at hun hver dag ba sammen med husfolket sitt. Til og med mannen hennes, som var likegyldig til religion, måtte beundre hennes kristne oppriktighet og iver. Hun samlet barna til husandakt hver dag, både når han var hjemme og når han var ute på havet.

Enda han selv var uten tro, kjente han likevel at dette familiealteret spredte et glad og velsignet lys i hjemmet hans. Han tenkte at det sikkert ville være et trygt ankerfeste for sjelene i familien under hans mange og lange reiser, og at det alltid ville gi barna et rørende minne om barndomshjemmet når de i voksen alder var spredt rundt i verden.

Ja, når han lå i fremmede havner, midt i sjømannslivets utskeielser, trengte mange rørende bilder fra denne husandakten seg inn på hans eget hjerte – bilder av hans kone og barn som ba og gråt for sin far ute på havet. Ofte, når faren var størst under en storm om natten, tenkte denne vantro mannen på aftenbønnene som steg opp til himmelen for ham fra kjærlige hjerter. Og han tenkte at nå ville det være godt for ham om det fantes en Gud som kunne høre dem.

Barndomshjem – hvor velsignede er ikke minnene om deg, når de er blitt helliget ved Guds ord og bønn! Hvordan følger ikke ditt dyrebare bilde vandreren gjennom verden, som en kjærlig eller advarende engel! De har lidt et stort tap som ikke har slike minner fra foreldrehjemmet å ta med seg, men bare bildet av et kaldt verdslig liv.

Men fru L. trodde ikke bare at husandakten hadde en oppbyggelig innflytelse; hun trodde også at bønnene hennes for mann og barn *virkelig skulle bli oppfylt*. Likevel gikk mange år uten at hun så noe tegn på at bønnen ble hørt. Men hun holdt ydmykt og tillitsfullt fram ved

familiealteret sitt, til Herren også hørte henne – men på en måte hun ikke hadde ventet.

Velsignelsen begynte med sorg. En dag så hun seg nødt til å straffe sønnen sin ved å stenge ham inne. Gutten rømte ut gjennom et vindu og var ikke å finne noe sted. Dager gikk, uker og måneder gikk, uten det minste livstegn fra det tapte barnet. Moren ble plaget av en forferdelig angst, men holdt seg desto trofastere til husalteret sitt. Anelser – mørke, sørgelige anelser – jog tusen ganger gjennom morshjertet hennes i disse kvalfulle månedene.

Hadde hun ikke grunn til å vente en annen frukt av strevet med å gi barna en kristen oppdragelse? Hadde ikke Gud helt oversett bønnene hennes? Hadde hun ikke nå grått og bedt forgjeves for dem for Herrens ansikt? Å, hvem har ikke i mørke stunder kjent slike anfektelser! Men «*vær stille for Herren og vent på ham!*» (Sal 37,7). Vet dere ikke at Gud ofte bruker sorg og ulykke som midler til vårt beste? Og at det er på slike veier han har ført alle sine hellige til himmelens glede?

Gutten hennes flakket omkring – hun visste ikke hvor – men Guds vernende hånd fulgte ham og førte ham til frelse. Han hadde gått om bord i et skip, og etter en lang sjøreise gikk han i land i *Charleston* i Sør-Carolina. Her var han i noen uker helt utfattig og forlatt. Men da han var i den ytterste nød, kom faren helt uventet inn i havnen i Charleston på en av sine reiser.

Gutten var nå brakt til besinnelse og ydmykhet av bekymring og nød. Han skyndte seg inn i farens armer og bekjente gråtende hvor ille han hadde oppført seg. Nå ville han vende hjem til morens arne. Riktignok hadde han glemt barndommens vane med å be, men minnene fra foreldrehjemmet var ennå levende i ham. De gjorde det unge hjertet hans bløtt og vakte en inderlig lengsel etter enda en gang å få forene sine tårer med morens kjærlighet og smerte ved det forlatte husalteret.

Han fulgte faren til Havanna. Skipet kom dit nettopp da den gule feberen spredte skrekk og ødeleggelse i byen, og i løpet av noen dager ble gutten angrepet av den forferdelige sykdommen. Nå våknet minnene fra den religionsundervisningen han hadde fått, med dobbel styrke. De forvirrede drømmene som fulgte med feberheten, kunne ikke jage dem bort. Omvendelse, anger og tro – det var det hans

urolige ånd var opptatt av; frykten for døden, for den ytterste dom og for helvete rystet ham.

Å, også midt i en slik fare ble hans forlatte mors bønn hørt i himmelen! Da alt håp om at han skulle bli frisk, var oppgitt, kom faren inn til ham. Ellers var han en hard og ufølsom mann, men nå var han knust og myk. Den døende gutten hulket og stammet under tårer fram morens navn: «Min mor, min gode mor – å, om hun hadde vært her og bedt for meg nå, slik som før!»

Da bøyde faren seg over ham uten å kunne si et ord, men tårene hans rant sammen med sønnens. Gutten grep farens skjelvende hender, så på ham med et bønnfallende alvor og ropte: «Å, min far, jeg dør i mine synder! Slik jeg er nå, er jeg fortapt for evig! Å, skynd deg, skynd deg og hent noen som kan be for meg!»

«Mitt kjære barn», svarte faren, oppskaket og skjelvende, «på denne øya finnes det bare katolske prester, og de kan ikke hjelpe deg.»

«Å, far, hva skal jeg da gjøre?» sa gutten.

«Be for deg selv, mitt kjære barn», svarte faren. Nå hadde han ikke lenger lyst til å blande sine egne vantro meninger om det som kommer etter døden, inn i sønnens nød.

«Det gjør jeg også», sa gutten, «men jeg kjenner at jeg trenger andres hjelp. Å, kan du ikke, vil du ikke be for ditt døende barn, kjære far?»

Nå kjentes det for kapteinen som om jorden skulle rase sammen under føttene hans. Han hadde aldri i sitt liv bedt, men hjertet hans var dypt grepet ved synet av sønnen. Som drevet av en indre overbevisning kjente han nå at religionen var nødvendig og sann. Han forsto at bare Gud kunne hjelpe i denne forferdelige nøden.

Som slått til jorden sank han i kne ved sønnens seng. Den sterke ånden i ham var brutt; tårene strømmet, og i sin sjelenød ropte han til Gud om barmhjertighet og frelse for seg selv og barnet sitt. Familien og tjenestefolkene i huset undret seg over å høre ham be slik. Han holdt fram med å påkalle Herren, og før han reiste seg, var bønnen hørt for barnet hans – men ennå ikke for ham selv.

Den bekymrede gutten hadde funnet fred, den freden som overgår all forstand. Nå kunne han tro at syndene hans var tilgitt. Han talte med trøst om Frelseren og hans nåde, og kort etter døde han i glad forhåpning om det evige liv.

Faren var bøyd av sorg og rystet i sine vantro meninger. Han holdt ikke opp med å be for seg selv; han kjente seg som den største synder, og det varte ikke lenge før også han fant fred i troen på Jesu blod.

Han vendte tilbake til Baltimore – sønnen som lik og han selv som et annet menneske, den ene i himmelen, den andre nå på vei dit. Det han fortalte sin kone, var de første nyhetene hun fikk om den forsvunne sønnen. Nå gråt hun både sorgens og takknemlighetens tårer og bekjente at Gud hadde velsignet henne gjennom ulykken. Bønnene hennes var ikke blitt liggende uhørt. Hennes trofaste Frelser hadde i sitt forsyn latt sønnens villfarelser føre til frelse både for ham og for faren. For en underfull, guddommelig nåde!

Kaptein L. levde etter dette i flere år som en from kristen, og ennå på dødsleiet priste han Herren for den nåden han hadde vist ham i Havanna.

Hvor uutslettelige er ikke inntrykkene fra barndommen! Hvordan følger de ikke mennesket – selv om de til tider er skjult – også midt i villfarelser og utskeielser! De er som glødende kull som ligger dempet, men ikke slukket, under asken, og som en dag skal fortære den. Når en leser kristne levnetsskildringer, særlig om trofaste forkynnere, ser en at mange av dem var barn av kristne foreldre, eller i det minste av kristne mødre.

Noen har sagt: «Hvis noen bønner skulle ha forrang hos Gud framfor andres, så er det sikkert en from mors når hun ber for barna sine som er gått ut i verden.» Tankevekkende er også det en from biskop sa til Monika, da hun gråtende fortalte om sin bekymring for sønnen Augustin, som ennå var hedning: *Vær trøstig – en sønn av slike tårer kan umulig gå fortapt*.

Athanasius Kircher og gudsfornekteren

For en ynkelig elendighet mennesket likevel er, når det kan komme så langt i blindhet at det ikke engang ser om det finnes en Gud eller ikke! Det mener at verden og tingene selv er Gud – at Gud ikke er en person og verken har tanke, vilje eller tilsyn med oss, men bare er et mildt pust. Se her hvordan en lærd fritenker som på denne måten hadde laget seg en gud, ble helbredet av en annen lærd mann, den berømte astronomen Athanasius Kircher.

En dag ventet Kircher besøk av gudsfornekteren, som for øvrig var en god venn av ham. Da satte han en svært vakker stjerneglobus i et hjørne av rommet. Da vennen kom, holdt Kircher på med noen astronomiske utregninger, så gjesten i mellomtiden måtte se seg om i rommet, og snart ble han oppmerksom på den usedvanlig vakre globusen og spurte Kircher om den var hans.

«Nei», svarte Kircher.

«Hvem eier den da?»

«Ingen.»

«Si meg da hvem som har laget den!»

«Ingen har laget den heller.»

«Hvordan er den da blitt til, og hvordan er den kommet inn i dette rommet?»

«Den er blitt til ved et tilfelle og er kommet hit av seg selv.»

«Det er helt umulig!» svarte den andre, og han syntes å bli ergerlig over at Kircher ville innbille ham noe så tåpelig.

Da sa Kircher: «Så du vil altså ikke tro at denne lille, ubetydelige tingen er blitt til av seg selv? Hvordan kan du da tro at forbildene for den – disse langt større og vakrere kloder som vi ser og beundrer på himmelen – er blitt til av seg selv eller ved et rent tilfelle?»

Ved denne enkle framstillingen ble den blindes øyne åpnet. Han innrømmet at det var en dårskap å fornekte Gud, og ved videre gransking ble han overbevist om at hele den kristne tro er sann.

Hva den største jordiske lykke gir

I.

Den berømte fyrst *Talleyrand* (født 1754, død 1837) var en av de rikeste og mest ansette menn i Frankrike og en av de største begavelser blant alle statsmenn i sin tid. Han var utdannet til prest og ble biskop i Autun. Men fordi han hadde mer lyst til politikken enn til pliktene i sitt hellige embete, forlot han denne levebanen og kastet seg inn i statssakenes virvel.

Under den første franske revolusjonen ble han president for nasjonalforsamlingen og utenriksminister, og under Napoleon I ble han keiserdømmets overkammerherre. Han visste å stille seg så klokt at han også etter keiserdømmets fall, under bourbonerne og siden under Louis-Philippe, alltid hadde høye embeter.

Men trass i hans store ry og en formue som ble anslått til tretti millioner franc, eide Talleyrand ikke hemmeligheten ved den sanne lykke. Engelskmannen *Wilder*, som ble nærmere kjent med ham mens han oppholdt seg i Frankrike, har gitt oss et bemerkelsesverdig bevis på dette, skrevet med Talleyrands egen hånd. Om morgenen dagen før han døde, fant man nemlig et papir på nattbordet ved sengen hans, der han selv hadde skrevet disse ordene:

«Se der, åttitre år som er fart forbi! Hvor mange sorger! Hvor mye uro! Hvor mye engstelse! Hvor mye fiendskap! Hvor mange onde forviklinger! Og alt dette uten annet resultat enn at kropp og ånd er fullstendig utmattet, uro når jeg ser tilbake på det som er forbi, og en dyp følelse av motløshet og fortvilelse ved tanken på det som kommer.»

For en sørgelig bekjennelse av en mann som i rikdom og ære hadde vunnet alt det verden noen gang kan gi! Og hvor gripende lyder ikke sannheten i dette ordet fra hans dødsleie til hver og en av oss: «For hva gagner det et menneske om han vinner hele verden, men tar skade på sin sjel?»

II.

«Millioner i gull for et eneste øyeblikk!» ropte dronning Elisabet av England på dødsleiet sitt. Hun var sin tids mektigste regent, hersket over et rike der solen aldri gikk ned, og hadde sølv og gull i overflod – alt uten verdi for henne nå. Der lå hun i sin avmakt med døden for øye og ropte i angst: «Millioner i gull for et eneste øyeblikk!» Men forgjeves!

Hun hadde fått leve i sytti år, men i likhet med mange av oss hadde hun kastet dem bort og viet dem til rikdom og fornøyelser, hovmod og ærgjerrighet. Slik ble hele hennes forberedelse til evigheten innskrenket til noen få øyeblikk – og «et eneste øyeblikk» kunne ikke kjøpes for millioner av jordens gull.

Ingen kan telle de sjelene som sikkert har hatt et lignende ønske i sine siste stunder, da de siste sandkornene i livets timeglass rant ned og den uforberedte sjelen skjelvende sank i dødens armer og ned i evighetens dyp. Herre, «lær oss å telle våre dager, så vi kan få visdom i hjertet!» (Sal 90,12; 49,20–21).

Vær rede i tide og utide

Den fremragende skotske forkynneren dr. *Chalmers* fikk stor betydning for hjemlandet sitt; han døde i 1847. Det som her fortelles, skjedde i de siste årene av livet hans, og det er vel verdt å tenke over.

Han var på reise fra England til Skottland og overnattet hos en adelsmann ikke langt fra Peebles. Dr. Chalmers var kjent ikke bare for sine enestående gaver på prekestolen, men også for et strålende vidd – en kunne nesten si veltalenhet – i samtale, og for evnen til å uttale seg om ethvert emne. Også denne kvelden hos adelsmannen var det han som satte liv i samtalen ved peisilden. Emnet var massefattigdommen, årsakene til den og hva som kunne bøte på den.

Blant de tilstedeværende var en gammel høvding fra Høylandet. Han holdt hele tiden øynene festet på Chalmers og lyttet med den største spenning til tankesprangene hans. Samtalen gikk til langt på natt; så brøt selskapet opp, og Chalmers fikk soverommet rett overfor høylenderens.

Mens doktoren kledde av seg, hørte han et uvanlig bråk fra høvdingens rom, fulgt av tung pusting. Han skyndte seg inn, og i løpet av få minutter var rommet fullt av hele selskapet, som stormet til for å hjelpe den gamle. Den ærverdige gråhårede mannen hadde fått slag og falt i armene på tjeneren sin. Få minutter senere utåndet han.

Dr. Chalmers sto i taus forferdelse, med begge hendene utstrakt, og bøyde seg i heftig smerte over den døende.

Til slutt brøt han dødsstillheten og sa i dyp sorg: «Aldri før denne stund har jeg sett eller kjent hva dette ordet betyr: ‹Forkynn Ordet! Vær rede i tide og utide. Overbevis, irettesett og trøst med all tålmodighet og lære.› Hadde jeg visst at min ærverdige gamle venn sto på grensen til evigheten, ville jeg nok ikke latt meg rive slik med av det emnet vi drøftet i kveld. Jeg ville alvorlig ha vendt meg til ham og forkynt for ham og dere Jesus Kristus, og ham korsfestet. Jeg ville ha bedt ham og dere, så inntrengende som saken krever, om å gjøre dere rede for evigheten. Dere ville ha syntes det var et ord i utide; men å, det hadde vært i rette tid, både for ham og for dere!»

Dr. Chalmers mente nok ikke at en åndelig mann må la være å drøfte verdslige emner. Men han kjente de snarene som ligger i pratesyken og i lysten til å behage mennesker, og likeså den makten de

verdslige interessene har til å legge seg i veien når Den Hellige Ånd vil tilskynde oss til å gjøre hans verk.

Måtte ikke bare forkynnerne, men alle kristne – «det kongelige presteskap» – tenke over hvor viktig hver slik anledning er til å virke til gagn for en udødelig sjels evige vel – så de ikke i stedet skader dem som Kristus har gitt sitt liv for, ved å forsømme anledningen og snakke likegyldig!

En martyr i England

Under dronning Marias blodige forfølgelse i England ble en trofast tjener av Kristus dømt til å brennes levende. Mens han satt i fengselet og ventet på sin skjebne, fikk han besøk av en trofast venn, en åndelig mann. Til ham klaget han over hvor svakt og motløst hjertet hans var ved tanken på den grufulle døden som ventet, og han ropte skjelvende: «Jeg *kan* ikke brennes, jeg *kan* ikke brennes, jeg har ikke mot til å brennes!»

Vennen trøstet den skjelvende martyren med disse ordene: «Dødsnåden» – det vil si den nådekraften som kreves i døden – «trenger du ikke så lenge du skal leve. Ha bare mot til å leve nå, så skal du siden få mot til å dø.»

Og hva skjedde? Offerdagen hans kom, den siste timen slo, og han ble ført ut til retterstedet. Da han kom så nær at han så forberedelsene – pålen, risknippene og alt det andre – ropte han med martyrens mot og himmelsk henrykkelse: «Nå kan jeg brennes, jeg *kan* brennes!»

Under hans vinger finner du ly

Sal 91,4.

Om morgenen annen juledag 1847 var noen kristne venner i Stockholm samlet i Herrens navn. De leste og tenkte sammen over Luthers preken for dagen i kirkepostillen. Mange ansikter strålte av glede da de så hva Luther der sier i tilknytning til tekstens ord om *hønens vinger*.

Han sier blant annet at hvis vi skal bestå for Gud i dødens eller anfektelsens stund, er det ikke nok at vi er fromme, har gode gjerninger og lever i nåden. Vi må ha noe enda større og fullkomnere, nemlig Kristi egen rettferdighet – slik kyllingen ikke er vernet mot hauken ved sitt eget liv og sitt løp, men bare ved hønens kropp og vinger.

«For den som vil bestå for Guds dom, for ham er det ikke nok å si: Jeg tror og har nåde. For alt det som er i ham selv, kan ikke verne ham. Han må sette Kristi egen rettferdighet opp mot den samme dommen og la den ta seg av Guds dom; for den kan med all ære bestå for ham til evig tid, som Sal 111 sier: ‹Hans rettferdighet står fast til evig tid.› Under den kryper han, smyger seg inn og trykker seg, og han tror uten all tvil at den skal berge ham. Og slik går det også: Ved en slik tro blir han berget – ikke for sin egen eller for en slik tros skyld, men for Kristi og hans rettferdighets skyld, som han gir seg inn under. Den tro som ikke gjør slik, er ikke den rette.»

Se, dette er det Skriften mener når den sier: «Den som sitter i Den Høyestes ly, som bor i Den Allmektiges skygge, han sier til Herren: Min tilflukt og min borg, min Gud som jeg setter min lit til! … Med sine vingefjær dekker han deg, og under hans vinger finner du ly. … Om tusen faller ved din side og ti tusen ved din høyre hånd – til deg skal det ikke nå» (Sal 91,1–2.4.7).

Særlig talte de om at mennesket må gå til grunne og fortvile i dødens stund hvis det lar seg lede inn i betraktninger over sin egen tro, gudsfrykt og oppriktighet. Det må uavlatelig holde *Kristus* fram som sin eneste trøst, sitt eneste vern og skjold.

Hvis altså en ransakende ånd da begynner å spørre i samvittigheten min etter gudsfrykten og fromheten min, må jeg vokte meg for å bli stående ved dem, og straks svare: «Når jeg har levd på mitt beste, har jeg levd fordømmelig; her er *Kristi gjerninger* min eneste trøst.»

Og hvis den spørrende ånden trenger enda mer på og sier: «Ja, men vet du om du også har vært oppriktig i din kristendom?» – så svarer jeg likevel: «Her gjelder ikke min oppriktighet og min kristendom; jeg setter min lit bare til *Kristus, og ham korsfestet. Han er død for meg* – det rekker til å leve av i evighet.»

Spør han meg enda videre: «Men vet du da sikkert at du har den rette troen på Kristus?» – så vil jeg likevel svare: «Jeg setter ikke min lit til min tro, men til Kristus. Jeg vil ikke vite noe annet enn at Kristus er død for meg.»

Men da vil han si i skarp tone: «Ja, men det står jo: ‹Den som ikke tror, skal bli fordømt.›» Da svarer jeg: «Hører du ikke at jeg ikke vil vite av noe annet enn Kristus, at jeg bare tror på ham? Hører du ikke at jeg tror på Kristus!»

Kort sagt: Å sette sin lit til sin egen tro ville være som når en som holdt på å drukne, grep tak i sin ene hånd med den andre for å holde seg oppe. Da ville den minste åre være noe bedre å gripe etter.

Slik talte de. Samlingen var over og de fleste var gått, da en kvinne fra Åland kom fram med et brev og fortalte muntlig om en ulykke som nylig hadde skjedd.

En skute med fire mann om bord hadde seilt ut fra skjærgården ved Stockholm. De var snart over Ålandshavet, men stormen tiltok. Selv om de hadde land like ved, kunne fartøyet ikke lenger holde stand mot raseriet. Plutselig kantret det, og for de to som ikke straks forsvant – en kvinne og en gutt – var den glatte kjølen alt de hadde å holde seg fast i mellom de iskalde styrtsjøene.

Gutten var en av de troende kristne på Åland. Og se nå her hans trøst i døden! Han ville gjøre et siste forsøk på å berge seg ved å svømme, men da han hadde lagt ut på den farlige ferden, merket han snart at han ikke ville nå land. Da snudde han seg og ropte: «Hils mor at jeg dør i troen! Jeg har nok vært syndig, men Jesu Kristi, Guds Sønns, blod renser meg fra alle mine synder!»

Så sank han ned i dypet med trøst og urokkelig håp om frelse – for å stå opp og se det han trodde, på den dagen da Herren «byr havet gi tilbake sine døde». Se her hva han trodde, og hva som gjelder i nød og død: «Under hans vinger finner du ly.»

Sjette hefte

Frans Spiera

eller den frafalnes fortvilelse og død.

Vi forteller her en svært skremmende historie, som roper kraftig til hver og en av oss: «Ta på dere Guds *fulle* rustning – – – Grip fremfor alt *troens skjold*, som dere kan slokke alle den ondes brennende piler med.»

Frans Spiera var en navngjeten jurist i Cittadella ved Padova og levde i reformasjonstiden. Helt til han var 44 år, var han en uomvendt verdensmann, som også ofte vred lovens bokstav med list og knep. Da våknet samvittigheten hans, og han følte seg drevet til selv å søke sannheten ved å granske Den hellige skrift. Det gjorde han med en så brennende iver og utrettelighet at en ut fra den kunnskapen han fikk i ordet, skulle tro at han hadde brukt mesteparten av livet på det. (*Cittadella er en by nær Venezia i Italia.*)

Slik fant han sannheten og den evangeliske troens trøst og kraft. Han ble som et nytt menneske i hele sin ferd, og nå begynte han også å bekjenne for sine egne, for naboer og venner, hva han hadde funnet. Hans kjærlighet og håp, hans vennlighet og mildhet, hjertets fred og ro vitnet om at troen hans var virkelig. Men knapt hadde han vitnet slik om sannheten før en pavelig legat gikk løs på ham og med mange trusler tvang ham til å kalle tilbake bekjennelsen sin.

Prøven var hard, og den stakkars mannen falt i fristelsens stund; han lot seg til og med overtale til å *avsverge* den evangeliske tro *offentlig* i fødebyen sin. Riktignok advarte Guds Ånds røst ham uavlatelig i hjertet mot å handle mot bedre vitende. Men frykten for den forfølgelsen som da ventet ham, og *kjærligheten til et uforstyrret, rolig*

liv blant barna og vennene, gjorde ham hard mot alle advarsler. – Han falt, han fornektet.

Knapt hadde han fullført denne fornektelsen av det som var hjertets innerste tro, før han kjente seg slått på det hardeste av Guds hånd i hjerte, sjel og samvittighet. Alle de salige godene han hadde nytt i samfunnet med sin Frelser – all trøst, all fred og glede – flyktet fra hjertet hans. Nå ble det fylt av usigelige kvaler, av fortvilelse, av hat og forherdelse, forbannelse og gudsbespottelse.

Alle syndene, også de for lengst glemte fra hans første barndom, leiret seg nå rundt ham; uten hjelp og uten mellommann ble han grepet av gru og fortvilelse. Snart prøvde han å ta livet av seg på en mer stillferdig måte: han lot nemlig være å spise i lengre tid.

De pårørende førte ham til Padova for at han der skulle komme under behandling av tre av de mest ansette legene. Men disse innrømmet snart at all deres kunst var fåfengt her, og erklærte at det trengtes en *åndelig* legedom. Og selv sa han: «En sjel som lider under tyngden av Guds vrede og under en ond samvittighet, hjelper verken plaster eller medisin; her hjelper bare én lege, *Kristus*, og bare ett legemiddel, *evangeliet*.»

Nå prøvde også vennene hans hver dag å få ham til å flykte til hjelpen ovenfra. «Gud vil jo at *alle* mennesker skal bli frelst», sa de.

«Det vil han», svarte Spiera, «men disse *alle* er de fromme, de utvalgte, ikke de forkastede. Og jeg er en forkastet, for jeg har fornektet Kristus med vitende og vilje, og nå forherder *han* meg.»

De minnet ham om at det han hadde avsverget, likevel forble sannhet, altså også for ham, og at også han derfor fremdeles var innbudt til å få del i Guds rike.

«Før jeg avsverget troen min», svarte han, «holdt jeg alt dette for sannhet og ekte guddommelig åpenbaring. Men nå kan jeg verken holde meg fast til dette eller til det paven krever. Nå tror jeg ingenting, og jeg håper ingenting. Jeg er som Kain og Judas, som støtte fra seg all tillit til Guds barmhjertighet.»

Vennene refset ham for disse overmodige ordene og minnet om at selv Peter hadde fornektet Kristus og likevel fått nåde. «Ja visst», svarte Spiera, «fordi Kristus så på Peter, og det blikket gjorde det mulig for ham å angre synden sin. Men på meg ser Kristus ikke lenger; han vil ikke lenger røre meg, ikke lenger tilgi meg. Derfor rører det

seg ingenting i hjertet mitt, og ingen trøst kan lenger lindre meg; kval og pine er min lodd. *Det er forferdelig å falle i den levende Guds hender!*»

Da de leste lidelseshistorien for ham, sa han: «Over dette kan de utvalgte glede seg; men for oss som er forstøtt av Gud, gir det bare pine og kval.» – Så brølte han som en løve og vred seg i sengen som om han kokte av kval, og han tryglet dem som var til stede, om ikke å lese videre.

En annen gang brøt han ut: «Om meg sier Peter: *Det ville vært bedre for dem om de ikke hadde kjent rettferdighetens vei, enn at de kjente den og så igjen vendte seg bort fra det hellige bud som var overgitt til dem* (2 Pet 2,21). Det jeg fornektet, holdt jeg for sannhet, for jeg hadde lest det i evangeliet. Nå skulle jeg gjerne kunne tro det igjen, selv om bålet ventet meg; men nå gir Gud meg ikke lenger nåde til å tro. Jeg kan ikke, jeg kan ikke mer! Tro og håp er Guds gave. Å, om Gud ville unne meg bare dette ene: at jeg i ett eneste øyeblikk kunne gripe tro og håp!»

Han fikk daglig besøk av lærde menn, ofte så mange som tretti om dagen, som kom for å trøste og røre ham. Til dem sa han: «Håp ikke lenger noe for meg! Time for time lar Gud forherdelsen min vokse, og samtidig svinner kroppens krefter. Min elendighet skal bli et advarende eksempel for dere. Ta ikke saken så lett som jeg gjorde. Jeg hadde begynt å forstå Den hellige skrift og hadde fått rett innsikt i forløsningsverket, og likevel avsverget jeg troen av frykt for ubehageligheter og fordi jeg ville beholde den lille formuen min for barnas skyld. Derfor har Gud straffet meg, og det med rette, for jeg har syndet mot Den Hellige Ånd – mot den Ånd som hadde ført meg til sannheten.

«Tro ikke at dere bare fornekter sannheten når dere, som jeg, kaller den tilbake for dommeren. Nei, det samme gjør dere så ofte dere med vilje skjuler det dere har innsett er sannhet; så ofte dere med ord eller med deres nærvær gir bifall til falske meninger i åndelige saker, eller ellers fører et ukristelig liv.»

De minnet ham om Job og David, som også i sin tid måtte erfare slik fortvilelse, men likevel er blitt til et trøsterikt eksempel for alle som er nedtrykt og ydmyket av syndene sine.

Da viste han til sin *indre følelse*, som sa ham at han for alltid skulle bli i denne hjertets forherdelse. «Å» – sukket han fra sitt innerste dyp – «å, om jeg bare i ett eneste øyeblikk kunne *føle* Guds kjærlighet i

hjertet, slik jeg nå føler Gud som min forferdelige fiende! Å, hvor salig jeg ville være om jeg ennå kunne føle denne kjærligheten! Men jeg kan ikke. Jeg føler helvetes kval; for der det er en slik fortvilelse, der er helvete.»

Da gjorde en av de nærværende ham oppmerksom på ordene i 1 Sam 2,6: *Herren fører ned i dødsriket og fører opp derfra*, og mente at også han derfor ennå kunne håpe.

Spiera svarte: «Det er jo nettopp her knuten sitter: jeg *kan* ikke håpe. Da jeg trosset Åndens advarsler og likevel skrev under på fornektelsen, kjente jeg en forferdelig makt som fór inn i viljen min og i hele mitt legeme, så jeg nå verken kan håpe eller holde meg i live. Jeg skulle ønske at Gud ville være meg nådig og barmhjertig og tilgi meg syndene mine; men jeg *føler* at Gud ikke gjør det, og jeg kan ikke tvinge ham.

«Jeg skulle ønske at jeg kunne påkalle Gud i ånden, men jeg kan det ikke. Jeg ser min fordømmelse og erkjenner den frelsen som blir tilbudt oss i Kristus, men jeg kan ikke tilegne meg den. Det er de fordømtes straff. De bekjenner det samme som jeg, de misunner de utvalgte, men kan ikke vende tilbake til den rette veien, og nå hjelper ingen anger mer. Jeg skal gå jammerlig til grunne, slik jeg har fortjent. Dere rettferdige, gled dere i Herren! Lykkelig den som ved Guds Ånds inngytelse har fått et bøyelig og lydig hjerte!»

– Slike hjerteskjærende ord talte den fortvilte mannen.

Biskop Vergerius vendte seg nå kjærlig til ham og ba ham om likevel å be et «Fader vår» sammen med dem – han høyt og de andre stille i hjertet. «Jeg tror alt dere sier», svarte den ulykkelige, «men også *de onde åndene tror det – og skjelver* (Jak 2,19). Med tungen vil jeg be til Gud og gjøre dere til lags, men hjertet mitt er fullt av hat, forbannelse og gudsbespottelse. Jeg tror og føler at Gud er min fiende.»

Likevel begynte han å be: *Fader vår, du som er i himmelen* – da stanset han, og tårene steg ham i øynene. «Nå er det godt», sa de andre, «du kjenner smerte og kan gråte.» – «Nei», sa han, «jeg gråter fordi jeg merker at jeg er forlatt av Gud og ikke kan være andektig ved denne bønnen slik som før.»

Ved bønnen *Komme ditt rike!* ropte han, fremdeles gråtende: «Å Herre, la også meg få være i dette ditt rike; steng meg ikke ute!» Etter bønnen om *daglig brød* la han til: «Jeg har mer enn nok til å nære

denne kroppen, men jeg ber deg om din nådes brød; uten det går jeg til grunne, og derfor lever jeg i slike kvaler.» Da han hadde bedt *Led oss ikke inn i fristelse!*, sa han i en tone som grep hjertene: «Jeg er i fristelse, hjelp meg ut av den! Jeg er overvunnet av onde fiender, la meg seire igjen!»

Vennene sa til ham at inderligheten han hadde kunnet påkalle Gud med, var et godt tegn på at Guds Ånd likevel ikke nektet ham sin hjelp. Men det ville han ikke gå med på. Denne bønnen til Gud kom bare fra munnen, sa han; hjertet var langt borte, og derfor tjente det bare til å øke forherdelsen og straffen hans. Han sa: «Jeg kan ikke si at jeg *vil* påkalle Gud, bare at jeg *skulle ønske* det; men kraften til det er tatt fra meg!»

Kvalene i sjelen hans ble stadig tydeligere å se på kroppen. Maten de tvang ham til å spise, kunne han ikke fordøye; han fikk ingen søvn; fortæret og uttørket lå han der i sengen. Forgjeves holdt de fram for ham de trøsterike ordene i den messianske Salme 89,31–34. Også her klarte han å bevise at disse ordene bare gjaldt de utvalgte, mens de for ham og hans like bare inneholdt fordømmelsens dom.

De spurte ham hvordan han kunne vite at han var fordømt. Han svarte: «Jeg kjente Gud ved hans elskede Sønn, jeg smakte i hjertet hvor elskelig han er, jeg smakte hans fred og trøst. Nå føler jeg bare det motsatte av alt dette. Jeg kjenner Gud bare som min fiende. Hva mer vil dere da? Sjelen min legger planer om hvordan den kunne heve seg over Gud; ja, den nærer hat og motvilje mot Gud. Jeg kan ikke lenger gripe det håpet at han skal tilgi meg syndene mine; bare angst og forvirring er igjen hos meg.

«Slik de utvalgte alt her i livet får en forsmak av den evige salighet, slik kjenner også jeg allerede nå, sammen med alle de fordømte, den *makken som ikke dør, og ilden som ikke slokner*, ja, alle helvetes plager. Og alt dette først og fremst ved at alle nådegavene er tatt fra meg, ved at hjertet mitt er forherdet og den rette forstanden tatt bort. Jeg kan ikke tro noe annet enn det som går rett mot min frelse.»

Med et bedrøvet, men kjærlig hjerte sa biskop Vergerius nå til ham: «Min bror! Gud har lagt sine nådevirkninger i to midler: ordet og sakramentene. Vi har nå i noen dager forgjeves prøvd med evangeliet; skulle det ikke være umaken verd å prøve med sakramentet også?»

Til det svarte Spiera: «Den som ikke har del i nådeløftene, for ham finnes det heller ingen sakramenter. Nattverden er innstiftet bare til gagn for de *troende* de tar imot Kristus i nattverden. Men den som *ikke* har troen, han tar *ikke* imot Kristus til salighet, men til fordømmelse. For omkring en måned siden lot jeg meg overtale til å ta imot Herrens nattverd, og det gjorde jeg ikke vel i; for jeg har tatt imot den til min fordømmelse, siden jeg ikke trodde. For *den som eter og drikker uverdig, han eter og drikker seg selv til dom*» (1 Kor 11,29).

En av vennene hans mente at hans riktige kunnskap om og utleggelse av Den hellige skrift var bevis nok for at han ikke var helt berøvet Åndens gaver – særlig fordi han tørstet inderlig etter Guds nåde. Men Spiera holdt fast ved at han hadde fått beholde denne innsikten bare til advarsel for andre mennesker og til å øke sine egne plager; for jo mer han tenkte på det han hadde hatt, desto dypere og sterkere ble kvalene hans.

«Dere tror vel», sa han, «at jeg finner en slags nytelse i slik tale og at jeg leker med et slags fantasibilde som jeg i egenrådighet har satt meg fore å holde fast ved. Men jeg sier dere: Om jeg bare kunne få nyte én eneste dråpe av Guds barmhjertighet, bare i ett eneste øyeblikk få favne Gud som *min* nådige Gud, så ville jeg gjerne lide helvetes kval i tusen og ti tusen år; for selv det visse håpet om en ende ville gi meg trøst. Men nå vet jeg at pinen min skal bli uten ende.»

Den stigende fortvilelsen som kom til uttrykk i slike ord, rystet alle de nærværende i deres innerste, særlig fordi han uttrykte tankene sine så klokt, klart og sikkert, men også ofte jamret seg over sin usigelige elendighet med hjerteskjærende gråt og klage. I slike stunder ble alle stumme av forferdelse, og bare gråt og sukk hørtes. Nå visste de ikke annet å gjøre enn å be for ham. Alle kastet seg ned på kne og påkalte Herren i brennende bønn om å redde ham; men tilstanden hans forble uforandret.

«Alle ting må tjene til det beste for Guds utvalgte», sa han, «men for de arme forstøtte skal alt føre til fordervelse, selv Guds ord. Jeg merker at Guds ord er for meg *en duft av død til død* (2 Kor 2,16) og øker pinen og fortvilelsen min hver gang jeg hører det. Jeg ulykkelige!»

Så sa han, i den mest rørende og kjærlige tone, under mange tårer til dem som sto omkring: «Å, mine brødre, gi nøye akt! Sett Guds ord høyere enn jeg gjorde! Lær av mitt fall og vær på vakt! Tro ikke

at dere er kristne fordi dere *forstår* noe av evangeliet; misbruk det ikke til frihet for kjødet! La en kristen ferd stadfeste bekjennelsen deres! Vær standhaftige i å forsvare evangeliet til døden! Dere vet hva Kristus har sagt: *Den som elsker far eller mor mer enn meg, er meg ikke verd* (Matt 10,37). Og hva sier Peter? *Vær derfor desto mer ivrige, brødre, etter å gjøre deres kall og utvelgelse fast!* (2 Pet 1,10). I min pine vil jeg gjøre som den rike mannen (Luk 16,27), som fra dødsriket tryglet far Abraham i herligheten om å sende bud til brødrene hans og formane dem til å vende om, så ikke også de skulle komme til dette pinens sted!»

Da de ikke kunne hjelpe ham i Padova, førte de pårørende ham hjem igjen. Da han tok avskjed med vennene sine, sa han: «I all min fortvilelse, og enda alt slår ut til skade for en fordømt, takker jeg dere likevel for strevet deres. Gud velsigne dere med alt godt!»

En gang han så en kniv ligge på bordet, grep han hastig etter den for å gjennombore seg selv; men sønnen hans rev den fra ham. «Å», ropte han, «om jeg bare sto over Gud! For jeg vet at jeg ikke skal finne noen barmhjertighet hos ham.» Kort etter døde han i Cittadella, og etter det som blir sagt, i den samme forherdelsen og bitterheten mot Gud. Dette skjedde i november 1548.

Den fortvilte Spieras ønske om å bli et lærerikt eksempel for andre ble også oppfylt. Biskop Vergerius, som hadde strevd så mye for å reise ham opp, bekjente fra den tiden evangeliets sannhet fritt og åpent for hele verden. Derfor kunne han heller ikke lenger bli værende i den romerske kirke, men måtte gå over til den evangeliske.

Mer ettertenksomme kristne har ofte funnet det vanskelig å forstå rett hva som egentlig var årsaken til denne ulykkelige mannens undergang.

Når det gjelder selve fornektelsen, er det ikke vanskelig å se hva som førte ham til den. Det var menneskefrykt, det var lysten til å få leve i fred med barna og eiendommen sin. Han var *ikke væpnet med den tanken at han ville lide* (1 Pet 4,1). Han var en av dem som står en tid, men faller fra når trengsel kommer for ordets skyld. Han var en stadfestelse av Kristi ord: «Om noen kommer til meg og ikke hater sin far og mor og kone og sine barn og brødre og søstre, ja, også sitt eget liv, da kan han ikke være min disippel.»

Men det som har vært vanskelig å forstå, er at det ser ut som om han hungret etter nåde til å tro og likevel ikke fikk den. At han hadde syndet mot Den Hellige Ånd – den synden som aldri kan tilgis – kan en ikke se av denne historien, enda han selv påsto det i sin fortvilelse. For til denne synden hører det å spotte Herren og hans verk av *fri, forsettlig fiendskap*.

Det er nok mulig at Spiera til sist kom til et slikt sinn gjennom fortvilelsen og vantroen og da begikk denne synden. Men var det virkelig slik at han var kommet til det sinnet, da var det ikke sant at han ennå ønsket og hungret etter nåde. Og var det sant at han hungret etter nåde, da var det ikke sant at han hadde syndet mot Den Hellige Ånd, at han var forkastet av Gud og gikk fortapt *som en forkastet*.

– Men det som er vissere enn alt annet, er at ingen synd er så stor at Kristi fortjeneste ikke rikelig veier den opp. – Han «har mottatt gaver for menneskene, *også for de frafalne*, for at Herren Gud skal bo der» (Sal 68,19).

Peter hadde gjort den samme synden som Spiera: han hadde fornektet, sverget og forbannet seg på at han ikke kjente sin Frelser – og likevel fikk han nåde. Ja, om Judas selv hadde kunnet vende seg til nådestolen, ville også han ha fått nåde (Jes 1,18; Esek 33,11). Like sikkert er det at den som ber om, hungrer og tørster etter Åndens nåde til å tro, allerede har den og skal bli mettet (Matt 5,6; Luk 11,13).

Av alt dette følger at ingenting er så sikkert og tydelig om denne mannen som at han gjorde seg ulykkelig ved sin egenrådige *vantro*, sin forakt for Herrens nådetilbud og ved at han hardnakket holdt fast ved det han selv følte.

Det går helt tydelig fram av beretningen at når han sa at han *ville tro*, betydde det tvert imot at han ville *føle* og *ikke tro*. Ordene hans var disse: «Om jeg bare kunne *føle* Guds kjærlighet i hjertet; men jeg *føler* at Gud er min fiende.»

Der står det: Han viste til sin *indre følelse*, som sa ham at han for alltid skulle bli i denne hjertets forherdelse. Han sa: «Da jeg skrev under på fornektelsen, kjente jeg en forferdelig makt som fór inn i viljen min og i hele mitt legeme» og så videre. Ved slike følelser og innbilninger holdt han seg nå så fast at alt det *Gud har sagt*, ble til intet mot dem.

Kort sagt: Det står to ord i historien hans som kommer igjen og igjen: *jeg – føler*. Om å tro stikk i strid med følelsen, *å tro på Guds ord alene*, står det ikke et ord i hele historien hans. Men det er nettopp troens kjennetegn at en stikk i strid med følelsen og sin egen uverdighet bygger fast på Herrens ord. Det var dette den stakkars mannen særlig manglet. I sin egenkjærlighet stred han mot nåden, holdt Kristus og hans blod for intet og gjorde slik Gud til en løgner.

At han nå altså var en Judas og en Kain, var sant. Men at disse eller han var *forkastet av Gud på grunn av syndens tyngde* og *som følge av en slik dom fra Gud* måtte gå fortapt, var ikke sant.

Det som fordømte dem, var *vantroen* – det som står i Sir 2: *Ve dem som fortviler om Gud! – Hvem er noen gang blitt forsmådd av ham når han har påkalt ham? For Herren er nådig og barmhjertig, tilgir syndene og hjelper i nød. Ve de fortvilte, for de tror ikke; derfor blir de heller ikke vernet*.

Videre er det også sant, som Spiera selv sa, at når han syntes å ønske og be om tro, så mente han det ikke virkelig; for *han hadde alt avgjort i hjertet* at han likevel *aldri skulle få nåde*. – Så langt kan vi gå i vår gransking.

Går vi lenger og vil forstå klart hvor mye som er menneskets verk og hvor mye som er Guds verk og så videre, er det et farlig overmot av oss. Vi må nøye oss med Skriftens egne ord, som bestemt lærer at Gud ikke vil *noen* synders død, men at mennesket selv gjør seg ulykkelig ved vantro.

Vi slutter dette med noen ord av Luther om Judas og Peter. Etter først å ha vist forskjellen mellom syndene deres – en forskjell som egentlig lå i *sinnet* deres – sier han: «Selv om det er en slik forskjell på synder, og den tyngre synden uten tvil trykker og plager samvittigheten mer, skal mennesket likevel – når det står i erkjennelsen av sine synder og i redsel for Guds vrede – ikke dømme om tilgivelsen og nåden etter syndenes størrelse og forskjell; for *alle* synder er altfor tunge for oss, også den minste. – – Slik kan djevelen også blåse opp en eneste synd, som likevel ikke er den største, så høyt at et ømt, forskrekket hjerte tenker at ikke noe menneske på jorden har gjort så tung en synd.

«Men ut fra evangeliets lære om Guds Sønns nåde skal vi vite og holde fast at *nåden er mektigere enn alle synder*. Og derfor står Guds ord

og løfte der: at *ingen* skal miste motet og fortvile for syndens skyld, men vente seg all nåde hos Gud ved Herren Kristus.

«Her skilles nå Judas og Peter. Judas ser bare på syndenes størrelse, faller i fortvilelse og tenker: Her er det verken hjelp eller råd i all evighet – og så går han bort og henger seg. Hvorfor det? Jo, fordi han hadde *foraktet Guds ord* og ikke latt seg vende om ved det. Derfor, da han nå trengte trøst og ikke hadde ordet og heller ikke ville vende seg til Frelseren ved troen, var det umulig at han kunne bli hjulpet. Peter derimot hadde hørt Kristi ord flittigere og tenkt bedre over dem. Derfor tar han dem fram igjen nå når nøden er der, og så videre.

«Slike eksempler finnes det flere av. David falt fryktelig og syndet tyngre enn kong Saul da denne først begynte å falle. Hvordan kan det da ha seg at Saul tar livet av seg, mens David blir frelst? Svar: Saul hadde ikke Guds ord. Derfor, da synden ble levende og preket for ham, kunne han ikke gjøre seg fri fra den, for han hadde ikke noe å holde seg til. For David preket synden på samme måte da han våknet, så han selv felte den dommen over seg at han hadde *fortjent døden*. Men i en slik nød holdt han seg likevel fast til Natans tilsagn: *Gud er nådig, han vil ikke til- regne deg slike synder.*» (Fra den 7. og 8. av Luthers pasjonsprekener.)

Men alt dette som vi her har sagt og hentet fra Luther, er ikke skrevet for Spieras skyld, heller ikke bare for at vi skal *forstå* historien hans, men til hjelp for oss som leser det, i nød og anfektelse.

En kristen er ikke langt fra å havne i de gruligste synder og siden i fortvilelse. Djevelen har sverget oss døden og har tenkt å fullbyrde den. Han hviler ikke; han *går omkring* som en sulten løve som løper og brøler etter bytte og «*søker* noen han kan *oppsluke*». La oss ikke sove og føle oss trygge! Det er fort gjort at vi faller.

– Men for det andre: Har vi vært så ulykkelige at vi har falt, så må vi ikke lyde djevelen i hans *andre preken*, når han vil føre oss i fortvilelse! Det er sikkert det aller vanskeligste under solen: når man ofte har syndet og ofte fått nåde, igjen å flykte til den samme Frelseren, stikk i strid med all rett, og på ny ta imot nåde, stikk i strid med egen følelse og fortjeneste – å la seg refse og dømme og likevel ta imot nåde. Men hva skal man gjøre?

Gud har jo erklært seg slik og vist oss med de herligste eksempler at han aldri vil holde opp med å ta imot syndere. En er jo et menneske

som er kjøpt med Guds Sons blod, og dette blodet roper uopphørlig benådning over alt som heter menneske og gjelder for Gud tusen ganger mer enn alle synder. Og endelig fører fortvilelsen i alle fall rett i avgrunnen.

Derfor må vi heller vri halsen om på all fornuft og følelse og midt i vår verste synd *tro til sjelens frelse* (Hebr 10,39). Her passer igjen Luthers ord i en påskedagspreken om Peters fall, og om hvordan Herren likevel kalte ham og de andre disiplene *brødre*.

«Hvordan skal en nå bære seg at? Vi må jo bekjenne det som er sant: at vi er fattige syndere og vår Herres *fornektere* like så vel som Peter. Men hva kan vi gjøre med det? Det er allerede nok og mer enn nok at jeg har syndet mot ham, falt og gjort meg til en skurk. Skulle jeg så attpåtil gjøre ham til en løgner og fornekte denne hans trøsterike preken? Gud bevare meg fra det!

«Ja, men du er da uverdig, sier djevelen – og det er dessverre sant. Men om jeg ikke tok imot og trodde dette, så ville jeg jo beskylde Herren for løgn og liksom si: Det er ikke sant, det han sier, at han er min bror. Gud bevare meg fra det! For *da ville jeg sløse bort all min velferd og salighet* og trampe den under føttene.

«Derfor vil jeg heller si det slik: Jeg vet nok at jeg er et uverdig menneske og heller fortjener å være djevelens bror enn Kristi bror. Men nå har Kristus sagt at jeg er hans bror like så vel som Peter, *for han døde like så vel for meg som for ham*, og *han var en synder like så vel som jeg*. Kristus vil i fullt alvor ha av meg at jeg uten all tvil og vakling skal tro ham og ikke ta hensyn til at jeg er uverdig og full av synd. Han vil jo selv ikke se på det eller huske det – enda han med rette kunne ha hatt grunn til å hevne seg på disiplene sine for det de hadde gjort mot ham.

«Men alt er glemt, slått ut av minnet og liksom dødt og begravet, så han nå ikke vet å si noe annet til dem enn det som er kjærlig og godt. Han hilser dem og taler like vennlig med dem som med sine kjæreste og mest trofaste venner og frommeste barn, som aldri hadde gjort noe ondt eller lagt et strå i veien for ham. Og alt dette gjør han for at de ikke skal bære på noen sorg eller bekymring i hjertet, som om han ville minnes og bebreide dem det de hadde gjort, eller hevne seg på dem.

«Når han nå ikke vil vite av det, men la det være dødt og begravet, hvorfor skulle da ikke jeg la det være slik og av hjertet takke, love og elske min kjære Herre fordi han er så nådig og barmhjertig! Selv om jeg er tynget av synd, skal jeg likevel ikke avslå det vennlige ordet jeg her hører av ham selv, eller gjøre det til løgn. *Tror jeg det ikke, så er det min skade; men det er likevel ingen løgn – det står fast hos ham.*»

En løve forvandlet til et lam

Elling Eielsen var en av de fremste kristne lekpredikantene i Norge. Han ble også kjent enkelte steder i Sverige da han besøkte oss i begynnelsen av førtiårene. I en tysk avis har en kunnet lese følgende fortelling om ham.

Selv om Eielsen bare er en enkel bonde, har han – opplært av Gud og utrustet med kraft fra det høye – dratt rundt i landet med Guds levende ord der han ble kalt, og han er blitt et redskap til mange sjelers omvendelse. Som alle tro Kristi tjenere fikk han også lide mye forfølgelse, men Herren berget ham ofte på underfullt vis ut av de ugudeliges hånd (Sal 37,39–40). Det som her fortelles, er et nytt bevis på Guds ords kraft. Eielsen hadde ofte forkynt evangeliet i Bergen stift, og det var kommet en usedvanlig vekkelse blant bøndene der.

Dette forarget i høyeste grad en sjøoffiser som hadde en eiendom der. Han tålte ikke å se «haugianismen», som han kalte det, bre seg blant dem som var under ham. Han bestemte seg derfor for å gjøre ende på denne pesten én gang for alle ved å ta i bruk en foreldet lov som forbød religiøse sammenkomster i private hus. Planen var å gripe Eielsen midt under prekenen og overgi ham til øvrigheten, så han kunne bli straffet etter denne loven.

Etter noen mislykte forsøk fikk kapteinen den tanken å lokke ham hjem til sitt eget hus. Han gikk derfor til en av husmennene sine, som var svært fattig, og lovte ham en riksdaler om han under et eller annet påskudd kunne få Eielsen til å holde et møte i offiserens hus. Pengene virket. Husmannen oppsøkte Eielsen og ba ham komme, men fordi han visste hva som skulle skje, skalv stemmen hans da han kom fram med ønsket.

Eielsen så gjennomborende på ham og ville vite den egentlige grunnen til at han så inntrengende ba ham komme til en slik spotters hus for å holde andakt nettopp der. Mannen ble forlegen og fortalte

til sist hele sammenhengen. Nå spurte Eielsen husmannen om han fremdeles sto fast ved bønnen sin.

«Ja visst», svarte husmannen, «for er du en Guds mann, så kan jo ikke djevelen selv utrette noe mot deg.»

Etter å ha tenkt seg om en liten stund sa Eielsen bestemt: «Godt, jeg skal komme, hvis du lover å sende bud til alle naboene rundt omkring om møtet, så så mange som mulig kommer. Gjør du det, skal du få en riksdaler av meg også.» Eielsen tenkte nemlig ved seg selv: Kanskje Herren har utvalgt et så ringe redskap som meg til denne gang å overvinne den sterke og gjøre verdens vise til skamme. Da bør forsamlingen være så stor som mulig.

Kapteinen hadde stilt det største av rommene sine til rådighet for møtet, en stor sal som ofte hadde gjenlydt av spøk og lettsindige viser, men aldri ennå av Guds ord og lovsang. Et lite bord og en stol var satt fram til taleren, og på begge sider av denne beskjedne prekestolen satt noen kraftige drenger. På et gitt tegn skulle de kaste seg over Eielsen, mishandle ham og deretter føre ham til dommeren.

Jo mer salen ble fylt av folk – noen kom for å bli oppbygget, men langt flere av nysgjerrighet – desto høyere steg kapteinens djevelske glede. Han ønsket ingenting heller enn at forsamlingen skulle bli riktig stor, nå som han ville gi sværmeriet og skinnhelligheten dødsstøtet.

Til sist kom også Eielsen. Alle de tilstedeværende fulgte nå spent med for å se hvordan det skulle gå. Eielsen hilste ydmykt, men med en viss selvfølelse på kapteinen. Med alvorlig mine ba kapteinen ham ta plass og satte seg like overfor ham for om mulig å bringe ham ut av fatning.

Eielsen ville begynne med en salme – han hadde tatt med seg de beste sangerne blant vennene sine – og ba nå verten om lov. Kapteinen svarte i rå tone: «Jeg har ikke latt deg komme for å synge, men for å preke. Jeg har lyst til å høre hva du duger til.»

Eielsen tok nå fram Det nye testamente, som han alltid bar med seg, og slo opp i Johannes 15. Men knapt hadde han begynt å lese, før motstanderen rev boken ut av hånden hans og sa hånlig: «Det er ikke for mye forlangt at en slik predikant som du kan lese utenat.»

Av naturen var Eielsen svært hissig, men han ble likevel rolig og svarte saktmodig at Herren, i hvis navn han ville tale, nok ikke krevde

slikt av sine tjenere. Men i tillit til Den Hellige Ånds hjelp ville han likevel prøve å framsi teksten etter hukommelsen. Mange skalv og fryktet at Eielsen ikke skulle bestå denne uventede prøven, særlig fordi kapteinen holdt den oppslåtte boken i hånden og fulgte nøye med for å gripe ham i å lese feil et eneste sted.

Men Eielsen leste vers for vers av den hellige teksten med fast og høytidelig stemme, uten å snuble. Da bleknet kapteinen, full av forundring og raseri. Og da taleren kom til Herrens ord: «*Når verden hater dere, da skal dere vite at den har hatet meg før dere*», var kapteinen ikke lenger herre over seg selv. For å skjule forvirringen sin avbrøt han ham med et vilt utrop: «Det du nå sier, er løgn!»

Eielsen svarte alvorlig, men mildt: «Står det ikke slik i boken? Er ikke boken Guds ord, og er ikke Guds ord sannhet, ånd og liv?»

«Bevis det, om du kan!» krevde kapteinen pågående.

«Frelseren Jesus Kristus, Guds enbårne Sønn, vår Herre, har sagt at det han taler, har han hørt av ham som har sendt ham, og at han er sannferdig.»

«Hvordan vet du da at Jesus fra Nasaret er Guds Sønn?»

Nå begynte den beskjedne evangelisten å gå gjennom alle de ytre bevisene for at Den hellige skrift er fra Gud: profetenes ord som peker fram mot Frelseren og forsoningen ved ham, og han begynte med 1 Mos 3,15. Han la det fram så klart og veltalende at alle undret seg over å høre en ulærd bonde tale slik. Til sist sluttet han med de indre bevisene for Guds ords makt og myndighet og for den guddommelige virkningen det har på sjelene ved Den Hellige Ånd.

Kapteinen hadde hørt på med den største oppmerksomhet. Nå spurte han om Eielsen ikke hadde noe mer å si.

«Nei», svarte Eielsen, «ikke annet enn én ting, men den gjelder deg selv: Jeg vet med visshet at hvis du står imot og ikke vil lyde sannhetens røst, så skal Gud sende deg kraftig villfarelse, så du tror løgnen.»

Disse ordene, sagt med veldig og høytidelig stemme, ble fulgt av en dyp stillhet. Imens foregikk det en heftig kamp i kapteinens sjel. Hans ville og stolte sinn var brutt. I stedet for å gi drengene det avtalte tegnet til å gripe Eielsen, ble han blekere og blekere. Han lot Det nye testamente falle ut av hånden, slo øynene ned og ble sittende helt innesluttet i seg selv.

Eielsen brøt den pinlige stillheten og spurte ærbødig om verten ikke syntes at møtet kunne avsluttes. Det tilhørerne allerede hadde hørt om de vitnesbyrdene Gud har gitt om sin Sønn, kunne jo også ha vært til oppbyggelse og forfriskelse for dem. Men kapteinen hørte ikke spørsmålet, så opptatt var han med seg selv. Til sist kom han til seg igjen og ba Eielsen begynne å utlegge Bibelen.

Eielsen forklarte da kapittelet han hadde lest opp, og det med en Åndens salvelse og kraft som rystet tilhørerne. Han sluttet med en inderlig bønn, der han også ba varmt for kapteinen, og andakten ble avsluttet med et salmevers. Tårene strømmet fra kapteinens øyne – åpenbart de første på mange år.

Eielsen reiste seg og takket kapteinen for at han hadde fått forkynne Ordet i hans hus. Han uttalte håpet om at det som var blitt sagt denne stunden, måtte ha vært til oppbyggelse for sjeler som hungret etter nåde, og til vekkelse for uomvendte syndere. Da trykket kapteinen dypt grepet hånden hans og bekjente at han selv hørte til den siste flokken. Ja, han bekjente til og med den grufulle planen med møtet og det hatet han til nå hadde båret til Eielsen.

Kapteinen lovte ham nå å granske Guds ord flittig, det ordet han hittil hadde foraktet så sterkt. Ja, han innbød Eielsen til å komme ofte og forkynne evangeliet i huset hans. Og alle Ordets venner som hadde sett alt dette for sine øyne, gikk hjem mer oppbygget enn noen gang før ved Eielsen.

Kapteinens hus ble siden virkelig åpnet for åndelige sammenkomster og ble et kjært tilfluktssted for alle kristne venner. Og kapteinen selv ble et usedvanlig nyttig redskap i Herrens hånd til å holde ved like den troens ild som Eielsen hadde tent i denne trakten. – Så langt den tyske avisen.

Selv om de ytre omstendighetene ikke har vært de samme, har likevel det samme nådens under hendt utallige ganger helt siden Saulus ble forvandlet til Paulus. Også i Sverige har noe slikt vist seg i disse tider. Det er Guds Ånds eget verk, og ved det gir Herren fremdeles vitnesbyrd om sitt ord og sin nærværelse. Herren er nær, og hans arm er ikke blitt for kort!

Guds nåde gjør til lam så snart
et villdyr, grusomt av sin art;

men verden ser forvandlingen,
står blind som før og hater den.

Prøvelse og oppmuntring

En trofast tjenerinne av Kristus forteller: Jeg må få berette om en opplevelse som har grepet meg inderlig og fylt sjelen min med lovsang til Herren. Den kan også gi dere en lærdom eller to.

Jeg var blitt kalt til å gå fast i en søndagsskole og undervise de små i kunnskapen om Gud. Den første søndagen i året fikk jeg et brev der jeg ble bedt om å besøke en syk venninne samme dag; hun var nettopp kommet inn fra landet. Det var så sent på dagen at jeg ikke kunne gjøre det ene først og det andre etterpå, men bare det ene av dem.

Jeg kom i den hardeste kamp om hva jeg skulle gjøre, og det var særlig av disse grunnene: Lenge hadde jeg vært urolig for hvordan det sto til med denne venninnens sjel, men til nå hadde jeg ikke fått anledning til å snakke med henne om det ene nødvendige. Nå ble det holdt fram for meg at den lenge etterlengtede anledningen endelig var kommet, og dessuten hvor lite jeg kunne utrette i skolen, og så videre.

Men på den andre siden tenkte jeg på de kjære barna og på det arbeidet i skolen som Gud hadde gitt meg.

Alt dette gjorde at jeg med urolig, bankende hjerte fremdeles spurte: «Hva skal jeg gjøre?» Imens løp tiden, og nødvendigheten av å ta en rask avgjørelse presset seg stadig hardere på meg. Da kastet jeg meg ned for Herren, holdt som Hiskia brevet fram for ham og ba om lys og ledelse. Og se, mens jeg ba slik, fikk jeg fred og visshet i sjelen. Nå så jeg at kallet mitt i skolen var en bestemt plikt jeg skulle oppfylle, og at jeg ikke burde forsømme det for det usikre håpet om å kunne virke noe på den syke venninnen.

Jeg frykter at hvis vi ikke er varsomme i slike spørsmål og søker lys og ledelse hos Herren, kan følelsene og det innbilske hjertet ofte lede oss vill. Da går vi inn i en virksomhet eller et forhold som Herren ikke hadde ment oss for, og tar det som bare var en fristelse, for en ledelse fra Guds forsyn.

Glad og viss i sinnet gikk jeg så i all enfold den veien kallet mitt viste meg. Like ved inngangen til skolen møtte jeg et barn med et blekt, utmagret ansikt som fanget oppmerksomheten min. Jeg har

sett mange, både barn og eldre, i skitt og filler, men jeg vet ikke at jeg noen gang har møtt noen som nød og elendighet hadde satt sitt stempel på slik som denne skapningen. Det for tidlig eldede ansiktet hadde det sløve uttrykket som bare kommer av langvarig lidelse.

Da jeg spurte henne om hun ville bli med meg og høre barna synge, så hun på meg som om hun ikke hadde forstått spørsmålet. Men da jeg gjentok det, fulgte hun med meg uten å si et ord.

Mens barna sang, og mens jeg siden stilte dem spørsmål, satt den lille fremmede helt stille. Da skolen var slutt, gikk hun sin vei, men søndagen etter fant jeg henne sittende på plassen sin igjen. Denne gangen fortalte jeg barna om *den bortkomne sønnen*. Herren var nær hos oss med sin Ånd; jeg så tårer på mange ansikter. Den lille fremmede hadde øynene festet på meg med den mest spente oppmerksomhet; det var som hun ville sluke hvert ord som ble sagt.

Da den siste sangen var sunget og de andre barna var gått, satt den lille piken ennå igjen. Jeg gikk bort til henne, snakket med henne om Jesus, lærte henne en kort bønn og spurte om hun ville komme igjen neste søndag.

«Jeg får ikke lov til å komme», svarte hun. «Far slår meg hvis jeg går hit. Men jeg kommer likevel», la hun ivrig og bestemt til.

Jeg prøvde da å vise henne at det er Guds uttrykkelige vilje at vi skal være lydige mot foreldrene våre, men jeg lovte å besøke faren hennes og be ham om lov for henne til å gå på skolen. Det lyktes også, og søndagen etter fant jeg igjen det kjære barnet på plassen sin.

Denne gangen lyttet hun dypt grepet til det jeg fortalte om *den gode hyrde* og hans kjærlighet til den bortkomne sauen. Store tårer glinset i øynene hennes da hun hørte hvordan han går etter den bortkomne og legger den på skuldrene sine med glede.

Søndagen etter savnet jeg den lille i skolen. Mot slutten av uken kom faren hennes til meg og sa at hun var syk og ville snakke med meg. Igjen besøkte jeg det usle krypinnet der denne familien bodde, nedsunket i synd og elendighet. På en haug filler i et hjørne lå det kjære barnet, svært avmagret.

Jeg satt stille ved siden av henne en stund. Men da hun åpnet øynene og kjente meg igjen, ropte hun ivrig: «Å, kom og snakk med meg om *ham*!» Det gjorde jeg. Hva jeg sa den timen jeg satt ved leiet hennes med hendene hennes i mine, kan jeg ikke gjengi. Men Jesu kjærlighet

til syndere fylte mitt eget hjerte med visshet og fred, og mens jeg lot hjertet tale, så jeg barnets ansikt klarne mer og mer, og en stille fred bredte seg over det.

Da jeg besøkte henne igjen dagen etter, ble jeg forskrekket over hvor fort sykdommen hadde forverret seg. Nå så hun mer urolig ut. Jeg bøyde meg ned over henne og ba om å få snakke med henne om Jesus bare én gang til. Da åpnet hun øynene og sa: «Fortell meg om den bortkomne sønnen.» Jeg prøvde nå å legge særlig vekt på Farens kjærlighet til det bortkomne barnet, og da fikk ansiktet hennes igjen det uttrykket av fred som før hadde gledet hjertet mitt.

«Å, så god han er!» brøt hun ut til sist. «Men jeg …» Her skjulte hun ansiktet med de magre fingrene, mens tårene strømmet nedover de bleke kinnene. «Jeg, jeg er mye verre enn den sønnen. Jeg har løyet, jeg har sagt stygge, forferdelig stygge, onde ord, verre enn De noen gang har hørt … Jeg har hatt en bok full av de fæleste sanger, og dem har jeg sunget. Jeg har – å, vend ikke ansiktet bort! – jeg har stjålet også.

«Første gang jeg kom hjem fra skolen, tenkte jeg på alt dette og ble så redd for Gud. Men så husket jeg det De hadde sagt om røveren, han som døde på korset ved siden av Jesus. Da alle sov rundt meg i rommet, sto jeg opp, krøp bort til ildstedet, rev sangboken min i små biter og kastet dem på glørne. Så falt jeg på kne og ba: Herre Jesus, jeg vil så gjerne elske deg, jeg vil så gjerne bli god. Å, ta bort de onde tankene mine, gi meg et annet hjerte! Og jeg tror han hørte meg, for nå er det så annerledes. Jeg er ikke redd for ham, slett ikke, og jeg elsker ham – så mye.»

Slike ytringer av anger og tro fikk jeg stadig høre i de få dagene hun hadde igjen. Og jeg kan ikke beskrive det blikket av usigelig glede og takknemlighet hun ga meg når jeg snakket med henne om Frelseren, eller den stemmen hun hvisket med: «Takk ham! Å, takk ham! Jeg klarer det ikke nå.»

Ja, jeg fikk høre slike gledesrop som visst aldri hadde kommet over leppene hennes i de fjorten årene av hennes sørgelige liv på jorden. Og i denne nådens tilstand sovnet hun inn.

Undre dere ikke over at jeg, mens jeg tilber Guds nåde, må tenke på den søndagen fire uker før. Da sto jeg i den hardeste kamp om jeg overhodet skulle gå til skolen – og nettopp den kvelden fant jeg denne

bortkomne sauen. Undre dere ikke over at jeg vil si med Johannes, da han etter den mislykte fiskefangsten fikk en uventet velsignelse: «Det er Herren!»

Hvordan kan en såre et hellig menneske dypest?

Med sine refsende prekener hadde den fromme *Chrysostomos*, biskop i Konstantinopel, pådratt seg den greske keiserens vrede. En dag klaget keiseren over den strenge mannen blant hoffolkene sine og ville finne et middel til å hevne seg på ham så det virkelig kjentes.

En av hoffmennene foreslo da at keiseren skulle sende biskopen i landflyktighet; en annen at han skulle ta fra ham alt han eide. En tredje sa: «Kast ham i fengsel!» En fjerde mente at keiseren jo hadde makt til å la ham drepe.

Under alle disse forslagene hadde en av de tilstedeværende stått taus og tankefull. Men da de andre hadde talt ferdig, trådte han fram og sa:

«Ingen av de midlene som er foreslått, biter på denne mannen. Sender en ham i landflyktighet, har han sin Gud med seg overalt. Tar en fra ham det han eier, tar en det egentlig bare fra de fattige. Kaster en ham i fengsel, gir en ham bare anledning til å komme enda nærmere sin Gud. Og ved døden åpner en veien for ham til det evige liv. Men vil dere hevne dere på ham og ramme ham så det virkelig gjør vondt, så prøv å forlede ham til synd. Denne mannen frykter verken fattigdom, pinsler eller død; det eneste han virkelig frykter, er synden.»

Hårene på hodet er talt alle sammen

For en del år siden var det blant arbeiderne i kullgruvene ved Newcastle en mann som kameratene hans gjerne kalte «den tålmodige Josef». Gjennom mange års vandring under Guds trøstende og tuktende nåde hadde han mer og mer lært å ta imot det som hendte ham, smått og stort, som fra Herren. Derfor var han som regel stille og fornøyd.

Hva som enn hendte, hørte en ham stadig gjenta: «Endog hårene dere har på hodet, er talt alle sammen», eller: «Alle ting samvirker til gode for dem som elsker Gud.» Med slike ord fra Herren stilnet han sitt eget hjerte i prøvelsens stunder, og med dem hadde han også hjulpet mang en lidende sjel.

Til Josefs store sorg var de fleste av medarbeiderne i gruvene folk som ikke spurte etter Herren og hans ord. Når han hørte den ugudelige snakken deres, hadde han ofte advart og formant dem. Men dette gjorde dem bare forbitret, og de spottet stadig den fromme mannen. Når han ble rammet av en ulykke eller noe leit, pleide de å si hånlig: «Josef, alt skjer til ditt beste!»

Blant alle disse spotterne var det særlig én som utmerket seg framfor de andre. Han grep hver anledning han fikk til å erte den fromme Josef og gjøre narr av troen hans på at alt skulle tjene ham til det beste. Han het Timoteus og var også kjent for et frekt liv i synd.

En dag da Josef og Timoteus skulle til å stige ned i sjakten, la Josef et øyeblikk den lille matpakken sin ved siden av seg på bakken. I det samme kom en hund og sprang av sted med den. Dette var en kjærkommen anledning for Timoteus, og han ropte spottende: «Josef, skal nå dette også være til ditt beste?»

«Uten tvil», svarte Josef helt rolig, «men uten middag kan jeg likevel ikke være, så jeg må prøve å få tak i tyven.» Med det sprang han etter hunden, mens Timoteus steg ned i gruven, hånlig leende og bannende.

Da Josef en god stund senere kom tilbake med den lille matpakken i hånden, så han en mengde arbeidere stå omkring gruveåpningen med bleke og forskrekkede ansikter. «Josef, Josef», ropte de mot ham, «du har sluppet heldig unna! Du var knapt ute av syne før en del av sjakten styrtet sammen – og der nede i dypet under steinmassene ligger stakkars Timoteus begravet!»

Slik så Josef igjen sin Gud og ble styrket i troen på at ikke det minste hender oss uten at Herren har befalt det (Klag 3,37–38).

Straffen lærer en å gi akt på Ordet

(Jes 28,19)

I en søndagsskole i England var det en gutt som syntes å være helt døv for all sunn lære og formaning. Han hadde god hukommelse og lærte leksene sine så fort at han fikk god tid til overs til å erte og plage kameratene med all slags ugagn og bedrøve læreren sin. Han ble ofte irettesatt, advart, refset og straffet, og til sist ble han vist bort fra skolen.

Foreldrene hans håpet at et skifte kanskje kunne gjøre ham godt, og satte ham i en annen skole. Men heller ikke der gikk det bedre. Bibelord og salmer lærte han fort utenat, men oppførselen hans var den samme som før, og til slutt var det heller ikke her noen annen råd enn å vise ham bort.

Nå var det en dyktig oppdrager i trakten som hadde lykkes godt med slike unge gutter som ikke lot seg styre og lede med vanlige midler. Han tok seg også av denne gutten og ga ham for tredje gang en mulighet til å bli et skikkelig menneske. Men også dette var forgjeves. For at ikke de andre guttene skulle ta skade, måtte også denne oppdrageren til sist sende gutten bort fra anstalten sin etter mange iherdige forsøk.

Overlatt til seg selv kastet den unge mannen seg nå ut i alle mulige laster, og før han ennå var blitt voksen, lot han seg verve som soldat. Foreldrene og de pårørende, som fremdeles tenkte på ham med medfølelse, så dette med bekymring, men de kunne ikke gjøre noe med det. Så måtte han reise med regimentet sitt til en fjern koloni for å gjøre tjeneste der.

Der var det nettopp krig, og kort etter at regimentet var kommet, måtte det i kamp. Det gikk så hardt for seg at de mest herdede krigsfolk grøsset over det blodige slaktet. Den unge rekrutten manglet ikke mot; han kjempet så tappert på sin post at han ikke vek før han var gjennomboret av mange kuler. Det så virkelig ut som et under at han ennå levde.

Da han kom under feltlegens hender, mente legen at det var nytteløst å prøve å redde livet hans. Men etter å ha rådført seg med andre leger ville han likevel prøve å ta ut kulene, og de andre legene skulle hjelpe til. Overlegen, som skulle forberede soldaten på operasjonen, var svært bekymret over sårene hans. Han bøyde seg ned til øret hans og sa lavt og mildt: «Min stakkars unge venn, du har en vanskelig og avgjørende stund foran deg. Har du noen gang fått undervisning i Guds ord?»

«Ja, herre, da jeg var gutt, gikk jeg på søndagsskole», svarte soldaten, full av undring over spørsmålet.

«Vel», fortsatte legen, «da har du sikkert lært noen bibelord og sanger. Prøv nå å kalle noen av dem fram i minnet. De skal hjelpe deg

å holde ut smerten, ja, de kan også bane vei for den store forandringen som kanskje ennå er nødvendig for sjelen din.»

Straks gikk den unge mannens tanker tilbake til de forskjellige skolene der han som barn forgjeves hadde hørt så mange alvorlige ord og formaninger og så mye lesning av Guds ord. Til lærernes store sorg hadde han foraktet det, ja, til og med spottet det. Men nå kom det så levende tilbake til ham at han knapt merket smertene da kulene ble tatt ut.

Dag etter dag sa den vennlige legen ham et ord fra Gud og en formaning, og den gode sæden som var sådd i sjelen hans i barndommen, begynte mer og mer å få liv og bære frukt. De skaffet ham en bibel, og dens hellige sannheter fylte levende de lange timene mens han kom seg. Han begynte å tenke på syndene sine mot Gud, mot de gode foreldrene og mot lærerne sine. Hjertet hans var bløtt, og han spurte seg om han, så stor en synder, kunne få tilgivelse og ennå bli tatt opp som Guds barn.

Ved de nådefulle ordene han leste eller hørte, ble det også tent håp i sjelen hans, og han fant trøst i nåden ved Kristus. Og se, etter en tid var den uforbederlige skolegutten forvandlet til en ydmyk disippel av Jesus. Nå kunne han glede seg over syndenes forlatelse, og fra da av la han seg ivrig etter å følge sin Frelser trofast.

Fordi kroppen hans hadde tatt slik skade, kunne han ikke lenger gjøre krigstjeneste. Han ble derfor dimittert fra regimentet og sendt hjem til fedrelandet. Her ble han kusk i en av Englands større byer, og resten av livet ble han kjent for oppriktig gudsfrykt og en from vandel.

Her er igjen et bevis på den himmelske Fars trofasthet og makt til å føre bortkomne sønner tilbake og «frelse det som var fortapt». Her er igjen et trøsterikt eksempel for foreldre som ser at all deres strev for et elsket barns vel er forgjeves. Gud kan fremdeles finne barna på deres ulykkelige villstier.

Det er også et oppmuntrende eksempel for alle som med skoler, søndagsskoler eller utbredelse av kristne skrifter arbeider for sjelers frelse. Ikke alle frøkornene som sås i den unge hjerteåkeren, skal gå tapt, selv om det lenge kan se slik ut. En kan visst ikke gi de unge som drar ut i den vide verden, noen bedre skatt enn et forråd av bibelord og

kristne sanger. Kanskje blir de en gang i nødens stund som redningsplanker for de skipbrudne, så sjelene deres blir frelst fra undergang.

En underlig omvendelseshistorie

Fra Rowland Hills levnet.

Noen ganger gjør Gud så underlige ting med enkelte mennesker at det ikke kan tas som eksempel på hva andre kan vente seg (for eksempel Paulus' omvendelse, Apg 9). Likevel er slike ting alltid et bevis på Herrens store nåde og makt. Slik skal også det som her fortelles, forstås.

Rowland Hill var en av Englands mest nidkjære predikanter, og han var dessuten rikt utrustet med gaver, særlig veltalenhet. Nidkjærheten for sjelers frelse drev ham til å forkynne ikke bare i kirkene, men også på torg og gater. Der kunne han nå slike som aldri gikk i Herrens hus, og ved slike torgprekener hadde han ofte tusenvis av mennesker omkring seg.

En dag mens han forkynte under åpen himmel i en av Londons forsteder, kjørte en av dronningens hoffdamer, lady Anna E., forbi i en staselig vogn. Synet av den store folkemengden vakte oppmerksomheten hennes, og da hun spurte hva det var, fikk hun til svar at det var den berømte Rowland Hill som forkynte for folket. Lady Anna hadde lenge ønsket å høre denne fremragende mannen, og hun bestemte seg for å bruke anledningen. Hun ba kusken stanse vognen så nær predikanten som mulig, så hun kunne høre ham godt.

Kusken gjorde som han fikk beskjed om, og noen øyeblikk senere befant lady Anna seg like bak den prekestolen som var satt opp for anledningen. Synet av den prektige vognen og lady E.s strålende drakt dro mer enn én tilhørers oppmerksomhet bort fra prekenen og over på det uvanlige synet bak prekestolen. Rowland Hill merket snart at tilhørerne ble mindre oppmerksomme, og med sitt skarpe blikk hadde han snart sett grunnen.

Nå skjedde det noe helt underlig. Ut fra de salige følgene må det regnes som en ingivelse fra Gud – men av det underlige slaget som aldri kan tjene som eksempel til etterfølgelse. Brått avbryter Rowland Hill prekenen og roper høyt: «Mine brødre, jeg ber om oppmerksomheten deres et øyeblikk. Jeg har tenkt å holde en auksjon her. Bak meg har jeg en ung dame og hennes prektige kjøretøy, som jeg vil selge til

høystbydende. Sant å si er det egentlig den unge damen vi nå skal ta for oss. Tre kjøpere har allerede meldt seg.»

«Den første er verden.»

«Vel, kjære verden, hva gir du meg for henne?»

«Rikdom, ære og fornøyelser.»

«Du byr for lite. Hun er mer verd enn alt dette. For når denne verdens rikdom, ære og fornøyelser er forsvunnet som snø for regn, skal hun ennå leve … Du får henne ikke.»

«Den andre kjøperen er djevelen.»

«Nå, hva byr du meg for henne?»

«Jeg byr alle verdens riker og deres herlighet.»

«Du byr for lite. For når alle verdens riker og deres herlighet er forsvunnet, slik nattens skygger forsvinner for morgenens stråler, skal hun ennå leve. Du får henne ikke.»

«Men hvem er den tredje kjøperen? Jeg hører hans røst – det er Herren Jesus.»

«Vel, hva byr du for henne, aller kjæreste Herre?»

«Jeg gir min nåde her nede og min evige herlighet der oppe, en arv som er uforgjengelig og uflekket og uvisnelig.»

«Du skal få henne, kjære Herre Jesus. Jeg kjenner ditt hjertelag, din nåde og godhet. Jeg overlater henne til deg. Du får tilslaget som den rettmessige eieren. Himmel og jord være vitner til dette kjøpet!»

Ved disse ordene vendte han seg til lady Anna, som med forundring og beven hadde lyttet til talen hans. «Og De, lady», sa han til den unge kvinnen, «hva sier De om dette kjøpet? Husk at De for tid og evighet er Herren Jesu eiendom. Himmelen og jorden er vitner til dette høytidelige kjøpet, som ikke kan kalles tilbake. Glem ikke at De er Guds egen Sønns eiendom. Han har dødd for å forløse Dem og kjøpe Dem tilbake. Kan De, vil De, våger De å nekte å gi Dem til ham?»

Ved Guds Ånds nåde fant disse ordene veien til lady Annas hjerte. Fra den dagen ble hun et annet menneske. Hun ga sitt hjerte til sin Frelser, og ved hans bevarende nåde ble hun ham tro til siste stund.

Hvordan en uverdig synder blir frelst

I en engelsk avis har vi nylig sett en fortelling med noen så viktige lærdommer at den vel fortjener å bli lest.

Samtalen mellom Ingelwood og Rogers begynte med at Ingelwood, med en verdslig avis i hånden, for heftig ut mot regjeringen. Den hadde nemlig begynt å gi visse fanger som viste anger og andre tegn til bedring, et frihetsbrev («ticket-of-leave»), så de ble løslatt på prøve. Ingelwood mente at en slik benådning alltid ville bli misbrukt – ja, at den ga forbryteren en klar grunn til lettsindig å vende tilbake til forbrytelsens vei, og så videre.

Men det som fra først til sist satte ham i harnisk, var hvor forkastelig utakknemlige de var som misbrukte den friheten de hadde fått, til nye forbrytelser. Til slutt brøt han ut:

«Det sier jeg: Var jeg regjeringen, og en som jeg en gang hadde gitt frihetsbrev, falt i synd igjen, så skulle han sannelig få en slik straff og bli et slikt advarende eksempel for andre at hver og en skulle kjenne redselen i seg. Da ville jeg behandle ham som han fortjener, og ikke skåne ham på noen måte.»

«La oss ikke snakke mer om dette, granne», sa Rogers mildt. «Jeg har noe på hjertet som jeg gjerne ville si deg nå mens vi er alene. Men du må ikke ta ordene mine ille opp; for selv om de kan virke harde på deg, kommer de fra et hjerte som vil deg vel.»

«Vær ikke redd, John. Jeg pleier ikke å bli støtt over et ord, aller minst fra deg, som ikke forlot meg den gangen da selv mine nærmeste ikke visste hva de skulle gjøre med meg. Si det – hva er det?»

«Husker du sykdommen din i fjor vår, da alle trodde du skulle dø?»

«Det gjør jeg visst; slikt glemmer en aldri. Gud var svært god mot meg den gangen.»

«Han er alltid god», svarte Rogers, og det lå et dypt alvor i stemmen hans. «Men husker du hvor redd du var ved tanken på døden? Hvor bittert du angret livet du hadde levd, hvordan du gråt og ba om nåde, og hvordan du lovet – ja, dyrt forsikret – at du skulle bli et helt annet menneske, om du bare fikk leve en tid til? Var det oppriktig ment?»

«Så oppriktig», sa gamle Ingelwood med en tåre i øyet, «som et menneske noen gang kan mene det når det ser døden i øynene.»

«Og hvordan har du holdt løftene dine?» spurte Rogers mildt. «Er du blitt det du lovet – eller har du vendt tilbake til dine gamle veier?»

«Du skjærer dypt, granne. Men jeg takker deg for at du tok det opp, selv om jeg ikke tror at du eller noen annen kan hjelpe meg. Akk, jeg har nok gått tilbake til mine gamle veier og er like sorgløs, hard og

verdslig som før. Egentlig mener jeg at jeg er evig fortapt, selv om jeg holder god mine. Ordet gir meg ingen kraft, enda jeg fremdeles leser det hver dag. Og så bønnen – Gud kan da ikke høre en slik synder som meg. Kjære granne, min tilstand er forferdelig, og likevel tør jeg ikke granske den ordentlig.»

«Men det er nettopp det vi nå skal gjøre», sa Rogers. «Det er alltid best å vite sannheten. Var du virkelig skyldig i alle de syndene du bekjente den gangen?»

«Skyldig? Ja, skyldig da og skyldig nå. Jeg sier deg, John: Om du så mitt hjerte og alle syndene mine slik Gud ser dem, kunne jeg ikke se deg i ansiktet.»

«Men du lovet jo å bedre deg og gi Herren ditt hjerte om han lot deg leve?»

«Det gjorde jeg, granne. Jeg tenkte at bare jeg fikk tid til det, skulle jeg nok klare det.

Og Herren ga meg tid – men akk, jeg har sølt den bort, verre enn før.»

«Mener du virkelig at du er verre enn før?»

«Verre? Ja, mye verre, John!» sukket den gamle og brast i gråt.

«Etter dine egne ord å dømme, granne, ser det jo ut som om du selv – bli ikke lei deg for sammenligningen – ikke har gjort det bedre enn de tilbakefalne forbryterne du nettopp dømte så hardt; som om du selv har misbrukt det frihetsbrevet du fikk. Du bekjente syndene dine, du ba om nåde, du lovet bedring – og alt dette ikke til et menneske, men til Gud. Likevel vendte du tilbake til dine gamle syndeveier da Herren ga deg ny tid til omvendelse. Hva tenker du å svare Herren når han en dag spør hvordan du brukte den nådetiden han ga deg?»

«Akk, John», klaget den gamle mannen, «jeg våger ikke tenke på den stunden da Herren skal kreve meg til regnskap. Her sitter jeg og sier så harde ord om de stakkars fangene som misbruker den nåden de har fått, og ser ikke at jeg selv har gjort det verre enn den aller verste av dem. Kjære John, en slik synder som meg kan vel umulig håpe på barmhjertighet?»

«Vil du følge ditt eget hjertes tanker og djevelens innskytelser, så er saken din tapt. Men slett ikke om du henter svaret fra Herrens eget ord.» – Her ble samtalen avbrutt fordi noen kom inn i rommet, og de ble enige om å fortsette den kvelden etter.

Men allerede neste morgen kom det bud til Rogers med bønn om at han måtte komme så fort som mulig til sin gamle granne, som var blitt så underlig dårlig. Rogers skyndte seg dit og fant gamle Ingelwood i stor sjelenød. Han hadde hatt en tung natt. Nå lå han og vred hendene og sa at han hadde sølt bort den nåden og misbrukt det frihetsbrevet Gud en gang hadde gitt ham, verre enn den verste forbryter.

Hans egne harde ord og dommer over hvor forkastelig det var når forbrytere som en gang var satt fri, vendte tilbake til sitt gamle syndeliv, hadde gitt ham en dyp overbevisning om den faren som truet hans egen sjel. Han så hvor forferdelig det en gang skulle bli for ham å stå for Guds dom – ikke som en vanlig synder, men som en som – det visste han selv – hadde gjort seg skyldig i den mange ganger større forbrytelsen: å falle igjen etter å ha blitt benådet.

Rogers ble dypt grepet av dette synet. Men han hadde bedt særskilt til Herren både før og etter det første besøket hos grannen kvelden før, og derfor kunne han stille sitt hjerte for Herren og vente på at han til slutt skulle føre den gamle vennen til tro og fred.

«John, si meg det verste med en gang, om du tror at det ikke finnes noe håp for meg. Jeg vil vite det verste, for jeg kan ikke leve i denne forferdelige uvissheten.»

«Visst finnes det håp for deg, min kjære venn – mer enn håp: Det er full visshet om nåde, bare du vil gå med synden din til Jesus.»

«Men John, jeg er en så stor synder», sukket den gamle.

«Det er sant, men Jesus er en så stor frelser, og han kom nettopp for syndere. ‹Jeg er ikke kommet for å kalle rettferdige, men syndere til omvendelse›, sa han selv. Og han kaller dem ikke til seg for å dømme dem, men – som han selv sa – for å frelse dem: ‹For Gud sendte ikke sin Sønn til verden for å dømme verden, men for at verden skulle bli frelst ved ham.›»

«Akk, kjære John, det vet jeg godt. Men kan han også frelse en gråhåret hykler som meg – en synder som han en gang ga nåde, men som har sølt den bort igjen? Kan han det, spør jeg?»

«Han både kan og vil, bare du vil tro ham på det», sa Rogers med dypt alvor. «For han er nettopp kommet for å frelse det som var fortapt. – *Det som var fortapt*, glem ikke det, granne! Ikke bare syndere, ikke bare store eller svært store syndere, men fortapte. Kanskje er du

den verste synderen av alle som lever på jorden i denne stund; det kan godt være. Men Jesus kan likevel frelse deg like godt som noen annen. For han kan frelse det som var fortapt, ja, den største av syndere.»

«Men du vet ikke, John, hvor mye jeg har syndet.»

«Det kan nok være. Men så mye vet jeg: Om du så var enda verre enn du er – så langt det er mulig – trenger det likevel ikke å hindre frelsen din, så sant Herren sier i sitt ord at han frelser det som var fortapt. Se, dette er min trøst. Og jeg sier deg oppriktig at jeg ikke tror du kan kjenne deg verre i denne stund enn jeg kjenner meg selv. Likevel er jeg lykkelig og trøstet nettopp ved dette deilige løftet, at Herren frelser det som var fortapt. Og som en fortapt har jeg overgitt meg i hans hender, så han kan frelse meg.»

«Var jeg bare som du, John, da skulle jeg ikke være redd. Men du vet ikke hvor mye ondt jeg har gjort.»

«Nei, jeg vet det ikke, men Jesus vet det. Og det er med kjennskap til alt du har gjort at han ber deg komme til seg.»

«Kjære John, jeg skal si deg oppriktig hva det er som mest av alt hindrer meg i å komme. Du husker vel hvordan det gikk i fjor vår; jeg er redd for å gjøre det samme nå. Gjør jeg den samme feilen igjen som da, så kan det jo aldri rettes opp. Nei, nei, denne gangen må det bli en ordentlig omvendelse eller slett ingen. Den gangen syntes jeg at jeg gjorde nettopp det du nå ber meg gjøre – og likevel gikk det hele opp i røyk. Jeg våger ikke lenger stole på meg selv, John.»

«Jeg har da aldri bedt deg stole på deg selv. Jeg er redd du gjorde det altfor mye forrige gang. Det er Herren Kristus du skal stole på.»

«Hva mener du med at jeg stolte på meg selv?»

«Jeg mener», sa Rogers, «at selv om du var full av frykt og uro for syndene dine og for sjelens fare, hadde du likevel ikke kjent hva det er å være en fortapt synder. Du skulle ha gått til Herren som en slik synder, men jeg er redd du ikke engang visste hva det er å være det. Du kom ikke til Herren uten penger, hjelpeløs, uten noe annet håp enn Guds frie nåde i Kristus Jesus. Nei, du kom fram for Herren med dine beslutninger om å bedre deg, og i hemmelighet hadde du trøsten din i dine gode forsetter og din tro. Du så ikke enfoldig på Jesus – hans blod renser fra all synd, og for hans skyld blir selv blodrøde synder tilgitt. Derfor gikk det slik: Fordi du hadde trøsten din mer i dine gode beslutninger og din tro – som om de skulle gi deg noen rett til Guds

nåde – hadde du ingenting igjen å stole på da beslutningene gikk opp i røyk og troen forsvant som tåke for solen. Da sank du ned i fortvilelse.»

«Nettopp slik!» ropte gamle Ingelwood ivrig. «Si det en gang til. Jeg fikk ikke helt tak i ordene dine, men jeg kjenner at du traff det rette punktet.»

«Jo, kjære granne, jeg mente dette: I stedet for å komme til Jesus bare som en synder – bare med syndene dine og ingenting annet – kom du til ham med løftene dine og troen din. I stedet for bare å se på Guds rene barmhjertighet, som er gitt oss for den enbårne Sønns blod og lydighet, håpet du på nåden hans snarere fordi du var blitt et annet menneske, eller i det minste hadde tenkt å bli det. Du kom til Gud med din bedring og din tro i stedet for å komme som en elendig, fortapt synder, uten noe annet å bygge på enn Guds eget løfte og Sønnens dyre blod.»

«Du har aldri sagt et sannere ord», ropte den gamle, sterkt beveget. «Og selv om jeg ikke forstår alt du har sagt, ser jeg nå at jeg har tatt feil. Jeg har aldri sett dette som nå, aldri visst hvor ond jeg er. Før trodde jeg at jeg skulle bli bedre bare jeg fikk tid til det, men nå ser jeg at jeg av meg selv ikke kan annet enn å synde. Men får jeg altså komme til Jesus akkurat som jeg er?»

«Han har bedt deg komme og venter på deg nå. Trenger du ham som din frelser, må du komme bare som en synder. Men gå nå ikke fram med følelsene dine, forsettene dine og troen din; du har jo lært litt om hvor lite du har slikt i din makt. Gå heller fram og be om hel nåde – fri, ufortjent, uendelig nåde. Gå bare fordi han har innbudt deg og sagt at du skal komme, og ta imot for intet det han vil gi for intet. Når du vil nærme deg Gud og få noe fra ham, så husk alltid dette ordet: ‹Den som kommer til meg, vil jeg slett ikke støte ut.› Bare vi kommer – du eller jeg eller hvem som helst – så tar han imot oss.»

«For et dyrebart ord! Et ord nettopp for meg. Herren hjelpe meg å tro det! Ennå ser jeg det bare som en svak lysstripe, men selv av den kan jeg ane hvilken salighet det må være å kunne stole helt på ham. Du sa at jeg skulle ha trøsten min i Jesus, ikke i min tro på ham. Takk for det ordet! Det har gitt meg lys i mitt mørke hjerte.»

Med disse og flere lignende ord ga den gamle mannen uttrykk for en glede og en fred som han aldri før hadde smakt i hele sitt liv.

Hvor mange er det ikke som i likhet med gamle Ingelwood har bygd sin trøst på en grunn som ikke er fastere enn den løse sanden – vår bedring, tro, bønn og alvor! Og hvor mye hard kamp trengs det ikke ofte før vi kommer dit at Kristus alene er vår eneste trøst! Gud gi oss mer og mer av denne himmelske visdommen! Amen.

Når Herren vil

«Jeg skulle ønske jeg var vel framme i himmelen, fri fra alle lidelser og plager i dette livet», sa Dorotea med et dypt sukk og hodet støttet i hånden. Hun hadde latt tankene gå inn i framtiden og sett den ligge mørk og dyster foran seg. Hun hadde sett seg selv gammel før tiden, nedtrykt av bekymringer, fristelser og uro, og dessuten uten noen jordisk glede på veien og uten takk eller frukt for arbeidet sitt.

Noen har sagt at visse mennesker ser ut til å ha vinger som bærer dem lett over alle vanskeligheter i dette livet. Dorotea hadde ikke slike vinger; tvert imot hadde hun et grublende og urolig sinn.

Hun var nok et Guds barn. Tidlig i ungdommen var hun blitt vakt til å søke sin Frelser, og under strid med sin egen fordervelse levde hun bare av hans nåde. Men det medfødte ømfintlige og pirrelige lynnet gjorde at hver eneste torn på livets vei kjentes bitter og såret henne dypt, og at hun stadig var tilbøyelig til å gi opp når en ny vanskelighet dukket opp.

Slik var det nettopp nå. Til den lette prøvelsen hun sto i, kom minnet om de mange prøvelsene som var gått forut, og særlig frykten for dem som skulle komme, og hun sukket dypt: «Akk, om jeg bare var vel framme i himmelen!»

Vilhelm, broren hennes, satt ved siden av henne og leste ivrig i en stor oppslått bok. Ved disse ordene så han opp fra arbeidet, og etter at han en stund hadde tenkt over hva han burde si til henne, spurte han: «Du vil vel ikke komme inn i himmelen før Herren vil ha deg hjem til seg?»

Denne siden av saken hadde Dorotea aldri tenkt over. Uten å si et ord mer tok Vilhelm fatt på lesningen igjen. Men blikkene han fra tid til annen kastet i smug på den kjære søsteren, røpet at ordene kom fra et hjerte som ville hjelpe henne til å besinne seg. Det ble en lang stillhet, bare avbrutt av den gamle veggklokkens ensformige tikking.

Dorotea syntes å synke ned i dystre tanker om framtiden igjen. Men etter at hun en stund hadde stirret mørkt og sorgfullt framfor seg, lukket øynene seg, og hodet sank ned mot sofaputene. Og se – i en drøm ble det hun ventet av framtiden, med ett til virkelighet. Hun kjente det tunge korset på skuldrene, hun tørket svetten av pannen og sukket igjen: «Akk, om jeg var i himmelen!»

Brått falt korset fra skulderen hennes, og hun kjente seg båret oppover på lette vinger inn i himmelens lyse boliger. Himmelsk musikk nådde øret hennes. Hun lyttet til sangene. Alle var de lov og pris til Lammet som var slaktet, og takk for seier over synd og Satan fra sjeler som var kommet ut av den store trengselen, som hadde kjempet, stridd og vunnet ved Lammets blod.

Men hun kunne ikke stemme i med i disse sangene, for hun syntes hun var kommet dit *ubuden*. Ingen englehender ble rakt ut for å ønske henne velkommen, ingen røst ropte til henne: «Du gode og tro tjener! Du har vært tro over lite; *gå inn til din herres glede!*» Men *én* med gjennomstungne hender og føtter kom mot henne. Han så på henne med et mildt bebreidende blikk og vendte øynene hennes ned mot jorden.

Der så hun nå den veien hun allerede hadde gått, og arbeidet sitt bare halvgjort. Hun så også den veien hun skulle ha vandret. Der var tårer som hun skulle ha tørket, hjelpetrengende som hun skulle ha tjent, og villfarne som hun skulle ha ført til rette. Dypt grepet av dette synet vendte hun seg til Mesteren og sa: «Herre, la meg få gå tilbake dit ned! Jeg vil være der så lenge *du* vil, så jeg kan fullføre den gjerningen du har gitt meg.» I samme stund kjente hun seg båret ned til jorden av jublende englehender.

«Jeg tror du har sovet, Dorotea», sa Vilhelm, da søsteren etter en lang stund åpnet øynene igjen.

«Nei, nei, jeg vil ikke dø!» ropte Dorotea. «Ikke nå, ikke før Herren vil. Jeg vil være stille og gjøre min gjerning i kallet med glede, siden *Herren* vil ha det slik.»

«Herren gi deg nåde til det, kjære søster», sa broren med tårer i øynene. «Det er sant, Dorotea, at lidelsene og vanskelighetene i dette livet er mange; vi kan nok lengte etter befrielse og lengte etter den sabbatshvilen som står tilbake for Guds folk. Men la oss løpe med tålmodighet i den kampen vi har foran oss, og med tålmodighet vente på den stunden da Herren kaller oss hjem til seg. Og la oss ikke glemme

at Herren i denne ventetiden på jorden vil ha oss som arbeidere i sin vingård, om det så bare er med gjerningen i det ringeste jordiske kall. Alt er velbehagelig for ham når vi gjør det i enfoldig tro og kjærlighet.»

En skjønn død

Det er alltid en høytidelig og salig stund når et Guds barn blir kalt hjem. Men iblant følger det omstendigheter med som gjør bortgangen særlig skjønn. Det er grunnen til at vi blant våre hjemgåtte søsken i nåden nevner frøken C. G., som gikk bort den 5. februar i år.

En troende og bedende korsbærer – det er i korte ord hva hun var her i tiden. Hun var nesten blind og stadig syk, ofte dypt bedrøvet, men likevel så man henne overalt hvor Kristi evangelium ble forkynt. Vemodig hjemlengsel var grunntonen i hele hennes vesen. Likevel gledet hun seg også ofte i sin Frelser, og da skrev og sang hun for Herren «en ny sang» i ordets bokstavelige betydning – for hun hadde gaven både til å skrive slike sanger og til å synge dem.

Men altså: Bortgangen hennes var skjønn. Hun hadde holdt sengen i omkring fjorten dager, men var ikke sykere enn at hun ennå den siste kvelden satt med et lite håndarbeid i sengen. Neste morgen hadde pleiersken gått ut av rommet en stund. Da frøken G. merket at hun var alene, sto hun opp av sengen for å knele for sitt livs Gud. Og se, mens hun talte slik med sin Frelser, fløy sjelen hennes med ett til ham. Han har visst tenkt: Du kan få komme *straks*.

Da pleiersken kom inn, fant hun frøken G. i bedende stilling, men det var bare den jordiske hytta hun hadde forlatt. Dynen var lagt tilbake over sengen, som for å holde på varmen. Den trengtes ikke mer. – Ja, en bedende sjel var hun, og døden hennes ble som livet hennes.

Men når vi nå *ser* at hun har fått gå bort i fred, er det ikke også svært merkelig at hun nyttårsnatten, mens hun ventet på årets første time, fikk en så bestemt visshet om at dette skulle bli hennes oppbruddsår, at hun uttrykkelig sa det i en sang hun skrev den natten? Den gjengis her og kan med rette kalles hennes *svanesang*.

Velkommen, du mitt siste år på jorden!
Å, med hvor stor en lengsel hilser jeg deg,
når jeg kan tro og holde fast på ordet
at Jesus all min synd har tilgitt meg.

Pris være deg som lot det året rinne
da jeg får flytte hjem til himmelen,
der evig salig livsluft skal jeg finne
og se i klarhet, prise deg, min venn.

Takk for all nåde, takk for kjærligheten
du viste meg, av syndere den største,
at du med ord, med kjød og blod har mettet
og kvegt meg i mitt kors og ve og trøstet.

Pris være deg som lot meg her få lide
og øve meg litt grann i tro og håp,
i Åndens skole lengte stilt og bie
til snart jeg ser evighetens sol gå opp.

Gi meg nå nåde til å tålsomt tømme
den kalk som du kanskje enda fyller på,
og til min trøst og styrke aldri glemme
at den du elsker, tukter du også.

Å, hjelp meg vel i den siste striden
når kropp og sjel til slutt skal skilles åt;
ja, la meg da få salig nyte freden
som du har vunnet meg med kamp og gråt.

Å, salighet foruten mål og like,
når jeg får legge ned min vandringsstav
og føres inn av engler i Guds rike
og sist forklaret stå opp av min grav!

Å, kom da snart, min brudgom, dryg ei lenge!
Jeg er og blir jo bare synder, se,
men lengter inderlig, mitt hjerte trenger
ditt samfunn og en salig slutt på ve.

Om Carl Olof Rosenius

1816–1868

Carl Olof Rosenius (1816–1868) var en svensk lekpredikant og forfatter, og en av de viktigste skikkelsene i den nyevangeliske vekkelsen i Norden. Han var prestesønn fra Västerbotten og begynte å studere teologi i Uppsala, men ble i stedet predikant i Stockholm.

Fra 1842 og resten av livet redigerte han bladet *Pietisten*. Der skrev han artikler og betraktninger om lov og evangelium, om rettferdiggjørelsen ved tro og om livet i Guds nåde. Han var også med på å grunnlegge Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen i 1856.

Skriftene hans ble lest i hjem og bedehus over hele Skandinavia, og de fikk stor betydning for lekmannsbevegelsen i Norge. Artiklene her er oversatt fra den danske utgaven av hans samlede skrifter.